

Ένα Ανταρτόπουλο θυμάται

**Αναμνήσεις
από τον ηρωικό αγώνα
του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας**

**ΑΗΔΟΝΙΔΗΣ Κ. ΜΙΧΑΛΗΣ
ΒΕΡΟΙΑ 2003**

8764

4Δ

Δ.Ο.Ρ.Ε.Α
κ. Andreas Nixakis

ΔΗΜΟΣΙΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθμός εισαγωγής 112108
Ημερομηνία εισαγωγής 13-2-04
Βιβλιογραφικός αριθμός 938.764

ΤΙΣΒ (Τ)

ΠΛ

Τ.Ι.

Σαν πρόλογο

Από πολύ καιρό ήθελα και ένοιωθα την ανάγκη της ψυχής μου να γράψω την ιστορία μου και ασφαλώς και την ιστορία της οικογένειάς μου. Ο καιρός και τα χρόνια περνούσαν και δεν αποφάσιζα να πραγματοποιήσω αυτή μου την επιθυμία. Με βασάνιζε και στεναχωριόμουν νομίζοντας ότι δεν εκπληρώσα κάποιο μου καθήκον παραμελώντας έναν σκοπό ιερό, ένα χρέος απέναντι σε έναν λαό που πίστεψε στα μεγάλα ιδανικά του σοσιαλισμού και τα έδωσε όλα για την πραγματοποίησή του. Οι φυλακές οι εξορίες ή μεγάλες οικογενειακές και προσωπικές μου υποχρεώσεις και τα πολλά άλλα εμπόδια και δυσκολίες με κράτησαν μακριά από το να εκπληρώσω αυτήν μου την υποχρέωση. Τελικά το 1980 αποφάσισα να αρχίσω αυτό το έργο. Σε όλο το διάστημα αυτό των 30 χρόνων σε οποιονδήποτε περιβάλλον και αν βρισκόμουν επεδίωκα να εξιστορώ όλες μου τις αναμνήσεις για να μην ξεχάσω, μέχρι αυτή την ώρα που άρχισα να γράφω με πολλή αγάπη και σεβασμό. Η πολύχρονη αυτή καθυστέρηση φυσικό ήταν να σβήσει από την μνήμη μου και ορισμένα γεγονότα, να ξέχασα κάποιες ημερομηνίες, να ξεχάσω ορισμένους συμπολεμιστές και συνεργάτες μου. Ας με συγχωρέσουν.

Τα πρώτα βήματα: Κατοχή - αντίσταση

Η ιστορία και η αγωνιστικότητα ενός ανθρώπου και ιδιαίτερα ενός μικρού ΑΝΤΑΡΤΗ γράφεται φυσικά από τον ίδιο, διότι έτσι νομίζω έχει και περισσότερη αξία. Δεν θα γράψω μόνον την ατομική-προσωπική αγωνιστικότητα και δράση μου αλλά γενικά την δράση και την αγωνιστικότητα της οικογένειάς μου και των συντρόφων μου. Οι γονείς μου, ο πατέρας μου με την μητέρα του Σοφία και την μητέρα μου, με τον ξεριζωμό των ποντίων κατόρθωσαν μέσω Ρωσίας να έρθουν στην πατρίδα ΕΛΛΑΔΑ το 1924 όπου και εγκαταστάθηκαν με άλλες 80 οικογένειες στο χωριό Βεργίνα της Βέροιας. Το όνομα Βεργίνα δόθηκε ακριβώς με την εγκατάσταση των προσφύγων, διότι εδώ μέχρι τότε υπήρχαν δύο μαχαλάδες με την ονομασία «Μπάρμπας», γιατί είχε περισσότερους παππούδες(μπαρμπάδες) και η άλλη με την ονομασία «Κούτλες» γιατί στο μαχαλά αυτό γινότανε η διανομή της παραγωγής με την Κούτλα (τενεκές) στους αγροτοεργάτες (κολίγους) εντόπιους.

Οι οικογένειες των προσφύγων εγκαταστάθηκαν ενδιάμεσα των δύο αυτών μαχαλάδων προσωρινά σε αντίσκηνα. Ο τσιφλικάς-ονόματι Παπαγεωργίου- όμως με τη βοήθεια και της αστυνομίας δεν ήθελε την εγκατάστασή τους διότι πρόβλεπε πως θα τον πάρουν τα χωράφια. Μάλιστα όταν ο πατέρας μου σαν εκπρόσωπος των προσφύγων κατόρθωσε να βγάλει μέσω του Εποικισμού την ξυλεία και τα κεραμιδιά τα οποία είχε φορτώσει στην αμαξοστοιχία με προορισμό το χωριό Κουλούρα και από εκεί με τα κάρα θα μεταφερόταν στο χωριό, ο τσιφλικάς Παπαγεωργίου με την αστυνομία δεν επέτρεψαν να ξεφορτωθούν τα υλικά με αποτέλεσμα να γυρίσουν πίσω στη Θεσσαλονίκη. Ερχόμενος ο πατέρας μου και μαθαίνοντας το τι συνέβη γυρίζει στη Θεσσαλονίκη συνοδεύοντας την αμαξοστοιχία ο ίδιος, μα ο τσιφλικάς το έμαθε και πάλι με την αστυνομία στην Κουλούρα να μην επιτρέπει την εκφόρτωση. Τα κάρα όμως ήταν έτοιμα και όταν ξεκλείδωσε τα βαγόνια ο κόσμος ξεχύθηκε με πείσμα και τα φορτώσανε συνοδεύοντας τον πατέρα μου η αστυνομία στο σταθμό Μελικής και με εντελή του Εισαγγελέα αφέθηκε ελεύθερος. Μα δεν ήταν μόνο αυτό. Ο τσιφλικάς δεν τους άφηγε ακόμα να πάρουν και πέτρες να στήσουν τα θεμέλια

των σπιτιών τους, έτσι μια μέρα αγανακτισμένος ο πατέρας μου τον κυνήγησε μέχρι το διπλανό χωριό τα Παλατίτσια όπου ήταν και η έδρα του. Τέλος με πολλές περιπέτειες κατόρθωσαν οι γονείς μας να εγκατασταθούν στο χωριό. Εδώ θέλω να επισημάνω και κάτι άλλο. Σχολείο δεν υπήρχε, τα παιδιά των εντόπιων αγράμματα, ενώ τα παιδιά των προσφύγων με την διακοπή και την ταλαιπωρία κόντευαν να ξεχάσουν και αυτά που ήξεραν. Με την διαμονή τους στη Ρωσία δύο περίπου χρόνια, ο πατέρας μου κρυφά στα παιδιά των προσφύγων δίδασκε τα ελληνικά διότι αποφοίτησε από το φροντιστήριο Τραπεζούντας (Ακαδημία), με λίγα λόγια είχε πολύ καλή μόρφωση.

Βλέποντας την όλη αυτή κατάσταση των παιδιών των προσφύγων και των εντόπιων για ένα αρκετό διάστημα ενός περίπου έτους κάτω από την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής δίδασκε γράμματα στα παιδιά χωρίς καμία αμοιβή. Μάλιστα πολλές φορές ο μπαρμπα Νικόλας ο Κωτσαράς μου έλεγε «Τα πρώτα γράμματα Μιχάλη τα έμαθα από τον πατέρα σου». Αφού κτίσανε και οριστικοποιήθηκε η εγκατάστασή τους στο χωριό αμέσως δημιούργησαν τον εκπαιδευτικό σύλλογο, κοινοτικώς υπαγότανε στα Παλατίτσια τότε. Με το σύλλογο κατόρθωσαν να ανεβάζουν παραστάσεις τότε και μάλιστα για πρώτη φορά ανεβάσανε το έργο η ΓΚΟΛΦΩ με πρωταγωνιστή τον πατέρα μου στο ρόλο του Τάσου και με πρωταγωνίστρια την Λαζαρίδου Ολγα (Η ΓΚΟΛΦΩ). Φυσικά το έργο αυτό το ανεβάσανε σε πολλά χωριά, μάλιστα στο χωριό Μελίκη την ώρα που ο Τάσος έμπηγε το μαχαίρι στο στήθος του και πλημμύρισε το κρασί από τη φούσκα ο κόσμος πανικοβλήθηκε, διότι άνθρωποι για πρώτη φορά βλέπανε θέατρο. Όλα τα έσοδα των εισπράξεων συγκεντρώνονταν με σκοπό την ανέγερση Σχολείου.

Από εδώ και πέρα μπαίνει μια άλλη ιστορία, ο πατέρας μου ύστερα από αυτά που πέρασε και από αυτά που έβλεπε κάθε μέρα γύρω από την εκμετάλλευση των τσιφλικάδων σε βάρος των αγροτοεργατών χωρίς να έχουν κανένα δικαίωμα να αντιδράσουν γιατί τους έδερνε η καταραμένη φτώχεια και η αγραμματοσύνη. Το 1926 γίνεται κομμουνιστής. Το 1926 απέκτησε το πρώτο του παιδί το Χαράλαμπο, το 1928 την κόρη του Ευρώπη, η οποία από 2 χρονών ατύχησε και έμεινε ανάπηρη, η οποία βρίσκεται υπό την προστασία μου. Το 1931 γεννήθηκα εγώ και το 1934 η μικρή του κόρη Ελένη. Με λίγα λόγια η οικογένειά μεγάλωσε, έγινε επταμελής, βουτηγμένη στη φτώχεια, να δουλεύει η μάνα μου στις έξω δουλειές, μια μάνα ηρωίδα (θα αναφερθώ παρακάτω) η γιαγιά μας να φροντίζει εμάς και τα λίγα ζωντανά που είχαμε. Ο δε πατέρας μου να μπαίνει στην καθοδήγηση του κόμματος, να ξημεροβραδιάζεται με άλλους συντρόφους στα χωριά της περιοχής, να κυνηγιέται από την ασφάλεια, να συλλαμβάνεται κάθε τόσο και να ξυλοδέρνεται, ερχόμενος στο σπίτι σαν μουςαφίρης. Η γιαγιά μου να τον παρακαλεί να σταματήσει επίσης και η μητέρα μου και να «κοιτάζει το σπίτι και τα παιδιά του». Βλέποντας ότι δεν τον αλλάζει γνώμη μπαίνει πιο δυνατά στην αγροτική δουλειά, να κρατά το αλέτρι, να σπέρνει, να τσαπίζει ήταν βλέπετε και περήφανη, τα παιδιά της ήθελε να μάθουν γράμματα. Τα ρούχα τους αν και μπαλωμένα να είναι καθαρά και σιδερωμένα επίσης τα τσαρούχια μας να είναι καλοφτιαγμένα να μας διαπαιδαγωγεί για να μας βγάλει άξιους στη κοινωνία, μια μάννα με ιστορία, μια μάννα που είναι ηρωίδα.

Το 1936 με την δικτατορία του Μεταξά συλλάβανε τον πατέρα μου και ύστερα από πολλά βασανιστήρια στέλνεται στα ξερονήσια της πείνας και του θανάτου. Φολέγανδρο- Ακροναυπλία- Κέρκυρα, στρατόπεδο Κατούνας και από το στρατόπεδο της Βόνιτσας, από όπου έγινε και η δραπέτευση των 225 νομίζω, διότι μεσολάβησε η συνθηκολόγηση των Ιταλών τον Σεπτέμβρη του 1943 με τους συμμάχους και η ιταλική φρουρά μαζί και αυτοί πήραν τον δρόμο τους για συνθηκολόγηση. Ύστερα από μεγάλη ταλαιπωρία στη διαδρομή της φυγής όλων των συντρόφων του ο πατέρας μου έμεινε από τους τελευταίους. Εδώ να αναφέρω μάλιστα χαρακτηριστικά κάποιος σύντροφος με το όνομα Μανούσκακας στο βιβλίο του η ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΑ γράφει: *Ήμασταν 20 στον αριθμό μεταξύ μας και ο Δάσκαλος Αηδονίδης Κώστας, φθάνοντας στα σύνορα Αλβανίας - Ελλάδας και σε μια βαθιά χαράδρα ο*

Δάσκαλός μας Αηδονίδης πόντιος λόγω της ηλικίας του απόκαμε, προσπαθήσαμε να τον βοηθήσουμε αλλά στάθηκε αδύνατο, στην επιμονή μας η απάντηση του ήταν. Φύγετε, περάστε τα σύνορα με προσοχή για να αγωνιστείτε δίπλα στο λαό, εσείς ξείστε πολλοί εγώ ένας και ο αγώνας έχει ανάγκη από πολλούς. Ο σύνδεσμός μας ήταν αρβανίτης, τα κατατόπια τα γνώριζε αρκετά και ήταν ο μόνος που ήταν οπλισμένος. Λυπηθήκαμε πάρα πολύ που αφήσαμε τον Δάσκαλό μας, στο έλεος του θεού, ο σύνδεσμός μας υποσχέθηκε ότι θα επιστρέψει και σε ότι μπορεί θα τον βοηθήσει, δεν ξέρω τι απόγινε τελικά γραφείο Μανουσάκης. Ο σύνδεσμος γύρισε μετά από δύο μέρες όπως μας διηγήθηκε ο πατέρας μου και με πολλές δυσκολίες κατόρθωσε και τον πέρασε από τα σύνορα όπου και τον παρέδωσε στα λημέρια του ΕΛΑΣ.

Στο διάστημα της 8χρονης εξορίας του και ιδιαίτερα της κατοχικής πείνας 1940-42 η μάνα μου η ηρωίδα αυτή, κατόρθωσε με 400 οκάδες τότε διάφορα τρόφιμα, να επισκεφτεί την Ακροναυπλία δύο φορές τον πατέρα μου και τους συντρόφους του, που λιμοκτονούσαν από την πείνα και είχαν γίνει ράκκοι. Τα τρόφιμα τα οποία αναφέρω παραπάνω τα συγκεντρώσαμε με τη βοήθεια των διπλανών χωριών Παλατίστια και Μετόχι, φυσικά από τις παράνομες οργανώσεις. Θυμάμαι παρά την μικρή μου ηλικία από τα Παλατίστια τον Γιώργο Παπαδόπουλο τον οποίο αργότερα οι γερμανοί τον εκτέλεσαν στον Παύλο Μελά Θεσσαλονίκης, τον Πασαλίδη Αβραάμ. Από αυτούς φόρτωσα το γαιδουράκι μου τα τρόφιμα, επίσης από το Μετόχι τον Πουρσανίδη Στέφανο τον οποίο οι μεταβαρκιζιανοί τραμπούκοι της περιοχής μας τον πήραν νύχτα από το σπίτι του και σε ένα σοκάκι της Βέροιας και αφού τον βασάνισαν τον σκοτώσανε, καθώς και τον Γεωργιάδη Περικλή και το Βασιλειάδη Θεμιστοκλή. Τέλος με τα πολλά αφού έφθασα με συνοδεία δύο ανταρτών στο αρχηγείο Πιερίων που έδρευε στο χωριό Σκουτέρνα (σήμερα Ελατοχώρι) εκεί με υποδέχτηκε ο αρχηγός Νικήτας (Συνεφάκης Κώστας) με το επιτελείο του, τον οποίο και αυτόν οι τραμπούκοι της μεταβαρκιζιανής κυβέρνησης τον εκτέλεσαν με τον πιο απάνθρωπο τρόπο. Την επομένη αφού ειδοποιηθήκαμε από δύο κρατούμενους τον Στυπνόπουλο Λάμπρο και τον Ντάλα Παύλο τους οποίους άφησε ελεύθερους ο ίδιος ο πατέρας, μου πήγαν δύο θείοι μου και ο αδερφός μου Λάκης ή Χαράλαμπος και τον φέρανε στο χωριό, στο σπίτι, στην οικογένεια του. Έτσι λοιπόν γνώρισα τον πατέρα μου ύστερα από 8 χρόνια που με άφησε σε ηλικία τεσσεράμισι χρονών. Η παραμονή του όμως στο σπίτι του στην οικογένεια του ήταν γύρω στις 10 μέρες και με εντολή από την καθοδήγηση αναλαμβάνει την πολιτική καθοδήγηση του κλιμακίου Δυτικής Μακεδονίας με έδρα το Βέρμιο. Το χωριό μου Βεργίνα βρίσκεται στους πρόποδες των Πιερίων, τον περισσότερο καιρό ήταν ανταρτοκρατούμενο. Στο χωριό Μελίκη κεφαλοχώρι της περιοχής, ήταν το φρούριο των ιταλογερμανών και των ντόπιων προδοτών που κάθε τόσο είχαμε επιθέσεις τους με αποτέλεσμα να μας καίνε τα σπίτια και τους στάβλους με τα ζωντανά μέσα, να λεηλατούν ότι πολυτιμότερο είχαμε. Στην πρώτη τους επιχείρηση σκοτώσανε τον Κώστα Καρατζά ένα πολύ καλό παλικάρι, εκπληρώνοντας κομματική αποστολή και στις μετέπειτα επιχειρήσεις τους σκοτώσανε τον Παυλίδη Φίλιππο, τον Ακριβόπουλο Κλεάνθη και τον γέρο Διογένη Βαρελόπουλο. Σύνολο επιθέσεων 18 στο πέρασμα τους, όμως πρώτο χωριό η Παλατίτσια αυτό το χωριό τράβηξε πολύ περισσότερα από εμάς.

Σε όλο το διάστημα της κατοχής η οικογένεια μου προσέφερε πάρα πολλά στον αγώνα. Εγώ σαν αετόπουλο στην αρχή και μετέπειτα σαν ΕΠΟΝΙΤΗΣ βρισκόμουν πάντα κοντά στην Επιμελητεία του Αντάρτη (ΕΤΑ) η οποία είχε έδρα μόνιμη στο κέντρο του χωριού για την τροφοδότηση των ομάδων των Ελασιτών και των Εφεδροελασιτών με αποστολή να εκπληρώνω το ρόλο του συνδέσμου και την μεταφορά τροφίμων και σημειωμάτων στις οργανώσεις των διπλανών χωριών και στα ένοπλα τμήματα. Μια μέρα ο επιμελητής της ΕΤΑ Χιονίδης Ευστάθιος μου φορτώνει ορισμένα τρόφιμα για να τα πάω στην διμοιρία του εφεδρικού μας που ήταν καμουφλαρισμένη κάτω στον κάμπο σαν εμπροσθοφυλακή προστατεύοντας τον κόσμο από τις αγροτικές τους δουλείες και από τις επιδρομές των ιταλών και γερμανών που τα φυλάκια τους ήταν γύρω στα 500 μέτρα πέραν του Αλιάκμο-

να ποταμού. Μάλιστα την εποχή εκείνη δώσαμε την ονομασία «η μάχη της σοδειάς». Για να πηγαίνα στην διμοιρία στην τοποθεσία «Τούμπα» έπρεπε να πάω καμουφλαρισμένος και με πολλά μέτρα. Φθάνοντας στην «Τούμπα» εκεί με είδε ο Χριστοδουλίδης Κοσμάς, ομαδάρχης της διμοιρίας και διμοιρίτης ο Κωτσιόπουλος Γεώργιος, συνθηματικά με φωνάζανε να πάω κοντά τους. Θυμάμαι τα λόγια του μπάρμπα – Κοσμά να λέει « βρε πάλι εσένα στείλανε, δεν βρήκαν να στείλουν κάποιον μεγαλύτερο;» Αφού παρέδωσα τα τρόφιμα και την χύτρα με τη φασολάδα έφυγα κάπως καμουφλαρισμένος, από απέναντι όμως το ιταλικό φυλάκιο με αντιλήφθηκε και με αρχίζουν με τα πολυβόλα τους. Ξαμολιέμαι προς το ρέμα του Αράπη , τα πόδια όμως χτυπούσαν στο σβέρκο, βγαίνω στο χωριό, και για πρώτη φορά άκουσα το σφύριγμα από τις σφαίρες και το κροτάλισμα στις πέτρες. Οι περισσότεροι από την διμοιρία πολέμησαν και στον Αλβανικό πόλεμο κατά των Ιταλών όπου εκεί δώσανε τη ζωή τους οι Λαζαρίδης Θεοδόσης και Ζησόπουλος Κώστας. Μάλιστα και στην οπισθοχώρηση του στρατού μας το χωριό μου εγκατέστησε μόνιμα καζάνι και διαμονή στους διερχόμενους στρατιώτες μας.

Άλλη περίπτωση ήταν μια μέρα πρώτου βραδιάσει όταν ο στρατιωτικός υπεύθυνος του χωριού ονόματι Ευγενίδης Κων/νος μου λέει: «πάρε το σημείωμα αυτό και θα το πας στο χωριό Χαράδρα». Το χωριό αυτό είναι γύρω στις δύομισι ώρες μακριά από το χωριό μου μέσα στα βουνά των Πιερίων ανηφόρα. Το μονοπάτι όλο πέτρα και κακό, στα πόδια μου φορώ τσαρούχια και αυτά είχαν το κακό τους χάλι. «Βράδιασε του λέω δεν κάνει να πάω αύριο το πρωί»- Όχι μου λέει είναι επείγον . «Θα πας και μείνεις εκεί και αύριο θα φέρεις και την απάντηση» . Έλα όμως που απόψε η Υποδειγματική του Αρχηγείου είναι εδώ, θα παίζει θέατρο και σε συνέχεια θα επακολουθήσει χοροεσπερίδα και εγώ να μην είμαι; Με κακοφάνηκε πολύ, «επιβάλετε μου λέει να πας». Παίρνω το σημείωμα από το χέρι του κάπως οξύθυμα και φεύγω ,ανηφορίζοντας σαν κανένα κυνηγημένο αγρίμι πρώτου νυκτώσει φθάνω στο χωριό πηγαίνω στο σχολείο και βρίσκω τον Τριανταφυλίδη Φάνη, χωριανός μου ο οποίος ήταν δάσκαλος στην Χαράδρα. Φάνη του λέω θέλω τον υπεύθυνο για να δώσω σημείωμα αυτό. Έρχεται μαζί μου, δίνω το σημείωμα στον Μπαρμπαγιάννη Τσιώμο, το διαβάζει και μου λέει « Το πρωί θα πάρεις το σημείωμα της απάντησης». «Δεν γίνεται να πάρω την απάντηση απόψε»; «Όχι μου λέει». « Κάτσε μου λέει ο Φάνης θα μείνεις απόψε μαζί μου». «Όχι του λέω στο χωριό απόψε έχει θέατρο και χοροεσπερίδα και να μην είμαι»; «Τρελός είσαι μου λέει νύχτωσε θα σε φάνε οι λύκοι». «Εγώ του λέω φεύγω και θα έρθω το πρωί να πάρω το σημείωμα». Σκέφτηκε για λίγο και μου λέει. «Μην έρχεσαι θα φροντίσω εγώ το πρωί να το στείλω το σημείωμα». Φεύγω με ένα ξύλο στα χέρια, και με τα πόδια στο σβέρκο φθάνω στο χωριό νύκτα φυσικά.

Το θέατρο άρχισε , μέσα στο σχολείο με βλέπει ο στρατιωτικός υπεύθυνος και μου λέει: «βρε εδώ είσαι ,δεν πήγες;». «Πήγα και γύρισα». Έμεινε κατάπληκτος, «ψέματα μου λες δεν σε πιστεύω μήπως εξαφάνισες το σημείωμά σου αλίμονο σου». Το πρωί ανέλαβε ο Φάνης να στείλει το σημείωμα, τότε πείστηκε ότι πράγματι πήγα. Με λίγα λόγια το χωριό αυτό είναι γύρω στις 5 ώρες πάνε- έλα μα εγώ το έκανα γύρω στις 3 ώρες. Εκείνο που πρέπει να πω είναι ότι τα παιδιά του χωριού μου οι Επονίτες συγκεκριμένα δουλέψανε και προσέφεραν πάρα πολλά στον αγώνα, όταν όμως επρόκειτο για μια αποστολή εμπιστευτική το βάρος έπεφτε σε ορισμένους από εμάς. Όπως αυτή που αναφέρω παραπάνω διότι ο στρατιωτικός υπεύθυνος της Χαράδρας στην απάντηση του πληροφορούσε τον στρατιωτικό υπεύθυνο του χωριού μου Ευγενίδη ότι στην τοποθεσία «Αετόπετρας» βρισκόταν ο λόχος του Βερμίου τον οποίο πρέπει να συνδέσουμε με τα υπόλοιπα τμήματα των Πιερίων προκειμένου την μεθεπομένη βράδια να γινότανε το χτύπημα στη Μελίκη και Νεόκαστρο. Τον λόχο αυτόν πήρα εγώ από την τοποθεσία «Ρόβια» τον οποίο έφερε άλλος σύνδεσμος από τη Χαράδρα με προορισμό τον Άγιο Δημήτριο της Παλατίτισας προς συνάντηση όλων των τμημάτων του 30ου τάγματος Πιερίων. Εκείνο όμως που με έκανε εντύπωση ήταν ορισμένοι που μιλούσαν μια γλώσσα διαφορετική την σλαβομακεδόνικη που λέγαμε

τότε. Τέλος η μάχη στα δύο χωριά Μελίκη και Νεόκαστρο έγινε με καλά αποτελέσματα από ότι θυμάμαι.

Την περίοδο αυτήν το Πάσχα συγκεκριμένα του 1944 ορισμένες οικογένειες από το χωριό μου μεταφερθήκαμε στη Χαράδρα διότι επρόκειτο να γίνουν μεγάλες επιχειρήσεις. Μεταξύ των οικογενειών αυτών ήταν και η δική μας. Το χωριό αυτό όπως αναφέρω και παραπάνω είναι ορεινό. Την παραμονή των επιχειρήσεων φεύγουμε στο βουνό εκείνο όμως που παρατήρησα ήταν αφού βράδιασε και μαζευτήκαμε όλοι οι χωριανοί μου και όλοι οι κάτοικοι της Χαράδρας στην πλατεία και μάλιστα μπροστά στο κονάκι του Τσιφλικά στο οποίο έμενε η οικογένεια μου, οι υπεύθυνοι του χωριού καθορίζουν σε ποιόν θα πάμε εμείς και σε ποιόν οι Χαραδριώτες. Όλους τους δικούς τους προωθήσανε προς το Βορρά διότι είχε και καλύτερο δάσος ήταν και υπεράνω υποψίας στον εχθρό και είχαν και αρκετά καλύβες από τους κτηνοτρόφους. Εμάς περίπου δέκα οικογένειες μας λένε να πάμε προς το Νότο μεταξύ Χαράδρας και του χωριού Πολυδένδρι. Από το Πολυδένδρι πολλοί εντάχθηκαν στην ΠΑΟ με τους γερμανούς. Εν πάση περιπτώσει όλο το βράδυ δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε από το πολύ κρύο, οι οικογένειες σκορπισμένες μέσα στο δάσος.

Οι γερμανοί με τους ΠΑΟτζήδες σαρώσανε τα πάντα. Τα τμήματα του ΕΛΑΣ συμπύχτηκαν προς τα άνω Πιέρια και στα Αντιχάσια. Την επομένη συναντηθήκαμε με τις οικογένειες του Ευγενίδη του Περτσαμίδη και του Κωνσταντινίδη. Η οικογένεια του Λαζαρίδη Παντελή με το Σαμανίδη από το χωριό μου από κάτω από εμάς περίπου 200 μέτρα μαζί τους ήταν και ο Καραμήτσος Αντώνης, οπλίτης του εφεδρικού Χαράδρας παλιός αγωνιστής και πολύ φίλος του πατέρα μου τον οποίο πιάσανε στον ύπνο οι ΠΑΟτζήδες του Πολυδενδρίου μαζί με τους γερμανούς και πιο παρακάτω πιάσανε και τις υπόλοιπες οικογένειες τις οποίες αφήσανε διότι βρέθηκαν από το χωριό μου ορισμένοι ΠΑΟτζήδες οι οποίοι και μεσολάβησαν να αφεθούν ελεύθεροι. Τον Αντώνη όμως τον πήγαν στο χωριό Κούκο Κατερίνης στο φρούριο του Κισάμπαζακ. Σε όλη τη διαδρομή τον βασάνισαν πολύ. Στο κρατητήριο μέσα επίσης βασανίστηκε διότι δεν έπαιρνε όπλο γερμανικό και στην επίσκεψη που τον έκαναν τα δύο του αδέρφια ο Παπα Νέστορας και ο Νικολάκης από την Βεργίνα άνθρωποι της τότε κατάστασης τον επέμεναν να πάρει όπλο και σε κάποια ευκαιρία να αποδράσει. Δεν το δέχθηκε, με την πίστη που είχε στον αγώνα και επί λέξη τους είπε: «γερμανικό όπλο εγώ στο ώμο μου δεν βάζω» όπου τελικά τον εκτέλεσαν με τον πιο απάνθρωπο τρόπο. Εμάς ευτυχώς δεν μας ανακάλυψαν παρ' όλα που είχαμε δύο βρέφη το ένα ήταν του Κωστικίδη και το άλλο του Ευγενειάδη από την πολλή δίψα γιατί νερό εκεί δεν υπήρχε κλαίγανε και τσιρίζανε μέχρι που οι μάνες κατούρησαν και τους δώσανε να πιουν. Μετά από δύο μέρες επικράτησε κάποια ησυχία δεν ακουγότανε παρά τουφεκιές, πολυβολισμοί κλπ. Ξεθάρρεψε κάπως και εγώ με τον αδερφό μου Λάκη τον Φάνη Περτσαμίδη και ο Ναπολέων Ευγενειάδη κατεβήκαμε στη Χαράδρα για νερό. Πιο πάνω από το χωριό ο Λάκης και ο Φάνης, μεγαλύτεροι μας βέβαια, φοβήθηκαν να μπουν στο χωριό και στείλανε εμένα και τον Ναπολέων με τις στάμνες να πάμε στο μοναδικό μέρος που ήταν η βρύση κάτω από τον Αι Λια. Αφού γεμίσαμε τις στάμνες φεύγοντας και ανηφορίζοντας έξω από το χωριό οι διερχόμενοι γερμανοί από Πολυδένδρι προς τη Βεργίνα μας είδαν και μας πλάκωσαν με τα πολυβόλα. Η απόσταση μας γύρω στα τριακόσια με τετρακόσια μέτρα, φοβηθήκαμε, και φύγαμε μέσα στο δάσος τρέχοντας με άλματα και τις στάμνες να μην τις αφήνουμε. Με τα πολλά ανταμώνουμε με τον αδερφό μου και τον Φάνη και σε συνέχεια πήγαμε στις οικογένειες οι οποίες λες και είδαν το θεό τους φέρνοντας το νερό από την μια και από την άλλη ακούγοντας τα πολυβόλα νόμισαν ότι πάθαμε κακό.

Τελικά με την υποχώρηση των τελευταίων γερμανών από την περιοχή μας κατεβήκαμε στην Χαράδρα. Αν θυμάμαι καλά καθίσαμε μέχρι τα μέσα Ιουλίου όπου κατεβήκαμε στο χωριό μου και όλοι οι κάτοικοι οι εναπομείναντες φυσικά διότι όσοι κάτοικοι θέλησαν να ακολουθήσουν τους ΠΑΟτζήδες στην Μελίκη φύγανε και πολλοί από αυτούς οπλίστηκαν. Αυτοί που φύγανε ήταν τα στοιχεία των εντοπιών και ορισμένων Καυκάσιων. Όλοι ε-

μείς εγκατασταθήκαμε στο βουνό σε προσωρινές καλύβες που κάναμε και κατεβαίναμε την ημέρα στο χωριό φυσικά πάντα με μέτρα και την προστασία του εφεδρικού και μόνιμου ΕΛΑΣ.

Με λίγα λόγια αφού κατορθώσαμε να μαζέψουμε και τις παραγωγές μας με τη «μάχη της σοδειάς» διαμένοντας ακόμα στο βουνό. Τα χωράφια βέβαια κατορθώσαμε και πάλι να τα σπείρουμε για τον ερχόμενο χρόνο και κατά καλή μας τύχη και τις δύο αυτές χρονιές οι παραγωγές μας ήταν πολύ ικανοποιητικές γέμισε ο τόπος στάρι και για πρώτη φορά το καθαρίο σταρίσιο ψωμί δεν μας έλειψε.

Η περιοχή μας ιδιαίτερα τα δύο χωριά, Βεργίνα και Παλατίστια, τακτικά οι γερμανοί με τους ντόπιους προδότες μας επισκέπτονταν διότι ήμασταν και κοντά στις βάσεις τους σε **Μελίκη** και **Νεόκαστρο**. Πραγματοποίησαν συνολικά 18 επιχειρήσεις. Οι περισσότερες από αυτές τις επιχειρήσεις προέβλεπαν το κάψιμο των κτηρίων μας και το πλιατσικολόγημα. Σε μια από αυτές τις επιχειρήσεις την πλήρωσαν για τα καλά έχοντας 18 σκοτωμένους γερμανούς και αρκετούς τραυματίες, και ένας αιχμάλωτος ΠΑΟΤζής τον οποίο με εντολή του Υποδιοικητή του Αρχηγείου με το όνομα Αδαμάντιος, τον κρέμασαν στην πλατεία του χωριού μου και υποχρεώνοντας τον κόσμο να συγκεντρωθεί για να παρακολουθήσει το άτιμο και εγκληματικό του έργο. Ο άνθρωπος αυτός ήταν παλιός αξιωματικός του αστικού στρατού, άνθρωπος των Άγγλων της λεγόμενης Ιντζέλιτζες Σέρβις, τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται...

Για την ίδια περίοδο της συγκομιδής του 1944, το τρίτο τάγμα των κάτω Πιερίων με διοικητή τον Τσικιριτζή, ψευδώνυμο, πραγματικό όνομα Κακουλίδης Γιώργος από τη Σφενδάμη Κατερίνης έλειπε από την περιοχή μας και με προσωρινή αντικατάσταση του ήρθε ένα τάγμα του Βερμίου με διοικητή τον Μαύρο ψευδώνυμο, πραγματικό όνομα Γαλαμάς Γιώργος και υποδιοικητής ο αδερφός του Χαράλαμπος. Εγκαταστάθηκαν στο χωριό μας, η διοίκησή συγκεκριμένα εγκαταστάθηκε δίπλα στο σπίτι μου κοντά στην εκκλησία Αγία Παρασκευή. Αφού ήρθε σε επαφή με την οργάνωση του χωριού και αφού πήρε τις απαραίτητες πληροφορίες για το ποιές δυνάμεις διατηρεί ο εχθρός στα δύο χωριά **Μελίκη** και **Νεόκαστρο**. Την μεθεπόμενη βράδια χτυπάει την **Μελίκη** όπου και προξένησε μεγάλες απώλειες στον εχθρό και την άλλη βραδιά μέρα Δευτέρα όπως λέει και το τραγούδι χτυπάει το χωριό Κουλούρα απέναντι του ποταμού Αλιάκμονα που το χωριό αυτό για πρώτη φορά χτυπήθηκε από τμήματα του ΕΛΑΣ και σ' αυτήν την μάχη έδωσε ένα γερό μάθημα στον εχθρό με εξόντωση όλων των φυλακίων και το κάψιμο των οπλισμένων ταγματασφαλτικών σπιτιών. Με λίγα λόγια με τα δύο αυτά χτυπήματα **Μελίκης** και **Κουλούρας** ο εχθρός μπήκε στο καβούκι του. Στη μάχη της **Κουλούρας** και στην οπισθοχώρηση μια ομάδα σπαμποτέρ με επικεφαλής τον μπάρμπα Γιάννη από τα **Παλατίστια** αφού ανατινάξαν την σιδηροδρομική γραμμή μεταξύ **Κουλούρας** και **Μέσης** στην οπισθοχώρηση τους και περνώντας τον **Αλιάκμονα** τους έπιασε ημέρα κάτω από το χωριό **Μετόχι**. **Χαράματα** όμως κινήθηκαν οι γερμανοί από τη **Βέροια** πιάνοντας το χωριό **Μετόχι** όπου ανυποψίαστη η ομάδα πέφτει πάνω στους γερμανούς και σκοτώνεται ο μπάρμπα Γιάννης ενώ τραυματίζεται ο **Βασίλης** ο **Πολυτούδης** από τη **Βέροια** ο οποίος κατόρθωσε να ξεφύγει και να καλυφθεί μέσα σε πυκνούς θάμνους. Επίσης οι υπόλοιποι της ομάδας γύρισαν πίσω για να ξαναπεράσουν τον **Αλιάκμονα** και καλύφθηκαν μέσα σε κάτι κανάλια ώσπου και βράδιασε και φύγανε στο βουνό και γλιτώσανε. Εδώ θα αναφέρω τα δύο στιχάκια τραγουδιών που λέγανε οι πόντιες γυναίκες του χωριού μου.

Ο μαύρων άσο Βέρμιο, ήρθε στην Ελαφίνα, έρθεν να κρουν και το Μελίκη να γλήτον την Βεργίνα, την δευτέραν από βραδής, επίεν συν Κουλούραν και απάν σα ξημερωματα εδέκενα το βρούλαν (βρούλαν θα επι φωτιά).

Στον αγώνα το χωριό μου πήρε καλή θέση στέλνοντας 30 και πλέον παιδιά στον ΕΛΛΑΣ εκτός από την διμοιρία του εφεδρικού ΕΛΛΑΣ η οποία ήταν μόνιμη έδρα της η περιοχή μας. Από τους καταταγέντες στον ΕΛΛΑΣ σκοτώθηκαν πέντε παλικάρια μας, οι οποίοι είναι: **Καρατζάς Κων/νος**, **Κοντογουλίδης Γεώργιος** Αν/γός του 3ου τάγματος 50ου συ-

ντάγματος, Ακριβόπουλος Νικόλαος, Γεωργιάδης Μιχάλης και Γεωργιάδη Ηρακλής ,οι δύο τελευταίοι ήταν αδέρφια. Ως αναφορά για την προσφορά στην αντίσταση του 1940-44 είναι πάρα πολλά που θέλει ολόκληρες σελίδες να γράψω.

Μετά τον πόλεμο- οι πρώτες διώξεις

Τελειώνοντας ο πόλεμος το 1944 με την απελευθέρωση, τον μήνα Οκτώβριο ο πατέρας μου διορίζεται γραμματέας του ΚΚΕ στην Πτολεμαίδα όπου και πήρε και εμάς την μάνα μου, εμένα και την αδερφή μου Ελένη. Αυτή να συνεχίσει το Δημοτικό και εγώ να δώσω εξετάσεις στο γυμνάσιο με τη βοήθεια βέβαια του πατέρα μου , όταν ευκαιρούσε, του δεύτερου γραμματέα Βασίλη Δημητριάδη και περισσότερο της Γεωργιάδου ή Σαμαρά δακτυλογράφο του κόμματος . Εδώ θέλω να τονίσω ότι νοιώσαμε μια πατρική ζεστασιά που την νοσταλγούσαμε τόσα χρόνια, για ένα διάστημα περίπου τεσσάρων μηνών. Με την παράδοση των όπλων του ΕΛΛΑΣ και με την κατοχή των Άγγλων ιμπεριαλιστών στη χώρα μας, ο πατέρας μου συλλαμβάνεται σε κάποιο συνέδριο του Μακεδονικού Γραφείου στη Θεσ/νίκη με πολλά άλλα ανώτερα στελέχη και μεταφέρεται στις ποινικές φυλακές Κοζάνης . Αν ενθυμούμε καλά κατά τον Μάιο μήνα του 1945 έγινε η δίκη του στο Στρατοδικείο Κοζάνης. Την προηγούμενη της δίκης μαζί με την μητέρα μου πήγαμε στην Κοζάνη και μείναμε στο σπίτι του Μιχάλη Σουμελίδη, στέλεχος και αυτός του κόμματος και συνεργάτης του πατέρα μου. Πρωί – πρωί με την μητέρα μου στηθήκαμε έξω από τις ποινικές φυλακές και σε λίγο βλέπουμε τον πατέρα μου με χειροπέδες να τον συνοδεύουν δύο χωροφύλακες . Στη πύλη οι χωροφύλακες μπήκαν στο διπλανό γραφείο να πάρουν τα χαρτιά συνοδείας. Μείναμε οι τρεις μας, θυμάμαι σαν τώρα τα λόγια της μάνας μου να λέει τον πατέρα μου. «Κώστα το στρατοδικείο θα γίνει και εμείς τα λεφτά που έχουμε δεν θα μας φτάσουν για τον δικηγόρο. Που είναι η οργάνωση να μας βοηθήσει με λίγα λεφτά»; Τότε ο πατέρας μου με ύφος οξυμένο και νεύρα να κουνάει τα δύο δεμένα χέρια και να λέει στη μάνα μου. «Η οργάνωση είναι στην παρανομία και λεφτά δεν υπάρχουν. Και ποίος σε είπε να πάρεις δικηγόρο ,το Στρατοδικείο, θα το αντιμετωπίσω μόνος μου». Εμείς φυσικά κάναμε κουμάντο μερικά λεφτά πουλώντας εγώ με το γαιδουράκι μου ξύλα στη Βέροια, να πουλήσουμε λίγο καπνό που είχαν η μάνα μου από τα προηγούμενα χρόνια κρυμμένο. Επίσης να μας βοηθήσει κάποιος οικογενειακός μας φίλος ονόματι Σαρακινίδης Σάββας που ο γιός του ήταν και αυτός στην Ακροναυπλία μαζί με τον πατέρα μου..

Θυμάμαι λοιπόν από τα λεγόμενα της μάνας μου ότι του ζήτησε 300δρχ.και αυτός της έδωσε 500. Τέλος αφού βγήκαν οι χωροφύλακες όλοι μαζί πάμε για το στρατοδικείο. Εκεί συναντήσαμε τον δικηγόρο μας και θυμάμαι μας πήρε 300 δρχ., που αυτές για να τις βγάλω έπρεπε να πουλήσω δέκα-δεκαπέντε φορτία ξύλα. Τι να δω όμως. Για πρώτη φορά αντικρίζα Στρατοδίκες στα έδρανά τους, με τα παράσημά τους, με τα αστέρια τους με τα κουμπιά τους που αστράφτανε επάνω τους λες και τα πήραν παράσημα αυτά στον τετράχρονο αγώνα που έκανε ο ελληνικός λαός ενάντια στον φασισμό. Κάθετε στο εδώλιο ο πατέρας μου ,διαβάζεται το κατηγορητήριο επί μισή και πλέον ώρα για τη δράση του και τα δήθεν εγκλήματά του ,που έδινε εντολή να γίνουν αυτός. Μάρτυρας κατηγορίας κάποιος ονόματι Κολάρας, από το χωριό Κορισός Καστοριάς, ο αρχιεγκληματίας των Ταγμάτων Ασφαλείας με δράση στην περιοχή μου και στη περιοχή της Πτολεμαίδας. Τελειώνοντας όλο το κατηγορητήριο ο Στρατοδίκης απευθύνεται στον κατηγορούμενο πατέρα μου. «Σήκω κατηγορούμενε να απολογηθείς». Εγώ τι μου θες, η καρδιά μου από την αριστερή νόμιζα ότι πήγε στη δεξιά πλευρά. Πρώτη του κουβέντα ήταν: « ή θα με αφήσετε κύριοι στρατοδίκες να απολογηθώ για όλο το παρελθόν της ζωής μου ή δεν απολογούμαι». Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους οι στρατοδίκες, «λέγε» του απαντά ο στρατοδίκης. Ξεκίνησε όπως αναφέρω παραπάνω από την προσφυγιά, το τι είδε και το τι έκανε για την Πατρίδα, πό-

σους ανθρώπους έσωσε ακόμα και αυτόν τον Κολάρα όταν γύρισε και του είπε: «Ατίμασες Κολάρα ανήλικα κοριτσάκια σκότωσες και ατίμασες γυναίκες γιατί οι άνδρες τους πολέμησαν τον κατακτητή» Και όταν συνελήφθησαν αυτός και κάποιος ονόματι Βασιλικός εξίσου σαν και αυτόν εγκληματίας ο κόσμος της περιοχής Πτολεμαίδος ξεχύθηκε έξω από το διοικητήριο της Πολιτοφυλακής για να τους λυντσάρι. Όταν ειδοποιήθηκε το τι γινότανε κάτω από το διοικητήριο δεν λέγετε. Τηλεφωνώ τον διοικητή μην επιτρέψεις σε κανέναν να μπει μέσα έως ότου έρθω. Το γεγονός αυτό το είδα και το έζησα και εγώ από κοντά, εκατοντάδες κόσμος να φωνάζει, «Τον Κολάρα θέλουμε, τον Βασιλικό θέλουμε, βγάλτε τους να τους δούμε» κλπ. Ανεβαίνει ο πατέρας μου στο μπαλκόνι με παράκληση να διαλυθούν και η δικαιοσύνη θα τους τιμωρήσει. Ο κόσμος επιμένει, βγάλτε τους να τους δούμε αλλιώς δεν φεύγουμε. Αναγκάζεται ο πατέρας μου να τους βγάλει στο μπαλκόνι ανάμεσα τους και αυτούς μήπως και σεβαστούν την παρουσία του και δεν πυροβολήσει κανείς από κάτω. Μόλις όμως εμφανίστηκαν μερικοί απολυόμενοι Ελασίτες αγανακτισμένοι πυροβόλησαν. Ευτυχώς όμως για το πατέρα μου και δυστυχώς για τους εγκληματίες δεν έπαθε κανείς τίποτα. Τότε έδωσε εντολή στον Διοικητή και τους Πολιτοφύλακες δια της βίας να διαλύσουν τον κόσμο. Γυρίζει στον Κολάρα και του λέει: «Μήπως Κολάρα δεν ήταν έτσι; Και την νύκτα σας έστειλα με αυτοκίνητο συνοδεία στις φυλακές Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη»; Τότε ο Πρόεδρος του Στρατοδικείου δίνει εντολή. «Λύστε του τα χέρια». Στη συνέχεια ο πατέρας μου στην απολογία του μίλησε για το γιατί έγινε κομμουνιστής, για τις αδικίες, για την εκμετάλλευση κ.λ.π. Και κατέληξε λέγοντας: Οποία και αν είναι η απόφαση σας κ. Στρατοδίκες δεν θα ενοχηλώ διότι οι κομμουνιστές ξέρουν γιατί αγωνίζονται και ξέρουν να πεθαίνουν.

Οι στρατοδίκες έμειναν έτσι και κοιτιόντουσαν μεταξύ τους. Θυμάμαι ακόμη και εκείνο που είπε στην απολογία τους «Όταν κηρύχτηκε ο πόλεμος κύριοι στρατοδίκες κατά των ιταλών στο έπος της Αλβανίας εμείς οι κρατούμενοι της Ακροναυπλίας κομμουνιστές και άλλοι ζητήσαμε να πάμε στο μέτωπο να πολεμήσουμε τον φασισμό αλλά η δικτατορική κυβέρνηση δεν το έκανε και μας παρέδωσε στα χέρια τους με αποτέλεσμα πολλοί να εκτελεστούν ενώ άλλοι να πεθάνουν από πείνα και φυματίωση. Μετά το διάλειμμα και τον επανερχομό τους, πως το πήραν ακόμη δεν μπορώ να το πιστέψω και η απόφαση βγήκε αθωωτική.

Στις φλόγες του εμφυλίου

Στο διάστημα αυτό εγώ από το γυμνάσιο της Πτολεμαίδας έκανα μεταγραφή στο γυμνάσιο Βέροιας περνώντας στη δεύτερη τάξη και το Φθινόπωρο του 1946 σταμάτησα διότι τον αδερφό μου τον συνέλαβαν και τον στείλανε εξορία στη Λήμνο, ενώ ο πατέρας μου μπήκε στην παρανομία. Τα πράγματα ως προς τη ζωή της υπόλοιπης οικογένειας μου αλλάξαν πολύ. Οι Χίτες και τα αποσπάσματα να οργιάζουν και να εγκληματούν, οι ταγματαλλήτες του χωριού μου τους οποίους αποφυλάκισε ο ΕΛΑΣ οπλίστηκαν, γίνανε «υπερπατριώτες», εθνικόφρονες. Ξύλο από την μια αγγαρείες διάφορες στα χωράφια των εθνικοφρόνων από την άλλη, μια στου ενός και μια στου άλλου. Όσοι κακοποιήθηκαν και ξυλοκοπήθηκαν πιάσανε το βουνό και κατά το φθινόπωρο του 1946 άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτες αντάρτικες ομάδες, ενώ στη περιοχή μας οι πρώην ταγματαλλήτες οι οποίοι εντάχτηκαν σε διάφορα αποσπάσματα εγκαταλείπουν το χωριό και φεύγουν στη Βέροια και σε διάφορα άλλα κέντρα.

Το χωριό μου το διάστημα αυτό και όλη η περιοχή των Άνω Πιερίων γίνεται ανταρτοκρατούμενη. Επόμενο ήταν σιγά-σιγά να εγκαταστήσουμε στο χωριό μας και πάλι την Επιμελητεία για την τροφοδότηση των ανταρτών και στη συνέχεια να βγαίνουμε και πάλι

με τη σειρά μας σύνδεσμοι για την εξυπηρέτηση των ανταρτοομάδων της περιοχής μας. Οι μικροομάδες αυτές συγχρόνως συγκροτούνται σε συγκροτήματα ,Λόχους και αργότερα σε Τάγματα ,Ταξιαρχίες και Μεραρχίες. Επίσης σε κάθε ανταρτοκρατούμενο χωριό δημιουργείτε η Αυτοάμυνα η οποία αποτελείται από άοπλους κατοίκους. Εμείς ορισμένοι Επονίτες πλέον γινήκαμε σχεδόν μόνιμοι μέσα στα ένοπλα τμήματα και όταν γινότανε οι επιχειρήσεις από τον κυβερνητικό στρατό φεύγαμε και εμείς στο βουνό για να μην μας πιάσουν . Και τα βράδια βγαίναμε και κοιμόμασταν έξω από το χωριό στο δάσος και σε απυρόβλητο σημείο διότι κάθε βράδυ από τη Βέροια το πυροβολικό σφυροκοπούσε και μάλιστα γύρω από την τοποθεσία που μέναμε εμείς. Μάλιστα το διάστημα εκείνο βρισκότανε δώ και ο πατέρας μου και σε κάποια συζήτηση λέει γιατί κάθε βράδυ χτυπιέται το σημείο αυτό και πως φαίνεται ότι οι θέσεις μας είναι γνωστές σε αυτούς και πολύ φοβάται ότι μεταξύ μας έχουμε κάποιον προδότη. (Είχαμε τον οποίο αργότερα τον ανακάλυψα). Η ομάδα η οποία είχε την έδρα της στο χωριό ομαδάρχης ήταν ο Λαζαριδής Παντελής από τα λίγα παλικάρια του ΕΛΑΣ και παλιός κομμουνιστής ο οποίος σκοτώθηκε στο ΔΣΕ το 1949 με το βαθμό Επιτρόπου Τάγματος. Με τα πολλά κρύα του χειμώνα η ομάδα αυτή έμενε στο σπίτι μας επειδή το σπίτι μας ήταν άκρη κοντά στο βουνό και βολικό από κάθε άποψη. Κάθε βράδυ εκτός από τη σκοπιά που βοηθούσα τα παιδιά τα χαράματα έβγαίνα σαν εντόπιος που ήμουν μαζί με δύο αντάρτες και περιπολούσαμε όλα τα επικίνδυνα σημεία. Μια μέρα αρχές του Νοέμβρη του 1946 έρχεται ο Παγιαννίδης Λύσανδρος χωριανός μου και γυρνώντας από την Ελαφίνα ,χωριό των Πιερίων όπου ήταν και η έδρα του Συγκροτήματος, με συγκροτάρχη τον Ανδρεάδη ψευδώνυμο το πραγματικό του Κουκουτάτσιος Γεώργιος από το Λιτόχωρο Κατερίνης. Ο Λύσανδρος ήρθε στο σπίτι του για να πλυθεί και να αλλάξει και τα ρούχα του και στην επιστροφή του την άλλη μέρα ο Επιμελητής του χωριού (ήταν κάποιος ονόματι Λευτέρης από το χωριό Χράνη Πιερίας του οποίου οι τραμπούκοι του χωριού του ρίχνοντας χειροβομβίδα μέσα στο σπίτι του σκοτώσανε τα παιδιά και τη γυναίκα του και γι' αυτό και στην υπομίδα του χιτωνίου του φορούσε τέσσερα πένθη) λέει λοιπόν στον Λύσανδρο: «μια που θα φύγεις για το συγκρότημα θα πάρεις και καμιά δεκαριά πρόβατα που έχουμε εδώ και μαζί σου θα έρθει και ο Μιχάλης για να κάνετε κουμάντο. Προς το απόγευμα ξεκινήσαμε με λίγο χιόνι που είχε ρίξει από την προηγούμενη. Το χωριό Ελαφίνα εκεί που εδρεύει το συγκρότημα απέχει πάνω από τέσσερις ώρες από το χωριό μου, με τα πρόβατα όμως κάναμε το τριπλάσιο. Κατά τις 11-12 το μεσάνυχτα φθάσαμε στην τοποθεσία «Γαλακτό», εκεί υπήρχαν δύο σπίτια ενός κτηνοτρόφου ονόματι Τσαπράζης και μερικά γουρουνοκουμάσια τα οποία τα είχαν κάψει οι γερμανοί. Σένα από τα γουρουνοκούμασα μαντρώσαμε τα πρόβατα για να μην τα φάνε οι λύκοι, διότι ύστερα από την υπερβολική κούραση και με το χιόνι που άρχισε να πέφτει ήταν αδύνατο να συνεχίσουμε. «Τι θα κάναμε που θα αράξουμε εμείς;» ρωτώ τον Λύσανδρο . «Πίσω με λέει από αυτό το ύψωμα και σε απόσταση πάνω από δύο χιλιόμετρα είναι μια ομάδα, προκεχωρημένο φυλάκιο θα πάμε να κοιμηθούμε εκεί», μα δεν είχαμε και φωτιά να ανάψουμε. Ο Λύσανδρος από την προηγούμενη μέρα ερχόμενος στο χωριό γνώριζε την τοποθεσία της ομάδας και φυσικά και το μονοπάτι και αφού πλησιάσαμε στο λημέρι ακούμε μια φωνή από τον σκοπό : «Τι είστε»; Ο Λύσανδρος απαντά ότι είμαι ο χθεσινός σύνδεσμος ο Ατσιδάς- ψευδώνυμο . Ακούει από την καλύβα ο ομαδάρχης , ονόματι Λιακόπουλος Στέργιος από τα Ρυάκια Κατερίνης και ήρθε για αναγνώριση. Μας συνοδεύει ο ίδιος στη καλύβα, η φωτιά άναβε ενώ τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας κοιμόντουσαν. Ξυπνητός ήταν μόνο ένας ,ο μπάρμπα Λευτέρης Περκουλίδης από τα Παλατίτσια. Με ρωτούν και οι δυο πως βρέθηκα με τον Ατσιδά. Τους λέμε ότι φέραμε κάτι πρόβατα με προορισμό το συγκρότημα τα οποία μαντρώσαμε στο «Γαλακτό». «Τίνος παιδί είσαι;» με ρωτά ο μπάρμπα Λευτέρης. Εγώ του λέω ότι είμαι του Αηδονίδη Κώστα οπότε γυρίζει και λέει στον Λιακόπουλο : «Γιος ενός παλιού κομμουνιστή που αυτός μας οργάνωσε όλη αυτή την περιοχή στο κόμμα». Ταυτόχρονα σηκώνεται, βάζει νερό σε μια караβάνα για να μας κάνει τσάι και μας φροντίζει για να **στεγνώ-**

σουμε τα ρούχα μας γιατί στη διαδρομή από τα χιονισμένα κλαδιά είχαμε γίνει μούσκεμα. Ο ομαδάρχης ξυπνά έναν αντάρτη να αντικαταστήσει τον σκοπό και του λέει: «Στη θέση σου θα κοιμηθούν τα παιδιά, λίγο στριμωγμένα βέβαια και εσύ θα κοιμηθείς στη θέση αυτού που θα σε αντικαταστήσει και εν συνεχεία μέχρι το πρωί θα γινόταν το ίδιο με τους άλλους». Σε λίγο βλέπω τον μπάρμπα Λευτέρη να βάζει φλούδες στην караβάνα. Παραξε-νεύτηκα και τον ρωτώ τι κάνει, τι φλούδες είναι αυτές. Μου λέει πως είναι από κορμό φλαμουριάς και κάνει το ίδιο χρώμα με το λουλούδι της και έχει την ίδια γεύση. Πίνουμε λοιπόν το τσάι και πέφτουμε για ύπνο. Το πρωί αφού σηκωθήκαμε, φάγαμε το κουρκού-τι που ετοίμασε ο μπάρμπα Λευτέρης και φύγαμε για να βγάλουμε τα πρόβατα όπου και συνεχίσαμε το δρόμο μας για την Ελαφίνα στο συγκρότημα. Ύστερα από 3 ώρες διαδρο-μή που το χιόνι έπεφτε ασταμάτητα φθάσαμε στην Ελαφίνα παραδίνοντας τα πρόβατα στην Επιμελητεία και εμείς πήγαμε στη συνέχεια στη διοίκηση να δώσουμε ορισμένα ση-μειώματα που είχε ο Λύσσανδρος μαζί του.

Εκεί βρήκαμε τον συγκροτηματάρχη Ανδρεάδη μαζί του και Τσικιρτζής ψευδώνυμο, πραγματικό όνομα Κακουλίδης Γιώργος από τη Σφενδάμη Κατερίνης, έφεδρος ανθυπολο-χαγός του αστικού στρατού, τον ίδιο βαθμό νομίζω είχε και ο Ανδρεάδης τους οποίους γνώριζα ακόμη από τον ΕΛΑΣ. Αφού με ρωτήσανε τα του χωριού ο Τσικιρτζής απευθύνε-ται σε μένα και με ρωτά: «Εσύ Επονιτάκο πως λέγεσαι»; Του απαντώ με υπερηφάνεια: «Εί-μαι γιος του Αηδονίδη του Κώστα – Γεροδήμου» (ήταν το ψευδώνυμο του πατέρα μου στον ΕΛΑΣ). Κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και μου είπαν: Και πως βρέθηκες εδώ. «Βοήθησα τους συναγωνιστές για να φέρομαι τα πρόβατα και να καταταχτώ αντάρτης». Γέλασαν κοιτάχτηκαν πάλι μεταξύ τους και μου είπα : «Πόσο χρονών είσαι;» 16 τους απαντώ – «Δεν μπορούμε να σε κρατήσουμε» λέει ο Ανδρεάδης διότι εδώ βλέπεις ότι έχει χιόνια πολ-λά κάνει κρύο πολύ και θα αρρωστήσεις. Ο Ανδρεάδης γνώριζε καλά το ιστορικό της οικο-γένειας μας ,το ίδιο και ο Τσικιρτζής. «Εγώ πίσω δεν γυρίζω» τους απαντώ. Εδώ είναι και άλλα παιδιά της ηλικίας μου. Αυτοί ήρθαν με μακριά παντελόνια και γέλασαν μεταξύ τους. Άκουσε παιδί μου λέει ο Τσικιρτζής. «Ο αδερφός σου είναι εξορία , ο πατέρας σου στο βουνό, θα πας σπίτι σου κοντά στις αδερφές σου στη μάννα σου κ.λ.π. και επί πλέον θα βοηθάς και πάλι στην αυτοάμυνα του χωριού σου, εκεί θα είσαι πιο απαραίτητος». Σκύ-βοντας το κεφάλι και λίγο τσαντισμένος βγαίνω έξω από το Σχολείο, μαζεμένοι αντάρτες να τραγουδούν και να χορεύουν. Με βλέπει ο Μακεδόνας ψευδώνυμο πραγματικό όνομα Γιώργος το επίθετο δεν το θυμάμαι από το Καταφύγι Κοζάνης και από τα λίγα παλικάρια με το βαθμό του Διμοιρίτη και μου λέει ; Πως και έτσι εδώ Μιχάλη ; Του αναφέρω όλο το ιστορικό- Πολύ καλά σου είπε ο διοικητής, εκεί θα προσφέρεις περισσότερα και αυτός γνώ-ριζε την ιστορία μας μένοντας πολλές φορές στο σπίτι μας παλικάρι όπως αναφέρω και πα-ραπάνω που σε κάθε μάχη και διακρίνονταν. Μάλιστα το 1949 τον είχαμε διοικητή των ε-λευθέρων σκοπευτών των Πιερίων μετά τον σκοτωμό του Δούκα – ψευδώνυμο, πραγμα-τικό όνομα Τσιρίκας Ιωάννης από το Λιτόχωρο Κατερίνης., ένας σεμνός με διοικητικές ι-κανότητες πολλές. Φεύγω λοιπόν για το χωριό μεταφέροντας και δύο σημειώματα για τον Καραγιώργο ο οποίος ήταν στρατιωτικός υπεύθυνος του χωριού το ένα και το άλλο στον μπάρμπα Λευτέρη. Το δρομολόγιο μου ήταν αυτή τη φορά μέσω Χαράδρας διότι έπεσε πολ-λύ ομίχλη και χιονόβροχο και από την Χαράδρα για το χωριό μου όλο και υπήρχε κάποια κίνηση. Δυστυχώς όμως όλη τη διαδρομή την έκανα μόνος μου και μάλιστα με φόβο μή-πως και συναντούσα τίποτε λύκους ή άλλα αγρίμια. Προτού βραδιάσει κατέβηκα στο χω-ριό, πήγα σπίτι η μάννα μου να με πλύνει και να με αλλάξει διότι στο λημέρι που κοιμηθή-καμε με τον Λύσσανδρο γέμισα ψείρες.

Οι πρώτες αποστολές

Ο αγώνας λοιπόν συνεχίστηκε προσφέροντας τις υπηρεσίες μου στην Αυτοάμυνα. Το διάστημα αυτό ειδοποιηθεί ο πατέρας μου από το χωριό Μικρή Σάντα Βερμίου οι κάτοικοι του πόντιοι και ορισμένοι συγγενείς μας να πάω τα ρούχα του για να αλλάξει. Αφού τα ετοίμασε η μητέρα μου φεύγω για το χωριό Χαράδρα όπου βλέπω δύο ζώα με τρόφιμα να πάνε για το χωριό Πολυδένδρι στην εκεί Επιμελητεία. Στη διαδρομή μας μεταξύ Χαράδρας και Πολυδένδρι μας έρχονται δύο αεροπλάνα με τη δεύτερη στροφή που κάνανε πάνω από τα κεφάλια μας πλακώνουν τις ριπές. Τα ρούχα με το γυλιό τα είχα βάλει σε ένα από τα δύο μουλάρια. Το σκαν τα μουλάρια και φεύγουν μέσα στο δάσος με αποτέλεσμα το ένα να τουμπάρει αυτό με το σακίδιο επίσης και εμείς να καλυφτούμε ανάμεσα σε κάτι πέτρες και δύο μεγάλα δένδρα. Φυσικά καλυμμένοι μέσα στο πυκνό δάσος είχε σαν αποτέλεσμα να μην πάθουμε τίποτε αφού γύρισαν και ξαναγύρισαν πολυβολώντας συνέχεια κάποτε φύγαμε. Βρίσκουμε το μουλάρι το δεύτερο ήταν φρακαρισμένο σε κάτι δένδρα ανάμεσα, το πρώτο το ξαναφορτώνουμε και με τα πολλά φθάνουμε στο Πολυδένδρι. Εκεί βρίσκω τον Δουληγερίδη Γιώργο- ψευδώνυμο Γόλης- στο επάγγελμα δάσκαλος από τις Βαρβάρες Βέροιας, υπεύθυνος ενός αποσπάσματος ανταρτών. Με λίγα λόγια διοικητής με βοηθό τον Ταράλα Σταύρο – ψευδώνυμο Σαμιώτης- από το ίδιο χωριό, μιλάμε για δυνατά παλικάρια. Περίεργος ο Γαλής με ρωτά: «Που πας εσύ με το γυλιό φορτωμένος και τι έχεις μέσα στο γυλιό»; Εγώ του απαντώ – ρούχα του πατέρα μου, πηγαίνω για τη Σφηκιά χωριό των Πιερίων και αυτό, καμιά ώρα μακριά από το Πολυδένδρι και από εκεί θα περάσω απέναντι στη Μικρή Σάντα. Και ποιος είναι ο πατέρας σου; - Ο Γεροδήμος- Είσαι παιδί του Γεροδήμου; Ναι του λέω- «Ήμασταν μαζί προχτές το βράδυ, εμείς όμως περάσαμε από εδώ στα Πιέρια» το απόσπασμα αυτό εκτελούσε αποστολές και κρούσεις ακόμα και πέραν του Αλιάκμονα ο οποίος κυλά ανάμεσα στα Πιέρια και το Βέρμιο. «Ποιόν θα βρεις στη Σφηκιά ξέρεις»; «Ναι του λέω κάποιον Ρήγα Φωτόπουλο, υπεύθυνος του χωριού και παλιό συνεργάτη του πατέρα μου». Μου δίνει και αυτός ένα σημείωμα για τον Ρήγα, φεύγω ολοταχώς για την Σφηκιά διότι ο ήλιος κατηφόρισε και πρέπει τον Αλιάκμονα να τον περάσω μέρα. Βρίσκω τον Ρήγα, διαβάζει το σημείωμα, αφού του είπα και ποιος είμαι μου λέει: «Δεν θα προλάβεις να πας στη Σάντα, θα μείνεις εδώ και το πρωί θα σου δώσω σύνδεσμο να σε περάσει απέναντι». Τον άνθρωπο αυτό τον σκοτώσανε οι τραμπούκοι του παρακράτους που και μέχρι σήμερα οι δικοί του δεν ξέρουν που τον σκοτώσανε να του πάρουν έστω και ένα κοκκαλάκι.- Του απαντώ ότι ας με περάσει ο σύνδεσμος τον Αλιάκμονα και εγώ θα προλάβω. Κοίτα μου λέει απέναντι πόσο μακριά είναι ο караβοκύρης εύκολα δεν βγαίνει να σε περάσει, επιβάλλεται να μείνεις. Επέμενα εγώ με τα πολλά μου δίνει τον σύνδεσμο ειδικός και της εμπιστοσύνης ο οποίος γνωρίζει το σύνθημα για να βγει ο караβοκύρης. Τροχάδην λοιπόν τον κατήφορο για τον Αλιάκμονα κάνει το σύνθημα και χτυπάει τρεις φορές τις πέτρες που είχε στα χέρια του και νάτος ο Τάκος από τις Βαρβάρες και αυτός ποταμόλυκος που λέμε, ειδικός για το επάγγελμα αυτό. Με τον Τάκο γνωριζόμασταν ακόμη από παιδιά. Βρε Μιχάλη μου λέει που πας. Του λέω και αυτού για που πάω. Ο σύνδεσμος εν τω μεταξύ γύρισε βρε μου λέει βράδιασε, θέλεις πάνω από μια ώρα για να φθάσεις στο χωριό είναι και μεγάλη ανηφόρα και το μονοπάτι είναι δύσκολο, πέρασέ μου γρήγορα του λέω και το καλό παλικάρι ξέρει να βρει το μονοπάτι. Φουσκώνει στα γρήγορα τη λαστιχένια βάρκα και με περνά απέναντι. Ανηφορίζω σαν εκείνο το συνηθισμένο αγρίμι που όμως να τελειώσει εκείνη η καταραμένη ανηφόρα. Σουρουπώσε καλά ο πατέρας μου δεν ξέρει τίποτε διότι τηλέφωνα δεν υπάρχουν για να ειδοποιηθεί να στείλει κανένα να με πάρει από την βάρκα. Άρχισε ο φόβος να με κυριεύει παίρνω κουράγιο από τα σκυλιά του χωριού που ακούω να γαβγίζουν. Ο δρόμος όμως δεν τελειώνει. Με τα πολλά φθάνω στα πρώτα σπίτια του χωριού βλέπω φως και χτυπάω την πόρτα, όμως δεν με ανοίγει κανείς. Αρχίζω λοιπόν να φωνάζω όποτε με φόβο από ότι κατάλαβα α-

νοίγει η πόρτα και κάποια γυναίκα αρκετά μεγάλη στην ηλικία μου ανοίγει. Τις λέω: Είμαι ο γιος του Αηδονίδη – τι τονάκι- το παρατσούκλι των γονιών από την πατρίδα ακόμη ήταν αυτό και όλοι οι Σαντέοι ακόμη και σήμερα έτσι μας αποκαλούν- π.χ ο Μιχάλης τι τονάκι- Ξεθάρρεψε η γυναίκα και φωνάζει τον άνδρα της , «έλα του λέει δεν είναι από αυτούς που φοβόμαστε», εννοούσε τους τραμπούκους των αποσπασμάτων που έβγαιναν στα χωριά νύχτα και παρουσιάζοντας για αντάρτες και αφού έπεφτε το θύμα το έτρωγε το μαύρο σκοτάδι. Βγαίνει ο θεός , τι θέλεις παιδί μου; «Θέλω να με πάς στο σπίτι του Αλέξη Τσαχουριδη ο οποίος είναι και συμπεθέρος μας σ' αυτόν έμενε ο πατέρας μου». Άλλη φοβία και στον μπαρμπα Αλέξη , ανοίγοντας την πόρτα μπαίνω μέσα ο Θράσος ο γιος του μπαρμπα Αλέξη με γνώρισε αμέσως διότι τακτικά ερχότανε στο χωριό μας στην αδερφή του η οποία ήταν νύφη μας. Αφού γνωριστήκαμε και με τους γονείς του ρωτάω που είναι ο πατέρας μου. Μου λέει ο μπαρμπα Αλέξης ότι θα έρθει λίγο αργά διότι σε κάποιο άλλο σπίτι έχουν συνεδρίαση. Τους λέω το ιστορικό της πορείας μου ,όλοι έμειναν κατάπληκτοι . Κάποτε ήρθε και ο πατέρας μου με άλλους δύο αγκαζέ , με χάιδεψε και μου λέει: «Γιατί έτσι αργά»; του λέει ο μπαρμπα Αλέξης και που να ξέρεις ότι ήρθε και μόνος . Τους εξιστορώ και σ' αυτούς την περιπέτεια της διαδρομή μου . Η πρώτη του ερώτηση ήταν αν πήραμε γράμμα από τον αδερφό μου Λάκη από την εξορία που τον είχε στείλει το μεταβαρ-κιζιανό κράτος και εγώ του απάντησα πως είναι καλά. Καθίσαμε αρκετή ώρα ήρθαν άλλοι τρεις αν θυμάμαι καλά ,εγώ όμως με το Θράσο πλαγιάσαμε. Όλοι αυτοί ήταν στελέχη και χαράματα φεύγανε και πιάνανε το δάσος και το βράδυ πάλι μπαίνανε στο χωριό. Από το χωριό αυτό- την Σάντα- διατηρείτο η επαφή με την παράνομη οργάνωση της Βέροιας, ακόμη και με την Θεσσαλονίκη. Μάλιστα η γυναίκα του Ανέστη Ανδρεάδη από το ίδιο το χωριό μου είπε πως ο πατέρας μου την χρησιμοποιούσε για σύνδεσμο στην Θεσσαλονίκη.

Το άλλο βράδυ ήρθε ο πατέρας μου και μου λέει: «Το πρωί Μιχάλη θα φύγεις στο χωριό». Μου κακοφάνηκε κάπως και του λέω. «Εγώ πατέρα θέλω να μείνω μαζί σας ,να προσφέρω και εγώ ότι μπορώ στον αγώνα». Γέλασε ,όχι παιδί μου εκεί στο χωριό δούλεψε όσο μπορείς και να βοηθάς στο σπίτι , η γιαγιά σου γρια, η αδερφή σου ανήμπορη δεν μπορεί να προσφέρει τίποτε, η άλλη η αδερφή σου μικρή, η μάνα σου που θα πρωτοπρολάβει. Δακρύνοντας εγώ του λέω και πάλι . «Κράτησε μου κοντά σου». Ειλικρινά νοσταλγούσα την συντροφιά του πατέρα μου, ακόμα και τώρα σε διάφορα γλέντια που κάνω όταν τραγουδώ το τραγούδι του δακρύνω και δεν μπορώ εύκολα να συνέλθω. Ένας της συντροφιάς του δάκρυσε και λέει του πατέρα μου. «Αυτή τη συζήτηση με το γιο σου Γεροδήμο θα την γράψω στο ημερολόγιο μου», άραγε ζει αυτός ο άνθρωπος και να το έχει γράψει στο ημερολόγιο του; Αφού λοιπόν δεν μπόρεσα να τον πείσω να με κρατήσει κοντά του και αφού είδα ότι άλλαξε και ύφος το πρωί φεύγω . Μου δίνει ένα σημείωμα για κάποιον ονόματι Γούλα στο χωριό Λευκόπετρα ο οποίος θα με κατεβάσει στον Αλιάκμονα στον Τάκο τον караβοκύρη με άλλο συνθηματικό –με σφύριγμα ενός πουλιού.

Βγαίνει λοιπόν ο Τάκος για τον οποίο ξέχασα να αναφέρω νωρίτερα ότι είχε ένα μουστάκι πολύ μεγάλο και χοντρό. Ήρθες μου λέει Μιχάλη και στα γρήγορα φουσκώνει τη βάρκα και με περνάει απέναντι και αμέσως την βάρκα τη ξεφούσκωνε και την έκρυψε στο δάσος. Από ότι κατάλαβα ο Τάκος όλη μέρα και όλων την νύχτα ήταν λούφα που λέμε και εάν δεν άκουγε το χαρακτηριστικό σύνθημα δεν έβγαινε . Λεβέντης ο Τάκος και άνθρωπος της εμπιστοσύνης που διατηρούσε την σύνδεση μεταξύ των δύο αρχηγείων Πιερίων και Βερμίου . Με το πέραςμα μου από τον Τάκο αυτός μου συμβουλεύει να μην πάω μέσω Σφήκας διότι από εδώ μου λέει είναι πιο κοντινή η διαδρομή για να βγεις κατευθείαν στο Πολυδένδρι και εάν σε ρωτήσει κανείς από που έρχεσαι μην πεις από το Βέρμιο και ότι το ποτάμι το πέρασες με βάρκα κλπ. «Μείνε ήσυχος Τάκο», τον αποχαιρέτησα και έφυγα- διαδρομή πάνω από δύο ώρες και ανηφόρα μεγάλη για να φθάσω στο Πολυδένδρι στο οποίο δεν κάθισα καθόλου ούτε στη Χαράδρα διότι ο δρόμος από το Πολυδένδρι στο χωριό μου είναι κατηφορικός. Θυμάμαι εδώ τις μέρες των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς η ομάδα που είχε αναλάβει την φρούρηση του χωριού μου ήταν η ομάδα του Παντελή για

τον οποίο αναφέρω παραπάνω με καπετάνιο και σκοπευτή της ομάδας στο Τσέχικο οπλοπολυβόλο τον – Ουρανό- ψευδώνυμο το πραγματικό του Κερμανίδης Κωνσταντίνος από τη Σφενδάμη Κατερίνης . Όλες λοιπόν τις γιορτές της περάσαμε με γλέντια τραγούδια και χοροεσπερίδες φυσικά μαζί με τους αντάρτες . Στην ομάδα του Παντελή υπηρετούσε και ο καλός και πρόθυμος λυράρης Ακριβόπουλος Αλέκος από τα Παλατίτσια..

Ο εμφύλιος φουντώνει

Το πρώτο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου 1947 ο στρατός ξεκίνησε για επιχειρήσεις στα Πιέρια. Τα τμήματα των ανταρτών συμπτύσσονται προς τα πάνω, στα Άνω Πιέρια ,μαζί τους φύγαμε και εμείς της αυτοάμυνας και ορισμένοι χωριανοί. Δημιουργήσαμε μια φάλαγγα γύρω στους 40-50. φθάνουμε στην Χαράδρα και εν συνεχεία στο Πολυδένδρι, Σφηκιά παρακάμπτουμε το χωριό Ριζώματα διότι ο στρατός από Κατερίνη, πρόλαβε και το έπιασε, φθάνουμε αργά στο χωριό Δάσκιο. Νύχτα φυσικά μπαίνουμε στο σχολείο στον οποίο η επιμελητεία των ανταρτών έκανε διανομή ορισμένα τρόφιμα και ορισμένα ρούχα και άρβυλα τα οποία πήραν λάφυρα οι αντάρτες από ένα χτύπημα μιας φάλαγγας αυτοκινήτων στρατού που πήγανε για την Κοζάνη και στην τοποθεσία κάπου εκεί κοντά στο χωριό Καστανιά. Από αυτά τα λάφυρα φυσικά δώσανε και σε μας χαράματα φεύγουμε για το χωριό Πολύφυτο . Έξω από το χωριό μας πιάνει ημέρα μας ανακαλύπτει η αεροπορία η οποία περιπολούσε στα γύρω βουνά και χωριά ,δύο τον αριθμό, μας αρχίζουν με τα μυδράλια τους κατορθώνουμε με τα πολλά και πιάνουμε μια χαράδρα βαθιά δίπλα από το χωριό και σωθήκαμε . Εδώ θέλω να πω ότι αφού μας βλέπανε οι αεροπόροι τους για τι θελαν με τόση μανία να μας σκοτώσουν εμάς τους άοπλους; Αν μάλιστα θυμώμαι καλά είχαμε δύο ή τρεις τραυματίες. Αφού με τα πολλά μας εγκαταλείψαν ,συνεχίζουμε το δρομολόγιο για τη Σκούλιαρη με το παλιό όνομα με το καινούργιο λέγεται Αγία Κυριακή.

Δεν καθόμαστε καθόλου και στο χωριό αυτό διότι ο στρατός κινήθηκε και από τον Βελβενδό Σερβίων και το χιόνι άρχισε να πέφτει με μανία λες και ήθελε να μας αιχμαλωτίσει και να μας παραδώσει στον εχθρό. Στην πορεία μέσα στο χιόνι και σε απόσταση μεταξύ Σκούλιαρης και Καταφυγίου φθάνουμε κάποιους πολιτικούς του Κλιμακίου Δυτικής Μακεδονίας, μεταξύ των οποίων και ο πατέρας μου. Με την συνάντηση ο πατέρας μου έμεινε κάποιος περιέργος πως βρέθηκαν με τέτοιες καιρικές συνθήκες κοντά του με ρούχα χαλεπά ,στα πόδια μου φορούσα κάτι λαστιχένια τρύπια, με λίγα λόγια είχα το κακό μου χάλι. Βραδιάζοντας μπαίνουμε στο Καταφύγι και συγκεντρωνόμαστε όλοι μέσα στο σχολείο . Κάποιος ονόματι Ιωσηφίδης μαζί του ο πατέρας μου και ο Παπαδόπουλος Φίλιππος από την Πτολεμαίδα Ακροναυπλίωνης και αυτός μαζί με το πατέρα μου. Μας κάνει λοιπόν πρόταση ο Ιωσηφίδης εμάς τους άοπλους, όσοι θέλουν να καταταχτούν στις ένοπλες δυνάμεις θα μούνε στις ομάδες , οι υπόλοιποι θα προχωρούν προς Αντιχάσια. Εγώ, ο Παυλίδης Θεόδωρος, ο Στυλιανός Γουλτίδης ,ο Ιακωβίδης Κώστας και ο Μπατσιλας Δημήτριος. Εγώ μπήκα στη διμοιρία του Τίγρη- ψευδώνυμο του Γιώργου Γεωργιάδη ή Βασιλειάδη από την Σφενδάμη Κατερίνης και στην ομάδα του Καραφωτιά- ψευδώνυμο, από τον Βελβενδό Κοζάνης το όνομα τους νομίζω Λευτέρης και το επίθετο δεν το θυμάμαι. Και οι δύο ήταν από τα πρωτοπαλίκαρα των Πιερίων και παλιοί Ελασίτες. Μας όπλισαν αμέσως φυσικά τα ατομικά όπλα τα γνωρίζαμε καλά, και μόλις σκοτείνιασε ξεκινήσαμε προς το χωριό Φτέρη να διασχίσουμε την οροσειρά του Φλάμπουρου με χιόνι πάνω από 70 πόντους.

Η χιονοθύελλα όμως δεν λέγετε. Τα φρύδια ,τα μουστάκια και τα ρούχα μας από τον πολύ πάγο κρυστάλλωσαν τα όπλα μας επίσης και δεν ήταν σε θέση να πυροδοτήσουν σε ώρα ανάγκης. Εκείνο που θέλω να επισημάνω είναι πως αφού χωρίσαμε με τον πατέρα μου μέσα από το σχολείο και με είδε σε ποια κατάσταση ήμουν από πλευράς ρούχων και τα πό-

δια μου σχεδόν γυμνά δεν φρόντισε έστω κανένα ζευγάρι παπούτσια ή καμία παλιατζού να δώσει κάποιο ενδιαφέρον ή ακόμα και σε ποία διμοιρία βρίσκουμε κ.λ.π. Ως και εδώ δεν ήθελε να δώσει αφορμή απέναντι στους υπόλοιπους χωριανούς μου. Τέλος η όλη φάλαγγα αποτελείτο από δύο διμοιρίες γύρω στους 80 άνδρες μαζί με την διοίκηση του συγκροτήματος με συγκροτάρχη τον Μάγκο Φώτη από τα Σέρβια. Ευτυχώς που δεν είχαμε γυναίκες ούτε και ζώα μεταφοράς τα οποία θα ήταν αδύνατο να διασχίσουν την μεγάλη ανηφόρα προς το Φλάμπουρο με το πολύ ασφαλώς χιόνι . Κάποτε κατηγορίζουμε προς Φτέρη το χωριό αυτό βρίσκεται μεταξύ συνόρων Θεσσαλίας και Μακεδονίας το οποίο κάψανε ολοσχερώς οι γερμανοί και φυσικά ακατοίκητο . Μόνο μια εκκλησία από τις τρεις και αυτή μισή ευτυχώς δεν κάηκε. Στριμωχθήκαμε εκεί μέσα ανάψανε φωτιά από τα λίγα ξύλα που συμμαζευτήκαμε από γύρω , βάλαμε στις караβάνες νερό να ζεστάνουμε για να πιούμε σαν τσάι, ζάχαρη είχαμε διότι προ ημερών το συγκρότημα χτύπησε το Βελβενδό και από μια αποθήκη της ΟΥΝΤΡΑΣ , πήρανε αρκετή ζάχαρη. Επιμελητής της ομάδας ήταν ο Ισαάκ Χιονίδης από το χωριό μου παλιός Ελασίτης και καλός αγωνιστής ,σκοτώθηκε αργότερα κάπου στο Γράμμο ο οποίος με φρόντιζε πολύ σαν τον ποιο μικρό της ομάδας και σαν χωριανός του. Μόλις ήπιαμε το τσάι φυσικά νύχτα ακόμη με εντολή του συγκροτημάρχη η ομάδα του Καραφωτιά να φύγει από το χωριό Μόρνα προς αναγνώριση- το χωριό αυτό ήταν κατοικήσιμο από αρκετές οικογένειες. Προτού φθάσουμε στο χωριό μας ξημέρωσε για τα καλά παρακολουθούμε αρκετή ώρα ,δεν βλέπουμε τίποτε ,στέλνει ο Καραφωτιάς δύο της ομάδας να έρθουν σε επαφή με τον υπεύθυνο του χωριού και αφού επιστρέψανε και βεβαιωθήκαμε ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος γύρισε πίσω ο σύνδεσμος του συγκροτήματος και κατά το μεσημέρι έφθασε το συγκρότημα. Στην Μόρνα καθίσαμε θυμάμαι δύο μέρες με προωθημένα βέβαια φυλάκια και με πολλά μέτρα ασφαλείας. Θυμάμαι ότι έγινε και κάποια ανασυγκρότηση .

Την Τρίτη μέρα το πρωί ξεκινήσαμε για την Άνω Μηλιά χωριό με πολύ λίγους κατοίκους διότι και αυτό τα κάψανε οι γερμανοί . Το χιόνι όμως εδώ ήταν αρκετό διότι είναι σε υψόμετρο. Πάνω από το χωριό βαδίζοντας στο μονοπάτι ανταμώσαμε την Ελένη Ιωακειμίδου από τα Παλατίστια με μια άλλη ακόμη, νοσοκόμες και οι δύο διότι εκεί σε κάποιο σημείο ήταν το απόκρυφο αναρρωτήριο μας . Η Ελένη με αναγνώρισε φυσικά και εγώ, μαζί και τον Λεωνίδα Παπαδόπουλο από τα Παλατίστια και αυτός, τα είπαμε για λίγο και χωρίσαμε. Δεν την ξαναείδα αυτήν την κοπέλα, ήταν πολύ όμορφη και καλή στο πόστο της ,σκοτώθηκε αργότερα από ότι έμαθα και αυτή κάπου στο Γράμμο ,καθώς επίσης κάπου εκεί σκοτώθηκε και ο αδερφός της ο Χρήστος. Στο συγκρότημα είχαμε παιδιά από τα γύρω αυτά χωριά , Άνω Μηλιά, Μεσαία Μηλιά, Κάτω Μηλιά ,Σκουτέρνα, Ρυτίνη. Στο χωριό Ρητίνη υπήρχε ακόμη στρατός ενώ από τα άλλα χωριά ο στρατός κατέβηκε στις βάσεις του. Τα παιδιά που αναφέρω αμέσως ήρθανε σε επαφή με τους χωριανούς τους και ελεύθερα πλέον μπήκαμε στα χωριά.

Στο χωριό Σκουτέρνα εγκαταστάθηκε το συγκρότημα ,εκεί βρήκαμε και τη διοίκηση του Αρχηγείου με αρχηγό τον Τσιικιτή ,η δική μας διμοιρία πιάσαμε τα καλύβια Σκουτέρνας, κοντά στην εκκλησία Άγιος Νικόλαος προκεχωρημένοι, γιατί υπήρχε η πληροφορία ότι στο χωριό Ριζώματα υπάρχει μια διλοχία Στρατού και μάλιστα θα συμπτυχτούν προς το χωριό Μοσχοπόταμος και το δρομολόγιο τους είναι υποχρεωτικά να περάσουν από εμάς .Στέλνει λοιπόν ο διμοιρίτης μας ο Τίγρης στους Αηλιάδες δύο αντάρτες, τον Ανέστη Καλογερίδη από το χωριό Μετόχι Βέροιας , είναι δίπλα από το χωριό μου ,με πολλούς αγώνες και αυτό το χωριό και αρκετούς αντάρτες και αντάρτισσες στο ΔΣΕ παρόλο που είναι σαν ένας μικρός συνοικισμός. Μαζί με τον Ανέστη πήγε και ο Νύχτας- ψευδώνυμο από τα Καλύβια Χαράδρας Κατερίνης σαν παρατηρητήριο προς Τα Ριζώματα. Και μόλις ξεκινούσε ο στρατός με μια τουφεκιά που ήταν το συνθηματικό να πιάσουμε επίκαιρες θέσεις που έπρεπε. Δύο μέρες όμως η διλοχία δεν συμπτύσσεται εμείς όλη η διμοιρία σε επιφυλακή ,την Τρίτη μέρα κατά τις πρωινές ώρες δόθηκε το σύνθημα ,πιάσαμε τις θέσεις που έπρε-

πε κοντά στην εκκλησία. Η διαταγή ήταν να μην τους χτυπήσουμε κατά μέτωπο διότι συνήθως από ότι είχαμε πληροφορίες η δилоχία αποτελείτο από εθνοφρουρούς- βιαίως επι-στρατευμένοι και με οικογένειες- και επί πλέον αυτοί ήταν και πάνω από διακόσιοι και με οπλισμό πολύ καλύτερο από το δικό μας και σε δεν ξέραμε πια εξέλιξη θα έπαιρνε η μάχη, διότι εμείς στο σύνολο ήμασταν περίπου 30 άνδρες. Ο διμοιρίτης από ομάδα σε ομάδα μην τυχόν και χτυπηθεί η εμπροσθοφυλακή αφού περάσει και ο κύριος όγκος θα χτυπήσουμε τους τελευταίους οι οποίοι έχουν και τα ζώα με τα εφόδια και το βαρύ οπλισμό τους φορτωμένα. Έτσι και έγινε με τον αιφνιδιασμό και με τον αέρα ,πάνω τους παιδιά που τους κάναμε παράτησαν τα μουλάρια φορτωμένα και όπου φύγει –φύγει. Φυσικά το πανικό το έδωσαν όταν κροτάλιζαν τα τρία οπλοπολυβόλα μας .Δεχθήκαμε μερικά πυρά από την εμπροσθοφυλακή τους η οποία όμως ήταν αρκετά μακριά. Τον σκοπό μας τον πετύχαμε με το παραπάνω. Πιάσαμε δύο όλμους, ένα βαρύ πολυβόλο, άφθονα πυρομαχικά ,τον ασύρματο και αρκετά τρόφιμα. Μετά από δύο –τρεις μέρες αν ενθυμούμε καλά πιάσαμε και τον πρόεδρο του χωριού ο οποίος ήταν κρυμμένος στα καλύβια και είχε μια αποθήκη μέσα στο δάσος γεμάτο ρούχα τα λεγόμενης ΟΥΝΤΡΑΣ τα οποία προοριζόταν για τους χωρικούς. Αυτός όμως δεν έκανε διανομή προκειμένου να επωφεληθεί αυτός με τη φάρα του αφού τον φέρανε στην ομάδα ο Τίγρης τον έδεσε και τον πήγαμε συνοδεία εγώ και ο Λεωνίδα Παπαδόπουλος με το ψευδώνυμο Σπαρτιάτης τα στη διαδρομή θέλησε να κατοικήσει και να στρίψει και ένα τσιγάρο, τον λύσαμε τα χέρια ,κατούρησε κάπνισε και συνεχίσαμε την αποστολή μας παραδίνοντας τον στον Αρχηγείο, το τι έγινε μετά δεν το γνωρίζω.

Η ομάδα μας μεταφέρθηκε από τα καλύβια στα ακριανά σπίτια της Σκουτέρνας σαν φυλάκιο και μετά από λίγες μέρες με βρήκε ο Λαζαρίδης Παντελής για τον οποίο αναφέρω παραπάνω. «Μου λέει βρες τον Ιακωβίδη τον Κώστα και τον Μπατσιλά Δημήτρη ,παραδώστε τα όπλα σας στις ομάδες σας και θα φύγετε στο χωριό». Γιατί λέω; «Θα είστε μαζί μου και χωρίς όπλα θα κατέβουμε μου λέει. Τα όπλα χρειάζονται εδώ στα τμήματα». «Καλά του λέω από ένοπλος αντάρτης θα γίνει απλός αυτομνίτης»; Τι με θες εμένα με πήρε το παράπονο θα πάω του λέω στον αρχηγό , εγώ θέλω να μείνω στις ένοπλες ομάδες. Τότε με ύφος αυστηρό μου λέει είναι διαταγή και να την εκτελέσετε αμέσως. Υποχρεώθηκα να υπακούσω , βρίσκω και τα άλλα παιδιά τους λέω το τι συνέβαινε και αφού παραδώσαμε τα όπλα μας ξεκινήσαμε για το χωριό ακολουθώντας το δρομολόγιο Αηλιάδες – Πολυδένδρι –Χαράδρα. Ο Παντελής με εντολή του Αρχηγείου ανέλαβε όλη την περιοχή της αυτοάμυνας γι' αυτό επέμενε εμάς να μας πάρει κάτω στον τομέα του γιατί ήμασταν και νέοι και της εμπιστοσύνης του. Έτσι κάθε μέρα ήμασταν επιφυλακή στο κέντρο του χωριού και στο σπίτι το Πυλωρίδη Βενιαμίν όπου στεγάζονταν και η Επιμελητεία, τα βράδια δεν κοιμόμασταν στα σπίτια μας , κοιμόμασταν σε μια καλύβα στο δάσος μέχρι φυσικά να έβγαινε ο χειμώνας.

Κατά τα μέσα του Απρίλη 1947 με διαταγή από την παραπάνω καθοδήγηση έπρεπε να χτυπήσουμε το χωριό Νεόκαστρο , κατέβηκε το συγκρότημα του Γόλη Δουλγκερίδη ο οποίος αντικατέστησε το συγκροτηματάρχη Μάγο, νομίζω ότι εκείνο το διάστημα τα συγκροτήματα γίνανε τάγματα. Η συγκέντρωση έγινε έξω από τα Παλατίτσια στη τοποθεσία «Αλώνια» ,συνέπεσε να έρθει και ένας λόχος του Βερμίου διότι στο Βέρμιο γινότανε μεγάλες επιχειρήσεις γι' αυτό ο λόχος αυτός υποχρεώθηκε να περάσει στα Πιέρια ,στον οποίο λόχο Παντελής σύνδεσμο τοποθέτησε εμένα . Αφού συγκεντρωθήκαμε όλα τα τμήματα ξεκινήσαμε φθάνοντας έξω από το Νεόκαστρο γίνεται ο διαχωρισμός των τμημάτων με μια διμοιρία του Βερμίου στην οποία ήμουν εγώ σαν σύνδεσμος. Τοποθετηθήκαμε μεταξύ Νεόκαστρου και Μελίκης που η απόσταση μεταξύ τους είναι γύρω στα 1500 μέτρα. Η αποστολή είναι σε περίπτωση που κινηθούν δυνάμεις από Μελίκη να τους χτυπήσουμε την επαφή διμοιρίας και διοίκησης θα την κάνω εγώ. Την άλλη διμοιρία του Βερμίου με το λοχαγό τους κράτησε ο Γόλης για εφεδρεία . Στα πρώτα σπίτια τα τμήματά μας συναντούν κάποια αντίσταση από τα καλά οχυρωμένα φυλάκια του εχθρού . Δεν μπόρεσαν όμως να

αντισταθούν στον ηρωισμό και στην παλικάρια των ανταρτών και αφού ξηλώσανε όλα σχεδόν τα φυλάκια ταμπουρωθήκανε όλοι τους μέσα στην εκκλησία όπου έγινε το μεγάλο κακό να σκοτωθούν δύο παλικαριά μας ο Καραφωτιάς ο οποίος προήχθη στο βαθμό του διμοιρίτη και ο Δημήτριος Μελιόπουλος από την Ελαφίνα. Ο Καραφωτιάς όπως αναφέρω και παραπάνω ήταν από τα πρωτοπαλίκαρα του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ, τον κλάψανε όλα τα γύρω χωριά διότι ήταν πολύ γνωστός από την κατοχή ακόμα- τον έζησα πολύ καιρό τον Καραφωτιά από τον ΕΛΑΣ ακόμα και πολλές φορές με προστάτευε επειδή γνώριζε και το ιστορικό της οικογένειάς μου. Μετά τη λήξη της μάχης τους μεταφέραμε στο χωριό μου και τους θάψαμε στο επάνω νεκροταφείο της Αγίας Παρασκευής δίπλα-δίπλα και τους δύο στον επικήδειο λόγο που τους έβγαλε λόγο ο διοικητής, ο δάσκαλος τον Καραφωτιά τον ονόμασε ανθυπολοχαγό. Τέλος εμείς και πάλι την δουλεία μας συγχρόνως να βοηθήσουμε στα σπίτια μας και ανταρτοοικογένειες που είχαν πράγματι ανάγκη.

Κατά τα μέσα Μαΐου 1947 πέρασε ο πατέρας μου προς τα Πιέρια και ερχόμενος στο χωριό πληροφορεί την οργάνωση του χωριού ότι στα μέσα Ιουνίου θα γίνουν μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στα Πιέρια. Οι οργανώσεις άρχισαν να κάνουν το κουμάντο τους για αποθήκευση τροφίμων και στο βουνό αλλά και στον κάμπο σε καταφύγια τα οποία θα γνώριζαν οι άνθρωποι της απολύτου εμπιστοσύνης. Έτσι και έγινε στον κάμπο το καταφύγιο το οποίο κάναμε ήταν μέσα στο χωράφι ενός παππού μου του Αηδονίδη Δημήτριου και στην τοποθεσία «Τσαρδάκι» κοντά στον ποταμό Αλιάκμονα. Στο κέντρο του χωραφιού υπήρχε ένας θάμνος, δίπλα από τον θάμνο κάναμε το καταφύγιο περίπου 3 x 3 μέτρα και το κάναμε σε ένα βράδυ, εγώ ο θεός μου ο Διαμαντής και Χρήστος και ο Νίκος Μελιτζανάς από την Μελίκη. Την άλλη μέρα οι δύο παραπάνω θεοί μου το οργώσανε και το σβάρνισανε για να φαίνεται σπαρμένο για να μην μπαίνουν τα διάφορα κοπάδια μέσα και οι διερχόμενοι να μην το υποψιάζονται.

Εν τω μεταξύ ήρθε διαταγή από «πάνω», ορισμένα πολιτικά στελέχη να μην συμπυχθούν με τα ένοπλα τμήματα στα βουνά παρά να μείνουν στο καταφύγιο για να διατηρήσουν την επαφή με τον κόσμο. Ημερομηνία των επιχειρήσεων καθορίστηκε για τις 17 Ιουνίου. Από την παραμονή οι δύο θεοί μου ο Νίκος Μελιτζανάς και ο Γιάννης Στιλίδης από τα Παλατίστια μπήκανε στο καταφύγιο- οι δύο τελευταίοι μέλη της περιφερειακής του Αγροτικού Κόμματος Ημαθίας. Οι επιχειρήσεις αυτές πιστεύαμε ότι θα διαρκούσαν λίγες μέρες όπως συνήθως γινότανε. Εμείς οι υπόλοιποι της αυτοάμυνας με υπεύθυνο κάποιον με ψευδώνυμο Πάνος ή Τσουκανάρας ο οποίος αντικατέστησε τον Παντελή και μια αζαδέρφη μου ονόματι Ελπίδα πιάσαμε το βουνό και στα συνηθισμένα παρατηρητήρια να παρακολουθούμε τις κινήσεις στο χωριό και στον κάμπο. Στο ύψος της τούμπας που ήταν στο κέντρο του χωριού εγκαταστάθηκε ο στρατός. Επίσης στα γύρω υψώματα η έξοδος των κατοίκων από την πρώτη μέρα απαγορεύτηκε. Εμείς μετά από 2-3 μέρες, τα τρόφιμα μας τελείωσαν και έπρεπε να κατέβουμε στο χωριό για τρόφιμα και πληροφορίες. Ορισμένοι από εμάς όπως ο μπαρμπα Λευτέρης της επιμελητείας, ο Τσουκανάρας, ο ξάδερφος μου Θεόδωρος και ο Θανάσης Αμπροικίδης να μπουέμε στο χωριό στα ακρινά σπίτια του Τσακιρίδη και του Παυλίδη Παγκράτη του οποίου έμεναν τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς μου. Μόλις μπήκαμε στο σπίτι του Τσακιρίδη μας λέει η γυναίκα του ότι μέσα στου Παγκράτη είναι ο Μουρατίδης ο Σωκράτης με έναν ακόμη καταλάβαμε ότι είναι οι τρεις που αποτελούσαν το γραφείο της ΕΠΟΝ και αυτοί με εντολή της παραπάνω καθοδήγησης έπρεπε να βρίσκονται στον κάμπο και στο δάσος της Γεράκης. Αφού όμως ο κόσμος απογορεύετο να βγει από το χωριό αναγκάστηκαν να βγούνε στο βουνό προς συνάντησή μας. Αφού συναντηθήκαμε με τους δύο, Σωκράτη και Στέλιο ο οποίος ήταν γραμματέας της περιφερειακής της ΕΠΟΝ, ο τρίτος ήταν ο Νίκος Κοντογουλίδης χωρίζοντας από αυτούς τους είπε ότι εγώ θα πάω να παραδοθώ, έτσι και έγινε. Ο άνθρωπος αυτός την άλλη μέρα παρουσιάστηκε στους ΜΑΥδες με αρχηγό τον Χριστοδουλίδη Μιχάλη, συγγενικό του πρόσωπο και το Χριστοδουλίδη Θεόδωρο επίσης συγγενή του, που γνώριζαν και αυτοί το κα-

ταφύγιο του κάμπου. Με λίγα λόγια ο εχθρός από πολλούς όπως θα αναφέρω παρακάτω γνώριζε το καταφύγιο του κάμπου.

Φεύγοντας μαζί με τα παιδιά μας πιάνει και μια βροχούλα που μας έκανε μούσκεμα. Αφού ανταμώσαμε και τους άλλους τραβηχτήκαμε πιο παραπάνω στην τοποθεσία «Καλαμιές». Πιο πάνω ξέραμε ότι είναι ο μπαρμπα Λευτέρης ο Τσουκνάρας στην παρέα μας ακόμη ήταν και κάποιο παιδί από την Καστανιά Βέροιας ονόματι Παυλίδης Γιώργος που συνέπεσε να βρίσκεται στο χωριό μας το διάστημα εκείνο σε κάποιον θείο του τον Τοπαλίδη Κωνσταντίνο που ήταν με αναρρωτική άδεια από το αρχηγείο. Εν πάση περίπτωση ξημέρωσε και πιάσαμε κάποιο προσήλιο να στεγνώσουμε με τα βρεγμένα ρούχα μας, κατά τις δέκα με ένδεκα η ώρα αντιληφθήκαμε στο ύψωμα πάνω από εμάς κινήσεις, υποθέσαμε ότι είναι ο μπαρμπα Λευτέρης με τον Τσουκανάρα και τον Ταρζάν πραγματικό όνομα Τσελέπη Γιώργο από το Καταφύγι Κοζάνης. Με τις κινήσεις που ξανακάνανε συγκεκριμένα ο Σωκράτης απευθύνεται σε αυτούς νομίζοντας ότι είναι δικοί μας και τους λέει: «Αν ρίξετε θα φύγουμε», όμως δεν φεύγουμε αυτό γίνεται σε απόσταση περίπου 100 μέτρα. Δεν πρόλαβε να τελειώσει ο Σωκράτης την κουβέντα του και μας πλακώνουν με τα πολυβόλα τους. Φεύγουμε τον κατήφορο από απέναντι από την Παλαιοπαναγιά ήταν άλλοι δικοί τους μας αρχίζουν και αυτοί. Ο Θόδωρος με τον Θανάση και τον Σωκράτη κατόρθωσαν να ξεφύγουν από τον κλοιό, η Ελπίδα με τον Στέλιο και τον Γιώργο λούφαξαν μέσα σε ένα καταφύγιο με τρόφιμα που είχε η οργάνωση. Εγώ με τον Μήτσο Μπατσιά της ηλικίας μου και αυτός αφού πέσαμε στο ρέμα φεύγουμε προς το χωριό για να μην μας υποψιαστούν. Εκεί όμως σε ένα σημείο πάνω σε ένα βράχο αντιληφθήκαμε δύο να παρακολουθούν το ρέμα και υποχρεωθήκαμε να κάνουμε λούφα σε μια ξεροφαγιά από κάτω που ήταν καλυμμένη με πυκνές βατσινιές – θάμνους. Οι δύο αυτοί οι ένας λοχαγός των πρασινοσκουφιδων και ο άλλος ο Δημοσθένης από το χωριό μας, ταγματασφαλήτης των γερμανών, οι οποίοι κατεβήκανε πιο κάτω και ήρθαν πάνω από εμάς. Ακούμε τον λοχαγό να λέει στον Δημοσθένη. «Να ρίξω μια χειροβομβίδα εδώ μέσα». Εμείς τι το θέλεις αγκαλιαστήκαμε και οι δύο και χωθήκαμε πιο μέσα, ευτυχώς δεν την έριξε. Σε λίγο σε όλο το ρέμα έφθασαν και οι υπόλοιποι πρασινοσκουφιδες με τους οπλίτες χωριανούς μας οι οποίοι πιάσανε την Ελπίδα και τον Στέλιο και τον Γιώργο. Ο λοχαγός αργότερα από ότι μάθαμε σκοτώθηκε στον Γράμμο, ονόματι Αντωνόπουλος και μάλιστα δημοκρατικός, ίσως και γι' αυτό δεν έριξε την χειροβομβίδα.

Βραδιάζοντας κατεβαίνουμε στο χωριό οι δύο μας, προτού φυσικά βγουν οι περιπολίες τους. Μπαίνουμε στα συνηθισμένα σπίτια που αναφέρω παραπάνω, στο σπίτι του Παγκράτη ο οποίος έχει βαπτίσει την ανήμπορη αδερφή μου, κουμπαριό φυσικά, που όλη η οικογένεια του έκαναν πολλά για την οικογένεια μου και στην κατοχή και τώρα στον εμφύλιο. Εγώ φυσικά πήγα στον νουνό μου Παγκράτη, ο Μήτσος σε κάποια θεία του που ήταν πιο κάτω από το σπίτι μας. Αμέσως η μάνα μου, να μου αλλάξει γιατί τα εσώρουχά μου ακόμα ήταν βρεγμένα. Αφού τους διηγηθήκα αυτό που έγινε πέσαμε για ύπνο.

Την προηγούμενη που χτυπήσαμε εμείς πιάσανε και τέσσερις στο καταφύγιο του κάμπου. Φυσικά το καταφύγιο ήταν προδομένο αφού πάνω από μια βδομάδα ο κόσμος δεν πήγαινε στα χωράφια του που ήταν και περίοδος θέρους σιταριών, έπρεπε να καταλάβουν ότι είναι προδομένοι και έπρεπε να πιάσουν το βουνό. Φαίνεται όμως τους είχε κυριέψει ο φόβος ή δειλία και δεν πήραν την απόφαση την οποία έπρεπε. Τρόφιμα είχαν αρκετά μα θα ταλαιπωρούνταν λίγο μέχρι που να συναντούσαν τα τμήματα ή τις γιάφκες. Τελικά αφού δώσανε άδεια για να θερίσει ο κόσμος τα στάρια, ξεκινήσαμε και εμείς με την μητέρα μου και την αδερφή μου. Μετά από μερικές μέρες με φωνάζουνε στο φυλάκιο της «Τούμπας» με άλλα παιδιά να πάμε στα Παλατίτσια την οποία σηκώσανε τους κατοίκους σε διάφορα χωριά του κάμπου να φορτώσουνε διάφορα ξύλα και λαμαρίνες για να σκεπάσουν τα αμπριά τους και τα χαρακώματα που είχαν κάνει στην «Τούμπα». Αυτό γινότανε κάθε φορά μέχρι αγανάκτησης. Δηλαδή να αφήνεις τη δική σου δουλειά και να τρέχεις γι' αυτούς

τους ταγματαλήτες. Σημειωτέον ότι μας εκμεταλλευότανε και στα δικά τους χωράφια. Μέσα στο φθινόπωρο και κατά τον μήνα Σεπτέμβριο με Οκτώβριο στο δάσος Γεράκης με τον Παναγιώτη Κουρού πήγαμε να οργώσουμε το χωράφι του και αυτός είχε πατέρα και αδερφό στο βουνό. Ξαφνικά την ώρα που πήγα για προσωπική μου ανάγκη μέσα στο δάσος βγαίνει μπροστά μου ο φίλος μου ο Λύσανδρος με το αυτόματο στα χέρια. Ξαφνιάστηκα για μια στιγμή, αγκαλιαστήκαμε και για λίγο μείναμε αμήχανοι. Βέβαια χωρίς να μας αντληφθεί ο Παναγιώτης. «Που είσαι του λέω, δεν ακούγεσαι πουθενά». «Μόνος σου είσαι;» ,όχι μου λέει έχω έναν ακόμη. Με την πρώτη κουβέντα μου λέει ότι στο λημέρι βρίσκετε και ο πατέρας μου. Αφού του έδωσα τις πληροφορίες που ήθελε καθορίσαμε και σημείο γιάφκας το που και πως θα ανταλλάσσαμε σημειώματα. Αυτό το διατηρήσαμε πάνω από ένα περίπου μήνα. Στο διάστημα αυτός, αρχές Νοεμβρίου με κάποια μέτρα του Σοφούλη, απελύθη και ο αδερφός μου Λάκης από την εξορία. Ειδοποιώ τον πατέρα μου για την αποφυλάκιση του, από νωρίτερα γνώριζε ότι όλη η οικογένεια τα βράδια κοιμόμαστε στο σπίτι του Παγκράτη. Αμέσως την επομένη από το βράδυ στέλνει τον Σωκράτη Μουρατίδη και τον Φλόγα, πραγματικό του όνομα ήταν Λάζου Χρήστος από τα Καταλώνια Κατερίνης να μας πάρουν εμένα και τον Λάκη. Ο χωρισμός μας βέβαια ήταν τραγικός, να κλαίει η μάνα μου, η γιαγιά μου, οι αδερφές μου και όλη η οικογένεια του Παγκράτη, διότι ήμασταν σαν μια οικογένεια και ποιος ξέρει αν θα ξαναβλεπόμασταν ή θα μέναμε σε καμιά βουνοκορφή σαν ορόσημο, χωρίς σταυρό στο προσκέφαλο. Φθάνοντας με το καλό στο λημέρι, ο πατέρας μας ξυπνητός καθότανε στη φωτιά. Λέει ο Λάκης, «σταθείτε παιδιά να μπω πρώτος εγώ μέσα να τον κάνω έκπληξη». Βέβαια ο χωρισμός του πατέρα μου με τον Λάκη ήταν γύρω στα δύο χρόνια. Με το καλησπέρα που είπε ο Λάκης ο πατέρας μου αφού τον καλοκοίταξε σαν να τον ακούω τώρα. «Βρε ο γιος μου ο Λάκης», να αγκαλιαστούνε σφιχτά και να διακρίνονται και τα δάκρυα στα μάτια τους. Εγώ πιο πίσω, με αγκάλιασε και εμένα αλλά φάνηκε ότι η περισσότερη αδυναμία του προς τον Λάκη. Βέβαια ο δικός μας χωρισμός ήταν λιγότερος, περίπου πέντε μήνες. Ξύπνησαν και τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας και μέχρι το πρωί λέγαμε και ξαναλέγαμε τι συνθήκες επικρατούν στα χωριά και στο δικό μας κόσμο.

Εκεί είδα τον Καραγιώργο, τον Θόδωρο Αρχιτεκτονίδη από τα Παλατίτσια τον Λύσανδρο εκεί γνώρισα για καλά την άλλη μέρα τον Φλόγα, τον Μηρτσέκα Λάζο από τη Σφηκιά, επίσης και τον Φίλιππα Πειμανίδη από τα Παλατίτσια. Επίσης σε λίγες μέρες γνώρισα και τα τρία παιδιά από την Συκιά τον Παναγιώτη Βήττο τον Ζησόπουλο Ηλία και τον Τέτο Ιωάννη, αυτοί ήταν σαν προκεχωρημένο παρατηρητήριο προς τον τομέα της Συκιάς, υπαγόταν όμως στην ομάδα μας. Εδώ τώρα πρέπει να αναφέρω από ότι άκουσα και είδα πως ανακαλύφθηκε όλο το δίκτυο κατασκοπίας που διείσδυσε και μέσα στις μονάδες μας και στις γιάφκες σε όλα τα Πιέρια. Κάποιος Γιώργος Γεωργαλάς με τη γυναίκα του ονόματι Γλυκερία ο αδερφός του Σωτήρης και ο Τσάρας Σωτήρης όλοι τους από το χωριό Μελίκη που κατά διαστήματα μένανε πότε στην δική μας γιάφκα και πότε στη γιάφκα Κολινδρού, οι οποίοι διατηρούσαν επαφές με τα χωριά Μελίκη, Παλιό Πρόδρομο, Νέο Πρόδρομο, Αγία Τριάδα κ.λ.π. Στη γιάφκα Κολινδρού από ότι θυμάμαι ήταν κάποιος Γερο Ολυμπος το πραγματικό του όνομα δεν το ξέρω, όλοι αυτοί προτού γίνουν οι επιχειρήσεις τον Ιούνιο έδρα είχανε το χωριό μου μάλιστα η γυναίκα του Γεωργαλά ονόματι Γλυκερία με την συνηφάδα της την Σοφία μένανε στο σπίτι μας. Ο δε πατέρας μου που τον βασάνιζε η ανακάλυψη του καταφυγίου και η σύλληψη των τεσσάρων στελεχών στο κάμπο, οι υποψίες του κυμαίνονταν γύρω από τον Γεωργαλά γι' αυτό και κατέβασε τον Καραγιώργο από το Αρχηγείο για να αντικαταστήσει τον Γιωργαλά από το πόστο του τομεακού του Αγροτικού Κόμματος, τομέα Μελίκης. Μια μέρα λέει στο Γεωργαλά: 'Ότι θα σε αντικαταστήσει ο Καραγιώργος στη τομεακή και συ θα έρθεις μαζί μου σαν δεύτερος γραμματέας της περιφερειακής την θέση αυτή την είχε ένα από τα τέσσερα στελέχη που πιάστηκαν στο καταφύριο ο Γιάννης Στυλίδης από τα Παλατίτσια, εξαιρετος αγωνιστής και πολύ πιστός στο κόμ-

μα. Στον Καραγιώργο όμως θα συνδέσεις τους ανθρώπους που συνδέσαι στα χωριά.

Στο Γεωργαλά όμως δεν του άρεσε αλλά δεν γινότανε αλλιώς. Τα παιδιά της ομάδας Κολινδρού γνώριζαν τις επαφές του Γεωργαλά και του Γερο Ολυμπου που είχαν με τον παπά του Παλιού Προδρόμου. Επίσης ο Γεωργαλάς γνώριζε ότι υπάρχει καταφύγιο στον κάμπο της Βεργίνας γι' αυτό και οι υποψίες του πατέρα μου στράφηκαν σε αυτόν και κάτι ακόμα για τον Γεωργαλά και τη γυναίκα του : Συχνά απομονωνόταν από την ομάδα διότι όλο και κάτι είχανε το ιδιαίτερο στην απόκριση τους η δε γυναίκα του στις ομάδες δεν βοηθούσε σε τίποτα μα ούτε ένα κουμπί να ράψει που λέμε. Τέλος ο Γεωργαλάς κάθε φορά που πήγαινε στον Π. Πρόδρομο κατόρθωνε μεμονωμένα να έρχεται σε επαφή με τον παπά .

Όλες αυτές οι πληροφορίες και οι υποψίες αναφέρθηκαν στο Αρχηγείο και η πρώτη ενέργεια του Αρχηγείου ήταν να σταλεί ειδική ομάδα αποστολή και να συλληφθεί ο παπάς χωρίς βέβαια να μην το γνωρίζουμε εμείς ορισμένοι των ομάδων. Με τη σύλληψη του παπά και πηγαίνοντας στο Αρχηγείο τα ξέρασε όλα και ένα γλυκοχάραμα φθάνει το εκτελεστικό του Αρχηγείου και συλλαμβάνει τον Γεωργαλά με τη γυναίκα του , το αδερφό του τον Σωτήρη τον Τσιάρα και από την ομάδα Κολινδρού τον Γερο Όλυμπο με κάποιον Σκοτιδα το πραγματικό τους δεν ξέρω –νομιζω του δεύτερου λεγόταν Γιάννη- και καταγότανε από το χωριό Λιβάδι (Βούλιστα). Η κάλτσα ξηλώθηκε που λέει ο λαός. Σε λίγες μέρες συλλαμβάνεται και ο Φίλιππος Πειμανιδης από τα Παλατίτσια για τον οποίο έχω και οφείλω να πω με προσωπική μου εκτίμηση και ευθύνη λίγα λόγια. Ο Φίλιππος ήταν ένας από τους καλούς αγωνιστές , στο κόμμα από παιδική ηλικία , στην αντίσταση μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ένα καλό και τίμιο παλικάρι. Οι παραπάνω όμως Γεωργαλέοι τον μπλέξανε και όχι μόνο αυτόν αλλά και άλλους. Εγώ όμως δεν θέλω ακόμα να πιστέψω διότι εάν πράγματι ήταν μπλεγμένος με την σύλληψη των παραπάνω την οποία γνώριζε καλά πάνω από δέκα και πλέον μέρες μπορούσε ανενόχλητα να δραπετεύσει και να παραδοθεί και ακόμη να μας κάνει ζημιά. Έτσι λοιπόν πιστεύω ότι ο Φίλιππος πήγε άδικα και άδοξα.

Εδώ θα κάνω γνωστό ότι την περίοδο αυτή αρχηγός των Πιερίων ήταν κάποιος ονόματι Πάνος ο οποίος ήταν πολύ αυστηρός και πολλές φορές δεν ενεργούσε σωστά και έστησε αθώους στο εκτελεστικό απόσπασμα. Το πράγμα εδώ σταμάτησε διότι το αρχηγείο αντελήφθη την σκευωρία και το ρόλο των Γεωργαλέων. Εδώ θα πρέπει να αναφέρω για την περίοδο 1947 ,με αρχές του 1948 ποιες ήταν συνολικά οι δυνάμεις μας στα Πιέρια. Οι δυνάμεις των Πιερίων αποτελούντο από 4 τάγματα 1ο, 2ο, 3ο ,4ο και οι δυνάμεις τους ήταν γύρω στους 1400 – 1500 αντάρτες εκτός από εμάς τους ανεξάρτητους ελεύθερους σκοπευτές που ξεπερνούσαμε τους 50-60 αντάρτες. Επίσης εδώ θέλω να κάνω γνωστό ότι πολλά χωριά των Πιερίων ο κυβερνητικός στρατός τα είχε εκκενώσει και τον κόσμο τον κατεβάσανε στα κέντρα εκεί που τους βόλευε. Τα χωριά αυτά ήταν τα Φτέρη – Μόρνα – Άνω Μηλιά- Μεσαία Μηλιά – Κάτω Μηλιά- Σκουτέρνα – Καστανιά – Ριζώματα – Δάσκιο – Σκούλιαρη – Καταφύγι –Πολύφυτος και Βριάζα – Παλατίτσια – Συκιά - Μετόχι-Χαράδρα. Έτσι λοιπόν κατόρθωσαν να μας απομονώσουν από τον κόσμο μας που αυτός ο κόσμος όπως μας συμπαραστάθηκε στην Κατοχή το ίδιο τώρα στο ΔΕΣ. Εμείς οι ελεύθεροι σκοπευτές δρούσαμε ανεξάρτητα από τις μεγάλες μονάδες και κάναμε σαμποτάζ – ανατινάξεις – ενέδρες - ναρκοθετήσεις και το βασικότερο διατηρούσαμε επαφές με τα χωριά και με ανθρώπους της εμπιστοσύνης. Ήμασταν συγκροτημένοι σε ομάδες από 8 μέχρι 10 άτομα η κάθε μία. Η κάθε ομάδα είχε τον τομέα της. Οι τομείς ήταν οι εξής. Σερβίων και Βελβενδού, Μελίκης (στην οποία υπαγόμασταν εμείς) Τοχόβης και Βορείου Ολύμπου. Τα τρία τάγματα 1ο, 2ο και 4ο φύγανε για το μέτωπο και κατά τα μέσα Φλεβάρη έφυγε και το 3ο τάγμα που εμείς υπαγόμασταν. Εμείς σαν πληροφοριοδότες στο 3ο τάγμα με διοικητή κάποιον Λιακόπουλο από τον Κολινδρό Κατερίνης, παλιός αξιωματικός του αστικού στρατού και με περιοχή δράσης το Βόρειο μέρος των Πιερίων.

Στις 18 Δεκέμβρη μας καλεί η διοίκηση του τάγματος να ανέβουμε όλη η ομάδα στο τάγμα που έδρα είχε την τοποθεσία Καστανιές μεταξύ Ελαφίνας και Γαλακτού. Μαζί μας ανέβηκε και ο πατέρας μου ,φθάνοντας στο τάγμα ο πατέρας μου κατευθείαν πήγε στη διοίκηση. Κάποτε φωνάζουν τον Καραγιώργο τον Φλόγα εννοώ τον ομαδάρχη μας τον Λύσσανδρο και εμένα. Μέσα στη διοίκηση εκτός από τον Διοικητή Λιακόπουλο ήταν άλλοι δύο ,ο λοχαγός Φλόγας, άλλος Φλόγας από τα Σέρβια Κοζάνης και ένας ακόμη τον οποίο δεν θυμάμαι, αυτός αντικατέστησε τον λοχαγό Μακεδόνα ο οποίος ήταν τραυματίας στο αναρρωτήριο. Μας αναγγέλλει ο ταγματάρχης ότι απόψε θα χτυπήσουμε την φρουρά της Βεργίνας. Εγώ τοποθετούμε στο λόχο του Φλόγα και τον Λύσσανδρο στον άλλο λόχο και τον Καραγιώργο υπεύθυνο στα συνεργεία επιστράτευσης και συγκέντρωσης τροφίμων. Προτού βραδιάσει ξεκινάμε μέσω Ντιληγιάννη – Τσούμες – Κριθαράκια και κατά τις δέκα η ώρα παρ' όλα που το χιόνι έπεφτε με λύσσα φθάνουμε πάνω από το χωριό. Σε όλη τη διαδρομή μπροστά πήγαινε ο δικός μας λόχος με οδηγό εμένα .Στο σημείο που είναι ο μύλος του Συρμελή σταματάμε έρχεται ο Λύσσανδρος με τον λοχαγό του και με τον Φλόγα κανονίζουμε πως θα μπούμε στο χωριό , πως θα γίνει η κύκλωση της Τούμπας και από πού. Ακούω τον Λύσσανδρο να λέει εγώ θα πάρω την μια διμοιρία και θα περάσω από την πλευρά των ανακτόρων και θα πιάσω την ανατολική πλευρά της «Τούμπας» – φρούριο- που η δύναμη της φρουράς ήταν μια διμοιρία στρατιώτες και ΜΑΥδες του χωριού συνολο δύναμης γύρω στους 100 άνδρες. Εγώ με δύο διμοιρίες θα προχωρήσω τον ίδιο δρόμο προς το κέντρο του χωριού για να πιάσω τα επίκαιρα σημεία από πλευράς νότου και όλη τη δυτική πλευρά.

Μπροστά εγώ με έναν αντάρτη τον Ιωακειμίδη Χρήστο από τα Παλατίτσια σαν ανιχνευτές και από πίσω ερχόταν οι διμοιρίες. Εν τω μεταξύ τα σκυλιά άρχισαν να ουρλιάζουν στον εχθρό πλέον γίναμε αντιληπτοί φθάνουμε στην πλατεία και πίσω από το σχολείο έρχεται ο λοχαγός με τους διμοιρίτες και κάνω την κατανομή των ομάδων γύρω από την Τούμπα σε σπίτια αχυρώνες κ.λ.π. Σε απόσταση 50 – 60 μέτρα η μια διμοιρία με τις τρεις ομάδες έπιασε όλη τη δυτική πλευρά η άλλη έπιασε την πλευρά του νότου και στο σπίτι του Γεραρίδη Ιωάννη (παλιός Ελασίτης καλό παλικάρι και από τους πρώτους αντάρτες του ΔΣΕ, που πέθανε από φυματίωση ύστερα από τα πολλά κρύα και τλαιπωρίες στα 1947) θα βρίσκεται ο λοχαγός με τον ομαδικό όλμο .Σε αυτόν θα έπρεπε να αναφέρω από κάθε ομάδα ποιες εξελίξεις υπάρχουν , το σύνθημα θα το δώσει ο λοχαγός αφού τον αναφέρω ότι τα πάντα είναι εντάξει. Ο Λύσσανδρος με τη μια διμοιρία έπιασε την ανατολική πλευρά στα σπίτια του Αμπρικίδη και Πουρσανιδη ,το βόρειο μέρος το αφήσαμε κενό, η άλλη διμοιρία του Λύσσσανδρου βοηθά τα συνεργεία επιστράτευσης ο δε ταγματάρχης και αυτός βρισκόταν κοντά στα τμήματα πίσω από το καφενείο του Κοραΐδη.

Αφού λοιπόν τακτοποιήθηκαν όλα ρίχνει ο λοχαγός τη φωτοβολίδα και αρχίζει η μάχη τα πολυβόλα και από δύο πλευρές ,αστράφτουν και βροντούν οι όλμοι, επίσης πέφτουν σαν βροχή επίσης από την «Τούμπα» οι φωτοβολίδες ,τρεις ανεβαίνουν και τρεις κατεβαίνουν και το χιόνι να πέφτει με μανία. Εγώ από ομάδα σε ομάδα και κατόπιν στο λοχαγό να του δίνω πληροφορίες. Αυτό γινότανε συνέχεια , μια δόση μου λέει ο λοχαγός: « πήγαινε να ενημερώσεις και τον ταγματάρχη». Τρέχω στον ταγματάρχη τον ενημερώνω και ολοταχώς πίσω στις ομάδες, να τρέχω μέσα στα χιόνια. Μια δόση την ομάδα που τοποθέτησα στην αχυρώνα του Παυλίδη Κώστα αξιωματικού του αστικού στρατού και μετέπειτα του ΕΛΑΣ ακούω τον διμοιρίτη να κατασδιάζει έναν αντάρτη ο οποίος είχε το όπλο του στραμμένο προς τον ουρανό και πυροβολούσε στον αέρα. «Βρε του λέει που πυροβολείς; Δεν βλέπεις αυτόν τον Επονιτάκο να τρέχει από ομάδα σε ομάδα μέσα από τα πυρά του εχθρού και εσύ κοτζάμ άνδρας να κάνεις λούφα τουφεκώντας και στον αέρα» – και μου ψιθυρίζει πως είναι επιστρατευμένος (αυτό βέβαια παρατηρείτο πάντοτε σε όλες τις μάχες και σε όλες της αποστολής ότι οι περισσότεροι επιστρατευμένοι, δεν είχαν αυτό που είχαμε εμείς οι εθελοντές) .Την πίστη και τον ηρωισμό και όλο το βάρος έπεφτε σε εμάς και φυσικά και οι απώ-

λειτουργίες ήταν πάντα από εμάς σε μια δόση που γυρνούσα στις ομάδες και περνούσα δίπλα από το σπίτι της Κλεονίκης Μουρατίδου ακούω φωνές και κλάματα. Μέσα στο σπίτι να τσιρίζουν τα μικρά κοριτσάκια του Περτσαλίδη Αριστείδη και να βογκάει ο πατέρας τους χτυπήθηκε από θραύσματα σφαίρας οπλοπολυβόλου του εχθρού. Μπαίνω σπίτι και τι να δω. Το ένα μάτι του Αριστείδη πετάχτηκε έξω και το μούτρο του πλημμύρισε στο αίμα. Με τους λίγους επιδέσμους που είχα το δέσαμε κάπως για να σταματήσουμε την αιμορραγία παράλληλα προσπάθησα να του δώσω και κάποιο κουράγιο σε αυτόν και τα παιδιά του.

Τελικά αφού ησύχασε έφυγα για τις ομάδες. Τυρνώντας στο λοχαγό για ενημέρωση βλέπω να έχει έναν τραυματία ελαφρά στο χέρι. Πάρτον μου λέει και πήγαινε τον στους τραυματιοφορείς που ήταν πίσω από το σχολείο. Εκεί βλέπω τον ταγματάρχη. «Μου λέει τι γίνεται Επονίτη, πάμε καλά έχουμε καμιά απώλεια;» όχι του λέω. «Θα την πάρουμε την Τούμπα;». Προτού απαντήσω του λέει ο τραυματίας «δεν παίρνεται η Τούμπα σύντροφε ταγματάρχη με τις χειροβομβίδες μας πολεμούν εκτός του ότι είναι ολόγυμνη είχε και δύο σειρές συρματοπλέγματα».

Φυσικά η διαταγή ήταν απλώς για παρενόχληση και όχι για κατάληψη για να την καταλάβουμε έπρεπε να δώσουμε πολλά θύματα σκοπός μας ήταν να πετύχουμε επιστράτευση και να βγάλουμε ορισμένα τρόφιμα. Τα συνεργεία επιστράτευσης και τροφίμων εκπλήρωσαν την αποστολή τους με επικεφαλής τον Καραγιώργο και τον ομαδάρχη Φλόγα, οι επιστρατευμένοι ήταν: Παγιαννίδης Αριστείδης αδερφός του Λύσανδρου, η Μαρία Λαζοπούλου, ο Τσίμκας Αθανάσιος, Παολίδης Θεόδωρος, Κοντογουλίδης Σάββας, Αμοιρίδης Φωκίων, Ντόβας Θωμάς, Παπαδόπουλος Αντώνιος, Κωτσιόπουλος Στέργιος και Αθανάσιος κάποιος κασάπης από τη Βέροια ονόματι Καραλάγκος και η Λαζαρίδου Στέλλα.

Εκτός από τους πρώτους τρεις οι υπόλοιποι λιποτάκτησαν, οι δύο τελευταίοι φεύγοντας πέσανε πάνω στη διμοιρία που φρουρούσε τα μαγειρεία και τους φούρνους του αρχηγείου και αφού τους συνέλαβαν εστάλησαν στο αρχηγείο και ο τότε αρχηγός ο Πάνος για τον οποίο αναφέρω παραπάνω, τους έστειλε και αυτούς στο εκτελεστικό απόσπασμα. Κακώς εκτελέστηκαν κατά τη γνώμη μου, τουλάχιστον για την κοπέλα η οποία από ότι αργότερα μάθαμε παρασύρθηκε από τον Καραλάγκο. Αφού τα συνεργεία επιστράτευσης και τροφίμων τέλειωσαν την αποστολή τους κατά τις τρεις η ώρα κατ' εντολή του ταγματάρχη γίνεται η σύμπτυξη στον καθορισμένο τόπο συγκέντρωσης στον «Μύλο του Συρμελή». Εκεί λέω τον ταγματάρχη, ότι εγώ θα φύγω για την γιάφκα μιας και το δρομολόγιο το ξέρουν και άλλοι συναγωνιστές. Και αυτό διότι ο Λύσανδρος με τις διμοιρίες του έφυγε νωρίτερα ακολουθώντας το δρομολόγιο προς Παλαιοπαναγιά.

Εν τω μεταξύ ο εχθρός αντελήφθη την οπισθοχώρηση κάνει σήμα στην Βέροια και αρχίζει το πυροβολικό να σφυροκοπά μέσα στο χωριό και προς την κατεύθυνση μας. Το δρομολόγιο όμως αυτό ήταν στο απυρόβλητο και τα τμήματα άνετα συμπτύχθηκαν. Εγώ όμως φεύγοντας όλο στη ρίζα του βουνού μέχρι και τα Παλατίτσια- περίπου δύο χιλιόμετρα- μια να πέφτω μια να σηκώνομαι μέσα στα παλιούρια, τους θάμνους ακούγοντας ταυτόχρονα τις οπισθοκροτήσεις των πυροβόλων γνώριζα καλά ότι σε δευτερόλεπτα θα σκάσουν κάπου κοντά μου τα βλήματα τους, τα οποία πέφτανε ανά πέντε και ανά έξη. Τέλος με τα πολλά έπιασα το ρέμα του Αγίου Δημητρίου και και ανενόχλητος πλέον ανέβηκα στο λημέρι. Ορισμένα βλήματα που πέσανε μέσα στο χωριό κάψανε τις αχερώνες του Γιάννη Τσακίριδη και του Χριστόφορου Τοπαλίδη με όλα τους τα ζωντανά μέσα. Εδώ θα συμπληρώσω κάτι που έπρεπε να αναφέρω παραπάνω: Από τη γιάφκα της Νάουσας μας έδωσαν την πληροφορία ότι η διμοιρία στρατού που ήρθε στη Βεργίνα προς αντικατάσταση της άλλης είναι μια ομάδα με επικεφαλής κάποιον Μαγγανάρη Παντελή που θέλουν να προσχωρήσουν στο ΔΣΕ και όλοι τους είναι από τη Νάουσα. Αυτό βέβαια μας το κάνανε γνωστό ακόμη όταν καθορίζαμε την επιτήρηση με τον ταγματάρχη στην έδρα του τάγματος. Συνεννοηθήκαμε ότι ξεκινώντας την μάχη, με τον τηλεβόα θα φωνάζουμε: «Παντελή

Μαγγανάρη με την παρέα σου παραδοθείτε». Αυτό εγώ δεν το έβλεπα να γίνει αλλά δεν μπορούσα να πω και τίποτε μπροστά στον ταγματάρχη και τον πατέρα μου. Πράγματι με την έναρξη της μάχης φωνάζουμε να παραδοθεί ο Μαγγανάρης με την παρέα του. Που να ξεκινήσει όμως ο Μαγγανάρης μέσα από τα αμπριά μα και την «Τούμπα» η οποία γύρω-γύρω όπως αναφέρω παραπάνω είχε δύο σειρές συρματοπλέγμα και ναρκοθετημένο. Αυτό βέβαια εμείς το γνωρίζουμε αλλά εν πάση περιπτώσει ο πατέρας μου, ο Καραγιώργος, ο Λύσσανδρος σαν μεγαλύτεροι μπορούσαν να το πουν στο ταγματάρχη ότι αυτό είναι αδύνατον να γίνει και θα πάρουμε τους ανθρώπους στο λαιμό μας. Και όπως τελικά έγινε. Την άλλη μέρα το πρωί συλλαμβάνεται ο Μαγγανάρης ο οποίος οδηγείται στην ταξιαρχία και «που σε πονάει καημένη Μαγγανάρη». Στάθηκε όμως πολύ παλικάρι και δεν κατέδωσε κανέναν της παρέας του. Την παράδοση αυτή μπορούσαμε να την πετύχουμε με τον εξής τρόπο: Μέσω της γιάφκας θα συνδεόμασταν μαζί του και κάποια μέρα που ως συνήθως βγαίνανε φυλάκια στα υψώματα του χωριού θα τους μαγκώναμε ρίχνοντας και μερικές τουφεκίες παραπλάνησης και ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Τι έγινε όμως με τον Παντελή Μαγγανάρη; Αφού ταλαιπωρήθηκε και βασανίστηκε στις φυλακές, στα στρατοδικεία και εξορίες μετά από πολλά χρόνια απολύθηκε. Αν ενθυμούμε καλά με την ανεύρεση των βασιλικών τάφων κάτω από την Τούμπα και κατά το έτος 1977-78 βλέπω ένα αντρόγυνο να περιφέρεται γύρω από την Τούμπα ,δίπλα από την «Τούμπα» είναι το σπίτι μου. Εγώ τους πλησιάζω τους χαιρετώ τους προσκαλώ για καφέ. Συνήθως αυτοί που περιφέρονταν ήταν κατά το πλείστον ΕΛΑΣίτες και του ΔΣΕ. Τους ρωτώ από που είναι μου λένε πως είναι από τη Νάουσα. «Μήπως υπηρετήσατε εδώ πάνω στην Τούμπα»; Τον ρωτώ. Μου λέει πως ναι , αλλά κάπως διστακτικός διότι δεν ξέρει και με ποιόν κάθετε. «Ως αντάρτης; ή ως στρατιώτης»; Τον ρωτώ. «Ως εθνοφρουρίτης» μου απαντά. «Τότε του λέω πρέπει να ξέρεις κάποιον Παντελή Μαγγανάρη από τη Νάουσα». Αυτός μου απαντά. «Που τον ξέρεις αυτόν»; Μου λέει . Αλλά η γυναίκα του ξαφνιάστηκε. Εγώ χωρίς κανένα δισταγμό και στα ίσια του λέω το ιστορικό όλο. Ξεθάρρεψε ο άνθρωπος και με δάκρυα στα μάτια μου λέει: « Εγώ είμαι ο Μαγγανάρης ο Παντελής». Δεν ήμουν σε θέση να του περιγράψω τη συγκίνηση μου και τα ξαναείπαμε όλα από την αρχή.

Φθάνοντας στο λημέρι άναψα την φωτιά και αφού στέγνωνσα καλά έπεσα για ύπνο. Την επόμενη κατά το μεσημέρι κατεβήκανε όλα τα παιδιά της ομάδας μαζί και ο πατέρας μου με τον αδερφό μου Λάκη ο οποίος κατά το διάστημα της μάχης βρισκότανε με τα συνεργεία πέρασε και από το σπίτι του Παγκράτη όπου έμενε η οικογένεια μου και πήρε και λύρα –κεμεντζέ στην ποντιακή- που κάπου κάπου την παίζαμε την λύρα χορεύοντας και διασκεδάζοντας.

Την ίδια βράδια της μάχης ο Καραγιώργος ήρθε σε επαφή με τον Στέργιο Ζησέκα ο οποίος συνδεότανε μαζί μας ,επίσης και ο αδερφός μου Νικόλαος ο οποίος ήταν και οπλίτης των ΜΑΥδων . Τον μεν πρώτο του δώσαμε το ψευδώνυμο-Μαύρος- και τον δεύτερο – Κόκκινο- διότι αν καμιά φορά στη γιάφκα (έτσι λέγαμε το σημείο στο οποίο ανταλλάσσαμε τα σημειώματα) πέφτανε στα χέρια του εχθρού να μην ξέρει ποιος είναι ο Μαύρος και ποιος ο Κόκκινος. Το λημέρι μας ήταν φτιαγμένο από λαμαρίνες που μεταφέραμε από το ακατοίκητο χωριό Συκιά και ήταν αρκετά μεγάλο που άνετα βολευόμασταν μέσα πάνω από δέκα αντάρτες και είχαμε και καλό σημείο παρατήρησης. Πάνω από το λημέρι μας βρίσκεται το ύψωμα Σαμιώτης ,το δώσαμε το όνομα αυτό διότι πάνω σε αυτό το ύψωμα σκοτώθηκε ο Σταύρος Ταραμάς από τις Βαρβάρες, μετά από ολοήμερη μάχη με τον εχθρό. Ήταν καπετάνιος λόχου και πολύ καλό παλικάρι και καλός ψάλτης με το ψευδώνυμο Σαμιώτης.

Το βράδυ εγώ με τον Καραγιώργο πήγαμε στη γιάφκα όπου εκεί μας πληροφορούν ότι πιάσανε τη μάννα μου, την Σαπλαχίδου Βασιλική, την Ιακωβίδου Ερημοφίλη και άλλους τους οποίους δεν ενθυμούμε και αφού τους πήγανε στη Βέροια στη ταξιαρχία για ανάκριση κατόπιν τους βάλανε φυλακή και μετά από δύο μήνες τους αφήσανε ελεύθερους. Επίσης για απώλειες του εχθρού η γιάφκα δεν μας αναφέρει τίποτε

Την επόμενη φορά που πήγαμε στην γιάφκα γράφουμε στον Κόκκινο πως η γιάφκα θα μεταφερθεί από τη Γεράκη που την είχαμε στο ρέμα του Τσουμουργά πίσω από τη γέφυρα στη ρίζα ενός πλατάνου. Χαρακτηριστικό σημείο το πλατάνι, διότι αποτελείτο από τρεις όρθιους κορμούς. Εκεί θα βάλουμε το κουτί και επάνω μια πέτρα, σε περίπτωση που δεν θα τη βρει ο Κόκκινος, θα συνεχίσουμε να χρησιμοποιούμε την γιάφκα της Γεράκης. Ο πάντα όμως ικανός για όλα Κόκκινος με την πρώτη ανίχνευση βρήκε το κουτί στο χαρακτηριστικό πλατάνι και μας γράφει ότι αύριο το βράδυ πρόκειται η φρουρά του Στρατού μαζί με τους οπλίτες του χωριού να φύγουν οριστικά από το χωριό εγκαταλείποντας τα πάντα και ο προορισμός τους θα είναι για τη Μελίκη. «Εσείς όμως μην παρασυρθείτε και πέσετε σε καμιά γκάφα ενώ εγώ θα προσπαθήσω να τους παραδώσω το όπλο και να μην τους ακολουθήσω». Δεν τα κατάφερε όμως και το υποχρέωσαν να τους ακολουθήσει.

Φθάνοντας στο λημέρι με τον Καραγιώργο ξυπνάμε τον πατέρα μου. Διαβάζοντας το σημείωμα ακούω να λέει ο πατέρας μου πως πιθανόν να μας παίξουν κανένα κόλπο και δεν αποκλείετε να τους έχουμε και σήμερα εδώ. «Ξυπνά μου λέει τον Φλόγα για να βγει έξω». Του λέει τα νέα και μάλιστα πως πρέπει να περάσουμε απέναντι προς την περιοχή της Βεργίνας διότι αυτοί με τις δυνάμεις Μελίκης και Νεοκάστρου θα επιχειρήσουν να κυκλώσουν όλη αυτή την περιοχή την οποία γνώριζαν καλά τα λημέρια μας. Συνήθως ήταν η περιοχή της Παλατίτσας – Συκιάς. Ξυπνάμε και τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας, ο Παναγιώτης, ο Ηλίας, ο Γιάννης και ο Λάζος αμφότεροι από τη Συκιά θα μείνουν στη περιοχή τους και από τα υψώματα της Συκιάς θα παρακολουθούν τον εχθρό, ενώ οι άλλοι να έρθουν στο προκαθορισμένο σημείο στην τοποθεσία Άγιος Νικόλαος, η τοποθεσία αυτή βρίσκεται στο νότιο μέρος της Βεργίνας. Φεύγουμε όλοι οι υπόλοιποι και χαράματα πιάνουμε τα υψώματα πάνω από τον Άγιο Νικόλαο (πιο χαμηλότερα υπάρχουν τα μαντριά διότι η κυκλοφορία των κατοίκων και των κοπαδιών απαγορευόταν αυστηρά προς το βουνό).

Παρακολουθούμε όλη μέρα με προσοχή μεγάλη κάθε κίνηση στο φρούριο της «Τούμπας», δεν βλέπουμε καμία κίνηση και ορισμένα κοπάδια πλησιάσανε προς τα ριζά του βουνού – στα «Ανάκτορα». Πιστεύουμε ότι πράγματι η πληροφορία είναι θετική. Μόλις βράδιασε κατεβήκαμε στα μαντριά και κοιμηθήκαμε μέσα στη καλύβα, χειμώνας βλέπετε και κρύο πολύ, ανάψαμε φωτιά με μέτρα όμως πολλά.

Προτού ξημερώσει κατεβήκαμε πιο κάτω από τα μαντριά πάνω από το «Ανάκτορο» για να ελέγχουμε από κοντά κάθε κίνηση. Βλέπουμε τα κοπάδια να πλησιάζουν στο δάσος και μάλιστα ορισμένοι κάτοικοι με τα γαϊδουράκια τους βγήκαν να κόψουν κανένα φορτίο ξύλα. Ξεθαρρέψαμε περισσότερο, δύο μέρες τώρα να μην αντιληφθούμε κάτι το ύποπτο, σημαίνει ότι πράγματι το χωριό το εγκατέλειψαν. Κάναμε συζήτηση πως οπωσδήποτε θα πρέπει να μπούμε στο χωριό να κάνουμε την εμφάνισή μας.

Ο πατέρας μου – ο πάντα συνωμότης δεν δέχεται να μπούμε μέρα, «να βραδιάσει λέει και μετά». Εγώ ο πάντα τρελάκιος τους λέω ότι θα κατέβω μόνος μου και αφού περάσω πρώτα από το σπίτι το οποίο είναι και στο δρόμο μου και αφού ρωτήσω και τη μάνα μου και σιγουρευτώ θα ανέβω στη «Τούμπα» και θα ρίξω μια τουφεκιά, τότε κατεβαίνετε και εσείς. Τέλος με τα πολλά πείσαμε και τον πατέρα μου. Φεύγω ολοταχώς συναντώ την μητέρα μου και με πληροφορεί ότι εδώ και δύο μέρες φύγανε και δεν υπάρχει ούτε ψυχή. Περνώντας από το κέντρο του χωριού οι χωριανοί μου ύστερα από έξι μήνες βλέπουν αντάρτη. Οι πιτσιρικάδες τρέχουν κοντά μου.

Στην είσοδο της «Τούμπας» και στην πόρτα των συρματοπλεγμάτων βλέπω μια χάρτινη ταμπέλα να γράφει: Προσοχή κίνδυνος ναρκοπεδίου». Διώχνω τους πιτσιρικάδες και με μεγάλη προσοχή ανεβαίνω στην «Τούμπα», ρίχνω την τουφεκιά και ανεβαίνω στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, όπου και είχαμε συνάντηση. Ανταμώνουμε όλοι δίπλα από τη σκαλωσιά όπου στα πενήντα μέτρα είναι το σπίτι μου. Έρχεται η μάνα μου, η γιγιά μου και ο αδερφός μου Λάκης και όλοι μαζί πάμε για το σπίτι μας. Ο πατέρας μου λες και καθότανε στα αγκάθια. Φάγαμε ότι είχαμε πρόχειρο και προτού σουρουπώσει ο πατέ-

ρας μου στέλνει τον Καραγιώργο με τον Λάκη στο σπίτι του Μαύρου για να δώσουν μερικές παραγγελιές για ρούχα, παπούτσια και γραφική ύλη. Ο Κώστας Ιορδανίδης «Γιώτας» με τη γυναίκα του Μαρία και ο Θεόδωρος Αρχιτεκτονίδης πήγαν σε κάποιους γνωστούς της Μαρίας για να δημιουργήσουν κάποια σύνδεση με τη Βέροια διότι οι πρώτοι δύο ήταν από τη Βέροια. Εγώ με τον πατέρα μου και τον Φλόγα μείναμε στο σπίτι. Οι δύο μας με τον Φλόγα, περιπολούσαμε γύρω από το σπίτι, με τον Κόκκινο δεν ήρθαμε σε επαφή διότι τον υποχρέωσαν να τους ακολουθήσει. Τι έγινε όμως φεύγοντας ο στρατός και ΜΑΥδες από το χωριό πήγανε στη Μελίκη και στην επόμενη μέρα πεζοπόροι παρακάμπτοντας το χωριό Συκιά μέσα από το δάσος χωρίς τα παιδιά να τους αντιληφθούν ανεβαίνουν στο Γαλακτό πάνω στα λημέρια μας και με το σουρούπωμα ξεκίνησαν να κατεβαίνουν στο χωριό με σκοπό να μας πιάσουν στον ύπνο σαν τα ποντίκια.

Ο πατέρας μου ανήσυχος έβγαине συνέχεια έξω από το σπίτι και όλο και κάτι ψιθύριζε στον Φλόγα. Κάποτε ήρθε ο Γιώτας με την παρέα του και σε λίγο να και Καραγιώργος με τον Λάκη. Γρήγορα λέει ο πατέρας μου, να βγούμε έξω από το χωριό. Εν τω μεταξύ η μάννα μου ετοίμασε ότι είχε από το υστέρημά της, τρόφιμα φέρανε και οι άλλοι, ότι φυσικά τους έδωσε ο δικός μας κόσμος. Βγαίνοντας έξω από το χωριό κάτω από το «Ανάκτορο» ακούμε φωνές και βρισίδια. Η ώρα ήταν 9-10, ξαφνιαστήκαμε. «Αυτοί είναι» λέει ο Πατέρας μου. Ένα τμήμα τους κατέβαινε από τα μαντριά που κοιμηθήκαμε την προηγούμενη βράδια και το άλλο τμήμα τους κατέβηκε από τον δρόμο της Παλαιοπαναγιάς. Βγήκαν και φωνάζανε οι στρατιώτες προφανώς να τους ακούσουμε εμείς και να φύγουμε. Φεύγουμε λοιπόν όλο στα ριζά του βουνού για τα Παλατίτσια. Πιάνουμε τον δρόμο προς τον Άγιο Νικόλαο για να συναντήσουμε τα παιδιά της Συκιάς. Κάνουμε το σύνθημα, τίποτε όμως δεν ακούγεται. Ακούμε τον πατέρα μου να λέει: «Περίεργο φαινόμενο πρώτη φορά βλέπω να κινείται ο εχθρός την νύκτα». Είχαν βέβαια και τις πληροφορίες ότι το δικό μας 3ο τάγμα έφυγε επάνω προς τα Πιέρια. Το ίδιο βράδυ φεύγουμε για το λημέρι μας, εκεί ανταμώσαμε τα παιδιά της Συκιάς τα είπαμε και τα ξαναείπαμε όλα, πως συνέβησαν, και καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως από εδώ και πέρα χρειάζεται μεγάλη επαγρύπνηση μιας και ο εχθρός πλέον κινείται και την νύκτα. Τότε ανέλαβε ο Παπάγος αρχηγός του στρατού και η διαταγή να κινείται ο στρατός νύκτα μπήκε σε εφαρμογή.

Εμείς όμως θέλαμε να τους αποδείξουμε ότι εκτός από την εμφάνισή μας στο χωριό όποια κίνηση και αν κάνανε θα μας είχαν από κοντά. Ξεκινάμε λοιπόν για άλλη εμφάνιση στη Μελίκη με σκοπό να χτυπήσουμε το φυλάκιο που είναι εγκατεστημένο στα Θρακιώτικα. Προτού μπούμε στον συνοικισμό της Γεράκης πέφτουμε σε ενέδρα τους. Στα πέντε μέτρα παίρνουμε αμέσως θέσεις και τους πλακώνουμε. Θυμάμαι τον Λάζο ο οποίος πήγαινε και μπροστά να φωνάζει «αέρα, απάνω τους παιδιά» και όρθιος να τους βάζει. Ήταν πολύ ψύχραιμο και καλό παλικάρι και σκοτώθηκε κατά τον Αύγουστο μήνα πάνω από την Αγία Τριάδα Νεοκάστρου πέφτοντας σε ναρκοπέδιο.

Το διάστημα αυτό ένα βράδυ μας στέλνει ο πατέρας μας εμένα και τον αδερφό μου να πάρουμε τη μάννα μου και τη μικρή μου αδερφή από το ακατοίκητο σπίτι μας. Αφού ειδοποιήθηκαν από τη γιάφκα να μας περιμένουν, επειδή από νωρίς ο εχθρός έβγαλε περιπολίες, η μάννα μου με την αδερφή μου, φοβήθηκαν να έρθουν στο σπίτι. Ερχόμενοι εμείς και αφού πλησιάσαμε στο σπίτι ο αδερφός μου δήθεν άκουσε κάτι στο διπλανό μπαχτσέ είδε και φωτιά και πέταξε μια πέτρα να σταματήσω και γυρίζω πίσω. «Τι συμβαίνει;» του λέω. «Πρέπει να υπάρχει ενέδρα, να γυρίσουμε πίσω»- «και αν είναι μέσα στο σπίτι η μάννα μας με τη αδερφή μας, τι θα γίνουν;». «Θα καθίσουμε εδώ του λέω και θα παρακολουθήσουμε». Στάθηκε αδύνατο ντε και καλά να φύγουμε αλλά τον κατσάδιασε ο πατέρας μου για τη δειλία που έδειξε.

Το 1948

Αφού περάσαμε τις γιορτές κατά τα μέσα του Γενάρη του 1948 ο πατέρας μου με τον αδερφό μου Λάκη φύγανε για το Βέρμιο και στη συνέχεια στο Καιμακτσαλάν, εκεί ήταν η έδρα του Μακεδονικού Γραφείου στο οποίο ήταν ο πατέρας μου μέλος και ο αδερφός μου έφυγε στο μέτωπο του Γράμμου. Η ομάδα μας λημέριαζε σε διάφορα σημεία νότια του χωριού Παλατίτσια και δυτικά του χωριού Συκιά, τα χωριά γύρω μας όπως αναφέρω παραπάνω τα έχουν εκκενώσει, εκτός από το χωριό μου Βεργίνα. Στην ομάδα ο ποιο μικρός στην ηλικία ήμουν εγώ – 16 ετών – και τις περισσότερες φορές όταν επρόκειτο για τη μεταφορά εγγράφων ή σημειωμάτων στο τάγμα ή σε άλλες ομάδες ελευθέρων σκοπευτών ή και στο αρχηγείο που η έδρα του ήταν στην τοποθεσία «Κόρακα Καλύβα» κοντά στο χωριό Καταφύγι με έστελναν εμένα. Για να διανύσω το δρομολόγιο αυτό έπρεπε να ξεκινήσω το βράδυ και να φτάσω το πρωί. Πρόθυμα λοιπόν πάντοτε πήγαινα εγώ.

Μια μέρα, συγκεκριμένα με στέλνει ο Φλόγας, ο οποίος ήταν και ομαδάρχης μας, στη γιάφκα της ομάδας Κολυνδρού που η έδρα της ήταν κάπου στη περιοχή του χωριού Καστανιά Κατερίνης, που τον κόσμο και από αυτό το χωριό τον είχαν σηκώσει. Το δάσος της περιοχής αυτής πολύ πυκνό, τα μέρη απάτητα, τα μονοπάτια είχαν κλείσει, το χιόνι περίπου μισό μέτρο. Στο λημέρι αυτό πήγαινα για πρώτη φορά. Περνάω λοιπόν από το χωριό Συκιά μετά καταφορίζω προς το ρέμα του Κρασπούλι, περνάω το ρέμα πάνω από ένα πλάτανο που το χρησιμοποιούσαμε για γέφυρα, ανηφορίζω στο ύψωμα, προσανατολίζομαι όπως μου είχαν πει τα παιδιά της Συκιάς. Πράγματι μόλις έφθασα κοντά στο λημέρι στα 30 μέτρα ακούω τη λέξη; «Τι είσαι»; «Αντάρτης του απαντώ, έρχομαι από την ομάδα Συκιάς». «Ποιόν έχεις ομαδάρχη»; Του απαντώ τον Φλόγα. «Προχώρα» μου λέει και βγαίνει μπροστά μου ένας ψηλός με τραγιάσκα στο κεφάλι, με ρούχα χαλεπά και με όπλο γερμανικό. Συνήθως ο οπλισμός μας ήταν γερμανικός. Ήταν ο μπάρμπα Δημητρός από την Κουλακιά Θεσσαλονίκης, το επίθετό του δεν το ξέρω, με ηλικία γύρω στα 60. Τότε πείστηκα και εγώ ότι είμαι αντάρτης. Από το λημέρι άκουσε ο Ακούραστος- ψευδώνυμο το πραγματικό του ήταν Μιχάλης- από το Αιγίνιο Κατερίνης, τον οποίο γνώριζα από παλιότερα όταν το χωριό μου ήταν ανταρτοκρατούμενο. Μπαίνω στην καλύβα και δίνω το σημείωμα στον Ακούραστο. Εκεί γνώρισα τον Δήμο Νικολόπουλο, τον Κώστα Νικολόπουλο και κάποιον θείο τους Μπαρμπαγιώργη και οι τρεις από το χωριό Καστανιά. Το καζανάκι με τη φασουλάδα κρέμεται πάνω στη φωτιά. Ο Ακούραστος αφού διάβασε το σημείωμα έγραψε άλλα δύο να μου δώσει, ένα για τον Φλόγα και το άλλο για το τάγμα. Εκείνο που μου έκανε εντύπωση ήταν η διάθεση που είχαν όλοι για να με φροντίσουν, να στεγνώσουν τα ρούχα μου, τις κάλτσες κ.λ.π. Αφού ψήθηκε η φασολάδα έκατσα μαζί τους να φάμε όλοι μαζί με ψωμί μπομποτά και κρεμμύδι.

Μετά το φαγητό και αφού στέγνωσα καλά παίρνω τα σημειώματα και φεύγω. Ακολουθώντας το ίδιο δρομολόγιο, στο επικίνδυνο σημείο όμως που πηγαίνει ο αμαξιτός δρόμος από Νεόκαστρο για Ρυάκια «θα πατάς μου λέει ο Ακούραστος στις ίδιες πατημασιές ώστε να φαίνεται ότι μόνο ένα άτομο πήγε προς τα πάνω». Τα δύο αυτά χωριά **Νεόκαστρο** και **Ρυάκια**, ήταν τα μεγαλύτερα φασιστοχώρια ακόμη από την Κατοχή. Βαδίζοντας στο δρόμο σκεπτόμουνα την περιποίηση που μου έκαναν οι συναγωνιστές, σκεπτόμουνα δηλαδή τι είναι αυτό που μας έκανε να αισθανόμαστε μεταξύ μας σαν αδέρφια και κατέληγα στο συμπέρασμα ότι αυτό γίνεται γιατί ο αγώνας μας είναι δίκαιος, τίμιος με πολλά ιδανικά. Θυμήθηκα ακόμη ορισμένα λόγια του πατέρα μου, ο οποίος όταν δεν πηγαίναμε αποστολή και καθόμασταν στο λημέρι γύρω από τη φωτιά έκανε τη πρόταση να κάνουμε μάθημα. Πρόθυμα λοιπόν όλοι να ακούσουμε τον Μπαρμπαδήμο –όπως τον αποκαλούσαν τα παιδιά της ομάδας – Θυμάμαι χαρακτηριστικά τα λόγια του: Απόψε παιδιά θα πούμε ποια

είναι η διαφορά ζωής του ανθρώπου στην αστική δημοκρατία και σε μια σοσιαλιστική δημοκρατία. Για το καθένα με λόγια απλά και συγκεκριμένα μας εξήγησε για την κρατικοποίηση των τσιφλικιών και των μεγάλων ιδιωτικών βιομηχανιών ,ποιες αμοιβές πρέπει να έχει ο εργαζόμενος ,ο αγρότης ,ο βιοτέχνης.

Όλα τα παραπάνω ο καθένας από εμάς τα συνειδητοποιήσαμε μέσα μας και άλλο τόσο διατηρήσαμε μεταξύ μας την αδερφικότητα και αλληλεγγύη και γενικά συντροφικό και συναγωνιστικό δεσμό. Γιατί τα λέω αυτά ; Όταν επρόκειτο για καμία αποστολή που επικίνδυνη την οποία θα εκπλήρωναν δύο, τρεις, έστω και ένας, όχι δεν υπήρχε, και μάλιστα την θεωρούσαμε σαν υπερηφάνεια και ηρωισμό. Αφού λοιπόν ήρθα στο λημέρι περνώντας και πάλι μέσα από τη Συκιά στην εκκλησιά, στο σχολείο και στις σκεπές των ακατοίκητων σπιτιών να λαλούν κουκουβάγιες, στις πλαγιές ,στις ρεματιές ,στο πυκνό δάσος μέσα να σκούζουν τα αγρίμια , να περπατάς μέρες ολόκληρες , να περνάς από πολλά χωριά ακατοίκητα και να μην συναντήσεις άνθρωπο να αλλάξεις μια κουβέντα, έτσι ερμώθηκε ο τόπος από το λεγόμενο τότε κράτος.

Το διάστημα αυτό αν ενθυμούμε καλά , το μήνα Φεβρουάριο του 1948 έφυγε και το δικό μας 3ο τάγμα για το μέτωπο του Γράμμου. Δίνω τα σημειώματα στον Φλόγα , διαβάζει το δικό του και μετά γράφει άλλο ένα αυτός για τη Διοίκηση του Αρχηγείου και την ίδια βραδιά τα πήγε άλλος σύνδεσμος. Την περίοδο αυτή , τον Μάρτη με αρχές Απρίλη 1948 μας έρχεται μονάδα ιππικού από τη Θεσσαλία ,περίπου 50 άνδρες με διοικητή κάποιον ονόματι Λυγαριάς , με σκοπό να περάσουν για το Βέρμιο και στη συνέχεια για το Καιμακτσαλάν για μεταφορά οπλισμού και πυρομαχικών για τη μεραρχία της Θεσσαλίας. Για το πέρασμα τους στο Βέρμιο οφείλαμε να τους βοηθήσουμε εμείς ,να τους περάσουμε τον ποταμό Αλιάκμονα μέσω του κάμπου κάτω από τη Βέροια και να τους παραδώσουμε στη γιάφκα της Φυτιάς . Αφού συγκεντρώθηκε όλο το τμήμα στην τοποθεσία «Βάτα» της Συκιάς κάτω από τον Σαμιώτη, προτού βραδιάσει μας λέει ο Φλόγας εμένα και τον Ηλία: «Θα συνοδέψετε την φάλαγγα σαν σύνδεσμοι». Μας πηγαίνει στο διοικητή , γνωρίζομαστε για τα καλά μαζί του, του λέμε περίπου το δρομολόγιο και την απόσταση που θα διανύσουμε κ.λ.π. Εμένα μόλις με είδε με το όπλο στον ώμο μου λέει: «Να δώσεις το όπλο σου σ' έναν του ιππικού και να πάρεις αυτόματο. Τι με θέλεις εμένα όλο χαρά, έτσι κι έγινε διότι ότι παλιά όπλα είχαμε τα αντικαταστήσαμε με καινούργια και σύγχρονα. Ψάχνοντας βλέπω σε έναν του ιππικού ένα αυτόματα Στάγερ γερμανικό. Του λέω συναγωνιστή, εντολή του Διοικητή να μου δώσεις το αυτόματο και να σου δώσω το όπλο μου». Χωρίς αντίρρηση κάναμε την αλλαγή ,στο αυτόματο αυτό, το κοντάκι του είναι σπαστό και εμείς που γυρίζαμε στον κάμπο μέρα μας βολεύει μια χαρά.

Συνήθως όταν κατέβαινα στον κάμπο φορούσα μια παλτασού μαύρη και από κάτω το αυτόματο , την τσέπη από παλτασού την είχα ξεσκισμένη για να πιάνω την σκανδάλη και για να μπορώ να χρησιμοποιήσω σε ώρα ανάγκης. Βραδιάζοντας ξεκινήσαμε. Κατεβαίνουμε στα Παλατίτσια ,πιάνουμε τον κάμπο , κάτω από την Βεργίνα . Μπροστά εγώ με τον Ηλία ,όχι όμως το συνηθισμένο βάδισμα , τρεχάλα φθάνουμε στον Αλιάκμονα . Τον πόρο τον ξέρουμε καλά μέσα λοιπόν κατευθείαν με τα ρούχα . Βγαίνοντας στο ανάχωμα μεταξύ των χωριών Αμμου και Κουλούρας που ήταν η διάβαση υποχρεωτική πέφτουμε σε ενέδρα ΜΑΥδων του χωριού Αμμου. Εγώ με τον Ηλία πέφτουμε στο χαντάκι δεξιά του αναχώματος ,η φάλαγγα από πίσω με τον κρότο των αλόγων λες και περνούσε καμιά αμαξοστοιχία των 80 βαγονιών. Οι οπλοποληβολητές ρίχνοντας από πάνω από τα άλογά τους ,αναγκάζουν τους ΜΑΥδες να τραπούν σε φυγή. Εγώ με τον Ηλία δεν μπορούμε να ξεμυτίσουμε. Έτσι και βγαίναμε στο δρόμο θα μας ποδοπατούσαν τα άλογα , για πότε εξαφανίστηκαν και μας ξέφυγαν ,δεν καταλάβαμε λες και πέρασε ένας σίφουνας με διακόσια χιλιόμετρα την ώρα. Για να ακολουθήσουμε ήταν αδύνατο , υποχρεωθήκαμε λοιπόν να γυρίσουμε πίσω αφού τρέξαμε πίσω από τον τελευταίο αρκετά. Σταματήσαμε ,πλέον δεν ακούγαμε καν το θόρυβο των αλόγων. «Τι κάνουμε Ηλία»; «πίσω μου λέει αυτοί τώρα φθάσανε κάτω α-

πό τη Βέροια». Έξυπνος ο Διοικητής καλπάζοντας σου λέει θα προλάβω να περάσω τον επικίνδυνο δημόσιο δρόμο , Βέροιας – Θεσσαλονίκης, όπως και τα κατάφερε.

Ζημέρωμα φτάσαμε στο λημέρι. Μόλις μας είδε ο Φλόγας ξαφνιάστηκε. Μας ρώτησε τι συνέβη του λέμε το ιστορικό και αμέσως με έναν ακόμη φεύγει για το αρχηγείο για να μπορέσει να συνδεθεί μέσω ασυρμάτου για να ενημερώσει σχετικά με την πορεία του τμήματος. Πράγματι με τον ασυρματιστή Τσούπρο Δημήτριο από τα Καταλώνια και αυτός πατριώτης του Φλόγα κατορθώνουν και παίρνουν επαφή με το αρχηγείο Βερμίου και μας πληροφορούν ότι το τμήμα έφθασε χωρίς καμία απώλεια. Μετά από δέκα μέρες μάθαμε ότι το τμήμα αφού πέρασε το Καιμακταλάν και εφοδιάστηκε τον απαραίτητο οπλισμό γύρισε από άλλο δρομολόγιο μέσω Ξηρολίβαδου – Καστανιάς – Μικρή Σάντας περνώντας τον Αλιάκμονα με προορισμό τα Επάνω Πιέρια και εν συνεχεία προς τη Θεσσαλία στην έδρα τους.

Εδώ θέλω να επισημάνω ότι η περιοχή του Καιμακταλάν επειδή βρισκότανε στα σύνορα κοντά στη Σερβία ο ανεφοδιασμός οπλισμού , ιματισμού και τροφίμων γινότανε ευκολότερα, δυσκολότερα γινότανε η προώθησή τους στα μετόπισθεν όπως χαρακτηριστικά αναφέρω παραπάνω. Γι' αυτό λέγαμε αμάν , τουλάχιστον 2 – 3 αεροπλάνα νάχαμε να μας εφοδιάζουν εδώ στα μετόπισθεν. Βέβαια και ένα σημαντικό μέρος του ανεφοδιασμού μας σε οπλισμό , πυρομαχικά κ.λ.π. γινότανε από τα χτυπήματα που κάναμε στο εχθρό. Έτσι λοιπόν γινότανε ο ανεφοδιασμός και έτσι πολεμούσαμε συνεχίζοντας τον ανταρτοπόλεμο στα μετόπισθεν.

Όλες οι ομάδες των ελεύθερων σκοπευτών ιδιαίτερα το 1949 ήμασταν οπλισμένοι με αυτόματα όπλα όπως το γερμανικό Ταγέρ και τα Τόμσον και Τομιγκαν αγγλοαμερικανικού τύπου. Για τα δύο τελευταία ως προς τον εφοδιασμό πυρομαχικών γινότανε από τον εχθρό. Η σύνδεση με τη γιάφκα Μαύρο και Κόκκινο πηγαίνει μια χαρά , επίσης η επαφή μας με τα υπόλοιπα κατοικημένα χωριά του κάμπου πάει καλά .

Τον καιρό αυτό της άνοιξης το δάσος άρχισε να φουντώνει και το πράσινο του να μοσχοβολάει σε όλη τη φύση . Βέβαια η χαρά μας στην κάθε αυτή εποχή ήταν απερίγραπτη διότι η ανακάλυψη μας από το εχθρό τους είναι πιο δύσκολη και το βασικότερο , τον εχθρό τον χτυπούσαμε όπου και όποτε θέλαμε. Επίσης η αεροπορία δεν θα μπορεί να μας ανακαλύπτει εύκολα στη διάρκεια της μάχης ή και σε κάποια μας πορεία, με λίγα λόγια γενικά οι κινήσεις μας γινότανε πιο εύκολες και πιο σύντομες. Το διάστημα αυτό η γιάφκα της Μελίκης την οποία διατηρούσαν τα παιδιά της Συκιάς με γιαφτατζή – πληροφοριοδότη - πάλι από τη Συκιά ο οποίος διέμεινε στη Μελίκη έπαυσε να λειτουργεί διότι υποψιάστηκαν και πιάσανε τον γιαφκατζή και αφού τον ξυλοκόπησαν χωρίς να έχουν συγκεκριμένα στοιχεία τον άφησαν ελεύθερο αλλά έπαψε να συνεχίζει. Γι' αυτό κάθε τόσο μπαίναμε στη Μελίκη για να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με τη δύναμη που διέθετε ο εχθρός , τον οπλισμό κλπ με σκοπό να ενημερώνουμε το αρχηγείο.

Μια μέρα ύστερα από την παρατήρηση που κάναμε βλέπουμε ορισμένα κοπάδια να βγαίνουν έξω από τη Μελίκη , επίσης και μερικοί ζευγαράδες αγρότες. Παίρνουμε απόφαση με επικεφαλής τον Φλόγα , ο Ηλίας ο Τσαπραντζής ο Παναγιώτης και εγώ να κατέβουμε μέρα στον κάμπο , στα ριζά του βουνού και στην τοποθεσία «Βοσκίνα». Αφήνουμε τους τρεις σαν ενίσχυση στην επιστροφή μας σε περίπτωση εμπλοκής με τον εχθρό. Αφού παρακολουθήσαμε καλά πριν το μεσημέρι ξεκινάμε εγώ και ο Φλόγας για να πλησιάσουμε στα κοπάδια ή σε κανέναν ζευγαρά , έπρεπε να διασχίσουμε περίπου δύο χιλιόμετρα, διότι στο μέρος αυτό απαγορεύονταν η κυκλοφορία των κοπαδιών και η καλλιέργεια των χωραφιών από τους αγρότες και για να πλησιάσουμε τους τσομπαναρέους ή κανέναν ζευγαρά έπρεπε να συρθούμε γύρω στο χιλιόμετρο.

Αφού πλησιάσαμε το κοπάδι με τα πρόβατα κοντά εκεί ήταν μια νεροφαγιά , καλυφθήκαμε εκεί μέσα , τα σκυλιά όμως μας αντιλήφθηκαν και άρχισαν να γαυγίζουν επίμονα. Περίεργος έρχεται ο τσοπάνος για δει τι συμβαίνει. Μόλις πλησίασε σηκώνόμαστε από το

χαντάκι και του λέει ο Φλόγας. «Για σου συναγωνιστή, μην φοβάσαι είμαστε αντάρτες, είμαστε αδέρφια σου». Ακίνητος ο τσομπάνης. «Έλα του λέει μην φοβάσαι κάτσε μαζί μας μέσα στο χαντάκι για να μην μας βλέπουν από γύρω». Κάθισε μαζί μας κάπως φοβισμένα. «Είσαι από τη Μελίκη;» τον ρωτά ο Φλόγας. Ναι του απαντά, ο ηλικίας 40 – 45 χρονών τσομπάνης. «Θα σε πάρουμε αντάρτη» του λέει ο Φλόγας. «Αχ συναγωνιστή, έχω πέντε παιδιά και όλοι περιμένουν από μένα και από αυτά τα λίγα πρόβατα που έχω». Τον ρωτάμε αν είδε καμιά περιπολία από στρατιώτες ή ΜΑΥδες. «Ναι μας λέει το πρωί πίσω από το ανάχωμα στο Κρασοπούλι ήταν καμιά δεκαριά ΜΑΥδες». Το κανάλι του Κρασοπούλι ήταν από εμάς γύρω στα 700 – 800 μέτρα μακριά. «Άκουσε, του λέει ο Φλόγας, θα προχωρήσεις με τα πρόβατά σου προς το Κρασοπούλι, εάν τους δεις εκεί με τρόπο θα γυρίσεις πάλι με τα πρόβατά σου εδώ να μας το πεις». «Σύμφωνοι; μην τυχόν και δεν γυρίσεις, το βράδυ θα σου πάρουμε τα πρόβατα» είπε για να τον φοβίσουμε κάπως. Ο άνθρωπος φαινόταν ότι μας συμπαθούσε κάπως, φεύγει ο τσοπάνος με τα πρόβατα, περίεργος εγώ ρωτώ τον Φλόγα. «Τι σκοπεύεις να κάνουμε»; Η απάντησή του ήταν εάν είναι εκεί και είναι καμιά δεκαριά όπως μας είπε, θα μπούμε μέσα στο κοπάδι και αρκουδίζοντας θα προχωρήσουμε προς αυτούς, φυσικά μαζί και το κοπάδι, θα επιδιώκουμε όμως να είμαστε πάντα στο κέντρο του κοπαδιού και αφού τους πλησιάσουμε πολύ κοντά θα πεταχτούμε μέσα από το κοπάδι και οι δύο θα τους προτείνουμε τα αυτόματα και θα τους πιάσουμε στα χέρια. «Τα μάτια σου δεκατέσσερα και αν κανένας επιχειρήσει να φύγει μην τυχόν θελήσεις να ρίξεις γιατί είμαστε μέσα στη μπούκα τους. Πρόσεξε μου λέει καλά, αφού τους πιάσουμε θα τους υποχρεώσουμε να βάλουν κάτω τα όπλα τους και θα πούμε έναν από αυτούς να βγάλει όλα τα κινητά ουραία από τα όπλα τα οποία θα πάρουμε εμείς. Τα όπλα πάλι θα τα φορτώσουμε σε αυτούς και με καλπασμό θα πάμε μέχρι τα παιδιά». «Εντάξει του λέω με λίγα λόγια Φλόγα τα ζωή μας την παίζουμε κορώνα – γράμματα». Απομακρύνθηκε ο τσοπάνος σιγά – σιγά και έφθασε στο Κρασοπούλι που από απέναντι πλευρά είναι τα πρώτα σπίτια και τα φυλάκια της Μελίκης. Βλέπουμε τον τσοπάνο να περιφέρεται επάνω στο ανάχωμα και σε λίγο ξεκίνησε με το κοπάδι τους προς εμάς. Ενοχλημένος κάπως ο Φλόγας μου λέει, «εν είναι εκεί φύγανε»- «Πως το κατάλαβες;» του λέω. «Για να έφερε τόσες βόλτες πάνω στο ανάχωμα σημαίνει ότι φύγανε». Του λέω «φύγανε ή μπήκανε αυτοί μέσα στο κοπάδι.»- «Δεν έχουν «κώλο» αυτοί να κάνουν αυτό που θέλαμε να κάνουμε εμείς». «Φαίνεται του λέω ο «κώλος» των δύο μας είναι πιο χοντρός από το δικό τους» και γελούσα ασταμάτητα. Φθάνει κάποτε ο τσοπάνος. «Τι γίνεται συναγωνιστή;» του λέει ο Φλόγας. «Δεν είναι, φύγανε και δεν τους πήρε και το μάτι μου πουθενά». «Καλά του λέει ο Φλόγας, φύγε σιγά – σιγά με τα πρόβατά σου αλλά μην πεις ότι είδες αντάρτες». Τον ρωτήσαμε ακόμη αν ξέρει ορισμένες πληροφορίες να μας δώσει γύρω από τις δυνάμεις του εχθρού κ.λ.π. Αλλά φαινότανε ο άνθρωπος ότι δεν γνώριζε τίποτε από αυτά που τον ρωτούσαμε.

Καθόμαστε για λίγο και παρακολουθούμε γύρω μας μήπως υπάρχει κάποια κίνηση, βλέπουμε πιο κάτω από εμάς περίπου 400 – 500 μέτρα κάποιος ζευγάς οργώνει, για να τον πλησιάσουμε είναι δύσκολο διότι η νεροφαγιά που μας κάλυπτε δεν συνέχιζε προς τα κάτω και οπωσδήποτε θα γινόμασταν αντιληπτοί. Υποχρεωθήκαμε να γυρίσουμε πίσω παίρνοντας και τα άλλα παιδιά. Το διάστημα αυτό μου λέει ο Φλόγας εμένα και τον Λάζο: «Θα κατεβείτε στον κάμπο και συγκεκριμένα μέχρι την τοποθεσία του Κλειδίου που βρίσκετε μεταξύ Παλατίτσια και Μελίκης».

Στη τοποθεσία αυτή βγαίνει φυλάκιο δύο φορές την εβδομάδα και γίνεται αλλαγή τροφίμων που προορίζονται για την διμοιρία στρατού της Βεργίνας. Από τη Μελίκη κάθε πρωί όμως και από την πλευρά της Μελίκης και από την πλευρά της Βεργίνας βάζανε κοπάδια από μεγάλα ζώα και ορισμένα άτομα ανταρτοοικογενειών σαν ναρκοσυλλέκτες. Αυτό γινότανε κάθε μέρα όχι μόνο τις δύο μέρες της αλλαγής τροφίμων. Κατεβαίνουμε στα υψώματα της Παλατίτσια, παρακολουθούμε με προσοχή με τα κιάλια όλη τη περιοχή, δεν βλέπουμε καμία ύποπτη κίνηση, διακρίνουμε μόνο 3-4 άτομα άοπλα, ένα κοπάδι ζώα με-

γάλα και ένα κοπάδι πρόβατα . Στα υψώματα έμειναν δύο , ο Φλόγας με τον Ηλία , εγώ και ο Λάζος μπαίνουμε στο ρέμα που κατεβαίνει στο Κλειδί απόσταση περίπου δύο χιλιόμετρα, το ρέμα αρκετό βαθύ με τα πολλά τους πλατάνια μέχρι ενός σημείου μετά ακολουθούσε με θάμνους. Από εκεί και πέρα σκυφτά και με πολλά μέτρα προφύλαξης προχωρούμε. Φθάνουμε στα εκατό περίπου μέτρα παρακολουθούμε τα παιδιά από τα υψώματα να παρακολουθούν με τα κιάλια και σε περίπτωση που αντιληφτούν οπλίτες ή καμιά άλλη κίνηση ύποπτη θα ρίξουν μερικές μπαταρίες , να γυρίσουμε πίσω .

Παρακολουθώντας εμείς βλέπουμε οι τρεις κάθονται και τρώνε και πιο πέρα ο τσοπάνος με τα πρόβατα . Προχωρούμε μέσα από το ρέμα φθάνουμε στα δέκα μέτρα και τους γνώρισα. Ο Νίκος Γουλτιδής ,ο Βασίλης Λαζόπουλος και ο Διονύσης Κωτσαρής και οι τρεις από το χωριό μου. Οι δύο πρώτοι έχουν αδέρφια στο αντάρτικο. Βγαίνω μπροστά τους και τους λέω: «για σας παιδιά». Γυρίζουν και με βλέπουν, με γνώρισαν και αυτοί ,καθίσαμε λίγα λεπτά ,συζητήσαμε, αγανακτισμένοι με αυτό που τους βάζανε κάθε μέρα να έρχονται πάνω από πέντε χιλιόμετρα σαν ναρκοσυλλέκτες. Ο Λάζος τα μάτια του γύρω να παίζουν ,εγώ προσπαθώ με τρόπο να απομονώσω τον Νίκο στον οποίο είχα απόλυτη εμπιστοσύνη να μου δώσει πληροφορίες που θέλω. «Το κοπάδι ποιανού είναι;» ρωτώ τα παιδιά. «Πιο παρακάτω το οποίο φύλαγε ο Σωτήρης ο Δακόπουλος από τα Παλατίτσια ο οποίος καθότανε στη Βεργίνα» μου λέει ο Διονύσης , «δικό μου και του Σωτήρη» . Απευθύνομαι στο Βασίλη που ήταν και πιο μεγαλύτερος . «Δεν πάτε Βασίλη με τον Διονύση να πιάσετε μια προβατίνα να μας δώσετε»; Πρόθυμα τα παιδιά πήγαν , βρήκα λοιπόν εγώ την ευκαιρία και τα είπαμε με τον Νίκο αυτά που ήθελα . «Τελευταία μου λέει ο Νίκος μην κάνεις εμφανίσεις διότι κάθε φορά που κάνεις εμφανίσεις ταλαιπωρούν την οικογένεια σου». Μας φέρνουν τα παιδιά την προβατίνα την παίρνει ο Λάζος και την ρίχνει στον ώμο του. «Προχώρα του λέω Λάζο εγώ θα μείνω για λίγο με τα παιδιά» ,σκοπίμα βέβαια, διότι εάν φεύγαμε και οι δύο μαζί πιθανόν να έφευγε ένας και να ειδοποιούσε το φυλάκιο που ήταν περίπου ένα χιλιόμετρο στο Φτελιάδι της Μελίκης. Αφού συζητήσαμε ορισμένα πράγματα και αφού διαπίστωσα ότι ο Λάζος με την προβατίνα ξέφυγε αρκετά τους αποχαιρέτησα με την συμφωνία να μην μαρτυρήσουν ότι ήρθαν σε επαφή με αντάρτες. Τροχάδην εγώ φθάνω τον Λάζο , του παίρνω την προβατίνα για να τον ξεκουράσω, ανεβαίνουμε στο ύψωμα και ανταμώνουμε τα παιδιά . «Πως πήγε;» με ρωτά ο Φλόγας . «Καλά του λέω τώρα όμως από εδώ και πέρα την προβατίνα θα την κουβαλήσετε εσείς διότι είστε ξεκούραστοι». «Καλά λέει ο Φλόγας ,αλλά να την κόψουμε, να την γδάρουμε και αφού την καθαρίσουμε θα είναι πιο ελαφριά». Το λημέρι ήταν γύρω στα 3 χιλιόμετρα αλλά όλο ανηφόρα. Φθάνοντας στο λημέρι με παίρνει ο Φλόγας και πάμε στο παρατηρητήριο και εκεί του ανέφερα με μιοιόν τρόπο γίνεται η ανταλλαγή τροφίμων και πόση δύναμη συνοδεύει τα κάρα , τι οπλισμό διαθέτουν κ.λ.π και ποιες μέρες της εβδομάδας γινόταν η ανταλλαγή τροφίμων.

Τις μέρες αυτές ένα βράδυ με τον Καραγιώργο πάμε στην γιάφκα ,ανοίγουμε το κουτί στο οποίο βρίσκουμε το δικό μας σημείωμα το οποίο βάζουμε από την προηγούμενη φορά βάζουμε άλλο σημείωμα για να μας πληροφορήσει τι συμβαίνει , ψυλλιαστήκαμε μήπως πιάστηκε ο Κόκκινος. Κατεβαίνουμε το άλλο βράδυ μήπως ήρθε ο Κόκκινος ,τίποτε στο κουτί ,καθίσαμε λίγο παράμερα για ξεκούραση , ο Καραγιώργος σκεπτικός ,αντιλαμβάνουμε ότι κάτι τον βασανίζει. «Τι σκέπτεσαι μπάρμπα Γιώργη»; «Θα πρέπει να τον πιάσανε» μου λέει. «Εμπρός του λέω θα μπούμε στο χωριό και από την πλευρά του βορρά που δεν υποψιάζονται τόσο πολύ και το πρώτο σπίτι που θα συναντήσουμε είναι ενός παππού μου ονόματι Αηδονίδη Δημήτριου. Αυτός θα μας πληροφορήσει τα νέα του χωριού και συγκεκριμένα για συλλήψεις». Ο μπάρμπα Γιώργης τον οποίο τον διέκρινε πάντα η συνωμοτικότητα (αλλά και η δειλία) δεν θέλει να μπούμε στο χωριό με την επιμονή μου όμως ότι θα μπω έστω και μόνος μου στο χωριό υποχρεώθηκε να με ακολουθήσει. Βέβαια αφήνοντας τον εκατό μέτρα έξω από το χωριό μπαίνω στο σπίτι του παππού μου με πολλά μέτρα ο οποίος με πληροφόρησε σχετικά για αυτά που ήθελα . Θυμάμαι τελευταία μου λέει να

μην εμφανίζεστε εδώ γύρω γιατί κάθε φορά με την εμφάνισή σου ταλαιπωρούν την μάννα σου και την μικρή σου αδερφή. Την μάννα σου την πιάσανε και την πήγαν στη Βέροια για ανάκριση και την αδερφή μου Ελένη 14χρονών την πήγαν στη Μελίκη να την ανακρίνει ο λοχαγός ο οποίος η έδρα του ήταν στη Μελίκη. «Και γιατί δεν πήγατε κανέναν μαζί της μοναχό κορίτσι, το αφήσατε να πάει με τους στρατιώτες»; «Πήγε μου λέει η θεία σου η Μαρία μαζί της με το ζόρι και ευτυχώς που επέμεναν ορισμένοι στρατιώτες της εθνοφρουράς οι οποίοι γνώριζαν τις διαθέσεις του λοχαγού, που ήταν με λίγα λόγια παλιάνθρωπος». «Κατέβηκε προχθές στο Κλειδί και βρήκε κάποια παιδιά από το χωριό και πήρες μια προβατίνα από ένα κοπάδι. Ένας από αυτούς πρόδωσε και ταλαιπώρησαν τον Νίκο τον Γουλτιδή τους άλλους δεν τους ενόχλησαν διότι ήταν της δεξιάς, ακόμα και ο Λαζόπουλος ο Βασίλης ο οποίος είχε αδερφή ανταρτίνα αλλά επιστρατευμένη». «Πάντως του λέω άλλον κανένα δεν πιάσανε», όχι μου λέει.

Έφυγα λοιπόν με λίγα τρόφιμα που μου ετοίμασε η γιαγιά Χαρίκλεια, ανταμώνω με τον Καραγιώργο τον ενημερώνω σχετικά και φύγαμε για το λημέρι. Την γιάφκα την οποία στήσαμε στο πλατάνι που αναφέρω παραπάνω ήταν από το δρόμο του λεγόμενου «Μεταξά» ο οποίος δεν τελειοποιήθηκε διότι μεσολάβησε ο πόλεμος με τους Ιταλούς και με εντολή του αξιωματικού της φρουράς Βεργίνας και του επικεφαλής των ΜΑΥδων ονόματι Χριστοδουλίδη Μιχάλη (ταγματαλήτης) συνεργάτης των γερμανών απαγόρευσαν την κυκλοφορία πάνω από το δρόμο σε ανθρώπους και σε κοπάδια. Γι' αυτό ο Κόκκινος δεν μπόρεσε να έρθει στη γιάφκα. Μετά όμως από λίγες μέρες ο πάντα ψύχραιμος Κόκκινος με μέτρα προφύλαξης κατόρθωσε να έρθει σε επαφή με την γιάφκα και έτσι με την τελευταία μας επίσκεψη στη γιάφκα βρίσκουμε σημείωμα στο οποίο μας ενημέρωνε σχετικά για την καθυστέρηση. Τα γράφω αυτά με κάποιες λεπτομέρειες για να αποδείξω κάτω από ποιες συνθήκες ο κόσμος συνεργαζόταν και μας βοηθούσε. Αλλά τόσο και εμείς που με υπεράνθρωπες θυσίες κατορθώναμε να διατηρούμε την επαφή μας με τον κόσμο, να τον εμψυχώνουμε να μην απομονωθεί τελείως από εμάς.

Παρ' όλο που μας έδερνε η πείνα, η έλλειψη ενδυμασίας, η ξυπολησιά, οι μάχες, τα ναρκοπέδια, οι διάφορες ενέδρες που πέφταμε του εχθρού διότι και αυτοί ήταν Έλληνες γνώριζαν τα κατατόπια μας, τον ανταρτοπόλεμο και την τακτική μας. Έτσι πάντα με πολλά μέτρα θα έπρεπε να κάνουμε όλες μας τις κινήσεις. Τώρα από εδώ και πέρα πρέπει οπωσδήποτε να έρθουμε σε επαφή με τον Κόκκινο ή με τον Μαύρο για να καθορίσουμε καινούργια γιάφκα και κατά προτίμηση εκεί που βολεύει τον Κόκκινο. Με τον Καραγιώργο κατεβαίναμε στον κάμπο της Γεράκης, δασωμένος ο κάμπος αυτός, για να πάρουμε επαφή με κάποιον της πολύ εμπιστοσύνης για την όλη κατάσταση που επικρατεί στο χωριό και συγκεκριμένα μήπως πληροφορηθούμε για τον Κόκκινο να έρχεται προς την Γεράκη για κυνήγι όπως έκανε συνήθως.

Βραδιάζοντας φεύγουμε από το λημέρι, κατεβαίνουμε στο δάσος της Γεράκης, πιάνουμε το συνηθισμένο μέρος, μια νεροφαγιά που δίπλα ήταν ένας πλάτανος, πολύ μεγάλος. Μόλις ξημέρωσε ανεβαίνω στον πλάτανο και με τα κιάλια παρακολουθώ την έξοδο των ζευγαράδων και των κοπαδιών που κατευθύνονται προς το Γεράκη. Βλέπω κάποτε να πλησιάζει κάποιος ζευγαράς, κατεβαίνω στα γρήγορα, λέγοντας στον Καραγιώργο ότι πλησίασε ένας. Μέσα από τους θάμνους, σιγά – σιγά πιάνουμε το δρόμο, βλέπουμε να έρχεται ο ζευγαράς, πλησιάζοντας στα δέκα μέτρα, τον γνωρίσαμε, ήταν ο Μπαρμπανικόλας Εξιζίδης από το Μετόχι ο οποίος οικογενειακά έμεινε στο χωριό μας λόγω του ξεσηκωμού όλων των κατοίκων του χωριού Μετόχι. Είναι δικός μας και βγαίνουμε μπροστά στα ζεμένα άλογα του. Μόλις μας είδε αυτός τα χρειάστηκε, μια κοιτάζει εμένα, μια τον Καραγιώργο. Εμένα δεν με γνώρισε διότι ήμουν παρδαλοντυμένος στρατιωτικά και με την κορώνα στο μπερέ που φορούσα στο κεφάλι μου, τάχασε. «Μη φοβάσαι Μπαρμπανικόλα, είμαι ο Μιχάλης του Κώστα του Αηδονίδη» «Και γιατί φορής ατο την κορώνα σο κεφάλες»; -μιλώντας στην ποντιακή διάλεκτο. «Έτσι του λέει χρειάζεται, του λέει ο Καραγιώργος, γι-

ατί αν πέσουν ξαφνικά μπροστά μας άγνωστοι θα προσποιηθούμε για απόσπασμα». Η πρώτη μας ερώτηση ήταν: «Μήπως είδες τίποτε οπλίτες του χωριού μας να έρχονται προς τα κάτω εδώ;» Όχι μας απαντά ,του ζήτησε θυμάμαι ο Καραγιώργης αν έχει κανένα τσιγάρο ,αδειάζει όλη την ταμπακέρα του με τον καπνό και τα φυλλάδια και του τα δίνει. «Όχι του λέει ο Καραγιώργος κράτησε και για σένα μερικά τσιγάρα» . Έτσι και έγινε , χωρίσαμε λοιπόν με τον Μπαρμπανικόλα ,ξανανεβαίνω στο δένδρο βλέπω και άλλοι ζευγαράδες πιά- νουμε τον δρόμο βλέπουμε τον Τριανταφυλίδη τον Χρήστο με τον γιο του τον Ξενοφών της ηλικίας μου. «Ας τους μου λέει ο Καραγιώργος να φύγουν δεν είναι της απολύτου ε- μπιστοσύνης». Από πίσω ο Παναγιώτης Κουρού με πατέρα και αδερφό στο βουνό και ανε- ψιός του Καραγιώργου. Ξαφνιάστηκε και αυτός, τον ρωτάμε και αυτόν ορισμένα πράγμα- τα και περισσότερο για τον ερχομό οπλιτών. Όχι μας λέει και αυτός. Αργότερα με την με- τακίνησή μας , μήπως βρούμε κανέναν άλλο πέφτουμε στον Ανδρέα Πυλωριδη. Φοβήθη- κε νομίζοντας ότι θα τον επιστρατεύσουμε , τον ρωτάμε και αυτόν τα ίδια και αυτός .

Χωρίζουμε με τον Καραγιώργο ,του λέω εγώ θα πάω στην περιοχή «έξι εξακόσια» έτσι λεγόταν η περιοχή αυτή διότι όλα τα κληροτεμάχια που διενεμήθησαν στους κατοίκους ή- ταν δοτρέμματα και 600 τετραγωνικά. Όλη αυτή η περιοχή είναι ανοικτή και καλλιεργεί- τε , η απόσταση για να μπω στη περιοχή πάνω από χιλιόμετρο ,προχωρώντας και προτού βγω από το δάσος της Γεράκης πέφτω επάνω στον τσοπάνο τον μπάρμπα Μέρκο τον Τιλη- γιάννη ,όλα τα χρόνια τσομπάνος ,στα γίδια του Ευαγγελόπουλου. Καλημέρα παππού , κα- λημέρα μου λέει. «Τι κάνεις εδώ;» του λέω , «έχασα μερικά γίδια και ψάχνω να τα βρω». «Μήπως του λέω ψάχνεις τίποτα αντάρτες να τους δώσεις ψωμί»; «Αλίμονο σου όχι μωρέ παιδί μου , ψάχνω τα γίδια μου που τα έχασα από χτες» . «Έρχονται αντάρτες εδώ μέσα» ; «Δεν είδα κανέναν αλλά ακούω να κατεβαίνει εδώ μέσα αυτό το ζαγάρι του Αηδονίδη» (εννοούσε εμένα). « Άρα τον δεις πουθενά να έρθεις στη Μελίκη να μας ειδοποιήσεις , εγώ είμαι στο απόσπασμα της Μελικής» . «Καλά παιδί μου», «άντε γεια σου ,παππού» και φεύ- γω με πολλά μέτρα προφύλαξης σερόνόμενος σε ορισμένα σημεία πάνω στην κοιλιά . Όπως τυχαίως πέφτω πάνω στο νουνό μου ,αυτός με βάπτισε και ήμουν το μόνο βαπτιστικό μου εγώ και μου είχε μεγάλη αδυναμία αλλά ήταν και πολύ δειλός , είναι όμως της απολύτου εμπιστοσύνης και από τους καλύτερους νοικοκυραίους του χωριού.

Καθόμαστε παράμερα μέσα σε ένα καναλάκι που ήταν δίπλα στο χωράφι του και τα εί- παμε για τα καλά . Αυτός μου είπε ότι αφήσανε την μάννα μου ελεύθερη ,επίσης κατάλα- βε ότι είμαι και νηστικός και μου δίνει ότι είχε στο τσαντάκι του . Εκείνο που θυμάμαι ή- ταν το καθαρίο σιταρίσιο ψωμί , το λουκάνικο νομίζω και το βούτυρο γελαδινό που μου έδωσε. Έφαγα καλά και ορισμένα τα κράτησα και για τον Καραγιώργη. Του έκανα πρότα- ση εδώ στο χωράφι του να στησουμε μια γιάφκα και την βδομάδα μια φορά να μου γράφει ένα σημείωμα για τα νέα του χωριού. Δεν θέλησε ,παρόλο που επέμενα εστάθη αδύνατο. Δεν επέμενα περισσότερο γιατί γνώριζα τη δειλία του , του είπα μάλιστα το περιστατικό του τσοπάνου μπαρμπα Μέρκου και γελάσαμε . Τον αποχαιρετώ και επιστρέφω για τον Καραγιώργη τον οποίο είπα και αυτόν την περίπτωση με τον τσοπάνο μπαρμπα Μέρκο ,και αυτός ξεκαρδίστηκε στα γέλια.

Η μέρα λοιπόν κυλάει . «Τι θα κάνουμε μπάρμπα Γιώργη του λέω αφού ο Κόκκινος δεν μπορεί να περάσει πάνω από τον δρόμο του Μεταξά για να συνεχίσει την γιάφκα. Μήπως μας άφησε σημείωμα στη παλιά γιάφκα σε ένα δένδρο στις λυγαριές που είχαμε» ; Μου απαντά μόλις βραδιάσει θα περάσουμε και από τις δύο γιάφκες. Μόλις βράδιασε περάσαμε και από τις δύο γιάφκες αλλά τίποτε. Το μεσονύκτιο φθάνουμε στο λημέρι ,κοιμηθήκαμε το πρωί ο Καραγιώργος με τον Φλόγα και εγώ πάμε στο παρατηρητήριο. Σε οποιαδήποτε μεμονωμένα αποστολή που θα πηγαίναμε ,την συζήτηση την κάναμε στο παρατηρητήριο διότι δεν υπήρχε λόγος να το ξέρουν και τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας .Το αντίθετο γι- νόταν και για μας. Του λέμε του Φλόγα το τι κάναμε την προηγούμενη ημέρα στο κάμπο και αποφασίζουμε το βράδυ να μπούμε στο χωρίο μαζί μας θα έρθει και ο Φλόγας με τον

Θοδωρή , για να πάμε στο σπίτι του Μαύρου ,αδερφού του Κόκκινου . Το σπίτι αυτό είναι στο κέντρο του χωριού και αρκετά επικίνδυνο.

Βραδιάζοντας ξεκινάμε και οι τέσσερις, στα πρώτα σπίτια αφήνουμε τον Φλόγα με τον Θοδωρή ,ξεκινούμε με τον Καραγιώργο μπροστά εγώ και πίσω αυτός από φράκτη σε φράκτη και μέσα από μπαχτσέδες σαν τις γάτες φθάνουμε κοντά στο σπίτι του Μαύρου . Τα σκυλιά ευτυχώς δεν μας πήραν χαμπάρι ,διότι συνήθως σε τέτοιες αποστολές τρώγαμε σκόρδο και εύκολα δεν παίρνανε τη μυρωδιά μας. Καθόμαστε για λίγο και παρακολουθούμε καλά μήπως καμία κίνηση και με ένα σάλτο περνάμε τον δρόμο και πιάνω τη γωνία του σπιτιού. Έρχεται ο Καραγιώργος χτυπάει την πόρτα ,πήρε χαμπάρι η Μαύραινα ανοίγει την πόρτα μπαίνει μέσα ο Καραγιώργος μετά από περίπου ένα δεκαπεντάλεπτο φωνάζουν και εμένα μέσα. Μπαίνοντας παρατήρησα δίπλα στο προσκέφαλο του Μαύρου μέσα σε ένα μαντήλι ορισμένα χρήματα. Μου δίνει ένα ποτήρι ούζο η Μαύραινα να πιω. Αφού ήπια το ούζο βγαίνω έξω λέγοντας του Καραγιώργου , «έβγα και εσύ διότι τα σκυλιά σε άνθρωπο χιμάνε και δεν αποκλείεται να είναι καμία περίπολος του εχθρού». Βγαίνει ο Καραγιώργος και από το ίδιο δρομολόγιο φεύγουμε ,παίρνουμε και τα παιδιά και όλοι μαζί φεύγουμε για το λημέρι . Σε κανέναν μας ο Καραγιώργος δεν λέει τίποτα . Μετά από δύο μέρες μου λέει απόψε θα πάμε στη γιάφκα την οποία καθόρισε με τον Μαύρο με σημείωμα που προοριζόταν για τον Κόκκινο. «Που την καθόρισες την γιάφκα»; «Στη γέφυρα του δρόμου του Μεταξά δίπλα στο χωράφι του Περτσαμίδη Αριστείδη στην από κάτω την πλευρά της γέφυρας και στη μία γωνία της θα βάλει κουτί ο Κόκκινος μέσα το σημείωμα και επάνω μια πέτρα άσπρη για να την εντοπίσουμε εύκολα λόγω της νύχτας» . Εμένα τι με θες ,βγήκα από τα ρούχα μου , του λέω: « βρε μπαρμπα Γιώργη το μέρος εκεί είναι ολόγυμνο και γύρω όλο χωράφια καλλιεργήσιμα θα το αντιληφτούν τον άνθρωπο και θα τον πάρουμε στο λαιμό μας». Μάλιστα είναι και δίπλα στο χωριό σε απόσταση 300 – 400 μέτρα.

Τέλος με τα πολλά το βράδυ κατεβαίνουμε με μέτρα προφύλαξης πλησιάζουμε την γέφυρα βρίσκουμε το κουτί με την πέτρα επάνω παίρνουμε το σημείωμα να το διαβάσουμε κάτω από τη γέφυρα ,ο φακός μας ,η μπαταρία του εξαντλήθηκε . Ανάβει το τσακμάκι του ο Καραγιώργος σε λίγο τελειώσει και αυτό ,τι να κάνουμε ,πρέπει οπωσδήποτε να απαντήσουμε . θυμήθηκα την λαστιχένια καλτσοδέτα μου την κόβω και την ανάβω στα γρήγορα ο Καραγιώργος συμπλήρωσε το σημείωμα το βάζουμε στο κουτί και φεύγουμε. Και ο Κόκκινος μπροστά στην πίστη του αψηφούσε τα πάντα .

Εν πάση περιπτώσει με την Βεργίνα ξαναποκτήσαμε την σύνδεση .Με την Μελίκη και τον Νέο Πρόδρομο χάσαμε κάθε επαφή. Σε λίγες μέρες όλη η ομάδα ξεκινάμε για τον Νέο Πρόδρομο στην ομάδα έχουμε από το χωριό αυτό τον μπάρμπα Αποστόλη Ιωαννίδη , καλός αγωνιστής παλιός κομμουνιστής και συνεργάτης του πατέρα μου από τα προπολεμικά ακόμη χρόνια , τον οποίο απέσπασε ο πατέρας μου από το αρχηγείο. Το χωριό αυτό ,οπλίτες δεν έχει είναι όλοι πόντιοι ,τα αποσπάσματα όμως από Μελίκη τακτικά βγαίνουν και μας στήνουν ενέδρες.

Ξεκινάμε όλη η ομάδα κομπλέ μαζί μας πήραμε και ένα γαιδουράκι που είχαμε για να το φορτώσουμε ορισμένα τρόφιμα ,πάνω του κρεμάσαμε ένα σακίδιο με προκηρύξεις και αφού τελειώσαμε την αποστολή μας φεύγοντας θα ρίχναμε και τις προκηρύξεις στους δρόμους του χωριού και στους χωραφόδρομους . Πρωτού πλησιάσουμε στο χωριό περίπου 500 μέτρα και στην τοποθεσία «Φτελιάς» πέφτουμε στην ενέδρα του αποσπάματος. Με τα καταιγιστικά τους πυρά που μας άρχισαν πέφτουμε κάτω και αμέσως παίρνουμε θέση μάχης. Τους αρχίζουμε και εμείς με τα αυτόματα όπλα μας και με το «αέρα επάνω τους παιδιά» εξαφανίστηκαν. Αμέσως όμως εκδηλώθηκε η άλλη ενέδρα από τα ακριανά σπίτια του χωριού αλλά μακριά γύρω στα 500 μέτρα όπως αναφέρω και παραπάνω .Το γαιδουράκι όμως με τις πρώτες μπαταριές σκιάχτηκε και ξέφυγε από αυτόν που το κρατούσε . Συγκεντρώναστε όλοι χωρίς να «ματώσει μύτη», ακούμε τον Φλόγα να γελάει και να λέει : « πάντως ο γάιδαρος θα εκπληρώσει την αποστολή του, τις προκηρύξεις θα τις βρουν και θα

τις διαβάσουν ορισμένοι». Φεύγουμε λοιπόν άπρακτοι με κατεύθυνση για το λημέρι της Καστανιάς για να βρούμε την εκεί ομάδα. Χαράματα φθάνουμε στο λημέρι η ομάδα είχε τρόφιμα αρκετά και στο φούρνο τους μέσα σε φόρμες ψήνεται ένα ζαρκάδι το οποίο χτυπήσανε την προηγούμενη ημέρα. Το κρέας που για πρώτη φορά έτρωγα ήταν νοστιμότατο. Συγκεντρωθήκαμε δύο ομάδες με 20 και πλέον άνδρες με δύο οπλοπολυβόλα και όλοι οι υπόλοιποι με αυτόματα όπλα, αποφασίζουμε να χτυπήσουμε το χωριό Αγκαθιά το οποίο ήταν οπλισμένο από ΜΑΥδες και να κάνουμε και την εμφάνισή μας στα διπλανά δύο χωριά Κυψέλη και Μυλοβό .

Με την εμφάνισή μας αυτή θέλαμε να δείξουμε στον αντίπαλο ότι στα Πιέρια υπάρχει μεγάλη δύναμη . Η δική μας ομάδα πάρθηκε απόφαση να χτυπήσει το χωριό Αγκαθιά ,το οχυρό τους είναι στο σχολείο . Με τις πρώτες μπαταριές οι ΜΑΥδες εξαφανίστηκαν στον κάμπο εκεί βρήκαν άσυλο μέσα στα στάρια και τα καλαμπόκια. Αφού εγκατέλειψαν το χωριό οι ΜΑΥδες ανενόχλητοι πια εμείς συγκεντρώσαμε αρκετά τρόφιμα τα οποία φορτώσαμε σε ζώα ,ή άλλη ομάδα χώρισε σε δύο πεντάδες πηγαίνοντας και αυτή να συγκεντρώσει αρκετά τρόφιμα από τα δύο χωριά και από το σχολείο που εγκατέλειψαν οι ΜΑΥδες. Η ομάδα εφοδιάστηκε με πολλά στρατιωτικά αντικείμενα ,χλαιίνες, κουβέρτες κ.λ.π. Για επιστράτευση δεν βρήκαμε κανέναν νέο να πάρουμε φυσικά πολλοί ήταν φευγάτοι ,ορισμένοι οπλίστηκαν και ορισμένοι κρύφτηκαν. Σημείο συνάντησης με την άλλη ομάδα καθορίσαμε το χωριό Λιβάδι - Βουλίστα- Πράγματι μετά τα μεσάνυχτα κατά τις τρεις η ώρα έγινε η συνάντηση και αμέσως ο Φλόγας καθόρισε την διανομή των τροφίμων με τα ζώα όπως ήταν φορτωμένα .

Φεύγει η ομάδα της Καστανιάς με ορισμένα ζώα και με τα υπόλοιπα αν ενθυμούμε καλά 2-3 ζώα φεύγουμε για το δικό μας λημέρι . Η διαδρομή ήταν πάνω από τρεις ώρες . Φθάνοντας στο ρέμα του Κρασσπούλι μου λέει ο Φλόγας: «πάρε έναν ακόμη (νομίζω ήταν ο Ηλίας) και τραβάτε μπροστά προς την ανίχνευση το χωριό Συκιά». Το χωριό Συκιά ήταν πολύ επικίνδυνο το πέρασμά του, διότι ήταν κάπως υποχρεωτική η διάβασή μας από αυτό. Προτού ξημερώσει περνάμε το χωριό με προορισμό το λημέρι στην τοποθεσία «Λυκοπηγάδα» ξεφορτώσαμε τα ζώα και κρύψαμε τα περισσότερα τρόφιμα μέσα στο πυκνό δάσος. Πάνω από το λημέρι μας υψώνεται το ύψωμα Σαμιώτης φεύγουμε τρία άτομα με εντολή φυσικά του Φλόγα παίρνοντας και τα κυάλια μαζί μας. Από το ύψωμα του Σαμιώτη μπορούσαμε να παρακολουθήσουμε όλες τις διαβάσεις του εχθρού από Βεργίνα Πολυδένδρι μέχρι τα χωριά Ρυάκια , Κολινδρό κ.λ.π. Κοντά στις 9-10 η ώρα καταφθάνουν δύο αεροπλάνα και αρχίζουν να κτενίζουν την περιοχή. Κάτω από τη Συκιά στο ύψωμα Κούκου έφτασαν οι Μελικιώτες με τους Νεοκαστρίτες τους οποίους εντοπίσαμε αμέσως . Απέναντι από τον Σαμιώτη είναι το Μοναστήρι των Αγίων Πάντων , στο μοναστήρι αυτό το 1943 και κατά τον Αύγουστο μήνα ο ΕΛΑΣ διέλυσε διλοχία της ΠΑΟ με επικεφαλής τους Μυτηλινάκη – Γουλγοτζή - Σαρή ,αξιωματικοί του αστικού στρατού ,όλοι τους συνεργάτες των γερμανών. Βλέπουμε και στο μοναστήρι τους οπλίτες Βεργινιώτες ,από την πλευρά των Ρυακιών πιάσανε τα υψώματα του Γαλακτού, στρατός , ΜΑΥδες κ.λ.π. Οι φωτοβολίδες και από τις τρεις πλευρές υψώνονται συνθηματικά . Εμείς και η ομάδα κατ' ουσία βρισκόμαστε ,μέσα σε κλοιό,κατεβαίνουμε στα γρήγορα για το λημέρι αναφέραμε την όλη κατάσταση με σκοπό να συμπτυχθούμε. Προς το νότο αποκλείεται, διότι τα υψώματα Γαλακτού ,Σαμιώτη ,Τσούμες κ.λ.π. είναι όλα πιασμένα. Υποχρεωτικά κατεβαίνουμε προς τη Σάρκινα, το δάσος πολύ πυκνό . Πιο πέρα σε μια χαράδρα μέσα είναι τα γαιδουράκια δεμένα και καλυμμένα ,κάτω από τη Σάρκινα έχουμε τον φούρνο στον οποίο όταν βγάζαμε αλεύρι εκεί ψήναμε το ψωμί ,καθίσαμε για λίγο για να δούμε προς τα που κινείτε ο εχθρός ιδιαίτερα οι Μελικιώτες με τους οποίους ενδέχεται να εμπλακούμε .

Τελικά παίρνουμε την απόφαση να κατέβουμε πιο κάτω στην τοποθεσία Λιβαδίτσα της Παλατίτσας. Κάτω από τη Λιβαδίτσα απλώνεται ο κάμπος μέρος φυσικά ανύποπτο έτσι όμως και μας αντιληφθούν δεν μας σώνει τίποτε. Φυσικά ο εχθρός με τις κινήσεις του αυ-

τές νομίζει ότι θα εμπλακεί με καμία αντάρτικη ταξιαρχία. Λούφα λοιπόν μέχρι που να βραδιάσει και το βράδυ θα δούμε προς τα πού θα κάνουμε. Αφού σκοτείνιασε καλά αποφασίζουμε να περάσουμε απέναντι στον Άγιο Νικόλαο, δασωμένο και αυτό πολύ και με καλύτερη παρατηρητικότητα και σε περίπτωση εμπλοκής καλύτερα θα μπορούσαμε να ελιχθούμε. Έτσι και έγινε, όλη νύχτα εμείς διπλοσκοπία ευτυχώς τα σακίδια μας γεμάτα τρόφιμα, επίσης και τα παγούρια γεμάτα με νερό. Όλη μέρα τα μάτια μας γαρίδα, να ελέγχουμε τα πάντα. Το απόγευμα βλέπουμε φωτοβολίδες από το ύψωμα Σαμιώτη τα ίδια και από τα υψώματα του Γαλακτού. Σήμανε η οπισθοχώρησή τους, σε καμία ώρα βλέπουμε να κατηφορίζουν οι Βεργινιώτες με φωνές και βρισίδια. Τώρα λέει ο Φλόγας αν τρέξουμε μπορούμε να προλάβουμε και να χτυπήσουμε την οπισθοφυλακή, ορισμένοι όμως δεν συμφώνησαν και έτσι μόλις βράδιασε πήγαμε στο λημέρι. Το ευτύχημα ήταν πως δεν ανακάλυψαν το λημέρι οι Μελικιώτες να το ανατινάξουν.

Την επόμενη βραδιά εγώ με τον Καραγιώργο πήγαμε στη γιάφκα στην ανοικτή γέφυρα πήμε βρίσκουμε το σημείωμα, το διαβάζουμε στο οποίο μας απαντούσε για την αλλαγή τροφίμων στην τοποθεσία Κλειδί, τι δύναμη και τι οπλισμό διαθέτει η συνοδεία των αμαξιών – κάρα-. Ανεβήκαμε στο λημέρι, ενημερώσαμε τον Φλόγα ο οποίος έπρεπε να είναι γνώστης για το κάθε τι. Γράφει ένα σημείωμα και με έναν της ομάδας το στέλνει στην ομάδα Καστανιάς-Κολινδρού να ανέβουν την ίδια βράδια στο δικό μας λημέρι. Ο Φλόγας με τον Καραγιώργο στο παρατηρητήριο μελετούν την επιχείρηση, πως θα χτυπήσουμε αύριο την φρουρά που συνοδεύει τα κάρα, φωνάζουν και εμένα, μου λένε το σχέδιο που καταστρώσανε και αν θα μπορέσουμε να αιχμαλωτίσουμε τους πρώτους και μάλιστα τους Μελικιώτες οι οποίοι φέρνουν και τα τρόφιμα με τα κάρα, διότι αν έρθουν πρώτοι οι Βεργινιώτες δεν θα πετύχουμε την αρπαγή των τροφίμων το βράδυ. Ήρθε η ομάδα Καστανιάς σύνολο η δύναμη μας και πάλι 20, βγάλαμε τα δύο οπλοπολυβόλα από την απόκρυψη και ένα είχε η ομάδα της Καστανιάς σύνολο τρία οπλοπολυβόλα και όλοι οι υπόλοιποι αυτόματα. Μας κάνει γνωστό σε όλους μας ο Φλόγας πως για την επιχείρηση στα υψώματα της Παλατίτσας θα στηθεί το ένα οπλοπολυβόλο με τρεις άνδρες για να ελέγχουν την περιοχή προς τη Βεργίνα μήπως καμία κίνηση από τους Βεργινιώτες και μας κλείσουν μέσα στο κάμπο σαν τα ποντίκια. Στο διπλανό ύψωμα έμειναν ο Θόδωρος με τον Καραγιώργο προς παρακολούθηση και οι υπόλοιποι δεκαπέντε χωρίσαμε σε δύο ομάδες.

Χαράματα όλοι βρισκόμασταν στις θέσεις μας. Προτού ξεκινήσουμε από το λημέρι ο Καραγιώργος μου λέει ενώπιον του Φλόγα ότι η ομάδα που θα είναι στραμμένη προς τους Βεργινιώτες (θα είμαι εγώ μαζί της) σε περίπτωση που μπροστά βάλουν ανθρώπους δικούς μας δεν θα βάλετε στο ψαχνό και επί λέξει μου λέει ο Καραγιώργος. «Τα μάτια σου δεκατέσσερα, οπωσδήποτε θα βάλουν μπροστά δικούς μας ανθρώπους». Αφού ξημέρωσε και ο ήλιος ανέβηκε αρκετά ψηλά βλέπουμε ένα κοπάδι ζώα μεγάλα να έρχονται όλο από το δρόμο για να πατήσουν καμιά νάρκη που ενδεχόμενα νάχαμε βάλει εμείς.

Έφθασαν τα ζώα μπαίνουν ανάμεσά μας, ο τσοπάνος μας αντιλαμβάνεται και φεύγει ευτυχώς προς τα κάτω. Εμείς τσιμουδιά. Σε λίγο βλέπω από μακριά να έρχεται η οπισθοφυλακή τους με την άλλη ομάδα, μας χωρίζει το ρέμα και η απόσταση μας είναι γύρω στα πενήντα μέτρα που από την πλευρά της Μελίκης δεν φαίνεται τίποτε. Ο Φλόγας ο οποίος ελέγχει και τις δύο ομάδες έρχεται κοντά μου. «Τι γίνεται μου λέει, μπροστά είναι οι ΜΑΥδες και θα είναι οπωσδήποτε δικοί μας». Τα ζώα ξεφύγανε από ανάμεσά μας, λέω τότε στα παιδιά να μην βάλει κανένας στο ψαχνό. Μπροστά από τους ΜΑΥδες έρχεται ένα σκυλί, μας πλησιάζει στα δέκα μέτρα, το γνωρίζει ο Λέων πως είναι του θείου μου του Χριστάκου. Το μυαλό μου αμέσως πήρε στροφές ότι μπροστά πρέπει να βάλανε το θείο μου τον οποίο πιάσανε στο καταφύγιο που αναφέρω παραπάνω και τον οπλίσανε με το ζόρι. Πράγματι φθάνοντας στα 20 – 30 μέτρα γνώρισα το θείο μου Χρήστο, πίσω του ο Αλέξης Κωνσταντινίδης και ο Χαράλαμπος Τριανταφυλλίδης αδειούχος στρατιώτης άοπλος και εν συνεχεία όλοι οι ΜΑΥδες, Λέω στον σκοπευτή, στον αέρα, είναι όλοι δικοί μας, αρι-

στεροί, γνώριζε φυσικά την προηγούμενη συζήτηση με τον Φλόγα και τον Καραγιώργο, το ίδιο λέω και στα παιδιά . Πράγματι τα όπλα μας αστράψανε στον αέρα ,πανικόβλητοι οι Βεργινιώτες ,όλοι φεύγουν προς τα πίσω .

Οι Μελικιώτες οι οποίοι είχαν πλησιάσει και αυτοί στα 300 μέτρα περίπου πιάσανε θέσεις και άρχισαν να μας βάζουν . Ανταλλάξαμε για λίγο ορισμένα πυρά και με εντολή του Φλόγα όλοι από το ρέμα συνταχθήκαμε στα υψώματα της Παλατίστιας και εν συνεχεία μπήκαμε στο πυκνό δάσος διότι σε λίγο θα φθάσει η αεροπορία τους και θα δυσκολευτούμε να πιάσουμε το δάσος . Πράγματι σε λίγο ήρθε η αεροπορία ,επίσης το πυροβολικό από τη Βέροια άρχισε να κανονιοβολεί τα επισημασμένα υψώματα της Παλατίστιας. Ένας σωματάς άνευ προηγουμένου . Η διμοιρία του στρατού κινήθηκε από τη Βεργίνα να μας κόψει στον κάμπο και αυτή καθελώθηκε από το οπλοπολυβόλο που είχαμε βάλει στα υψώματα της Παλατίστιας. Με λίγα λόγια το «όχι στο ψαχνό» έγινε γνωστό σε όλους τους μαχητές . Μετά από δύο μέρες μας πληροφορεί η γιάφκα ότι από πλευράς Βεργινιωτών δεν υπήρχε κανένα θύμα ,ούτε τραυματίας ,από τους Μελικιώτες αν θυμάμαι καλά ένας τραυματίας, ο οποίος υπέκυψε στα τραύματά του.

Τις μέρες αυτές μας ήρθε κάποιος ονόματι Σιώπης Χρήστος από το χωριό Αγία Τριάδα , ηλικίας 50-60 χρονών ,με τρία παιδιά στο ΔΣΕ. Ήταν αγαπητός σε όλη την ομάδα και σαν γεροντότερος που ήταν δεν τον κουράζαμε σε αποστολές και τον περισσότερο καιρό τον αφήναμε στο λημέρι για να μας ετοιμάσει το κουρκούτι ή την φασολάδα εάν υπήρχαν φυσικά. Μια βραδιά όμως έπρεπε να έρθει μαζί μας στο χωριό του για να μπορέσουμε να στησουμε γιάφκα σε αυτό με άνθρωπο δικό του, εμπιστοσύνης. Ξεκινάμε εγώ ,αυτός και ο Καραγιώργος με δρομολόγιο κάτω από την Μελίκη , μεταξύ Παλιού Προδρόμου και Μελικής ήταν ένα κανάλι που περνούσε δίπλα από την Αγία Τριάδα ,ακολουθώντας λοιπόν εμείς όλο κανάλι πλησιάσαμε στο χωριό για να μπούμε μέσα από το βόρειο μέρος . Καθόμαστε και παρακολουθούμε μήπως αντιληφτούμε κάτι .

Σε λίγο ξεκινάμε μπροστά φυσικά πάντα εγώ και έχοντας αποστάσεις πάνω από δέκα μέτρα ο ένας από τον άλλο .Στα ακριανά σπίτια και στα είκοσι μέτρα πέφτουμε στην ενέδρα του αποσπάσματος. Ξάπλωσα αμέσως και τους ρίχνω μια μπαταρία ,σταμάτησαν για λίγο οι δικές τους μπαταρίες και σέρνοντας προς τα πίσω πέφτω πάλι στο κανάλι. Ο μπάρμπα Σιωπής με τον Καραγιώργο εξαφανίστηκαν και σε λίγο ακολουθώντας το κανάλι τους έφτασα. Δεν μπορώ να περιγράψω τι ήταν αυτό που τους φόβισε και δεν μας έπιασαν στα χέρια ή με την πρώτη μπαταριά τους να μας ξαπλώσουν και τους τρεις . Φαίνεται ότι ήταν ολιγόψυχοι , άπειροι στο πόλεμο της νύκτας και εξ' αιτίας της μεγάλης τους δειλίας πατώντας την σκανδάλη οι σφαίρες τους να πηγαίνουν στον «γάμο του καραγκιόζη».

Αυτοί λοιπόν ήταν οι μισθοφόροι του αποσπάσματος του Παπαδόπουλου. Εάν ήταν αυτοί στη θέση μας και εμείς στη δική τους δεν θα γλύτωνε κανείς . Γιατί όμως αυτό ; Αφού έλληνες ήταν και αυτοί ,ο οπλισμός τους καλύτερος και άφθονος σε πυρομαχικά από τον δικό μας ,η τροφή τους καλή και μπόλικη ,το συσσίτιο τους και γενικά ο ρουχισμός τους πολύ καλός . Εγγλεζάκια που τα λέγαμε και άλλο τόσο ο μισθός τους παχουλός . Όμως να αγαπητοί μου αναγνώστες, τους έλειπε η λεονταρίσια καρδιά, η πίστη ,τα ιδανικά και πολλά άλλα τα οποία είχαμε εμείς οι έλληνες αντάρτες.

Ξέραμε γιατί πολεμάμε ,γιατί υποφέρουμε και γιατί δίνουμε το αίμα μας για την πατρίδα μας την Ελλάδα για τον υποδουλωμένο λαό μας. Εμείς οι έλληνες αντάρτες, οι ξυπόλητοι οι νηστικοί οι μπαρουτοκαπνισμένοι χαλάλι όμως στον αγώνα για μια Ελεύθερη Ελλάδα, φθάνοντας τον μπάρμπα Σιώπη και τον Καραγιώργο και αφού ξεφύγαμε από τον κίνδυνο καθόμαστε για λίγο να παρακολουθήσουμε . Ακούμε να βρίζονται μεταξύ τους ,φωτοβολίδες από την Μελίκη να πέφτουν η μια κοντά στην άλλη ,τα πολυβόλα τους να μην σταματούν καθόλου επίσης και από τη Μελίκη «χαλασμός Κυρίου». Λες και πλάκωσαν οι ταξιαρχίες του ΔΣΕ στον κάμπο της Μελικής. Την ώρα που αντάμωσα με τα γεροντάκια η πρώτη κουβέντα του Μπαρμπασιώπη ήταν: «Μιχάλη μήπως χτυπήθηκες;» όχι

του λέω εσείς; ούτε και εμείς μου απαντάνε. Ακολουθούμε το ίδιο δρομολόγιο εκεί σε ένα σημείο δυτικά του χωριού Πρόδρομος υπήρχε ένα ένα χωράφι με καρπούζια, το γνώριζα από άλλες φορές που κατεβαίναμε και παίρναμε καρπούζια. Φορτωθήκαμε μερικά και ανεβήκαμε στο λημέρι.

Το διάστημα αυτό, καλοκαίρι του 1948 μας έρχεται κάποιος ονόματι Μοσχόπουλος Θωμάς από το χωριό Κουλούρα ο οποίος θα αναλάβει τον τομέα των χωριών πέρα από τον Αλιάκμονα ποταμού ως τομεάρχης του Αγροτικού Κόμματος όπως και ο Καραγιώργος είχε τον τομέα Μελίκης με σκοπό να αποκτήσει και ο Θωμάς σύνδεση και αυτός με τα χωριά που θα μπορούσε να στήσει και γιάφκα.

Το χωριό του Θωμά η Κουλούρα όλοι οι άνδρες είναι οπλισμένοι και το χωριό οχυρωμένο με συρματοπλέγματα γύρω – γύρω για να μπούμε μέσα είναι αδύνατον. Δίπλα είναι τα χωριά Ξεχασμένη και Ραψωμανίκη οπλισμένα και αυτά αλλά όχι με συρματοπλέγματα και ούτε τόσο φανατισμένοι όπως οι Κουλουριώτες. Σε συνεννόηση λοιπόν με τον ομαδάρχη μας Φλόγα θα πρέπει να πάρει και έναν μαζί του από την ομάδα ο οποίος λέει στον Φλόγα να ξέρει και κολύμπι. «Τέτοιον έχω μόνο τον Μιχάλη» του λέει. Το βράδυ μαζί με τον Θωμά ξεκινούμε για το χωριό Ξεχασμένη. Για να πάμε όμως στο χωριό αυτό πρέπει να περάσουμε τους δύο ποταμούς Αλιάκμονα και το «Εξήντα έξι», γι αυτό και υποχρεωθήκαμε να περάσουμε εκεί που γίνεται η ένωση των δύο ποταμών στην τοποθεσία «Μαυραγγέλη».

Ο Θωμάς ηλικίας και αυτός 30-40 μέτριου αναστήματος, εγώ φυσικά ψηλότερος από τον Θωμά. Το σημείο αυτό το γνώριζα από παλιότερα γιατί ακριβώς σε αυτό το σημείο υπήρχε κάποια βάρκα- Σάλι- και περνούσαμε απέναντι με τα κάρα φορτωμένα ξύλα τα οποία πουλούσαμε στα απέναντι αυτά χωριά. Λέω λοιπόν στο Θωμά: «Εδώ το νερό Θωμά είναι βαθύ θα υποχρεωθούμε σε κάποιο σημείο να κολυμπήσουμε, τα αυτόματα θα τα αφήσουμε εδώ για να μην υποχρεωθούμε και τα πετάξουμε στο ποτάμι. Θα πάρουμε μόνο τα πιστόλια μαζί μας δένοντας τα με την ζωστήρα στο κεφάλι μας για να μην βραχούν και αφού περάσουμε καλά θα γυρίσω εγώ να πάρω τα αυτόματα». «Εντάξει» μου λέει ο Θωμάς.

Μπαίνουμε στο νερό πιασμένοι χέρι – χέρι, από την επάνω πλευρά εγώ σαν ψηλότερος κόβοντας την ορμή του νερού, το νερό φυσικά κρύο, και σε κάποιο σημείο πάνω από ενάμισο μέτρο. Ο Θωμάς κοντεύει να σκεπαστεί από το νερό, του δίνω κουράγιο και με τα πολλά βγήκαμε απέναντι. Τα ρούχα μας και αυτά δεμένα στο κεφάλι μας, μαζί με τα πιστόλια. «Μην γυρίσεις πίσω μου λέει ο Θωμάς, θα πάμε μόνο με τα πιστόλια». «Θωμά του λέω, τα πιστόλια χρησιμοποιούνται μόνο στα πανηγύρια». Γύρισα πίσω πήρα τα αυτόματα, αφού ντυθήκαμε ξεκινάμε για την Ξεχασμένη στο γνωστό σπίτι που γνωρίζει ο Θωμάς είναι από την πλευρά του Βορά και ήταν συγγενείς του από ότι μου είπε όταν συναντηθήκαμε το 1985 σε μια εκδήλωση στη Βέροια ύστερα από 37 χρόνια.

Με τα πολλά κατορθώσαμε να έρθουμε σε συνάντηση με το συγγενικό του πρόσωπο, με την υπόσχεση ότι την επόμενη φορά θα μας δώσει αυτές τις πληροφορίες που καθόρισε ο Θωμάς.

Σε λίγο μας έρχεται σύνδεσμος από το Αρχηγείο με σημείωμα να φύγουμε όλη η ομάδα εκτός από τα γεροντάκια Μπαρμπα Σιώπη, Καραγιώργο Θωμά και Θεωρή για το Αρχηγείο το οποίο βρισκότανε αριστερά από το ψηλότερο βουνό των Πιερίων το Φλάμπουρο δηλαδή προς Ανατολάς και στη τοποθεσία «Σαρακατσάνα». Τη διοίκηση των Πιερίων την αποτελούσαν, διοικητής κάποιος Δούκας (ψευδώνυμο) από το Λιτόχωρο Πιερίας, υποδιοικητής ο Παπουτσής Τάκης από τον Κολινδρό, αξιωματικός πληροφοριών ο Καραμούλας Βασίλειος Βασίλειος από την Καλιθέα Ελασσόνας, της επιμελητείας ο Ψαρρός (ψευδώνυμο) πραγματικό όνομα Στυλίδης Αριστείδης από τα Παλατίτσια, της διαφώτισης κάποιος Φλαμουριάς το πραγματικό του όνομα δεν το ξέρω, ο ασυρματιστής ο Τσιούπρος Δημήτριος από τα Καταλώια Κατερίνης και ορισμένοι της απόκρυψης.

Ξεκινάμε το βράδυ όλη τη νύχτα πορεία και τη άλη μέρα κατά το μεσημέρι φθάνουμε στη διοίκηση. Εκεί βλέπουμε αντάρτες πολλούς, αλλά ξένοι, πληροφορούμεθα ότι είναι η ταξιαρχία του Φεραίου από τη Θεσσαλία η οποία λόγω των επιχειρήσεων εκεί αν ενθουμούνται καλά έκανε διείσδυση στα Πιέρια. Μας συγκεντρώνει ο διοικητής όλες τις ομάδες ελεύθερων σκοπευτών οι οποίες άλλες ομάδες είχαν έρθει από την προηγούμενη μέρα. Εκεί μας κάνει γνωστό το ρόλο που θα παίξουμε. Όλοι εμείς θα ενταχθούμε σαν σύνδεσμοι και οδηγοί στις διμοιρίες και στους λόχους. Εγώ τοποθετήθηκα σύνδεσμος σε λόχο με λοχαγό κάποιον ονόματι Καρατζά, σίγουρα ψευδώνυμο.

Το βράδυ ξεκινάμε για τα Κάτω Πιέρια στη περιοχή μας όλη η ταξιαρχία εκτός από ένα λόχο που έμεινε στα Ανω Πιέρια για εξασφάλιση τω μετόπισθεν. Το πρωί φθάνουμε στο Πλατύδρομο Ελαφίνας και στις Καστανιές Γαλακτού σημεία παλιότερα με έδρα του 3^{ου} τάγματος Πιερίων. Σκορπισμένη όλη η ταξιαρχία σε διάφορα σημεία πυκνού δάσους, οι μουλαράδες με τα ζώα μεταφοράς που ήταν και αρκετά μέσα στις ρεματιές καλυμμένα μην τα ανακαλύψει η αεροπορία και θα έχουμε μετά πρόβλημα με τις μεταφορές. Η κάθε επιμελητεία τω μονάδων ότι τρόφιμα είχε τα έκανε διανομή. Εμείς οι σύνδεσμοι συνεχίζαμε διατηρούμε τη επαφή με τη Διοίκηση της ταξιαρχίας εις τη οποία ήτα και η δική μας διοίκηση.

Το απόγευμα συγκεντρωθήκαμε όλοι οι αξιωματικοί και εμείς οι σύνδεσμοι στην τοποθεσία Καστανιές. Γίνετε ο καταμερισμός κάθε μονάδας. Μια διμοιρία ή λόχος αν ενθουμούνται καλά με σύνδεσμο τον Μήτσο Τσαπραντζή από τη Χαράδρα πιάνει τα υψώματα Πολυδενδρίου και Χαράδρας για να εξασφαλίσουμε τα πλαϊνά μας ενώ δύο λόχοι θα χτυπήσουν Βαρβάρες και Αρμιο πέρα του Αλιάκμονα ποταμού και κοντά στη Βέροια γύρω στα 5-6 χιλιόμετρα. Εγώ με μια διμοιρία μαζί και ο λοχαγός Καρατζάς θα χτυπήσουμε τη Βεργίνα και όλες οι άλλες μονάδες θα χτυπήσουν Μελίκη-Νεόκαστρο-Παλιό Πρόδρομο – Αγία Τριάδα – Αγκαθιά – Κυψέλη και Μηλοβό. Ήταν μια μεγάλη επιχείρηση με απώτερο σκοπό βασικά την επιστράτευση πρώτα και τη συγκέντρωση τροφίμων, επίσης και την απασχόληση δυνάμεων του εχθρού εδώ στα μετόπισθεν.

Ξεκινώντας εγώ με τη διμοιρία για το χωριό μου τη Βεργίνα, περνάω από το λημέρι και παίρνω τον Καραγιώργο με το Θοδωρή και το Θωμά σαν συνεργείο συγκέντρωσης τροφίμων. Για επιστράτευση ήταν αδύνατο διότι όλους τους νέους της Βεργίνας κάθε βράδυ του συγκεντρώνανε στο φρούριο της «τούμπας».

Όλες οι μονάδες ξεκίνησαν για τον προορισμό του, ενώ οι διοικήσεις βρισκόταν κάπου στα υψώματα κάτω από τη Συκιά (ήταν τέτοιο το σημείο ώστε από εκεί μπορούσαν να παρακολουθούν όλη τη εξέλιξη της επιχείρησης του κάθε χωριού). Μπαίνουμε στο χωριό και τοποθετώ τις ομάδες γύρω από την «Τούμπα» όπως έκανε συνήθως. Τον λοχαγό με το σύνδεσμο του τους άφησα στο πέτρινο σπίτι της Μελάνας εις το οποίο θα έδινα και αναφορά κάθε τόσο γύρω από την εξέλιξη της μάχης.

Ο Καραγιώργος με τους άλλους γυρίζει στο χωριό για συγκέντρωση τροφίμων. Η διαταγή σε μας είναι να εκδηλωθούμε όταν αρχίσουν οι άλλες μονάδες τη μάχη. Τελικά κατά της δέκα η ώρα αρχίζει ο «γάμος», σε μια ακτίνα μάχης άνω από τριάντα χιλιόμετρα. Μετά από την έναρξη της μάχης πηγαίνω στο λοχαγό για α του δώσω αναφορά. Βλέπω έξω από το σπίτι, πίσω από τη γωνία μια γυναίκα, την Δέσποινα Χριστοδουλίδου, της οποίας ο άνδρας ήταν οπλίτης μισθοφόρος και παλιός ταγματασφαλίτης στην κατοχή ονόματι Λάζαρος Χριστοδουλίδης, ενώ και τα δύο του αδέρφια Χαράλαμπος και Μιχάλης ήταν αρχηγοί των μισθοφόρων ΜΑΥδων. Δεν γνωρίζω από πού πήρε τις πληροφορίες αυτές ο λοχαγός και την έβγαλε έξω τη γυναίκα. Βλέποντας τη γυναίκα, την γνώρισα. Πιο πέρα ήταν ο λοχαγός με το σύνδεσμο του, δε δίνω γνωριμία στη γυναίκα παρά προχωρώ και του δίνω αναφορά σχετικά με την τοποθέτηση των ομάδων και την εξέλιξη της μάχης. «Εντάξει, μου λέει φύγε για τις ομάδες και συχνά να έρχεσαι για ενημέρωση». «Ναι, του λέω αλλά γιατί η γυναίκα αυτή βρίσκετε εδώ έξω»; «Χτυπήσαμε τη πόρτα να μας δώσει λίγο ψω-

μή και αυτή δε μας άνοιξε και από ότι έμαθα είναι και γυναίκα οπλίτη και τα κουνιάδια της είναι αρχηγοί των ΜΑΥδων» «Και τι σκοπεύεις α κάνεις»; «Κάτι που εσύ δεν πρέπει να το ξέρεις» και με ύφος κάπως άγριο με διατάζει να φύγω γρήγορα για τις ομάδες. «Η γυναίκα του λέω θα πάει μέσα στο σπίτι της στα παιδιά της και δεν θα ενοχληθεί καθόλου και οτιδήποτε θα γίνει εδώ στο χωριό θα λάβω γνώση εγώ και δεν θα ακούσεις κανέναν». Σταμάτησε και με κοιτάζει κάπως περίεργα. Εάν παιδί 17χρονο να αντιστέκεται στον αξιωματικό του. Νευριάζει ο λοχαγός, νευριάζω και εγώ, τραβιέμαι κανά δύο μέτρα, κάνει ο λοχαγός να βγάλει το πιστόλι του, του προτείνω εγώ το αυτόματο λέγοντας: «Μην κάνεις καμιά κίνηση γιατί εγώ είμαι πιο τρελός και από εσένα». Και γυρίζω, παίρνω τη γυναίκα και τη πάω σπίτι της. Τότε αφού με γνώρισε η γυναίκα και πέφτει στα πόδια μου παρακαλώντας να μείνω κοντά της. Αφού την καθυσύχασα έφυγα για τις ομάδες.

Η μάχη συνεχίζεται, ενώ εκείνη την ώρα άκουσα η μάχη να αρχίζει και πέραν του Αλιάκμονα στις Βαρβάρες και στη Αμμο. Οι φωτοβολίδες πέφτουν η μία κοντά στην άλλη, ενώ εκδηλώνεται η μάχη και στη Μελίκη και στο Νεόκαστρο και εν συνεχεία και στα άλλα χωριά. Όλη η περιοχή λαμπαδιάζει από τις φωτοβολίδες του εχθρού. Επίσης οι προβολείς από τη Βέροια κάνουν τη νύχτα μέρα, το πυροβολικό χτυπάει αλύπητα μέσα στο χωριό. Ένα βλήμα πυροβολικού πέφτει στην αχυρώνα του Χαρίτου Λαζαρίδη διορισμένου Προέδρου της Κοινότητας και παλιού ταγματасφαλίτη. Ότι υπήρχε στην αχυρώνα κάηκε όλο.

Εγώ κοντά στις ομάδες από την μια στη άλλη μήπως υπάρχει τίποτα το δυσάρεστο για να αναφέρω στο λοχαγό. Μετά από αρκετή ώρα μάχης μου λέει ο διμοιρίτης α πάω στο λοχαγό και να του αναφέρω τα σχετικά με την εξέλιξη της μάχης και να τον ρωτήσω για το τι ώρα θα γίνει η σύμπτυξη. Μετά τη αναφορά που του έδωσα μου λέει να βρω τον Καραγιώργο, α τελείωσε η αποστολή του με τη συγκέντρωση τροφίμων. Πράγματι φόρτωσε ορισμένα τρόφιμα σε κάποια ζώα και προωθείται στο σημείο του μύλου που καθορίσαμε για συγκέντρωση μας. Γυρίζω στο λοχαγό του αναφέρω πως ο Καραγιώργος συμπτύσσει στο μύλο. Να πας μου λέει και με μεγάλη προσοχή να συμπτύξεις τις ομάδες.

Συγκέντρωσα τις ομάδες πίσω από το σχολείο. Οι σφαίρες, το πυροβολικό και οι φωτοβολίδες του εχθρού πέφτουν βροχή. Εν πάση περίπτωση με τα πολλά φθάσαμε στο μύλο, ο εχθρός αντελήφθη την οπισθοχώρησή μας και δίνει σήμα στο πυροβολικό να χτυπήσει στα ριζά του βουνού. Εκεί στο μύλο παίρνει αναφορά ο λοχαγός από το διμοιρίτη χωρίς καμία απώλεια. Βέβαια το σημείο του μύλου είναι απυρόβλητο και όλη η διαδρομή που θα ακολουθήσει η διμοιρία είναι σίγουρη και απυρόβλητη.

Χαράματα φθάσαμε στις «Καστανιές» πάνω από το Γαλακτό, επίσης πρωί- πρωί φθάσανε και μερικές ομάδες των μονάδων Μελικής και Νεοκάστρου. Ο κύριος όγκος μαζί με τις διοικήσεις έκανε λούφα στον «Σαμιώτη» και στα «Λυκοπήγαδα». Τα τμήματα των υπόλοιπων μονάδων των χωριών Αγκαθιά και τα υπόλοιπα που αναφέρω παραπάνω τους έπιασε η μέρα και υποχρεώθηκαν να κάνουν λούφα στο δάσος της Καστανιάς Κολινδρού. Ο εχθρός από Πολυδένδρι και Σφηκιά κινήθηκε προς Ελαφίνα για να μας κόψει σε κλοιό. Το τμήμα το δικό μας που είχε τοποθετηθεί σαν πλαγιοφυλακή πιάστηκε στα γερά μαζί τους.

Σε λίγο φθάνει και η αεροπορία, ανιχνεύει τα ψώματα, ο στρατός ο οποίος είναι καθελωμένος ρίχνει τους καπνογόνους όλμους του στα ψώματα που μάχονται τα τμήματα τα δικά μας. Αντιλαμβάνεται η αεροπορία το στόχο και αρχίζουν το βομβαρδισμό. Εμείς από τα ψώματα Καστανιές, Ντιλιγιάνη και Τσούμες παρακολουθούμε ποια εξέλιξη θα πάρει η μάχη. Ακούω το λοχαγό να λέει στους διμοιρίτες των ομάδων πως πρέπει στα γρήγορα να πιάσουμε τα ψώματα Ελαφίνας και Πλατύδρομου. Εσύ μου λέει, θα φύγεις προς τα κάτω να έρθω σε επαφή με τη διοίκηση. Φεύγω προς το Γαλακτό και σε συνέχεια στο «Σαμιώτη». Βρίσκω μια ομάδα στη διασταύρωση τω δρόμων προς Συκιά και Παλατίτσια καμουφλαρισμένη σε ενέδρα. Ρωτώ τον ομαδάρχη που είναι η διοίκηση και αυτός μου α-

παντά πω αν θα προχωρήσω θα τους βρω μπροστά μου. Βρίσκω τη διοίκηση , τους πληροφορώ τα όσα μου είπε ο λοχαγός. Πιο συγκεκριμένα πως έφυγε να πιάσει τα υψώματα Ελαφίνας και Πλατύδρομου και στα υψώματα Ντηλιγιάνη, Καστανιές και Τσούμες δεν υπάρχουν δικά μας τμήματα και πως εάν ο εχθρός πιάσει αυτά τα σημεία και βγουν και οι Ρυακιώτες και πιάσουν τα υψώματα του Γαλακτού θα μας κλείσουν σαν τα ποντίκια μέσα σε κλοιό.

Αμέσως δύο διμοιρίες αν ενθυμούμαι καλά φεύγουν και προλαβαίνουν να πιάσουν τα υψώματα Ντηλιγιάνη και Τσούμες. Να σε λίγο και οι Βεργινιώτες, στρατός και ΜΑΥδες , αρχίζει και εκεί η μάχη , αλλά που να ξεμυτίσουν οι Βεργινιώτες. Στο Πλατύδρομο καίγεται το πελεκουδί. Το πυροβολικό από το Κίτρος Κατερίνης χτυπάει συνέχεια , τα αεροπλάνα αδειάζουν και φεύγουν και άλλα έρχονται να αδειάσουν. Η μέρα λες και έγινε χρόνος. Η διοίκηση της ταξιαρχίας ανησυχεί διότι με τα τμήματα που κάνανε λούφα στο Καστανιώτικο παφή δεν έχει.

Το απόγευμα ο ταξίαρχος με ορισμένους του επιτελείου του και ορισμένοι της δικής μας διοίκησης μαζί τους και εγώ σαν άνθρωπος του τόπου ανεβαίνουμε καμουφλαρισμένοι στο ύψωμα «Σαμιώτη» και παρακολουθούμε όλη τη διάταξη της μάχης στα διάφορα σημεία που εκδηλώθηκε ο εχθρός. Ακούμε στο διάστημα αυτό να εκδηλώνεται και μάχη με την διλοχία στο Καστανιώτικο , βγήκαν οι Κολινδρινοί και οι Νεοκαστρίτες και πιάστηκαν για τα καλά με τη διλοχία. Τι να πεί κανείς , από παντού γίνεται χαλασμός κυρίως. Το ευτύχημα είναι που οι Μελικώτες δεν βγήκαν να πιάσουν την Συκιά, γιατί θα είχαμε άλλο κλοιό της διλοχίας.

Προτού βραδιάσει έρχεται μαζί μου κάποιος από τη διοίκηση, δε γνώριζα τον βαθμό του, διότι εμείς διακριτικά βαθμού δε είχαμε και πάμε στα Λυκοπήγαδα να βρούμε το λόχο που ήταν καμουφλαρισμένος εκεί. Έτσι και έγινε. Αφού συναντηθήκαμε και σκοτεΐνισα πιάσαμε το χωριό Συκιά. Η διλοχία έστειλε μια ομάδα εμπροσθοφυλακής και με συνδέσμους φυσικά δικούς μας, του τόπου, για αναγνώριση της περιοχής. Στη συνέχεια αφού κάνουμε αναγνώριση με την ομάδα, με την υπόλοιπη διλοχία προχωρούμε όλοι μαζί προς τη διοίκηση στο «Σαμιώτη». Το τμήμα που ήταν εκεί έφυγε για Ελαφίνα, ενώ η διοίκηση περίμενε εμάς. Αφού συναντηθήκαμε, εμείς οι σύνδεσμοι μπροστά, να συνοδεύουμε τα τμήματα στην Ελαφίνα, η μάχη είχε σταματήσει και οι Βεργινιώτες επιστρέψανε στη βάση τους. Τα υψώματα του Πλατύδρομου ευτυχώς ελέγχονται από τα δικά μας τμήματα, κάτω από τον Πλατύδρομο γίνεται όλη η συγκέντρωση των τμημάτων.

Εκεί αντάμωσα τον Καραγιώργο ο οποίος θα γυρνούσε μαζί με τους άλλους στο λημέρι, εννοώ με τα γεροντάκια. Ξεκινάμε λοιπόν όλες οι μονάδες να ξεπεράσουμε το επικίνδυνο σημείο, τους Αηλιάδες που ευτυχώς δεν ήταν πιασμένο από τον εχθρό. Αφού ξεφύγαμε και ξεπεράσαμε όλα τα επικίνδυνα σημεία, πιάσαμε τους Άνω Αηλιάδες , «του παπά το χωράφι» και εν συνεχεία «του κόρακα τα καλύβια», έδρα του αρχηγείου μας. Φυσικά μας είχε ξημερώσει για τα καλά. Μεταξύ των τοποθεσιών «του παπά το χωράφι» και «κόρακα καλύβια», στου «κόκοτα τη βρύση» στάθμευσε η διοίκηση της ταξιαρχίας, μαζί και εμείς των Πιερίων, λούφα όλη μέρα, επίσης και τα τμήματα και όλα τα ζώα. Εμείς οι σύνδεσμοι και πάλι στον ρόλο μας, να διατηρούμε δηλαδή την επαφή των τμημάτων με τη διοίκηση.

Το πρωί αμέσως κατορθώσαμε να έρθουμε σε επαφή με τον λόχο που έμεινε στα Άνω Πιέρια για τη εξασφάλιση των μετόπισθεν. Το μεσημέρι έφθασε η αεροπορία, ορισμένα αεροπλάνα από τη Θεσσαλονίκη και ορισμένα από την Κοζάνη, α χτενίζουν τα υψώματα, τις χαράδρες κλπ. Ο λόχος που αναφέρω παραπάνω ήταν καλυμμένος στα υψώματα του Αρβανίτη και στην «Καταφιώτικη μπάρα». Το ανακάλυψε όμως η αεροπορία και του προξένησε αρκετή ζημιά, όπως επίσης και το παρατηρητήριο μας στο «χωράφι του παπά» το οποίο ήταν και το πιο δεσποζόν σημείο παρατήρησης. Τα υψώματα Ελαφίνας και Πλατύδρομου αν και μακριά από εμάς τα κατέλαβε ο εχθρός. Βέβαια ο εχθρός για να μας ανακα-

λύσει μπορεί να κινηθεί από πολλά σημεία και εκείνο που πρέπει να επισημάνω είναι πως τα Πιέρια είναι το πιο προεκεχωρημένο αρχηγείο μέσα στη διάταξη του εχθρού. Ο εχθρός μπορεί να κινηθεί από Βέροια – Κοζάνη – Σέρβια – Βελβενδό – Ελασσόνα – Κατερίνη – Κορινθό και οι δυνάμεις μας ανά πάσα στιγμή να είναι μέσα σε κλοιό.

Η αεροπορία παρακολουθεί και τις κινήσεις του εχθρού από τα παραπάνω σημεία που αναφέρω. Ο βομβαρδισμός τους χτυπάει αλύπητα ακόμη και σε άσκοπους στόχους. Τις απογευματινές ώρες ο εχθρός κινείται από το χωριό Σφηκιά και Πλατύδρομο προς τους Κάτω Αηλιάδες και εν συνεχεία στους Άνω Αηλιάδες. Εκεί με αιφνιδιαστικά πυρά τα δικά μας τμήματα τους απωθούν κυνηγώντας τους μέχρι και έξω από τη Σφηκιά.

Αφού βράδιασε καλά και η αεροπορία έφυγε, ξεκινήσαμε όλες οι μονάδες μαζί και η διοίκηση προς κατεύθυνση «Σαμάρι» και «Κουτσιούπια». Στη τοποθεσία «Κουτσιούπια» το μέρος ήταν πολύ δασωμένο και βολικό για τη κάλυψη των τμημάτων και ζώων. Ορισμένα τμήματα πιάσανε τα επικάιρα υψώματα «Αρβανίτη» - «Καταφιώτικη μπάρα» - «Φλάμπουρο» - «Τούφα Σαμάρι». Ο εχθρός βέβαια αντιλήφθηκε το δρομολόγιο οπισθοχώρησής μας και τα τμήματα που κινήθηκαν από Κοζάνη μέσω Σερβίων και από Ελασσόνα να πιάσουν τον Σαραντάπορο.

Πορεία λοιπόν όλη τη νύχτα, δυσκολίες από πεσμένα πεύκα που κλείνουν το μονοπάτι και τα ζώα δε μπορούσαν να περάσουν και ήμασταν υποχρεωμένοι με τα πριόνια τα οποία είχαν τα συνεργία να κόψουμε τους κορμούς με σημαντική καθυστέρηση όλης της φάλαγγας. Έτσι προτού μας ξημερώσει φθάσαμε στο δασωμένο «Σαμάρι – Κουτσιούπια». Οι διοικήσεις μαζί και εμείς οι σύνδεσμοι πιάσαμε τη δασωμένη πλαγιά κάτω από το ύψωμα του «Σαμάρι».

Τα τμήματα που μάχονται στα υψώματα είναι ολόγυμνα, ότι προλάβανε και κάνανε την νύχτα σε χαρακώματα και πολυβολεία για να καμουφλαριστούν κάπως από τη αεροπορία και το πυροβολικό. Τρία τα κακά αεροπορία – πυροβολικό και ο εχθρός κατά μέτωπο να επιτίθεται. Ολόκληρη μέρα τα τμήματά μας εμάχοντο, οι κόντρα επιθέσεις του εχθρού δεν μπόρεσαν να καταλάβουν κανένα ύψωμα. Από τις ρουκέτες των αεροπλάνων και από τα βλήματα του πυροβολικού τα υψώματα καίγονται, οι διοικήσεις και όλοι εμείς ανησυχούμε.

Επαφή με τα τμήματα που μάχονται δεν μπορούμε να πάρουμε, κάθε κίνησή μας στα γυμνά υψώματα θα γίνει αντιληπτή από την αεροπορία, αεροπλάνα πάνε και έρχονται. Αφού με τα πολλά βράδιασε αμέσως εμείς οι σύνδεσμοι με εντολή της διοίκησης φύγαμε για τα μαχόμενα τμήματα.

Εγώ και ο Παρχαρίδης Αλκης σύνδεσμος του Τάκη Παπουτσή με το ψευδώνυμο Δήμαρχος, από τα Παλατίστια φύγαμε για το τμήμα που κρατούσε το ύψωμα της «Καταφιώτικης μπάρας». Φυσικά όλα τα τμήματα ειδοποιήθηκαν να συγκεντρωθούν στη διοίκηση. Μόλις έφθασαν στη διοίκηση, πήραν εντολή να συνεχίσουν την πορεία τους προς «Κουτσιούπια» να ενωθούν με ο εκεί τμήμα και από κοινού να χτυπήσουν να σπάσουν τη διάταξη του εχθρού που έκλεισε τα στενά του Σαραντάπορου και να περάσουν στα Αντιχάσια και εν συνεχεία στα Χάσια. Οι περιοχές αυτές ήταν δασωμένες αλλά και όλα τα χωριά ήταν ακατοίκητα και οι βάσεις του εχθρού πολύ απομακρυσμένες. Όλη τη νύχτα τα τμήματα μαχόταν με πείσμα, δυστυχώς όμως δεν μπόρεσαν να σπάσουν τον κλοιό του Σαραντάπορου διότι ο εχθρός στο δημόσιο δρόμο και στα γύρω υψώματα εγκατέστησε μέχρι και τανκ που γαζώνανε με τα πολυβόλα τους όλη τη περιοχή.

Χαράματα καταφθάνουν δύο σύνδεσμοι με κάποιον αξιωματικό επικεφαλής και αναφέρουν το γεγονός πως δεν μπορεί να σπάσει η διάταξη του εχθρού. Τους διώχνει αμέσως ο ταξίαρχος πίσω και φωναχτά δίνει διαταγή πάση θυσία όλη μέρα να κρατήσουν το εχθρό σε απόσταση και όποια σημεία κατέλαβαν τα τμήματά μας να κρατηθούν. Εδώ δεν μπορώ να περιγράψω το ιστορικό της ημέρας αυτής, τα υψώματα τα οποία εγκαταλείψαμε τα κατέλαβε ο εχθρός, τα τμήματα και οι διοικήσεις βρισκόμαστε όλοι σε κλοιό του εχθρού. Μό-

λις ξημέρωσε η αεροπορία έφθασε εκεί που είχε επισημάνει τα τμήματά μας και δεν άφησε τίποτε όρθιο. Όλη μέρα χαλνούσε ο τόπος από τους πολυβολισμούς, από τα βλήματα του πυροβολικού, από τις ρουκέτες και τους μυδραλιοβολισμούς των αεροπλάνων. Τα τμήματά μας μάχονται με λιονταρίσιο πείσμα, πότε να βραδιάσει για να δούμε ποια εξέλιξη θα έχουμε. Κάποτε με τα πολλά ήρθε η ευλογημένη νύχτα, συγκεντρωθήκαμε μια διμοιρία κρούσης με μπαζούκα και με τον πρώτο αιφνιδιασμό τα μπαζούκας πέτυχαν τον στόχο τους. Ανοίγει ο κλοιός, τα τμήματα ειδοποιήθηκαν αμέσως τα ίδια και η διοίκηση της ταξιαρχίας. Τροχάδην τμήματα και ζώα να περάσουν το επικίνδυνο σημείο. Επιτέλους λέει ο Δούκας ο διοικητής μας έσπασε ο κλοιός. Συγκεντρωνόμαστε εμείς των Πιερίων και μαζί με τη δική μας διοίκηση με ελιγμό κάτω από το Φλάμπουρο και άνω από το χωριό Φτέρη πιάνουμε τη περιοχή της «Σαρακατσάνας» και στο σημείο «Τούφα». Εκεί είχε απομείνει ένας λόχος της ταξιαρχίας για τη φρούρηση των τραυματιών και με ορισμένα ζώα της επιμελητείας συνδεθήκαμε με το τμήμα αυτό και το πληροφορήσαμε σχετικά με την τύχη της ταξιαρχίας. Εμένα και κάποιο ονόματι Γούλα από την Κατερίνη μας στέλνει ο διοικητής στο σημείο που είναι οι τραυματίες. Καμουφλαρισμένοι σιγά – σιγά πιάσαμε ένα ρέμα βαθύ, το δάσος πυκνό, προχωρούμε αριστερά προς ανατολάς από τα «Κουτσιούπια». Συναντούμε μια άλλη χαράδρα πιο βαθιά και πιο δασωμένη από την πρώτη, την οποία ονομάζανε «Ταχάου» απ' ότι μου είπε ο Γούλας. Εκεί βρήκαμε την επιμελητεία του λόχου με ορισμένα ζώα καμουφλαρισμένα και αυτά. Βλέπω τους μαγείρους να κόβουνε δύο μουλάρια πληγωμένα με πληγές σε διάφορα μέρη του σώματός τους για να τα βράσουν και να τα δώσουν στο τμήμα του λόχου το βράδυ για να φάνε οι αντάρτες. Λέει ο Γούλας σε ένα μάγειρα , να μας δώσει και εμάς να φάμε. Πηγαίνουμε μαζί του και πιο κάτω σε σπασμένα κλαδιά και φτέρες βρισκόταν ψημένες μερίδες πολλές και από πάνω σκεπασμένα με ένα αντίσκηνο. Μας δίνει ένα κομμάτι που θα ήταν πάνω από μία οκά , καλοβρασμένο και αρκετά νόστιμο. Το κρέας του μουλαριού ή του αλόγου με την πρώτη βράση πρέπει να πετάξεις το νερό του για να φύγει η ξινίλα του και με την δεύτερη βράση λες και τρως κοτόπουλο.

Τρώγοντας και προχωρώντας φθάσαμε στον καταυλισμό των τραυματισμένων συναγωνιστών μας. Εκεί τι να δω; Πάνω από πενήντα αντάρτες τραυματίες με κομμένα πόδια , χέρια σπασμένη σπονδυλική στήλη, άλλον το χτύπησε το βλήμα στη κοιλιά και τα έντερά του βγήκαν απ' έξω. Ο γιατρός και οι νοσοκόμοι με τα λίγα φάρμακα που **διέθεταν** να φροντίζουν τους τραυματίες, να φωνάζουν οι τραυματίες από τους πόνους ο ένας από εδώ και ο άλλος από εκεί. Χαρακτηριστικά θυμάμαι έναν συναγωνιστή να λέει στο γιατρό: «Σώσε με γιατρέ , αν άρω για άλλη μια φορά το οπλοπολυβόλο μου στον ώμο , να πολεμήσω τα πουλημένα τομάρια της Φρειδερίκης». Άλλος να λέει στη νοσοκόμα «πότε θα γίνω καλά να πάω στη ομάδα μου να πολεμήσω τους φασίστες».

Οι ριπές όμως των πολυβόλων από το Σαραντάπορο μέχρι το Φλάμπουρο αντηχούν μέσα στη ρεματιά και στα αυτιά τω τραυματισμένων. Τα αεροπλάνα να γυρίζουν από ύψωμα σε ύψωμα και όταν τα βλέπουν οι τραυματίες να τρίζουν τα δόντια τους από εκδίκηση και μίσος. Αξίζει λοιπόν εδώ να πούμε και το στιχάκι του πληγωμένου αντάρτη:

Ένας αντάρτης βαριά πληγωμένος

Σε μια ράχη ψηλά ξαπλωμένος

Καταπίνει του κόσμου φαρμάκια

Αχ κάπου – κάπου στενάζει βαριά

Αφού ο Γούλας έδωσε κάποιο σημείωμα στο γιατρό και κάποιον άλλο υπεύθυνο της φρουράς των τραυματιών φύγαμε για τη διοίκηση.

Για τη τύχη τω τμημάτων της ταξιαρχίας από ότι μάθαμε αργότερα πέρασαν στην περιοχή τους χωρίς απώλειες. Ο λόχος της ταξιαρχίας που αναφέρω παραπάνω μπήκε κάτω από τις διαταγές της δικής μας διοίκησης με σκοπό να περάσουμε στα μετόπισθεν του εχθρού και να τον παραπλανήσουμε και να το απομακρύνουμε και από τη περιοχή που εί-

χαμε τους τραυματίες. Έτσι και έγινε. Όλες αυτές οι κινήσεις γίνανε το βράδυ. Ήμερώνοντας βρισκόμασταν κάτω από το ύψωμα της «Τούφας» παρακολουθώντας την διάταξη του εχθρού και τις κινήσεις του γενικά. Κατά της δέκα η ώρα βλέπουμε κάποιο εχθρικό τμήμα να κινείται από τα αριστερά μας προς τη οροσειρά του Φλάμπουρου. Αμέσως ο διοικητής μας Δούκας δίνει εντολή στο λοχαγό με το τμήμα του να κινηθεί και να κόψει τον εχθρό για να μην προλάβει και πιάσει την οροσειρά. Εμένα και τον Γούλα μας στέλνει στο ύψωμα της «Τούφας» για παρατηρητήριο μήπως και παρουσιαστεί καμία κίνηση του εχθρού από τα νότια του λόχου και τους βάλουν στη μέση, με στόχο να ειδοποιήσουμε αμέσως το λόχο να οπισθοχωρήσει προς τη δική μας κατεύθυνση.

Ανεβαίνουμε την «Τούφα» με τον Γούλα, τα μάτια δεκατέσσερα σε όλες τις κατευθύνσεις. Σε λίγο αρχίζει το πανηγύρι μεταξύ λόχου και των τμημάτων του εχθρού. Τα πολυβόλα αστράφτουν και βροντούν, οι χαράδρες ηχούν από το αντίλαλο των πολυβόλων και τω δύο πλευρών. Σε λίγο φθάνει η φοβερή αεροπορία, τέσσερα το σύνολο, τα δύο στο τόπο μάχης με τις ρουκέτες τους να καίγεται ο τόπος και τα' άλλα δύο ψάχνουν τα γύρω υψώματα. «Ήρθε η σειρά μας» λέω, «ακίνητος μου λέει ο Γούλας, το αυτόματό σου κάλυψέ το για να μην γυαλίζει».

Το ύψωμα όμως δεν είναι καμένο με πυκνό δάσος παρά από μερικά κέδρα και χαμόκλαδα οξιάς. Τρυπωμένοι λοιπόν μέσα στα χαμόκλαδα παράλληλα να κάνουμε και την παρατήρησή μας. Οι αεροπόροι όμως κατεβήκανε πολύ χαμηλά και με τα κιάλια τους μας εντοπίσανε στην πρώτη, δεύτερη γύρα τους. Ο Γούλας περίπου δέκα μέτρα αριστερά μου, μας πλακώνουν με τα πολυβόλα τους τα οποία ήταν σταθερά δεξιά και αριστερά από τον πιλότο. Επίσης και βλήματα και χειροβομβίδες. Πανικοβάλλεται ο Γούλας και κάνει το κατήφορο για να πιάσει τις μεγάλες οξιές. Τον πρόλαβε όμως ο αεροπόρος στο γυρισμό του και τον χτύπησε, πηδώντας ο Γούλας πάνω από ένα όγκο πέτρας χτυπάει η κάνη του όπλου του στην πέτρα με αποτέλεσμα να μείνει εκεί πάνω και φεύγοντας ο ίδιος για τις οξιές χτυπήθηκε. Όλη τη σκηνή τη βλέπω μπροστά μου ακούγοντας ταυτόχρονα τον Γούλα να ζητά βοήθεια. Στο γυρισμό ο αεροπόρος τον αποτελείωσε.

Προτού γυρίσει το αεροπλάνο πρόλαβα και πήρα μερικές πέτρες και κάλυψα το κεφάλι μου και ένα μέρος του σώματός μου. Φθάνει λοιπόν αυτό το απαίσιο βογκητό, αμολάει τις ριπές του και τα βλήματα του. Αντιλαμβάνομαι ότι χτυπήθηκα στα πόδια, το αριστερό μου πόδι το αισθάνομαι ζεστό από το αίμα που πλημμύρισε στο παπούτσι μου. Επίσης και στα δύο μου πόδια πάνω από το γόνατο δύο θραύσματα χειροβομβίδας, ενώ το κοντάκι το όπλου το χτύπησε και αυτό βλήμα και το έσπασε. Εξακολουθώ να είμαι ακίνητος σαν κανένας ψόφιος κοριός. Φαίνεται πως η μεγάλη ακινησία μου έδειξε ότι είμαι νεκρός. Με αγωνία περιμένω μήπως ξαναγυρίσει, τίποτε όμως δεν φαίνεται ούτε ακούγεται. Συνέρχομαι κάπως και με ένα σάλτα αρπάζω το όπλο του Γούλα και τρέχω προς τα κάτω να πιάσω τις μεγάλες οξιές. Προτού φθάσω στις οξιές βρίσκω τον Γούλα χτυπημένο, τον πιάνω, τον κουνάω, του μιλάω, τίποτε ο Γούλας. Με τα μάτια ολάνοιχτα λες και ήθελε να με πει κάτι. Του παίρνω και την παλάσκα με τις σφαίρες και κουτσαίνοντας κατεβαίνω στη διοίκηση. Ο Καραμούλας μόλις με είδε από μακριά με ρώτησε «χτυπήθηκες πολύ;- Όχι του λέω» Μόλις είδε το όπλο του Γούλα κατάλαβε τι συνέβηκε.

Φθάνουμε στη διοίκηση αγκαλιά οι δυο μας. Τους ενημερώνω ότι ο Γούλας έμεινε στο τόπο με τις πρώτες βολές της αεροπορίας. Αμέσως ο διοικητής στέλνει ορισμένους συνδέσμους να πάρουν τον Γούλα και να τον θάψουν κάπου εκεί.

Στη διοίκηση είχαμε κάποια νοσοκόμα την οποία δεν γνώριζα και αν θυμάμαι καλά τη λέγανε Μαίρη και ήταν από το Λιτόχωρο. Αφού ξάπλωσα άρχισε με μια τσιμπίδα να μου βγάζει τα θραύσματα από τα πόδια μου και αμέσως μου τα επιδίνει. Θέλησε να με στείλει στο αναρρωτήριο όμως εγώ δε δέχτηκα, γιατί μπορούσα να περπατήσω. Με ρωτά ο διοικητής μήπως καμία είδα κίνηση του εχθρού και εγώ του απάντησα αρνητικά. Στέλνει δύο αντάρτες να βγουν στο παρατηρητήριο προς παρακολούθηση. Η μάχη συνεχίζεται η αερο-

πορία συνεχίζει τους βομβαρδισμούς της, οι πλαγιές και τα υψώματα καίγονται.

Από ένα σημείο και πάνω από τα 1600 μέτρα αρχίζει η φαλάκρα τω υψωμάτων Φλάμπουρου – Τούφας – Αρβανίτη κ.λ.π. Ολόγυμνα, χωρίς κανένα δένδρο, αλλά υπάρχει πολύ πλούσια χλόη που την βοσκοῦσαν το καλοκαίρι τα ζωντανά των τσελιγκάδων.

Σε λίγο διάστημα οι δύο παρατηρητές κουτσαίνοντας έρχονται γρήγορα και μας πληροφορούν ότι οι δικός μας λόχος οπισθοχωρεί και ο εχθρός καλπάζοντας προχωρεί να πιάσει το ύψωμα Τούφα. Γρήγορα, λέει ο διοικητής, να φύγουμε προς την κατεύθυνση που οπισθοχωρεί ο λόχος για συνάντηση. Πράγματι όλοι εμείς διοίκηση και λόχος, πιάνουμε τη δασωμένη χαράδρα και ατή με κατεύθυνση προς τη περιοχή Γκίνη πάνω απ' το εγκαταλελειμμένο χωριό Άνω Μηλιά. Ξεφύγαμε βέβαια αρκετά μακριά από τον εχθρό. Εδώ στο Γκίνη λημεριάσαμε μερικές μέρες όπου αφού επικοινωνήσαμε με τους συνδέσμους του τόπου διαπιστώσαμε ότι ο εχθρός κατέβηκε στις βάσεις του.

Μετά από δύο – τρεις μέρες ξεκινάμε για τα Κάτω Πιέρια στα γνωστά μας μέρη. Με δρομολόγιο πάνω από το χωριό Σκουτέρνα με το καινούργιο όνομα τώρα λέγεται Ελατοχώρι, παρακάμπτοντας τον Πλυτόδρομο και το χωριό Ελαφίνα. Η διοίκηση έμεινε στο Γκίνη, μόνο ο Καραμούλας ακολούθησε το λόχο και εμείς οι σύνδεσμοι, ενώ στο τοποθεσία «Καστανιές» εγκαταστάθηκε ο λόχος, που ήταν παλιά έδρα του 3ου τάγματος του ΕΛΑΣ και τώρα του ΔΣΕ. Τα παιδιά της ομάδας της περιοχής Τόχοβας φύγανε για την περιοχή τους.

Εγώ με το Καραμούλα κατεβήκαμε για το λημέρι μας για να βρούμε τα γεροντάκια με τον Φλόγα και τα άλλα παιδιά προκειμένου να δούμε τι τρόφιμα έχουμε για να δώσουμε στο λόχο και να φάμε και εμείς διότι όλες αυτές τις μέρες είχαμε ξελιγωθεί της πείνας. Για τρόφιμα για το λόχο φρόντισε και η μάδα της Τόχοβας. Φθάσαμε λοιπόν στο λημέρι που το είχαμε κάτω από τα «Λυκοπήγαδα» στη μεγάλη ράχη, έτσι την ονομάσαμε αυτή την τοποθεσία. Μόλις μας είδαν τα γεροντάκια και ο Φλόγας ξαφνιάστηκαν και μας ρώτησαν αμέσως τι έγινε η ταξιαρχία. Αφού τους είπαμε όλη τη κατάσταση που περάσαμε αυτές τις μέρες και με την τύχη της ταξιαρχίας αμέσως ο Καραμούλας λέει στον Φλόγα τι τρόφιμα έχουμε στην απόκρυψη. Από ότι θυμάμαι είχαμε αλεύρι καλαμποκίσιο. Αμέσως τα γεροντάκια κατεβήκανε στον φούρνο τον οποίο είχαμε κάτω από την τοποθεσία «Σαρακίνα» και ζυμώσανε βγάζοντας δύο φουρνιές ψωμί και δεν μπορώ να θυμηθώ αν είχαμε και κάτι άλλο και το βράδυ τα πήγαμε στο λόχο. Εκεί τη άλλη μέρα ήρθαν και τα παιδιά από την ομάδα της Τόχοβας, ο Φάνης με τον Άρη νομίζω, φέρνοντας και κάποια σφακτά από το στέκι του Ψαρού. (Ο πρώτος σκοτώθηκε σε μια ενέδρα που πέσαμε έξω από το χωριό Αγκαθιά). Ο Καραμούλας σαν αξιωματικός πληροφοριών του αρχηγείου οφείλει α βρίσκεται κοντά στο λόχο και σαν σύνδεσμός του εγώ, για να συγκεντρώνει πληροφορίες από τις ομάδες και ανάλογα να ενεργεί ο λόχος.

Εν πάση περιπτώσει τις μέρες αυτές επικοινωνούσαμε με την ομάδα Σερβίων η οποία είχε το έλεγχο όλης της περιοχής από Σέρβια μέχρι Σαραντάπορο. Αυτή μας ενημέρωσε πως ο εχθρός συμπτύχθηκε στις βάσεις του και η περιοχή του Σαραντάπορου είναι ελεύθερη για να ξεφύγει ο λόχος για τη Θεσσαλία.

Έτσι ο λόχος έφυγε ανενόχλητα, ο δε Καραμούλας με πήρε μαζί του για τη διοίκηση η οποία βρισκόταν στη τοποθεσία «Γκίνη» που αναφέρω παραπάνω. Στεναχωρέθηκα λιγάκι γιατί ήθελα να είμαι γύρω από το χωριό μου.

Εκεί στη διοίκηση γνώρισα κάποιον Ανδρέα με τη γυναίκα του τη Ζωή, η οποία γέννησε ένα χαριτωμένο αγοράκι. Τι να πω όμως για το νεογέννητο ατό, με παλιά πανιά από κουρελιασμένα ρούχα, να φροντίζει η μητέρα τους τις αλλαγίες του, ευτυχώς που είχαμε καλοκαιρινή περίοδο και δε είχαμε κρύο και χιόνια. Ο Ανδρέας ήτα γραμματέας του Αγροτικού Κόμματος επαρχίας Κατερίνης και παλιός συνεργάτης του πατέρα μου.

Εδώ πρέπει να περιγράψω την τύχη αυτού του ανθρώπου, της γυναίκας του και του παιδιού του. Μετά τη κατάρρευση του μετώπου Γράμμου – Βίτσι το Αύγουστο του

1949 με εντολή του γενικού αρχηγείου από όλα τα αρχηγεία ο παραπανίσιος κόσμος έπρεπε να φύγει για τις Λαικοδημοκρατικές χώρες., εξαιρουμένων ορισμένων που ήθελε να κρατήσει ο διοικητής της κάθε περιοχής. Με την πρώτη αποστολή των Πιερίων κατά το μήνα Σεπτέμβριο ή Οκτώβριο ο Ανδρέας με τη γυναίκα του και το παιδί του συμμετείχαν στην αποστολή αυτή με προορισμό τη γειτονική Αλβανία. Στη διαδρομή κάπου προς την περιοχή των Γρεβενών πέσανε σε ενέδρα σκοτώνεται ο Ανδρέας, πανικοβάλλονται όλοι και πιάνονται ορισμένοι αιχμάλωτοι. Το παιδί να θυμάμαι καλά ήταν ενός έτους, το οποίο εγκατέλειψαν. Η μητέρα φεύγοντας ξεκόπηκε από τους υπόλοιπους επιζώντες και την άλλη μέρα μόνη της βαδίζοντας μήπως βρει τίποτε ξεκομμένους πέφτει πάνω στο στρατό που τη συλλαμβάνουν και την οδηγούν στις φύλακες της Λάρισας. Το παιδάκι το προστάτευσε ο υπεύθυνος αξιωματικός της ενέδρας το οποίο παρέδωσε στον ανώτερο του αξιωματικό, νομίζω με βαθμό συνταγματάρχη. Ύστερα από καιρό αφού αποφυλακίστηκε η μητέρα του παιδιού φρόντισε να βρει το παιδί της. Πράγματι το βρήκε στα χέρια του συνταγματάρχη ο οποίος το βάπτισε και το έβαλε το όνομα του βασιλιά (Παύλος) και χωρίς όμως μεγάλη διαδικασία το πήρε γιατί εξ' άλλου του εδικαιούντο.

Όλα αυτά μου τα πληροφόρησε η Ζωή όταν το 1980 έμαθα ότι ζει και πως διαμένει στη Κατερίνη με το παιδί της και πήγα με τη γυναίκα μου και κάποιους κουμπάρους μου προς επίσκεψή της. Έμενε σε μια συνοικία της Κατερίνης (που με τα πολλά κατόρθωσα να βρω). Ύστερα από 30 ολόκληρα χρόνια όταν της είπα ποιος είμαι, έμεινε κατάπληκτη. Αγκαλιαστήκαμε κλαίγοντας, λυπημένοι από την μία και από την άλλη χαρούμενοι. Η δε ύψη της, η γυναίκα του Παύλου, καθηγήτρια μαθηματικών δίπλα και αυτή να δακρύζει. Σε λίγο έρχεται και ο Παύλος, ένας λεβέντης, με ύψος πάνω από 1,90μ. και ομορφόπαιδο. Τον αγκαλιάζω και του λέω: «Όταν Παύλε γεννηθήκες στα κατσάβραχα του «Γκίνη», μέσα σε μια παλιοκαλύβα, φτιάξαμε μια κούνια με σχοινί και όλο το διάστημα που βρισκόμουνα στην διοίκηση, περίπου 20 μέρες ερχόμουνα και σε κουνούσα. Περίεργος ο Παύλος με κοιτούσε στα μάτια, ενώ εμφανησιακά ήταν ίδιος ο πατέρας του Ανδρέας. Αφού φιλοξενηθήκαμε τους αποχαιρέτησαμε και φύγαμε.

Με την παραμονή μου στη διοίκηση επί 30 μέρες κάποτε μετά από διαμαρτυρία του Καραγιώργου και του Φλόγα, επανήλθα στην ομάδα, διότι χωρίς να θέλω να προβάλω τον εαυτό μου για το χωριό μου ήμουν απαραίτητος.

Σε λίγες μέρες ύστερα από τη περιπέτεια αυτή έρχονται δύο αντάρτες από τη διοίκηση του εκτελεστικού αποσπάσματος να με συλλάβουν και να με πάνε στο Αρχηγείο, διότι ο λοχαγός Καρατζάς με τον οποίο είχα τσακωθεί και του είχα προτείνει το αυτόματό μου έκανε την αναφορά του. Η αναφορά αυτή έφτασε στα χέρια της διοίκησης και με τη εντολή του διοικητή – Σιδηρόπουλος Δήμος από την Κατερίνη ο οποίος αντικατέστησε τις μέρες αυτές τον Δούκα. Έπρεπε οπωσδήποτε να με πάνε στο αρχηγείο. Ευτυχώς που την ώρα που ήρθαν οι δύο αντάρτες στο λημέρι και δώσανε το σημείωμα στο Φλόγα να το διαβάσει εγώ βρισκόμουνα στο παρατηρητήριο που απείχε 40-50 μέτρα από το λημέρι.

Ακούω ποδοπατήματα, μπροστά οι δύο αντάρτες και πίσω τους ο Φλόγας. Σηκώνομαι να δω ποιοι είναι, ο δε Φλόγας από πίσω μου κάνει σινιάλο να μην αφήσω να με πλησιάσουν. Κατάλαβα εγώ και ρωτώ τον Γιώργο τον οποίο γνώρισα να μου πει τι συμβαίνει. Δεν μου απαντά οπότε εγώ τους λέω να μην πλησιάσουν γιατί θα τους καθαρίσω και τους προτείνω το αυτόματο. Σταμάτησαν και μου λένε πως με θέλει ο αρχηγός, ενώ εγώ τους ρωτώ για ποιο λόγο. Τότε ήρθε ο Φλόγας μπροστά από αυτούς και μου λέει το ιστορικό. «Καλά λέω στο Γιώργο, το βράδυ θα ανέβω στο αρχηγείο, μόνος μου φύγετε εσείς γιατί απόψε πρέπει να πάω στη γιάφκα οπωσδήποτε. Τους επιμένει και ο Φλόγας λέγοντας τους ότι ο μόνος που ξέρει τη γιάφκα της Βεργίνας είναι αυτός. Επιμένανε αυτοί για λίγο, εγώ όμως ανένδοτος, λέγοντας τους παράλληλα πως έχουν τον λόγο μου ότι το βράδυ θα ξεκινήσω για επάνω ερχόμενος από τη γιάφκα.

Πράγματι προτού βραδιάσει ξεκίνησα στη γιάφκα πήγε ο Καραγιώργης με έναν άλ-

λο. Το δρομολόγιο το συνηθισμένο δεν ακολούθησα για πολλούς και διάφορους λόγους. Προτίμησα να πάω μέσα από δάσος απάτητο κάτω από την Ελαφίνα βρισκόταν ο επιμελητής ο Ψαρός με τον Μπάρμπα Βασίλη το Τέγο από τη Χαράδρα με ορισμένα πρόβατα. Το στέκι αυτό το ήξερα από νωρίτερα και με όλες αυτές τις επιχειρήσεις του εχθρού τα πρόβατα και οι δύο αυτοί κατόρθωσαν να μην ανακαλύψει ο εχθρός. Όταν με είδε ο Ψαρός ξαφνιάστηκε και με ρωτά: «Πως εδώ;» Του είπα το ιστορικό, ήταν παλιός συνεργάτης του πατέρα μου και αυτός και το πραγματικό του όνομα ήταν Στυλίδης Αριστείδης από τα Παλατίστια. Έδωσε και αυτός φόρο τιμής στον αγώνα, το 18χρονο γιο του τον Χρήστο. Μόλις άκουσε για ποιόν λόγο πάω επάνω στεναχωρέθηκε πάρα πολύ, γράφει και μου δίνει ένα σημείωμα προς το αρχηγό. Το τηλέφωνο το οποίο διατηρούσε με το αρχηγείο νωρίτερα με τις επιχειρήσεις έκοψαν και μαζέψανε το καλώδιο οι ΜΑΥδες της Σφηκιάς στη τοποθεσία «Αηλιάδες».

Αφού ξεκουράστηκα καλά μου έβρασε και λίγο γάλα τσικνισμένο και έφαγα. Σκοτεινιάζοντας έπιασα το μονοπάτι το γνωστό το οποίο περπάτησα πολλές φορές. Όλη νύχτα πορεία στο «χωράφι του παπά», πέφτω πάνω σε μια ομάδα δική μας, ο σκοπός με φωνάζει τι είσαι; Του απαντώ, «σύνδεσμος από το τρίτο» (τα Κάτω Πιέρια είχαν τη ονομασία αυτή διότι εδώ είχε την έδρα του το 3^ο τάγμα του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ). Έρχεται ο επικεφαλής της ομάδας κάποιος Κουτσούκης από τα Ριζώματα, το ψευδώνυμο Βράχος, προς αναγνώριση. Μόλις του είπα το όνομα, γνωστός και αυτός του πατέρα μου, με παίρνει και άμε στη πρόχειρη καλύβα. Ξεκουράστηκα για λίγο και έφυγα χωρίς να του πω για ποιόν λόγο πηγαίνω στο αρχηγείο.

Κατά το μεσημέρι φθάνω στο αρχηγείο. Στο πρώτο καλύβι που κάπνιζε ήταν τα μαγειρεία, μπαίνω μέσα και συναντώ τον Περκουλίδη από τα Παλατίστια. Αυτόν που κάποτε συνάντησα στο φυλάκιο του Γαλακτού με το Λύσανδρο, με γνώρισε και αυτός και τον ρωτώ σε ποια καλύβα είναι η διοίκηση. Μου τη έδειξε, μπαίνω στη διοίκηση όπου ήταν μόνο ένας με το ασύρματο και μια γραφομηχανή μπροστά του. Ήταν άγνωστος για μένα, γι' αυτό και με ρώτησε τι θέλω και εγώ του απάντησα πως θέλω τον αρχηγό. Αργότερα έμαθα πως λεγότανε Φλαμουριάς, ψευδώνυμο το πραγματικό όνομα δε τόξερα. Κάθισα και σε λίγο νάτος ο αρχηγός, καλοντυμένος με στρατιωτικά και με τις μπότες στα πόδια του. «Τι θέλει ο Επονιτάκος;» με ρωτά. «Είμαι αυτός το οποίο έστειλες το εκτελεστικό να με φέρουν συνοδεία» Ξαφνιάστηκε, νευρίασε και η πρώτη του κουβέντα ήτα «Θα σε στείλω στο εκτελεστικό επειδή δεν πειθάρχησες στη διαταγή του ανωτέρου σου και του πρότεινες και το αυτόματό σου». Δε πρόλαβα να απαντήσω, μπαίνει μέσα ο υποδιοικητής, ο Τάκης Παπουτσήs από το Κολινδρό, πολύ γνωστός της οικογένειας μου, με γνώριζε καλά επίσης και προπολεμικά συνεργάτης του πατέρα μου. «Βρε καλώς τον Μιχαλάκη» ήταν η πρώτη του κουβέντα. «Τι έχουμε Μιχαλάκη;» και στη συνέχεια ρωτά για το σπίτι μου και τη οικογένεια μου. Ο αρχηγός κοιτάζει παραξενεμένα και ο υποδιοικητής λέει στο αρχηγό: «Ξέρεις Δήμο ποιανού γιος είναι; Είναι υιός του Γεροδήμου», πολύ γνωστός και αυτός του πατέρα μου. «Γι' αυτό πρότεινε το αυτόματος στο λοχαγό;» «Άντε σήκω να φύγεις κάτω και να προσέχεις». Αλλά εγώ επέμενα και τους είπα το ιστορικό όπως είχε. Τελευταία απευθύνομαι στο αρχηγό και του λέω: «Δηλαδή εάν δεν ήμουν γιος του Γεροδήμου θα με έτρωγε το μαύρο σκοτάδι;». «Άντε μου λέει φεύγα και να είσαι προσεκτικός». Φεύγω λοιπόν και όλη τη νύχτα πορεία, όπου το πρωί ήμουνα στην ομάδα.

Το διάστημα αυτό κατεβαίνει ο Καραμούλας για συγκέντρωση πληροφοριών από τις ομάδες και όταν θα έφευγε θέλησε πάλι να με πάρει μαζί του ακόλουθο. Αλλά ο Καραγιώργος του αντιστάθηκε λέγοντας πως μόνο με το παιδί αυτό μπορώ να διατηρήσω τη γιάφκα στη Βεργίνα. Εδώ θέλω να διευκρινίσω τη παραμονή μου στην ομάδα γιατί πρώτον ήμουν γνωστός στους κατοίκους και ο κόσμος ο δικός μας μου είχε περισσότερο εμπιστοσύνη από ένα ξένο καθώς επίσης και γιατί ήμουν και γιος από οικογένεια παραδοσιακή στον αγώνα και το δεύτερο γιατί γνώριζα τα κατατόπια σπιθαμή προς σπιθαμή. Κάθε φορά που

θα πηγαίναμε στη γιάφκα , μπροστά φυσικά πάντα πηγαίνα εγώ σα νέος που ήμουνα άκουγα και έβλεπα καλύτερα από τον μακαρίτη το Καραγιώργο ο οποίος είχε ηλικία γύρω στα 50 χρόνια, κάθε φορά μάλιστα που πηγαίναμε στη γιάφκα αλλάζαμε και δρομολόγιο διότι όπως αναφέρω και παραπάνω η γιάφκα ήτα σε επικίνδυνο σημείο.

Την άλλη μέρα ξεκινάει ο καημένος ο Κόκκινος για τη γέφυρα η οποία ήταν μπλοκαρισμένη από τους ΜΑΥδες και την ώρα που βγήκε από τη γέφυρα οποία ήταν μπλοκαρισμένη από τους Μάυδες και την ώρα που βγήκε από τη γέφυρα τον πιάσανε. Την γιάφκα την οποία στησαμε στη γέφυρα φοβόμουνα διότι ήταν πολύ επικίνδυνη. Δίπλα από τα γέφυρα όλα τα χωράφια είναι σπαρμένα με σιτάρια, η περίοδος του θερισμού είχε αρχίσει. Δίπλα από τη γέφυρα το χωράφι ήταν του Περτσαμίδη Αριστείδη. Κάποια μέρα αυτός με κάποιες γυναίκες του χωριού πήγανε να το θερίσουν. Σε κάποια ανάπαυση των γυναικών μία από αυτές ονόματι Αμπροικίδου Ελπίδα προερχόμενη από δεξιά οικογένεια, πήγε κάτω από τη γέφυρα για σωματική της ανάγκη. Εκεί είδε την άσπρη πέτρα, την παίρνει και βλέπει από κάτω το κουτί. Παίρνει το σημείωμα από μέσα και το πηγαίνει στον αρχηγό των ΜΑΥδων Χριστοδουλίδη Μιχάλη. Πιάνουν και άλλο σημείωμα που έβαλε αυτός , συνοδεύει λοιπόν στο φυλάκιο της Τούμπας ,ποιος είδε το χάρο και δεν φοβήθηκε, ξύλο μέχρι σκοτωμού. Ποιος είναι ο Κόκκινος και ποιος ο Μαύρος; Με τα πολλά βασανιστήρια υπέκυψε ο Κόκκινος αποκαλύπτοντας και τον αδερφό του τον Μαύρο από εδώ και πέρα γνωστά βέβαια το τι τραβήξαν οι δύο αδερφοί. Ξύλο πολύ, μπουντρούμια, φυλακές, στρατοδικεία, οι αποφάσεις των στρατοδικείων εις θάνατον, αλλά τελικά το Συμβούλιο Χάριτος τους χάρισε την ποινή του θανάτου και εστάλησαν εξορία με την ποινή ισόβια . Τελικά όμως τη δεκαετία του '60 αποφυλακίστηκαν. Την ίδια μέρα που πιάστηκε ο Κόκκινος το βράδυ εγώ με τον Λάζο Μηρτέκα κατεβαίναμε στον κάμπο στο συνηθισμένο δάσος της Γεράκης ντυμένοι με στρατιωτικά και μπερέ με την κορώνα στο κεφάλι για συγκέντρωση πληροφοριών από τους Βεργινιώτες και από ορισμένους καμπίσιους που ερχότανε και κόβανε ξύλα στο δάσος της Γεράκης.

Πιάνουμε το συνηθισμένο πλατάνι, δένδρο βολικό προς παρατήρηση. Πρωί – πρωί ανεβαίνω στον πλάτανο και με τα κιάλια παρακολουθώ τον ερχομό των ζευγαράδων και των κοπαδιών σε λίγο καταφθάνει ο μπάρμπα Γιώργης ο Μαμίδης. Αφού τον γνώρισα κατεβαίνω στα γρήγορα και πιάνω τον δρόμο του λέγοντας στον Λάζο ότι είναι άνθρωπος δικός μας . Βγαίνω μπροστά στα βόδια και τα σταματώ. «Για σου μπάρμπα Γιώργη» του λέω. Που να με γνωρίσει ο αυτός , βλέποντας και τον μπερέ με την κορώνα στο κεφάλι μου άλλο τόσο τάχασε . Κατάλαβα ότι τον κυρίεψε ο φόβος και πως δεν μπορεί να βγάλει κουβέντα από το στόμα του. Αρχισα να του μιλώ στη δική μας ποντιακή διάλεκτο του λέω ποιος είμαι , ξεθάρρεψε λίγο, και με ρωτά: «Αυτά που φοράς στο κεφάλι σου τι είναι» ; Εγώ του εξηγώ γιατί τα φοράω όπως αναφέρω και παραπάνω στους ξένους παρουσιαζόμασταν σαν οπλίτες αποσπάσματος. «Τι νέα από το χωριό μπάρμπα Γιώργη , μήπως πιάσανε κανένα» ; Ναι μου λέει , πιάσανε τον Νικολάκη τον Ζησέκα και τον αδερφό του τον Στέργιο . Τι με θέλεις εμένα , η γη λες και με έφυγε από τα πόδια μου. Χωρίς να γίνω αντιληπτός τον ρωτώ γιατί τους πιάσανε. «Βρήκανε κάτι σημειώματα πάνω στον Νικολάκη , εκεί στη γέφυρα του Μεταξά». «Άλλο κανένα νέο;» Όχι μου λέει. Τότε του λέω «καλά φεύγουμε μπάρμπα Γιώργη αλλά μην πεις σε κανένα ότι μας είδες».

Φεύγουμε και εμείς. Ξανά στο παρατηρητήριο τα μάτια μας δεκατέσσερα μήπως κάνουν προς το δάσος της Γεράκης κανένα μπλόκο γιατί ο Κόκκινος γνωρίζει καλά πως εμείς τακτικά κατεβαίνουμε στον κάμπο και ιδιαίτερα στο δάσος της Γεράκης.

Τις μέρες αυτές μας ήρθε ο Κώστας Ιορδανίδης με το ψευδώνυμο Γιώτας από τη Βέροια. Μαζί του ήρθε και ο μπάρμπα-Ιωσήφ Οβεζικόγλου από το χωριό Άμμος, μικρό χωριουδάκι το οποίο βρίσκεται πέρα του Αλιάκμονα ποταμού και κοντά στη Βέροια. Πρώτα πρέπει να πιάσουμε σύνδεση με το χωριό του μπάρμπα-Ιωσήφ.

Ξεκινάμε το βράδυ εγώ, ο Γιώτας και ο μπάρμπα-Ιωσήφ. Το χωριό το' χουν οπλίσει και

αρχηγός των Μάηδων είναι ο αδερφός του μπαρμπα-Ιωσήφ ονόματι Μιχάλης και κάθε βράδυ βγαίνουν ενέδρες.

Αφού μπήκαμε στο χωριό και σε κάποιο σπίτι που για μένα ήταν άγνωστο μπαίνουν μέσα και οι δυο. Εγώ απ' έξω φυλάγω. Σε καμιά ώρα περίπου βγαίνουν με αρκετά τρόφιμα φορτωμένοι. Ο άνθρωπος αυτός με υπόδειξη του Γιώτα έπρεπε να μας συνδέσει με κάποιον από τη Βέροια.

Περνώντας τον Αλιάκμονα καθίσαμε και φάγαμε και ξημερώματα φθάσαμε στο λημέρι. Εν τω μεταξύ το καλοκαίρι μας άφηνε και μπαίναμε στο φθινόπωρο. Λίγα τρόφιμα που εξασφαλίσαμε για το χειμώνα αυτά δεν επαρκούν πουθενά για πουθενά. Τα φρούτα και αυτά τελειώνουν από τα εγκαταλελειμμένα και καμένα χωριά, το ζαρζαβάτι το οποίο προμηθευόμασταν από διάφορους μπαξέδες και αυτά τελειώνουν. Αρχίσαμε να μαζεύουμε καλαμπόκια και να τα μεταφέρουμε με δυο μουλάρια που είχαμε και κάναμε έναν κουτσιρό ξεραντήρι να ξεράνουμε τις ρόκες για να μπορέσουμε να τις τρίψουμε και να τις αλέσουμε σε έναν παλιό μύλο που είχαμε κάτω από το χωριό Ελαφίνα. Επίσης είχαμε και δυο βαρέλια σίκαλη την οποία μαζέψαμε το καλοκαίρι.

Επί μια εβδομάδα και πλέον υποχρεωθήκαμε όλη η ομάδα να ριχτούμε στα ακατοίκητα χωριά Παλατίτσια, Συκιά, Ελαφίνα, Χαράδρα, στο Μοναστήρι Αγ. Πάντων, να μαζέψουμε καρύδια και ότι άλλα φρούτα. Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι εμείς οι ομάδες στον κάθε τομέα έπρεπε πάντα να έχουμε κάτι στην απόκρυψη μαζί με την επιμελητεία της περιοχής μας στην οποία υπεύθυνος ήταν ο Ψαρός από τα Παλατίτσια όπως αναφέρω παραπάνω και σε περίπτωση που μας ερχότανε κάποιο τμήμα από Θεσσαλία ή από Βέρμιο να'χαμε κάτι να τους δώσουμε για να φάνε. Τέλος για να δούμε τι θα γίνει τώρα που μας φθινοπώριασε και άρχισε το πράσινο να χάνεται, τα βουνά να χάνουν την ομορφιά τους, να αγγριεύουν, τα λημέρια μας πρέπει να τα φτιάχνουμε σε απόκεντρα και βολικά σημεία για να μην η φωτιά τη νύχτα δίνει στόχο. Οι σκοπιές και οι περιπολίες μας πρέπει να εκπληρώνονται κατά γράμμα. Θυμάμαι τα λόγια αυτά από τον Μήτσο Τσουήπρο, και αυτός παλιότερα καταγόταν από το Πολυδέντι και μετά εγκαταστάθηκε στο χωριό Καταλόνια όπως και ο Φλόγας. Ο Μήτσος ήταν ανάπηρος του Αλβανικού πολέμου. Δεν θυμάμαι ποιο χέρι του ήταν ατροφικό και δεν μπορούσε να πιάσει τίποτα. Οι γραμματικές γνώσεις του ήταν του Δημοτικού. Στα μικρά του χρόνια ήταν τσοπάνος στα γουρουνία του πατέρα του. Όλο όμως το διάστημα αυτό τα διάφορα βιβλία δεν του έλειπαν από τον τορβά του. Προτιμούσε τα βιβλία παρά το ψωμοτούρι. Ο γραφικός του χαρακτήρας καλλιγράφος, ορθογράφος, άπιαστος, ιστορικός, ασυναγώνιστος. Θυμάμαι όταν καμιά φορά μας ερχόταν εφημερίδα αφού την ξεκοκάλιζε καλά έπανε το σταυρόλεξο και σε λίγο διάστημα το αποτελειώνει και αυτό σωστά. Θυμάμαι σε μια στήλη του σταυρολέξου τον ρώτησε ο Καραμούλας για κάποιον φιλόσοφο νομίζω Γάλλο και του απάντησε αμέσως ποιος ήταν. Τον άνθρωπο αυτόν το αρχηγείο τον χρησιμοποιούσε ασυρματιστή και στην διαφώτιση όπου στα τέλη του 1949 σε μια κύκλωση στα επάνω Πιέρια με τα υπόλοιπα μέλη της Διοίκησης τον σκότωσαν.

Ήταν θυμάμαι αρχές Οκτωβρίου 1948 που ο εχθρός άρχιζε να εφαρμόζει άλλη τακτική, να κινείται ακόμη και τη νύχτα. Όταν χτυπούσαμε διάφορους στόχους του να μας στήνουν ενέδρες να βάζουν νάρκες σε διάφορες δικές μας διαβάσεις, να πλησιάζουν στα λημέρια μας και αυτοί ήταν τα εθελοντικά αποσπάσματα, οι τραμπούκοι μισθοφόροι των ξένων συμφερόντων, αυτοί που στο πατρικό τους δεν χόρταιναν μπομπούτα και κουρκούτι, αυτοί που στο πετσί τους είχαν την προδοσία και το έγκλημα, να κόβουν κεφάλια και να γυρίζουν στα χωριά και στις πόλεις για να εισπράττουν την μερίδα της αποκήρυξης. Για την παραπάνω τακτική που αναφέρω, για τις κινήσεις του εχθρού, έπρεπε και εμείς να πάρουμε τα ανάλογα μέτρα δηλαδή να εντείνουμε περισσότερο τις κρούσεις μας ακόμα και την ημέρα εκεί φυσικά που μπορούμε και εκεί που μας βολεύει.

Ειδοποιούνται οι ομάδες Κολινδρού και Τοχόβης μαζί και η δική μας να πάμε προς συ-

νάντηση πάνω από το χωριό Καταλόνια, στο χωριό του Φλόγα. Συναντηθήκαμε και οι τρεις ομάδες. Η δύναμή μας σύνολο 25 άνδρες με τρία οπλοπολυβόλα και όλοι οι υπόλοιποι με αυτόματα όπλα. Την όλη επιχείρηση τη διευθύνει ο Φλόγας. Την μία ομάδα του Κολινδρού την τοποθετεί μεταξύ Καταλόνια και του χωριού Ρυάκια. Στα Ρυάκια είναι οπλισμένοι όλοι οι χωριανοί με φανατισμό, ακόμα και επί κατοχής ήταν φρούριο των Γερμανών και του Κισάμπασακ και με ένα λόχο στρατού. Η ομάδα αυτή θα μας υπερασπίσει, αφού κινηθούν από Ρυάκια για να μας κλείσουν τα μετόπισθεν, διότι εμείς θα προχωρήσουμε σε βάθος πάνω από πέντε χιλιόμετρων δηλαδή εκεί που βγαίνουν φυλάκιο οι χωροφύλακες, εθελοντές φυσικά, με τους ΜΑΥδες της Τοχόβης. Σε κάποιο σημείο τοποθετήθηκε η ομάδα της Τόχοβας με το οπλοπολυβόλο προς ενίσχυσή μας. Από την ομάδα της Τοχόβης πήραμε το Φάνη και νομίζω και τον Άρη επειδή ήταν από το χωριό αυτό και γνωρίζανε καλύτερα τα μέρη διότι η όλη διείσδυσή μας αυτή γίνεται νύχτα. Χαράματα φθάσαμε έξω από το χωριό Τόχοβα και σε σημείο ανύποπτο γι' αυτούς στήσαμε την ενέδρα καλυμμένοι μέσα σε κάτι χαμόκλαδα.

Γύρω μας χωράφια και χορτολίβαδα. Ο ήλιος βγήκε αρκετά ψηλά, τα κοπάδια άρχισαν να βγαίνουν κι αυτά. Σε λίγο να και οι μισθοφόροι. Μπροστά 5 άτομα σαν εμπροσθοφυλακή περίπου 100-200 μέτρα και πίσω καμιά 30αριά. Ακούω να λέει ο Φάνης στον Φλόγα: «Τι θα κάνουμε θα χτυπήσουμε τους πρώτους ή τους πολλούς»; «Εάν οι πρώτοι είναι ΜΑΥδες του λέει ο Φλόγας θα τους πιάσουμε στα χέρια χωρίς να μας αντιληφθούν οι τελευταίοι. Εάν είναι χωροφύλακες αυτοί εύκολα δεν παραδίνονται. Θα τους χτυπήσουμε». Πράγματι, μόλις φθάσανε στα 15-20 μέτρα βλέπουμε και τους πέντε χωροφύλακες, οπότε το οπλοπολυβόλο μας «ξέρασε φωτιά» και τους άφησε στον τόπο. Παίρνοντας τον οπλισμό τους στα γρήγορα φεύγουμε για να προλάβουμε να περάσουμε το ρέμα και να φθάσουμε σε κάποιο δασύλλιο που ήταν πιο πάνω. Οι από πίσω όμως μας είδαν και έστησαν τα πολυβόλα τους και μας άρχισαν τα πυρά ενώ ορισμένοι από αυτούς άρχισαν να μας κυνηγούν, η απόσταση ήταν μικρή γύρω στα 200 μέτρα. Εμείς με πολύ τρέξιμο και με πολλά άλματα κατορθώσαμε και φθάσαμε το δασύλλιο. Ευτυχώς που αφήσαμε την ομάδα της Τόλοβας πιο πάνω για την υποστήριξή μας στην περίπτωση της οπισθοχώρησης τους που ξεκίνησε πυρά ενάντια στους διώκτες μας με το οπλοπολυβόλο καθηλώνοντάς τους. Στη συνέχεια πιάσαμε εμείς άλλο υψωματάκι για να υποστηρίξουμε την οπισθοχώρηση της ομάδας Τόχοβας.

Αφού συγκεντρωθήκαμε οι δύο ομάδες συναντιόμαστε προς το χωριό Καλύβια Χαράδρας και εν συνεχεία στο χωριό Καταλόνια. Η όλη περιοχή είναι χωράφια, τα μέρη ολόγυμνα, οι ασύρματοι δίνουν στοιχεία στο πυροβολικό που είναι εγκατεστημένο στο χωριό Κίτρος και τα βλήματά τους ανά 5-6 οργάνουν τον τόπο ειδικά τα υψώματα που εγκαταλείψαμε. Η ομάδα Κολινδρού εκδηλώνει και αυτή με τον στρατό και τους ΜΑΥδες που ρίχθηκαν να μας κλείσουν. Για να πιάσουμε τους πρόποδες του Πλατύδρομου και να σιγουρευτούμε θέλουμε πάνω από 3-4 χιλιόμετρα, το ευτύχημα είναι που η αεροπορία τους δεν εμφανίστηκε ακόμα, εάν μας ερχότανε, εδώ στα γυμνά τα χωράφια δεν θα μέναμε κανείς μας. Τρέξιμο λοιπόν συνεχές, λες και τα πνευμόνια μας ήταν αλογίσια, υπάρχει και ο φόβος μήπως κινηθούν και από το χωριό Μοσχοπόταμος όλο και αυτό Ταγματαλήτικο χωριό της Πιερίας. Εκείνο που μας εμψυχώνει είναι ότι η ομάδα Κολινδρού μάχεται σκληρά και οι μισθοφόροι ταγματαλήτες δεν μπορούν να την σπάσουν. Το πυροβολικό βρήκε το στόχο της ομάδας Κολινδρού, τα παιδιά όμως μάχονται.

Αφού πλησιάσαμε την ομάδα πιάνοντας ένα άλλο υψωματάκι, αμέσως ο Φλόγας λέει σ' εμένα τον Άρη και τον Φάνη με το οπλοπολυβόλο να τρέξουμε και πιάσουμε πάνω από το χωριό Καταλόνια μήπως φανούν οι Μοσχοποταμήτες και για να εξασφαλίσουμε και τα νώτα των ομάδων ως προς την οπισθοχώρηση. Εγκαταλείποντας η ομάδα το ύψωμα και αφού συναντήθηκαν με τους υπόλοιπους δικούς μας όλοι μαζί συναντιούνται στα ριζά του Πλατύδρομου για να πιάσουν το δάσος. Εδώ όμως εμείς οι τρεις που φύγαμε και πιάσαμε

το προκαθορισμένο σημείο προλάβανε για λίγα λεπτά όσο να στησουμε το οπλοπολυβόλο με σκοπευτή τον Φάνη οπότε και βλέπουμε καμιά τριανταριά ΜΑΥδες γύρω στα 200 μέτρα, σκυφτοί μέσα στα χαμόκλαδα να τρέχουν για να μας κλείσουν. Τους αφήνουμε στα 50 μέτρα και τους αρχίζουμε με το οπλοπολυβόλο και με τα αυτόματα, ομοβροντία οι σφαίρες μας και φωνάζοντας το συνηθισμένο που πάντα μας ερχότανε σύνθημα «αέρα παιδιά επάνω τους». Τα έχασαν οι μισθοφόροι και το βάζουν στα πόδια. Παράλληλα παρακολουθούμε και τις ομάδες, ο Φλόγας να τις οδηγεί στο δάσος του Πλατύδρομου σε μια χαράδρα βαθιά. Το πυροβολικό μας ψάχνει, οι Ρυακιώτες συνθηματικά με τις φωτοβολίδες παίρνουν επαφή με τους Μοσχοποταμήτες, ο ασύρματος κατευθύνει το στόχο του πυροβολικού μπρος-πίσω-αριστερά-δεξιά

Αφού διαπιστώσαμε ότι οι ομάδες ξεπέρασαν τον κίνδυνο και μπήκαν στη βαθιά χαράδρα, εγκαταλείπουμε και εμείς τις θέσεις μας με κατεύθυνση στη βαθιά χαράδρα η οποία από εμάς δεν ήταν και πολύ μακριά, αν ενθυμούμαι καλά περίπου 500 μέτρα. Προχωρώντας σε κάποιο σημείο φθάσαμε τις ομάδες και αφού ξεφύγαμε αρκετά, καθίσαμε για λίγη ξεκούραση. Εκεί μας ρωτάει ο Φλόγας αν κανείς μας έχει τραυματιστεί και εάν όλοι είμαστε παρόν. Πράγματι απ' όλους εμάς, δεν «μάτωσε ρουθούνι». Εκεί άκουσα να λέει ο Φλόγας: «Είμαστε ήρωες βρε παιδιά, ολόκληρη μέρα σχεδόν μαχόμαστε μαζί τους 25 άνδρες εμείς και ένα τάγμα αυτοί με πυροβολικό με όλμους κ.λπ. και τελικά νικητές βγήκαμε εμείς, με λίγα λόγια τους προξενήσαμε μεγάλη φθορά σε έμπυχο και πολεμικό υλικό».

Συνεχίζουμε την πορεία μας όλο χαράδρα και ανηφόρα όμως ευτυχώς που το δάσος είναι πολύ πυκνό. Κάποτε ακούμε το βουητό και σε λίγο φθάνει η αεροπορία, δύο τα αεροπλάνα, να τριγυρίζουν όλη την περιοχή μήπως και μας ανακαλύψουν. Εμείς όμως ξεφύγαμε αρκετά μακριά στο πυκνό δάσος και δεν μπόρεσαν να μας ανακαλύψουν, ρίξανε ορισμένα βλήματα και μερικούς πυροβολισμούς στην οροσειρά του Πλατύδρομου άσκοπα και στη συνέχεια φύγανε.

Το διάστημα αυτό του Φθινοπώρου ο Μήτσος Τσούπρος μαζί με τον Καραμούλα Βασίλη φύγανε στο Αρχηγείο ο καθένας στο πόστο του, ο Τσούπρος σαν χειριστής ασυρμάτου και ο Καραμούλας όπως αναφέρω και παραπάνω Αξιωματικός πληροφοριών. Το βράδυ φθάνοντας στο λημέρι όπως και η κάθε ομάδα μετά από ολοήμερη μάχη, η κάθε μία αναχώρησε για τη βάση της. Τα γεροντάκια μας περιμένουν ανήσυχοι διότι ακούγοντας όλη μέρα τα κανόνια και τους πυροβολισμούς φοβούμενοι μήπως και πάθαμε τίποτα. Εν πάση περιπτώσει τους είπαμε όλο το ιστορικό και πέσαμε για ύπνο όπου τα γεροντάκια μόνοι τους προθυμοποιήθηκαν τη βραδιά αυτή να φυλάξουνε σκοπιά για να μας ξεκουράσουν. Την άλλη μέρα ο Φλόγας συνέταξε το δελτίο πληροφοριών γύρω από την επιτυχία της μάχης και το βράδυ μου έδωσε όλη την αλληλογραφία και έφυγα για το Αρχηγείο. Όλη νύχτα πορεία το πρωί έφθασα στο Αρχηγείο.

Εδώ θέλω να σημειώσω το εξής. Κάθε εβδομάδα έβγαινε το Δελτίο Τύπου από το Αρχηγείο στο οποίο γραφόταν όλες οι επιτυχίες της κάθε ομάδας και υπεύθυνος τύπου ήταν κάποιος με το ψευδώνυμο Φλαμουριάς και όλος ο τύπος ή το δελτίο θα έλεγα διανεμόταν σε όλες τις ομάδες των Πιερίων και στην ομάδα Βορείου Ολύμπου η οποία ομάδα υπαγότανε στο δικό μας Αρχηγείο των Πιερίων. Ανέκαθεν, ο Τύπος αυτός στελνόταν ακόμα και στα άλλα Αρχηγεία Βερμίου-Χασιών και στο Γενικό Αρχηγείο. Εδώ χωρίς να θέλω να περιαυτολογήσω για τον εαυτό μου (διότι το βιβλίο μου αυτό θα δοθεί και σε ορισμένους επιζώντες συντρόφους μου για να το διαβάσουν οι οποίοι και θα με κρίνουν για όσα γράφω), για την μεταφορά συνήθως των εγγράφων για το Αρχηγείο και για τις ομάδες σαν νεότερος της ομάδας τις περισσότερες φορές πήγαινα εγώ. Η έδρα του Αρχηγείου ήταν στην τοποθεσία «Κόρακα Καλύβια» κοντά στο χωριό Καταφύγιο Κοζάνης και γύρω στις 10 ώρες από το λημέρι το δικό μας. Συγκεκριμένα το δρομολόγιό μας γινότανε συνήθως από Γαλακτό-Ελαφίνα-Πλατύδρομο-Αεροδρόμιο-Κάτω Αηλιάδες- τα πάντα επικίνδυνα, Ανω Αηλιάδες-«Παππά χωράφι»-«η βρύση του Κόκοτα»-και «Κόρακα Καλύβια». Εκείνο που θέλω

να επισημάνω εδώ είναι, μετά από τους κάτω Αηλιάδες που ήταν και περίπου ο μισός δρόμος, το μονοπάτι ήταν υπερβολικά ανηφορικό μέχρι την έδρα του Αρχηγείου. Αλλά από δω και πέρα λόγω του υψομέτρου το κλίμα ήταν πολύ διαφορετικό άλλαζε η φυσική ατμόσφαιρα από το πεύκο το έλατο και την οξιά το σφύριγμά τους η μυρωδιά τους και γενικά η ομορφιά τους και κάπου-κάπου στο έβλεπα τον ουρανό με τα άστρα του με το φεγγάρι του. Καθόμουν για λίγο να ξεκουραστώ ακούγοντας τα τραγούδια από διάφορα πουλιά και κάπου-κάπου και κανένα θόρυβο από διάφορα αγρίμια που παίρνοντας τη μυρωδιά του ανθρώπου ξαφνιάζονταν.

Θηρίο λοιπόν ο άνθρωπος, αυτά που διαβάζαμε κάποτε στα σχολεία για τους προγόνους μας του 1821, για τους ηρωισμούς επίσης που γράφονται στα σημαντικότερα περιοδικά βιβλία της Εθνικής μας Αντίστασης 1941-45 τώρα συνεχιστές των προγόνων μας εμείς του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, παιδιά πολέμωντας του μετακατοχικούς κατακτητές Άγγλους, Αμερικάνους την ντόπια προδοσία του Γλύξμπουργκ και την ολιγαρχία των τότε Κυβερνήσεων, όλα λοιπόν σαν μια ταινία να περνούν στο μυαλό μου. Τα πεύκα να σφυρίζουν το κουράγιο μου και ο ψυχικός μου κόσμος να ατσαλώνονται περισσότερο να αισθάνομαι περισσότερο υπερήφανος γιατί είμαι Ανταρτοσύνδεσμος με τα ελαφίσια πόδια, με τα αλογίσια πνευμόνια και με μάτια νυχτερίδας εκπληρώνοντας αποστολή εμπιστευτική απέναντι στην Πατρίδα μου Ελλάδα. Το λέγαμε άλλωστε και στο τραγούδι μας: «Για σένα Πατρίδα μας Ελλάδα ζώσαμε τ' άρματα ξανά την λευτεριά μας για να δούμε πήραμε κάμπους και χωριά». Το δρομολόγιο αυτό για το Αρχηγείο γινότανε τακτικά από τη δική μας ομάδα επειδή όπως αναφέρω και παρακάτω αρμόδιος και υπεύθυνος για τη συγκέντρωση πληροφοριών ήταν ο Φλόγας.

Την περίοδο αυτή αν ενθυμούμε καλά αρχές Σεπτεμβρίου μας ήρθε στην ομάδα ο Σπάρτακος Παπαδόπουλος από την Παλατίτσα. Καλό παλικάρι και από αγωνιστική οικογένεια. Τον πατέρα του τον εκτέλεσαν οι Γερμανοί στον Παύλο Μελά Θεσ/νίκης του οποίου το ιστορικό του το αναφέρω παρακάτω, επίσης ο αδερφός του Αριστοτέλης σκοτώθηκε στο μέτωπο του Γράμμου το 1949 με το βαθμό του Ανθ/γού Ο Σπάρτακος- είναι το πραγματικό του όνομα- είναι κατά δυο χρόνια μεγαλύτερός μου, φίλοι από παλιά και σαν οικογένεια είχαμε κάποιο δεσμό αλληλεγγύης από προπολεμικά ακόμα. Τώρα πλέον για τον κάμπο έχω τον Σπάρτακο διότι στο δάσος Γεράκης ερχότανε πολλοί χωριανοί του τους οποίους ξεσηκώσανε στα χωριά του κάμπου, τους οποίους καμιά φορά του έβλεπα αλλά δεν ήξερα αν είναι άνθρωποι δικοί μας ενώ ο Σπάρτακος τους γνώριζε καλά, έτσι καμιά φορά βρισκόμασε χωριανούς του και μας δίνανε ορισμένες πληροφορίες.

Αυτόν τον μήνα μας ήρθε κάποιο τμήμα νομίζω από τα τμήματα των Χασίων, το οποίο νομίζω προοριζόταν για το Βέρμιο για εφοδιασμό οπλισμού και επί τη ευκαιρία αυτή συγκεντρωθήκαμε και εμείς οι τρεις ομάδες των κάτω Πιερίων και όλοι μαζί θα χτυπήσουμε μετά δύο χωριά πέρα του Αλιάκμονα ποταμού. Βαρβάρες και Άμμο. Εγώ ήμουν με μία διμοιρία των Χασίων σαν οδηγός και άνθρωπος του τόπου με προορισμό το χωριό Άμμος, οι υπόλοιπες δικές μας ομάδες με τους υπόλοιπους των Χασίων θα πάνε στο χωριό Βαρβάρες μεγαλύτερο το χωριό αυτό και περισσότερους ΜΑΥδες και πάνω από το χωριό είναι και η στρατώνα με αρκετό στρατό. Το χωριό Άμμος από τις Βαρβάρες απέχει γύρω στα 500 μέτρα -πολύ κοντά- είναι και αυτό οπλισμένο με ΜΑΥδες όπως αναφέρω και παραπάνω.

Περνώντας τον Αλιάκμονα το κάθε τμήμα τράβηξε για τον προορισμό του. Πέφτουμε πρώτοι εμείς στην ενέδρα, μπροστά εγώ με άλλους δύο παίρνουμε θέσεις σε παράταξη και στα γρήγορα κάνουμε την επίθεση. Ας σημειωθεί πως οι ΜΑΥδες αυτού του χωριού ήταν όλοι σχεδόν δημοκρατικοί και γι' αυτό δεν πολεμούσαν. Για ποτέ εξαφανίστηκαν ούτε και τους καταλάβαμε. Μπαίνουμε στο χωριό, φυσικά ο προορισμός μας ήταν, τρόφιμα, επιστράτευση, πληροφορίες και εμφάνιση δήθεν μεγάλων τμημάτων μας. Οι ΜΑΥδες από το χωριό Βαρβάρες και αυτοί δεν αντέξανε στην πίεση των δικών μας δυνάμεων και καταφύγιο βρήκανε στο στρατώνα, από εκεί όμως με τα βαριά πολυβόλα και με το πυροβολικό γα-

ζώνανε όλη την περιοχή. Αφού κατορθώσαμε και συγκεντρώσαμε αρκετά τρόφιμα και από Βαρβάρους επιστρατεύσαμε και δύο παιδιά και αφού για σύνθημα ρίξαμε μία φωτοβολίδα αρχίσαμε την οπισθοχώρηση. Προτού μπούμε στο ποτάμι πρόλαβαν δύο τανκ από τη Βέροια και με βλήματα κοσκίνισαν την ύποπτη διάβασή μας αλλά εμείς περάσαμε πολύ πιο κάτω και βγήκαμε στο χωριό Μετόχι, ακατοίκητο φυσικά και πήγαμε προς την περιοχή «Τσούμες». Από κει μας ξημέρωσε αλλά εμείς βρισκόμασταν σε σίγουρο και πυκνό δάσος γιατί σίγουρα το πρωί θα μας επισκεπτόταν η αεροπορία. Και πράγματι φθάσανε δύο αεροπλάνα αλλά δεν μπόρεσαν να μας ανακαλύψουν. Το άλλου βράδυ το τμήμα των Χασίων έφυγε για τον προορισμό του και εμείς κάθε ομάδα στον τομέα της.

Σε άλλη αποστολή που ανέλαβα για το Αρχηγείο με έγγραφα που ετοίμασε ο Φλόγας, (φεύγω το βράδυ πάντα το ίδιο δρομολόγιο), το πρωί στου «Παππά το χωράφι» αφού κάθισα να ξεκουραστώ θυμήθηκα ότι στο κέντρο του χωραφιού υπήρχε μία αγριομηλιά λόγω όμως του υψομέτρου και του ψυχρού κλίματος η ωρίμασή της γίνεται το φθινόπωρο. Με προσοχή λοιπόν πλησιάζω γιατί το χωράφι ανοικτό και αν ξαφνικά περάσει κανένα αεροπλάνο θα με σκοτώσει. Το δέντρο καταφορτωμένο, μαζεύω λοιπόν αρκετά, γεμίζοντας το σακιδιό μου και αρκετά έφαγα.

Ξεκινώντας πέφτω σε κάποιον σκοπό δικό μας. «Τι είσαι» μου λέει αντάρτης, του λέω σύνδεσμος του τρίτου. Τον γνώρισα, ήταν ο Φώτης από τον Μακρύγυαλο Κατερίνης, σε λίγο ήρθε ο ομαδάρχης ο οποίος μας άκουσε και με ρωτάει ποιας ομάδας είμαι και ποιον έχω ομαδάρχη. Είμαι του λέγω της ομάδας ελευθέρων σκοπευτών και ομαδάρχη έχω τον Φλόγα και κάποτε σύνδεσμος του Καραμούλα Αξιωματικού πληροφοριών του Αρχηγείου. Πείστηκε ο ομαδάρχης, ήρθε κοντά μου πήγαμε στην καλύβα τους, κάθισα ξεκουράστηκα και έφυγα για το Αρχηγείο και έδωσα όλη την αλληλογραφία εις την οποία απαντούσε η Διοίκηση στο Φλόγα. Τι το θέλεις όμως στο γυρισμό με πιάνει ένας πονόκοιλος δεν αισθάνομαι καθόλου καλά, «ευκοίλια» και κακό από τα αγριόμηλα, δύο μέρες δεν μπορούσα να συνέλθω.

Η περίπτωση του κάμπου πλέον αλλάζει μορφή, οι ΜΑΥδες και οι μισθοφόροι των αποσπασμάτων κατεβαίνουν στον κάμπο, προσποιούνται τους Αντάρτες τους τσοπάνους και ζευγαράδες για να περισυλλέξουν πληροφορίες για να μας τυλίζουν και στη συνέχεια να ξυλοκοπήσουν τον πληροφοριοδότη και να τον στείλουν και Στρατοδικείο. Οι άνθρωποι που κάποτε σταματούσαν και μας μιλούσαν τώρα μας βλέπουν και φεύγουν. Λέω στο Φλόγα και Καραγιώργο: «Απόψε θα κατέβω και πάλι μόνος μου στην Γεράκη στον κάμπο». Ο Καραγιώργος δεν θέλει να κατεβώ μόνος και ζητά να πάρω και άλλον μαζί μου. Ο άλλος όμως είναι άγνωστος, ξένος προς αυτούς που θέλω να πιάσω και όταν βλέπουν ξένο φοβούνται να δώσουν τις πληροφορίες που θέλουν.

Αυτές τις μέρες, τέλη Αυγούστου αν ενθυμούμαι καλά , για τρίτη ή τέταρτη φορά με τον Θωμά Μοσχόπουλο θα πάμε για Ξεχασμένη, στο σπίτι με το οποίο συνδέθηκε . Μαζί μας είναι ο Αλκής Παρχαρίδης ο οποίος κατέβηκε από τη Διοίκηση να έρθει στο ακατοίκητο χωριό του για να μαζέψει ορισμένα φρούτα. Μπαίνοντας στο χωριό φυσικά ημέρα ακόμη, ο Αλκής πήγε για το σπίτι του για να μαζέψει ορισμένα φρούτα, ενώ εγώ με το Θωμά προχωρούμε προς τη βρύση που ήτα δίπλα στο σχολείο. Σε μια διασταύρωση του δρόμου ανταμώνουμε με τον Αντώνη Καραγκιοζόπουλο με το ψευδώνυμο Μπότσαρης. Ήταν και αυτός ένα από τα πρωτοπαλίκαρα του ΔΣΕ και με την ομάδα του ήταν ενέδρα στην περιοχή της «βοσκίνας» , όμως επειδή δεν ήρθαν οι μισθοφόροι, δεν εκπλήρωσε τη αποστολή που είχε και έτσι ήρθαν και αυτοί να μαζέψουν κάποια φρούτα. Τελικά εγώ με τον Θωμά φθάνουμε πρώτοι στη βρύση, εκεί είχαμε κάποια θρανία τοποθετημένα και σε κάθε γυρισμό από την αποστολή μας καθόμασταν και τρώγαμε από αυτά που μας έδινε ο κόσμος. Τα ίχνη μας φυσικά έγιναν γνωστά στους μισθοφόρους και στη βρύση δίπλα ποτίστρα και ανάμεσα στα θρανία τοποθέτησαν την ανυψωτική νάρκη, ενώ απέναντι από τη βρύση στο τοίχο ενός σπιτιού γράψανε κάποια συνθήματα οι μισθοφόροι. Εν τω μεταξύ τα παιδιά της

ομάδας από ένας - ένας έρχονται και κάθονται στα θρανία. Εγώ σβήνοντας τα συνθήματα φωνάζω στα παιδιά : «προσέξτε, γιατί αυτοί σήμερα ήρθαν εδώ και γράψανε και αυτά τα συνθήματα». Τελευταίος έρχεται ο Μπάρμπα - Γιώργης ,νομίζω από τη Χράνη Κατερίνης και κάθεται πάνω στην ποτίστρα. Με την κίνηση που έκανε πάτησε τη νάρκη η οποία τον άφησε στο τόπο διαλύοντας το κεφάλι του. Η νάρκη τραυματίζει ακόμη τον Μπότσαρη το οποίο αφήνει ανήμπορο από το 'να χέρι, τον Πανταρίδη με πολλά τραύματα και τον Στεφανή (που νομίζω ήτα από το Καταφύγι Κοζάνης) με διαμπερή τραύματα, το οποίο μεταφέραμε στη συνέχεια με φορείο στο αναρρωτήριο και δυστυχώς σε λίγες μέρες πέθανε. Έτσι λοιπόν χάσαμε δύο καλούς αγωνιστές , τον δε Μπάρμπα Γιώργη το θάψαμε πίσω από τα υψώματα των Παλατισιών.

Πράγματι κατεβαίνω μόνος μου χαράματα πιάνω το συνηθισμένο μονοπάτι ανεβαίνω επάνω και με τα κιάλια παρακολουθώ όλη την έξοδο των κοπαδιών από το χωριό, πολλά κοπάδια σήμερα, βάζω την μαύρη παλτασού και τον τορβά στον ώμο προσποιούμενος τον τσοπάνο (μου λείπει μόνο η γκλίτσα), κάτω από την παλτασού το αυτόματο «στάγερ» και την δεξιά τσέπη την έχω ξεσκισμένη για να πιάνω τη σκανδάλη και σε περίπτωση κινδύνου να μην ξέρουν από που τους ήρθε η μπαταριά. Αφού ολοκλήρωσα την παρακολούθηση και γνώρισα ορισμένα παιδιά τσοπανόπουλα, και συγκεκριμένα τον Πέτρο Κωτσόπουλο ο οποίος και άλλη φορά με συνάντησε και είχα την εμπιστοσύνη του. Σκέφθηκα όμως τις πρωινές αυτές ώρες να μην κάνω καμία εμφάνιση, αλλά να κινηθώ τις απογευματινές ώρες διότι και κάτι να μου συμβεί να' χω μπροστά μου τη νύχτα. Κατά το απόγευμα μόλις άρχισαν να επιστρέφουν τα κοπάδια για το χωριό έπιασα θέση εκεί που ήθελα, τα μάτια μου γαρίδα τα αυτιά μου δέκα τέσσερα. Ένα κοπάδι κατευθύνεται προς το μέρος μου, υποθέτω πως πρέπει να είναι ο Πέτρος, ανακατεύομαι μέσα στο κοπάδι και στο πυκνό δάσος να δω τον Πέτρο πουθενά ο Πέτρος.

Ξαφνικά βγαίνει μπροστά μου ο Πρόδρομος Θεοχαρόπουλος, δεν με γνώρισε αμέσως, μόλις του μίλησα όμως με γνώρισε. Μικρότερός μου περίπου δυο χρόνια. «Τι γίνεται Πρόδρομε;» με κοιτάζει κάπως περίεργα και πήρε κάπως θάρρος. «Κάτσε του λέω κάτω». Την ώρα που καθίσαμε αντιλήφθηκε το αυτόματο από την μία και από την άλλη τις χειροβομβίδες και φοβήθηκε. «Μην φοβάσαι Πρόδρομε» του λέω. Στη συνέχεια συζητήσαμε ορισμένα πράγματα γύρω από το χωριό όχι όμως αυτά που ήθελα διότι ο πατέρας του είναι οπλίτης και εάν του πει ότι με αντάμωσε και του ζήτησα πληροφορίες που θα είχαν γι' αυτούς κάποια σκοπιμότητα θα είχε σαν αποτέλεσμα να εντείνουν περισσότερο την προσοχή τους στον κάμπο.

Χωρίσαμε με τον Πρόδρομο λέγοντάς του ότι ερχόμασταν από τα καρποχώρια και ξεκόπηκα από την ομάδα και χωρίς να το καταλάβω με ξημέρωσε εδώ μέσα στην Γεράκη ζητώντας από αυτόν να μην πει ότι με αντάμωσε εδώ στη Γεράκη. Πράγματι δεν είπε ούτε στον πατέρα του τίποτα. Σε λίγο αντιλαμβάνομαι τον Πέτρο με το κοπάδι του σε απόσταση περίπου 200 μέτρα καμουφλαρισμένος, πλησίασα το κοπάδι μπαίνω ανάμεσα στα γίδια, τα σκυλιά χιμήξανε απάνω μου τρέχει ο Πέτρος για να δει τι συμβαίνει και πέφτει επάνω μου δίνοντάς μου το σκυλιά ο πάντα ήρεμος Πέτρος και καθόμαστε κάτω. Η πρώτη του κουβέντα ήταν μην κάνω πολλές εμφανίσεις διότι συχνά ενοχλούν τη μάνα μου και την αδερφή μου Ελένη ενώ μου τόνισε: «εδώ μέσα στην Γεράκη μην έρχεσαι διότι τα αποσπάσματα τακτικά κατεβαίνουν εδώ μέσα και σας πήραν χαμπάρι». Ο Πέτρος είναι τη ηλικίας μου και ο οποίος κάθε βράδυ ανεβαίνει και κοιμάται στο φυλάκιο της «Τούμπας» όπως φυσικά υποχρέωσαν όλους τους νέους και νέες να κοιμούνται στο φυλάκιο, επομένως γνώριζε πολλά γύρω από τη δύναμη τον οπλισμό κ.λπ. του φυλακίου.

Αφού τα είπαμε, το κοπάδι απομακρύνθηκε αρκετά και έπρεπε ο Πέτρος να φύγει, τι μου κατέβηκε και εμένα ξεκινώ και εγώ προς τα επάνω, πλησιάζοντας στον δρόμο του «Μεταξά» φυσικά πάντα κοντά στο κοπάδι του Πέτρου σαν τσοπάνος. Αντιλαμβάνομαι μία ομάδα Στρατιώτες από το επάνω μέρος του δρόμου σε απόσταση 70 μέτρων, με αντε-

λήφθησαν και με φωνάζει κάποιος που πιστεύω θα ήταν ο επικεφαλής τους. Για να φύγω δεν μπορώ διότι τα χαμόκλαδα δεν με καλύπτουν είμαι πια μέσα στην μπούκα τους. «Τι κάνεις αυτού με ξαναφωνάζει» «πηγαίνω στα γίδια μου» του απαντώ και προχωρώ κάπως αδιάφορος προς το κοπάδι που απέχει πάνω από 150-200 μέτρα. «Αντε μου φωνάζει μάζεψε τα με τον άλλον και γρήγορα για το χωριό». Δικαιολογημένα εγώ σηκώνω πόδι για να μπω στο κοπάδι, χάνομαι μέσα στα γίδια με πλησιάζει ο Πέτρος. «Φύγε μου λέει γρήγορα προς τα κάτω και έμπα μέσα στο πυκνό δάσος». «Αν σε συναντήσουν και σε ρωτήσουν για τον άλλον τσοπάνο τι θα τους πεις Πέτρο»; «Θα τους πω ότι ο άλλος τσοπάνος ήταν αυτός και έχασε ορισμένα γίδια του και ψάχνει να τα βρει». Τι θα γινόταν εάν με φώναζε να πάω κοντά τους, θα γινότανε της κακομοίρας, διότι εγώ ήμουν αποφασισμένος να τα παίξω κορώνα γράμμα που λέει ο λόγος. Εν πάση περιπτώσει από ότι έμαθα εκ των υστέρων ο άνθρωπος αυτός ήταν Ανθ/γός με αριστερές ιδέες και Αξ/κός του ΕΛΑΣ, λεγότανε Αντώνιος Χατζηαγαπίδης ο οποίος στο διάστημα αυτό ήταν και αρραβωνιασμένος με την κόρη του Χαράλαμπου Αμπρατίδη από το χωριό μου. Και όταν μετά από χρόνια που συνήθως οι δυο μας συχνάσαμε στο καφενείο του Γιώργου Ιωαννίδη στη Βέροια, το εξιστορούσαμε και σε άλλους και γελούσαμε. Επίσης, με τον Πέτρο και με τον Πρόδρομο και τώρα ακόμη τα λέμε στα καφενεία και γελάμε.

Αφού λοιπόν σκοτεινίασε με προσοχή ξεκίνησα για το λημέρι εξιστορώντας αυτά που μου συνέβησαν στα παιδιά και στα γεροντάκια της ομάδας. Ύστερα από τις πληροφορίες που είχαμε και από τη στενή παρακολούθηση που κάναμε ανακαλύψαμε τις τοποθεσίες που βγαίνανε για ενέδρες και φυλάκια οι Βεργινιώτες όπου και ένα βράδυ όλα αυτά τα σημεία τα ναρκοθετήσαμε με αποτέλεσμα στα δύο σημεία να χτυπηθούν κάποιοι στρατιώτες θανάσιμα Στο ύψωμα στο Μετόχι παγιδέψαμε ένα βλήμα πυροβολικού με αποτέλεσμα να χτυπηθεί ο Αριστείδης Καρυπίδης ο οποίος υπηρετούσε σαν μισθοφόρος στα αποσπάσματα και ο οποίος έμεινε ανάπηρος με το ένα του πόδι κομμένο. Με τον Αριστείδη είχα και κάποια συγγένεια, αλλά τι να πει κανείς αυτά έχει ο εμφύλιος πόλεμος, κατόρθωσαν τα ξένα και ντόπια συμφέροντα να αλληλοσκοτωνόμαστε μεταξύ μας εμείς οι συγγενείς, οι φίλοι, οι γείτονες που δεν μας χωρίζει τίποτε, τα συμφέροντά μας είναι κοινά, εμείς που τη γη καθημερινά την ποτίζουμε με ιδρώτα και αίμα για να βγάλουμε το ξεροκόμματο γιατί; γιατί; Εσύ εθελοντή ΜΑΥ, εσύ χωροφύλακα που οπλίζεσαι και υπερασπίζεις με κίνδυνο τη ζωή σου τα συμφέροντα του Τσιφλικά, του μεγαλοβιομήχανου, των εφοπλιστών κ.λπ. και κυνηγάς εμένα τον χωριανό σου, τον φίλο σου, τον αδερφό σου που αγωνίζεται να απελευθερώσει εσένα την οικογένειά σου και όλους τους συμπατριώτες από τον ζυγό της εκμετάλλευσης των καρχαριών; Ναι αγαπημένε συμπατριώτη φίλε αδερφέ καθήκον σου είναι να πάρεις θέση μαζί μου να γίνουμε πολλοί να ξανασφίξουμε τα χέρια μας να γίνουμε ψυχή και σώμα ένα, όπως το 1821 οι πρόγονοί μας. Και το 1940-44 όπου ενωμένος ο Ελληνικός λαός τσακίσαμε την τριπλή φασιστική κατοχή, αυτό που λέει και η θεωρία «λαός ενωμένος ποτέ ηττημένος».

Όλα τα παραπάνω συχνά ο Τύπος μας τα τύπωνε σε προκηρύξεις τα οποία και σκορπίζαμε στα χωριά στους δρόμους στα χωράφια και παντού, ακόμα και τα τραγούδια μας που τραγουδούσαμε και τα βροντοφωνάζαμε με όλη την σημασία τους, πολλά από τα οποία θα γράψω στο τέλος του βιβλίου. Τα τραγούδια μας αντηχούσαν ακόμα και στη μάχη που μπαίναμε με τα οποία συγκινούσαμε τους πάντες όπως αντηχούσαν και οι σφαίρες των πολυβόλων μας, ναι μόνον των πολυβόλων μας και των τουφεκιών μας, δεν αντηχούσε το βαρύ πυροβολικό μας δεν αντηχούσε η φωνή του τανκ ούτε ο ήχος του αεροπλάνου μας να μας κάνει ρίψεις τουλάχιστον εδώ σε μας στα μετόπισθεν τρόφιμα ρουχισμό κ.λπ., Που ο μόνος στόχος μας να είναι η μάχη, το σαμποτάζ και η διαφώτιση, τα κακά ήταν πολλά, το θέμα της τροφής, το ντύσιμο, η υπερβολική κόπωση και πορεία και από πάνω είχαμε και την ψείρα που μας ρουφούσε το αίμα Όλα αυτά κατέληγαν στον ψυχικό κλονισμό ιδιαίτερα του επιστρατευμένου ή του αιχμαλώτου που σαν σήμερα τον επιστράτευες ή τον

αιχμαλώτιζες και την άλλη μέρα λιποτακτούσε με αποτέλεσμα να προδώσει ότι ήξερε και ότι είδε.

Στο διάστημα αυτό κατεβαίνουμε και πάλι στον κάμπο για πρώτη φορά με τον Σπάρτακο, για πληροφορίες και το βράδυ με σκοπό να μπορούμε στη Βεργίνα για τρόφιμα. Με τις πληροφορίες που πήραμε και πάλι από τον Πέτρο από σύμπτωση την ημέρα εκείνη είδαμε ένα αυτοκίνητο στρατιωτικό να πηγαίνει προς τη Βεργίνα. Λέω στον Πέτρο: «τι να είναι αυτό το αυτοκίνητο;», μου λέει, ότι τώρα τα τρόφιμα στη φρουρά της Βεργίνας τα φέρνει αυτοκίνητο από τη Βέροια κατ' ευθείαν μέσω Μελίκης αφού πρώτα το δρόμο του «Μεταξά» τον περπατήσουν ζώα μεγάλα για τυχόν ναρκοπέδια και αφού βγούνε και τα φυλάκια από Μελίκη και Βεργίνα. Εν πάση περιπτώσει χωρίσαμε με τον Πέτρο και αφού βράδιασε ξεκινήσαμε για τη Βεργίνα. Μπήκαμε σε μερικά σπίτια από την πλευρά του κάμπου που υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες για ενέδρες πήραμε ορισμένα τρόφιμα και καπνό από τον Χρήστο Τριανταφυλλίδη και φύγαμε για το λημέρι.

Το πρωί κάναμε συζήτηση για την περίπτωση του αυτοκινήτου και για το πώς θα μπορούσαμε να το αιχμαλωτίσουμε, (δεν θυμάμαι μία ημέρα της εβδομάδας ερχότανε το αυτοκίνητο). Αφού πληροφορηθήκαμε την ημερομηνία ερχομού του αυτοκινήτου, την περίπτωση της αιχμαλωσίας την αποκλείσαμε διότι εκτός από τα φυλάκια συνοδευόταν και από μία ομάδα στρατιώτες. Αποφασίσαμε λοιπόν να το ανατινάξουμε, ειδοποιούμε κάποιον ειδικό στο Αρχηγείο με ένα ειδικό μηχανήμα εκρηκτήρας ονόματι, όπου το μηχανήμα αυτό μέσω ηλεκτρικού ρεύματος δημιουργεί αυτόματα την έκρηξη. Αφού το τοποθετήσαμε νάρκα και το παγιδέψαμε με το ηλεκτρικό μηχανήμα και με καλώδιο αρκετών μέτρων χωμένο μέσα στη γη στην τοποθεσία «Κλειδί» μέσα στο ρέμα. Ο ειδικός συναγωνιστής ονόματι Σάββας Γαβριηλίδης από τον Άραχο Βεροίας αφού ανέβηκε στο δέντρο για να βρίσκειται ψηλότερα για να βλέπει καλύτερα την θέση της νάρκας, και όταν λέμε νάρκα εννοούμε δύο νάρκες «τέλερμαν» των 7 κιλών, (αυτές φυσικά μπορούν να εκραγούν και δια της πίεσεως). Εμείς όμως αποφύγαμε την περίπτωση αυτή διότι τα ζώα που περπατούσαν το δρόμο θα την πατούσαν τη νάρκα οπότε θα είχαμε αποτυχία.

Η υπόλοιπη ομάδα στήθηκε στα Ριζά στο υψόμετρο της Παλατίτσας και με προσοχή παρακολουθούν όλη την κίνηση για τυχόν περιπολία του εχθρού και επί πλέον την έξοδο του αυτοκινήτου από την Μελίκη. Με τον Σάββα είμαι εγώ και ο Φλόγας, η δική μας προώθηση από τα ριζά που βρίσκεται η ομάδα, είναι γύρω στα δύο χιλιόμετρα, στο βάθος του κάμπου και χωμένοι μέσα στο ρέμα του «Κλειδιού» που είναι καλυμμένο από πυκνούς θάμνους. Με τα πολλά κάποτε εμφανίστηκε το αυτοκίνητο έξω από τη Μελίκη. Σε δέκα λεπτά περίπου έφθασε στο ναρκοπέδιο κατηφορίζει το ρέμα, ο Σάββας έτοιμος να πατήσει τη λεγόμενη πρίζα στον εκρηκτήρα την πατάει, όμως έκρηξη δεν γίνεται! Επαθε βλάβη ο μηχανισμός και έτσι το αυτοκίνητο πέρασε το ρέμα και ανέπτυξε ταχύτητα. Με ένα νεύμα ο Φλόγας ερωτά τον Σάββα «τι έγινε και γιατί δεν έγινε η έκρηξη». Ο Σάββας δεν απαντά παρά στα γρήγορα λύνει τον εκρηκτήρα και διορθώνει την εμπλοκή του. «Τι κάνουμε τώρα λέει ο Φλόγας, είναι εντάξει ο εκρηκτήρας»; «Ναι» του λέει ο Σάββας, «γρήγορα μου λέει ο Φλόγας φύγε για την ομάδα και πες τους να περιμένουν στη θέση τους και εσύ γύρνα γρήγορα, θα περιμένουμε το αυτοκίνητο στο γυρισμό του».

Πράγματι σε καμιά ώρα ίσως και περισσότερο γύρισε το αυτοκίνητο, μόλις έφτασε στο ρέμα και κατηφόρισε στο σημείο που έπρεπε να φτάσει γίνεται η ανατίναξη. Εκείνο που θυμάμαι χαρακτηριστικά είναι ότι εκτός από τον κρότο υψώθηκε και ένας κατάμαυρος καπνός. Φύγαμε λοιπόν παίρνοντας και την ομάδα για το λημέρι. Οι κινήσεις από Μελίκη και Βεργίνα εκδηλώθηκαν αμέσως. Φθάνουν στο σημείο της ανατίναξης στρατός και ΜΑΥδες αλλά εμείς δεν μπορούσαμε να αντιληφθούμε ακριβώς τι έγινε, διότι ήμασταν πλέον πολύ μακριά. Το βράδυ με το Σπάρτακο μπαίνουμε στο χωριό για να μάθουμε ακριβώς τι έγινε αναζητώντας να επικοινωνήσω με άνθρωπο της εμπιστοσύνης ο οποίος και να γνωρίζει από στρατιωτικής φύσεως θέματα για να μου δώσει ακριβείς πληροφορίες,

σχετικά με την ανατίναξη του αυτοκινήτου.

Στο κέντρο του χωριού καθόταν ο Ευκλείδης, με πολλά προφυλακτικά μέτρα προχωρήσαμε στο σπίτι του και αφού ήρθαμε σε επαφή μαζί του μου έδωσε τις πληροφορίες ακριβώς που ήθελα. Οδηγός του στρατιωτικού αυτοκινήτου ήταν ο στρατιώτης Χατζής Κώστας από το χωριό Πολυδένδρι, ο οποίος τραυματίστηκε σοβαρά, επίσης ο παπάς του χωριού μας με τον διορισμένο αντιπρόεδρο του χωριού Λαζόπουλο Αντώνιο οι οποίοι πήγαιναν με το αυτοκίνητο αυτό στη Βέροια τραυματίστηκαν και αυτοί, καθώς και ένας στρατιώτης σκοτώθηκε. Το δε αυτοκίνητο, η μεγάλη έκρηξη το έκοψε στη μέση, όπου και το σπαραλίασε.

Τον καιρό αυτό μας ήρθε και κάποιος Χολέβας Βασίλειος από το «Αλάμπουρο» Αλεξανδρείας με τον οποίο πάση θυσία πρέπει να πάρουμε επαφές με τα χωριά πέραν του Αλιάκμονα ποταμού και κατά προτίμηση με τα χωριά της περιοχής Αλεξανδρείας εις τα οποία ήταν πολύ γνωστός. Την πρώτη αποστολή και την εμφάνισή μας στο χωριό του «Αλάμπουρο» την κάναμε οι δυο μας. Εμπόδιο όμως ήταν το πέρασμα του Αλιάκμονα εις το οποίον χυνόταν και ο ποταμός του «εξήντα έξι» και λόγω των καιρικών συνθηκών τα νερά του ήταν και πολλά και παγωμένα. Γι' αυτό χρησιμοποιούσαμε μία βάρκα από λαμαρίνα την οποία την κάναμε εμείς και η οποία έπαιρνε μόνο τρία άτομα. Την φορτώνουμε σε ένα ζώο και έτσι γινότανε το πέρασμά μας χωρίς να ξεγυμνωθούμε και χωρίς να παγώσουμε από τα χιονισμένα νερά του ποταμού. Το ξεκίνημά μας γινότανε από το λημέρι της Καστανιάς-Κολινδρού διότι το δρομολόγιο ήταν πολύ κοντινό από εδώ. Επιπλέον ενημερώσαμε και στα παιδιά της ομάδας της Καστανιάς για την αποστολή μας στα ευρισκόμενα από την από δω πλευρά του Αλιάκμονα χωριά. Αφού βράδιασε φορτώνουμε τη βάρκα από τη μια πλευρά του αλόγου και από την άλλη ένα ξύλο για να ισοζυγίσει το φορτίο. Ακολουθούμε το δρομολόγιο μεταξύ Κολινδρού και Λιβάδι το οποίο και αυτό ήταν ακατοίκητο. Το μονοπάτι κλεισμένο φυσικά από δέντρα, η λαμαρίνα από τη βάρκα πιάνοντας στα κλαδιά, το τρίζιμό της ακουγότανε χιλιόμετρα. Το φεγγάρι επίσης χτυπώντας στη λαμαρίνα άστραφτε χιλιόμετρα.

Τον Βασίλη τον βλέπω κάθε τόσο και να σταματάει κάποια στιγμή. Τον ρωτώ: «τι συμβαίνει Βασίλη;» «ακουγόμαστε πολύ Μιχάλη και μην μας κόψουν το δρόμο οι Κολινδρινοί ή οι Αιγινιώτες οπότε θα μας σκοτώσουν». Για να μην του δείξω την ανησυχία μου γιατί ήταν λίγο δειλός ο Βασίλης και τον φοβίσω περισσότερο και γυρίσουμε πίσω, του λέω: «Βασίλη μην φοβάσαι εδώ τα χωριά έχουνε ΜΑΥδες και εύκολα τη νύχτα δεν κινούνται».

Σε λίγο πιάσαμε τον κάμπο, πήρα το ζώο εγώ και ο Βασίλης τραβάει μπροστά σαν άνθρωπος του τόπου που ξέρει σε ποιο σημείο του ποταμού θα ρίξουμε τη βάρκα Φθάνουμε στο ποτάμι ξεφορτώνουμε τη βάρκα δένοντας το άλογο σε κάτι θάμνους, ρίχνουμε τη βάρκα στο νερό και με τα ξύλινα κουπιά κατευθύνουμε τη βάρκα. Το νερό όμως ορμητικό μας παρασύρει πάνω από (200) διακόσια μέτρα προς την σιδηροδρομική γέφυρα η οποία είχε φρουρά από στρατιώτες. Αφού περάσαμε απέναντι ρυμουλκήσαμε τη βάρκα προς τα επάνω γύρω στα εξακόσια μέτρα διότι σε περίπτωση που θα εμπλακούμε με τον εχθρό και οπισθοχωρήσουμε η βάρκα να μας βγάλει στο άλογο για να μην έχουμε καθυστέρηση. Ξεκινούμε λοιπόν για το χωριό «Αλάμπουρο», με προσοχή πλησιάζουμε τα πρώτα σπίτια, χτυπάμε στο συγκεκριμένο σπίτι το οποίο γνώριζε ο Βασίλης, βγαίνει η γυναίκα στην πόρτα, η οποία μόλις μας είδε τα' χασε. Την συνεφέρουμε για λίγο, ο άνδρας της είναι οπλίτης και είναι σε κάποιο φυλάκιο με άλλους οπλίτες, οι οποίοι φυλάγανε μόνο τη νύχτα, την ημέρα πηγαίνανε στις δουλειές τους.

Όλα τα χωριά πέραν του Αλιάκμονα είχαν αυτήν την τακτική, επειδή οι Αρχές πίστευαν πως λόγω της μακρινής απόστασης και την ύπαρξη του Αλιάκμονα σαν εμπόδιο, ήταν αδύνατον να πατήσουμε στα χωριά αυτά. Αφού η γυναίκα ενημέρωσε τον Βασίλη έρχεται ο Βασίλης και με ενημερώνει για την περίπτωση του οπλίτη του άνδρα της γυναίκας. Του

Λέω: « εάν νομίζεις ότι είναι άνθρωπος δικός μας και δεν θα μας προδώσει ας πάει η γυναίκα να τον φέρει εδώ». Έτσι και έγινε. Μαζί με τον άνθρωπο αυτό ήρθε και ένας ακόμα. Βλέπω να έρχονται δύο άντρες μαζί με τη γυναίκα, βέβαια εγώ με τον Βασίλη πήραμε τα μέτρα μας, πανέτοιμοι για κάθε ενδεχόμενο. Μόλις μας πλησίασαν, άοπλοι φυσικά, μας αγκάλιασαν και μας πρότειναν να μπούμε στο σπίτι μέσα για να φάμε κ.λπ. κάτι που το θέλησε και ο Βασίλης εγώ όμως δεν το δέχτηκα και επέμεινα να πάει μέσα μαζί τους ο Βασίλης να κανονίσει τη δουλειά που θέλαμε. Ο δεύτερος οπλίτης δεν ήθελε να φύγει από κοντά μου και άρχισε να με ρωτάει για πολλά και διάφορα. Φαινόταν άνθρωπος πιο πιστός στον αγώνα μας ενώ εγώ για να τον εμψυχώσω του' λεγα ότι σε λίγο καιρό θα έχουμε και αεροπλάνα και πυροβολικό βαρύ, και γενικά ότι το Αντάρτικο σε όλη την Ελλάδα φουντώνει, και μάλιστα τώρα έχουμε και μέτωπο έχουμε την Ελεύθερη Ελλάδα κ.λπ. Ο άνθρωπος κατενθουσιάστηκε, τελειώνοντας ο Βασίλης βγήκε από το σπίτι με αρκετά τρόφιμα, αποχαιρετιστήκαμε με τους ανθρώπους και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Εγώ φυσικά από την πείνα ξηλιγώθηκα και τρώγοντας το ψωμοτύρι και βαδίζοντας φθάσαμε στη βάρκα η οποία ήταν περίπου ένα χιλιόμετρο από το χωριό. Μπαίνουμε στη βάρκα και βγαίνουμε στο άλογο, φορτώνουμε τη βάρκα και προχωρούμε λέγοντας στο Βασίλη ότι θα ακολουθήσουμε άλλο δρομολόγιο διότι σίγουρα με τον ερχομό μας γινήκαμε αντιληπτοί και μήπως και πάθουμε καμία συμφορά.

Προτού φθάσουμε στο λημέρι της Καστανιάς-Κολινδρού σε κάποιο σημείο απόκρυφο και ανύποπτο κρύψαμε τη βάρκα και το άλογο, και εμείς βγήκαμε στο λημέρι για να ξεκουραστούμε να κοιμηθούμε για λίγο. Το απόγευμα ξεκινήσαμε με το Βασίλη για το δικό μας λημέρι, για τη βάρκα και το άλογο θα φροντίζανε τα παιδιά της ομάδας Καστανιάς. Φθάνοντας στο λημέρι ο Βασίλης έδωσε τις πληροφορίες στο Φλόγα και τον Καραγιώργο ο οποίος ήταν Υπεύθυνος του Αγροτικού Κόμματος και ο Βασίλης τον είχε και σαν προϊστάμενό του. Βέβαια αυτό που πετύχαμε στην αποστολή μας έπρεπε ο Βασίλης να το μεταφέρει στους δύο παραπάνω που αναφέρω και εν συνεχεία στο Αρχηγείο.

Σε λίγες μέρες ο Βασίλης προσκολλήθηκε στην ομάδα της Καστανιάς για καλύτερη οργανωτική δουλειά με το χωριό, αποστολή, που τον ανέθεσαν ο Καραγιώργος με το Φλόγα και φυσικά και με την βοήθεια της ομάδας Καστανιάς. Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς ημερομηνία αλλά πιστεύω πως θα ήταν κατά τα μέσα Νοεμβρίου του 1948, μας ήρθε κάποια μονάδα ιππικού από την Θεσσαλία γύρω στους 40-50 άνδρες και επί τη ευκαιρία αυτή μαζευτήκαμε και εμείς όλες οι ομάδες των Πιερίων για να χτυπήσουμε το χωριό Τρίλοφο (με το παλιό Τόχοβο) το οποίον αναφέρω και παραπάνω. Αφού πλησιάσαμε το χωριό κοντά στα σπίτια συναντούμε τις δυο σειρές συρματοπλεγμα. Αμέσως με το ειδικά μας, αθόρυβα ψαλιδία, που είχαμε κόβουμε τα σύρματα και ανοίγουμε τις διαβάσεις. Τα άλογα τα αφήσαμε κάτω στο ρέμα. Πλησιάζοντας τα φυλάκια μας αντιλήφθηκαν οι ΜΑΥδες με τους τραμπούκους των αποσπασμάτων και αρχίζουμε το μεγάλο πανηγύρι. Με σύνθημα «αέρα επάνω τους» και τα πολυβόλα να βαρούν ασταμάτητα, ξηλώσαμε τα δύο φυλάκια των ΜΑΥδων, οι δε μισθοφόροι ταμπουρώθηκαν στην εκκλησία, στο καμπαναριό, ως συνήθως γινότανε παντού και αυτό για να σεβαστούμε τις εκκλησίες και να μην τις πυρπολήσουμε. Σε περίπτωση μάλιστα που καιγόταν καμία εκκλησία την άλλη μέρα βουίζει ο τόπος, «να τι κάνουν οι κομμουνιστές δεν σέβονται τις εκκλησίες με τις εικόνες του Χριστού και της Παναγίας». Εν πάση περιπτώσει το καμπαναριό δεν επιμέναμε να το καταλάβουμε, αφού τον εχθρό τον περιορίσαμε μόνον στην εκκλησία και το υπόλοιπο χωριό ήταν υπό την κατοχή μας. Επιδίωξή μας ήταν η επιστράτευση και η συγκέντρωση τροφίμων.

Θυμάμαι σε κάποιο σπίτι που μπήκα μέσα εγώ βλέπω κάποια γριά την οποία αμέσως την κατάλαβα ότι είναι πόντια. Μιλώντας την γλώσσα μας, η γιαγιά πήρε θάρρος, φυσικά με γέλιο εγώ να την προτείνω να μου δώσει τρόφιμα και ότι άλλο είχε ευχαρίστηση. Βλέπω, ανοίγει κάποια πόρτα από το διπλανό δωμάτιο και μπροστά μου παρουσιάζεται κάποια κοπέλα όμορφη και λεβέντισσα με το φως της λάμπας την καλοπρόσεξα μην είναι καμιά

ανάπηρη κ.λπ. Αφού διαπίστωσα ότι είναι κοπέλα υγιής της λέω: «Συναγωνίστρια επιστρατεύεσαι». Η γριά μάνα της αντιστάθηκε κάπως αλλά η κοπέλα χαμογελώντας μου λέει «να ετοιμαστώ». Ήθελε η κοπέλα να ανέβει στο βουνό να γίνει Αντάρτισσα. Στην κατοχή ήταν Επονίτισσα από ότι μας είπε στη διαδρομή και νομίζω το όνομά της ήταν Άννα. Τέλος ο σκοπός της επιστράτευσης πέτυχε αρκετά καλά από ότι θυμάμαι. Με τους επιστρατευμένους και αρκετά τρόφιμα που πήραμε η επιστροφή μας έπρεπε να γίνει στα γρήγορα και αν είναι δυνατόν με καλπασμό. Ευτυχώς που το ιππικό καλπάζοντας έπιασε την περιοχή του Πλατύδρομου που ήταν και η σιγουριά μας όπως αναφέρω και παραπάνω. Εμείς οι πεζοί με τους επιστρατευμένους κατορθώσαμε να ξεφύγουμε από τον κίνδυνο και χαράματα να λημεριάσουμε σε μια βαθιά χαράδρα του Πλατύδρομου.

Με την επιστροφή μας στο λημέρι από βραδύς εγώ με τον Καραγιώργο κατεβαίνουμε στον κάμπο της Γεράκης για να βρούμε άνθρωπο να παραγγείλουμε μερικά ζευγάρια παπούτσια για την ομάδα και ιδιαίτερα μιας και εγώ έμεινα με κάτι παλιοπάπουτσα. Τα χαράματα βρισκόμασταν στο καθορισμένο και συνηθισμένο σημείο, με τα κιάλια παρακολουθώ τον ερχομό των κοπαδιών και των ζευγαράδων, κάποτε πλησιάζει κάποιος ζευγαράς. Στο κάρο, κάθονται δύο. τους γνώριζα. Ήταν ο μπαρμπα-Χρήστος Τριανταφυλλίδης με τον γιο του τον Ξενοφών συμμαθητής μου στο δημοτικό και φίλος μου. Στους πατέρα του, όμως δεν είχαμε και τόσο εμπιστοσύνη όπως αναφέρω και παραπάνω αλλά για την περίπτωσή μας αυτή που θέλουμε πιο κατάλληλοι είναι αυτοί δεν τους υποψιάζονται όσο τους δικούς μας ανθρώπους. Αράξανε λοιπόν σε κάποιο σημείο για να κόψουμε ξύλα, αλλά τους παρακολουθώ πότε θα φύγουν και όσο αργά τόσο καλύτερα για εμάς.

Μπροστά μας θα έχουμε τη νύχτα, κάποτε αφού τελείωσαν και φόρτωσαν το κάρο τους, λύσανε τα ζώα τους και πήγαν να τα βοσκήσουνε, λέγω στον μπάρμπα Γιώργη: «εγώ θα πάω να τους πιάσω εσύ κάτσε εδώ». Ρίχνω στον ώμο μου την παλτασού με το αυτόματο κάτω από την αμασχάλη και φθάνω στο κάρο. Δίπλα στο κάρο σε ένα δέντρο κρεμόταν η τσάντα, την ξεκρέμασα, βλέπω δύο κομμάτια πίτα μέσα κρεμμύδια και το νερό, και κάτω από το κάρο η ταμπακέρια με τον καπνό και τα τσιγαρόχαρτα. Τους άφησα μόνον λίγο καπνό και το υπόλοιπο καπνό και την πίτα τα πήρα. Αφού περίμενα αρκετά, άλλαξα γνώμη και γυρίζω πίσω στον μπάρμπα Γιώργη με σκοπό μαζί να τους πιάσουμε στο δρόμο φεύγοντας. Έτσι και έγινε. Εκεί σε κάποιο σημείο του δρόμου πετάγομαι μπροστά στα βόδια και τους σταματάω. Ο Ξενοφών μόλις με είδε γέλασε, γέλασα και εγώ. «Γιατί γελάς Ξενοφών;» Γυρίζει στον πατέρα του και του λέει: «δεν σου είπα εγώ»! «Σας άφησα νηστικούς και χωρίς τσιγάρα σήμερα» δεν πειράζει μου λένε. Τραβιόμαστε μέσα στο δάσος οι τέσσερις και τους λέμε ότι θα πάτε στον νουνό μου, Μαυρόπουλο Θεόδωρο και σε όποιους άλλους εσείς νομίζετε και θα τους πείτε ότι θα μας φέρουν από ένα ζευγάρι άρβυλα τα οποία θα τα δώσουν σ' εσάς. Και εσύ Ξενοφών που τακτικά βγαίνεις και βοσκάς τα ζώα σου εγώ θα σε βρω ή εδώ στην Γεράκη ή στα αλώνια της Παλατίτσας που τακτικά σε βλέπω, (και τα νούμερα των παπουτσιών να είναι πάνω από 41) σε περίπτωση που δεν σε ανταμώσω θα τα κρύψεις κάπου και εγώ αφού σε ανταμώσω μου λες πού ακριβώς είναι. Πράγματι μετά από μέρες ανταμώνω τον Ξενοφών ο οποίος κατόρθωσε και έβγαλε τρία ζευγάρια άρβυλα τα οποία και τοποθέτησε στο φούρνο του Νουνού μου Θεόδωρου, που και αυτού το σπίτι ήταν στην άκρη του χωριού το οποίο και ήταν ακατοίκητο. Τέλος αφού τους ευχαριστήσαμε χωρίσαμε.

Πλησιάζουν παραμονές Χριστουγέννων 1948, πρέπει να κάνουμε και εμείς Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά. Παίρνουμε την απόφαση και πάλι για το χωριό Μέση, όλη η ομάδα εκτός τα γεροντάκια, μπαίνουμε στο ποτάμι Αλιάκμονα το νερό πάνω από την μέση βγαίνοντας απέναντι από το πολύ κρύο μουδιάσαμε, μαρμαρώσαμε δεν είχαμε τη δύναμη και το κουράγιο να ντυθούμε να δέσουμε τα κορδόνια από τα παπούτσια μας ή τα σχοινιά από τα τσαρούχια. Με τα πολλά ξεκινάμε με βήμα τροχάδην για να ζεσταθούμε. Σε μια ώρα περίπου φθάσαμε κοντά στο χωριό, μας λέει ο Φλόγας πιθανόν αυτή τη φορά να συνα-

νιήσουμε πιο ισχυρή δύναμη δεν θα επιμένουμε να τους σπάσουμε αλλά με μέτρα επιφυλακτικά θα οπισθοχωρήσουμε.

Κατά καλή μας τύχη δεν μας παρουσιάστηκε κανένα εμπόδιο, μπήκαμε στα πρώτα σπίτια χωρίς και να μας αντιληφθούν, φορτώσαμε στα γρήγορα ένα ζώο με διάφορα τρόφιμα και επί πλέον καμιά 25αριά μπουκάλια τσίπουρο. Φορτωθήκαμε και εμείς με αρκετά άλλα τρόφιμα και με μέτρα επιφυλακτικά επιστρέψαμε για να μην πάθουμε αυτό που πάθαμε την προηγούμενη φορά. Περνούμε τις δύο επικίνδυνες ξύλινες γέφυρες περνούμε και το ανάχωμα και σε κάποιο σημείο καθίσαμε να φάμε πίνοντας πρώτα και λίγο τσίπουρο για να ζεσταθούμε. Πράγματι όχι μόνο μας ζέστανε αλλά μας ζάλισε κάπως οπότε μπαίνοντας στο ποτάμι λες και το νερό το είχε ζεστάνει ο Αυγουστιάτικος ήλιος. Έτσι λοιπόν περάσαμε τις γιορτές και εμείς καλά τσουγκρίζοντας και το ποτήρι με το τσίπουρο, που άνοιγε και την φωνή τραγουδώντας τα τραγούδια μας αυτά που μας εμψύχωναν στην μάχη στο λημέρι και όπου αλλού μας δίνονται η ευκαιρία, που ορισμένα απ' αυτά θα τα γράψω τελευταία.

1949: Ο εμφύλιος πλησιάζει στο τέλος του

Μετά τις γιορτές και κατά τα μέσα του Γενάρη 1949 με αρκετό χιόνι είχαμε τοπικές επιχειρήσεις από στρατό, ΜΑΥδες και μισθοφόροι αποσπασμάτων ξεκινώντας από τις βάσεις των Σφυκιά-Πολυδένδρι-Βεργίνα-Μελίκη-Κολινδρό και Τόχοβα με στόχο τα κάτω Πιέρια, το ακατοίκητο χωριό Ελαφίνα το δεσπόζον σημείο Πλατύδρομο και την πρώην έδρα του 3ου τάγματος μας στην θέση Καστανιές-Ντιληγιάννη. Την όλη αυτή επιχείρηση ο εχθρός την εκπλήρωσε χωρίς καμιά δικιά μας παρενόχληση, διότι το χιόνι ήταν αρκετό και έτσι σε κάθε μας εμφάνιση θα δίναμε στόχο και θα είχαμε συνέπειες. Γι' αυτό υποχρεωθήκαμε ορισμένες ομάδες να κάνουμε λούφα και ορισμένες να μείνουν στα επάνω Πιέρια κοντά στη διεύθυνση του Αρχηγείου, η οποία διεύθυνση μεταφέρθηκε από του «Κόρακα τα Καλύβια» στην περιοχή «Σαρακατσάνα». Τις καλύβες του 3ου Τάγματος τις κάψανε και όλες τις λαμαρίνες τις κατατρύπησαν για να μην τις χρησιμοποιήσουμε.

Το διάστημα αυτό μας κοινοποιήθηκε από την Κυβέρνηση τή μας ύστερα από την 5η ή την 6η ολομέλεια αν ενθυμούμε καλά, σε βιβλιάρακια. Σ' ένα σημείο μάλιστα έλεγε η απόφαση ότι το 1949 είναι «χρόνος καμπής προς τη Νίκη», αυτό βέβαια μας εμψύχωνε περισσότερο πιστεύοντας πως πράγματι θα μας έρθουν τα αεροπλάνα, τα τανκ κ.λπ. Βέβαια για εμάς εδώ στα μετόπισθεν απαραίτητη ήταν η αεροπορία τουλάχιστον για ρίψεις, πυρομαχικών, τροφίμων και ρουχισμού τα οποία μας ήταν πολύ απαραίτητα, οπότε τα πράγματα θα είχαν πάρει άλλη τροπή. Κατ' αρχήν θα σταματούσαν οι λιποταξίες, θύματα δεν θα δίναμε τόσα και τούτο διότι τα περισσότερα θύματα τα δίναμε σε επικίνδυνες αποστολές προκειμένου να βγάζουμε τρόφιμα, ρούχα κ.λπ.

Εν πάση περιπτώσει καμία εξέλιξη δεν φαίνεται από τα παραπάνω που αναφέρω, ο χειμώνας βαρύς, τα τρόφιμά μας λίγα, το λίγο καλαμπόκι και την λίγη σίκαλη που έχουμε και αυτά άρχισαν να τελειώνουν (τα οποία τα φτιάχναμε αλεύρι με κάτι πρωτόγονες χειροκίνητες κυλινδρόπετρες). Εκείνο που θέλω να επισημάνω είναι ότι τα παιδιά της ομάδας μας, όλοι είμαστε ένας και ένας εθελοντές και θέμα λιποταξίας δεν υπάρχει, συνειδητά θα λιώσουν τα χιόνια για να έρθουμε σε επαφή με τον κόσμο προκειμένου να δημιουργήσουμε και κάποια χτυπήματα στον εχθρό. Έτσι λοιπόν πηγαίνοντας σε σπίτια δικά μας σε ανθρώπους ιδιαίτερα έμπιστους αντικρίζαμε την μεγάλη φοβία, φοβισμένοι, ξυλοκοπημένοι από τα αποσπάσματα που τους υποχρεώνανε μόλις ερχόμασταν σε επαφή μαζί μας την άλλη μέρα να πηγαίνουν και να το αναφέρουν. Τα πράγματα πάνε προς το χειρότερο, ο δε

εχθρός ύστερα από την τακτική που έχει εφαρμόσει άρχισε να κινείται νύχτα, να περιπολεί, να στήνει ενέδρες και ναρκοπέδια έξω και μέσα στα χωριά και ιδιαίτερα να στήνει ναρκοπέδια στα παράθυρα των δικών μας σπιτιών.

Ένα βράδυ στις δύσκολες αυτές μέρες με τον Ηλία Ζησόπουλο μπαίνουμε στη Βεργίνα και στα σπίτια του Σαπλαχίδη και στις Σοφίας Γαβρά στο οποίο καθότανε ο Παγκράτης Παυλίδης με την οικογένειά του, (για τον οποίο αναφέρω παραπάνω). Χτυπώντας στο παράθυρο η νουνά ξύπνησε και έρχεται στο παράθυρο. «Ο Μιχάλης είμαι, της λέγω άνοιξε το παράθυρο». Ανοίγει και η πρώτη της κουβέντα ήταν: «Όπως στέκεσαι έτσι και στάσου, μην κουνιέσαι καθόλου, διότι γύρω-γύρω στα παράθυρα του σπιτιού βάλανε νάρκες και το πρωί έρχονται και τα βγάζουν. Όπως ήρθες έτσι και να φύγεις, περίμενε να σου φέρω λίγα τρόφιμα, ένα πουκάμισο, δύο ζευγάρια κάλτσες και ένα σαπούνι αυτά μου τα έδωσε η μάνα σου στην Βέροια να στα φέρω». Μέχρι που να με τα φέρει η νουνά εγώ έσκυψα με ένα μαχαίράκι που είχα και ανακάλυψα τη νάρκη και ακουμπώντας τα δάχτυλά μου στα τρία «κερατάκια» με προσοχή ψάχνω μήπως είναι παγιδευμένη με καμιά άλλη δίπλα. Διαπιστώνω ότι δεν είναι παγιδευμένη, απερίσκεπτα λοιπόν την ξεπαγίδευσα και την πήγα στον Ηλία που ήταν πιο πίσω καλυμμένος στην γωνία της αχυρώνας. Γυρίζω στο παράθυρο έρχεται η νουνά η πάντα ψύχραιμη και τακτική τροφοδότρια μας, σαν τον Άγιο Βασίλη με τα δώρα. Πάιρνω τα τρόφιμα, τα ρούχα την αποχαιρετώ και φεύγω. Φεύγοντας και πάλι μου λέει «πρόσεχε όπως ήρθες έτσι και να φύγεις». Δεν της είπα τίποτε ότι τη νάρκη την έβγαλα. Φεύγουμε λοιπόν με τον Ηλία περνώντας το ρέμα που είναι και δίπλα στο σπίτι. Κοντοστάθηκα για λίγο και αφού το καλοσκέφτηκα λέω στον Ηλία: «Κακώς την πήραμε τη νάρκη το πρωί που θα έρθουν να τις πάρουν η νάρκη θα λείπει και η γούρνα φαίνεται κενή άρα θα καταλάβουν πως ήρθαμε σε επαφή με την οικογένεια αυτή οπότε κλάψα Χαράλαμπε ποιος είδε τον χάρο και δεν φοβήθηκε». «Κάτσε εδώ Ηλία εγώ θα γυρίσω πίσω για να την ξανατοποθετήσω στο ίδιο σημείο». Έτσι και έγινε οπότε ούτε γάτα ούτε ζημιά. Πιάνοντας τα υψώματα πάνω από την Βεργίνα καθίσαμε με τον Ηλία να φάμε, παράλληλα αγναντεύουμε και την Βέροια με τα λαμπερά της ηλεκτρικά φώτα, λέγοντας μεταξύ μας πότε θα έρθει εκείνη η μέρα να μπούμε στις πόλεις, στα χωριά σαν απελευθερωτές να παρελάσουμε στους δρόμους των πόλεων να μας αγκαλιάζει ο λαός να μας χειροκροτεί να μας υποδέχονται με το στεφάνι της νίκης.

Καημένε Ελληνική λαέ ο πάντα υπερήφανος και ένδοξος στους αγώνες σου έσκυψες, γονάτισες και προσκύνησες στην άσπρη την «φαρίνα», στην κονσέρβα του Τρούμαν στους ψεύτικους μισθούς της ολιγαρχίας και του καπιταλισμού, οπλίστηκες στα αποσπάσματα των ΜΑΥδων, των ΜΑΔ και της χωροφυλακής σαν εθελοντές. Και από την άλλη επιστρατεύει στρατό η δήθεν τότε νόμιμη κυβέρνηση που εγκαθίδρυσαν οι Άγγλοι κατακτητές που για μία φορά ακόμη η πατρίδα μας ένοιωσε μία κατοχή ξένων χειρότερη και από εκείνη του Χίτλερ. Εμείς όμως ένα κομμάτι του Ελληνικού λαού, συνεχιστές του ένδοξου τιμημένου ΕΛΑΣ είχαμε δώσει τον όρκο αυτό που έλεγε και το τραγούδι: «Στα σπίτια μας δεν πάμε ποτέ μα ποτέ αφού υπάρχουν ξένοι κατακτητές». (Το τραγούδι αυτό θα το γράψω τελευταία ολοκληρωμένο μαζί και με όλα τα τραγούδια).

Το διάστημα αυτό και κατά τα τέλη Ιανουαρίου 1949 μαζί με τις ομάδες του Κολινδρού και Σερβίων πάμε για παρενόχληση στη Βεργίνα και συγχρόνως να βγάλουμε και ορισμένα τρόφιμα. Στα ακριανά και ακατοίκητα σπίτια οι μισθοφόροι βγάλανε ενέδρες, επειδή όμως εγώ γνώριζα τα επικάιρα και επικίνδυνα σημεία τους παρέκαμψα. Αφού μας αντιλήφθηκαν οπισθοχωρούν και πιάνουν την πλατεία του χωριού. Ταμπουρωθήκαμε στα γύρω σπίτια, η διάβασή μας όμως από την πλατεία ήταν υποχρεωτική προκειμένου να πιάσω την έξοδο της «Τούμπας» του συγκεκριμένου φυλακίου. Πίσω από εμένα ακολουθεί η ομάδα των Σερβίων με ομαδάρχη τον Παντελή Ιακωβίδη, φθάνοντας στην πλατεία δεχόμεστε τα πυρά τους, ακροβολισθείτε φωνάζει ο Παντελής, επίθεση, το υβρεολόγιο από την πλευρά τους να φωνάζουν κομμούνια γ..... το Χριστό σας την Παναγία σας, Βούλγαροι

γ..... την Βουλγαρία σας κ.λπ. Από την πλευρά μας εμείς να τους φωνάζουμε «πουλημένοι μισθοφόροι θα πεθάνετε», «αέρα παιδιά επάνω τους». Τα πολυβόλα και από τις δύο πλευρές ξερνούν φωτιά. Εγώ με τον ομαδάρχη πεταχτήκαμε από τα αριστερά τους και τους χτυπάμε στα πλάγια. Τα έχασαν οι μισθοφόροι με τον «αέρα» και το βάζουν στα πόδια για το οχυρό της «Τούμπας» εκεί που πάντα βρισκανε άσυλο, εκεί που τα οχυρά τους είναι ατράνταχτα. Πιάνουμε λοιπόν τα σημεία που θέλουμε προς εξασφάλιση των συνεργείων επιστράτευσης και συγκέντρωσης τροφίμων. Δεν κατορθώνουμε να επιστρατεύσουμε ούτε έναν διότι όπως αναφέρω και παραπάνω όλοι οι νέοι κάθε βράδυ τους υποχρέωναν να ανέβουν στην «Τούμπα» να κοιμηθούν ενώ ως προς τη συγκέντρωση τροφίμων κατορθώσαμε και φορτώσαμε αρκετά ζώα και προτού τελειώσει η μάχη αποχωρήσαμε προς την κατεύθυνση Γαλακτού. Ορισμένα από τα τρόφιμα παραδόθηκαν στην Επιμελητεία προς απόκρυψη, ο δε υπεύθυνος της Επιμελητείας ήταν ο Ψαράς για τον οποίον αναφέρω παραπάνω. Η απόκρυψη των τροφίμων είχε σαν σκοπό σε περίπτωση επιχειρήσεων να βολευόμαστε από τρόφιμα ή ακόμα και κανένα διερχόμενο δικό μας τμήμα να μπορούσαμε να το τροφοδοτήσουμε έστω για μία μέρα.

Παρ' όλο που βρισκόμαστε στην καρδιά του χειμώνα και ο Αλιάκμονας ποταμός είναι παραφουσκωμένος και παγωμένος παίρνουμε απόφαση να περάσουμε πέραν του ποταμού όλη η ομάδα να πάμε σε κάποιο τσιφλίκι του Τριανταφυλλίδη το οποίο βρίσκεται μεταξύ των χωριών Μέσης και Αρμου. Στο τσιφλίκι μάθαμε ότι βρίσκεται αρκετό καλαμπόκι, δίπλα όμως από το τσιφλίκι υπήρχε και κάποιο κτήμα των Γαλαναίων τους οποίους οπλίσανε και τακτικά φρουρούσαν το κτήμα τους. Αφού με τα πολλά περάσαμε από το ποτάμι βγαίνοντας από το παγωμένο νερό από το πολύ κρύο κοκαλιάσαμε. Αφού ντυθήκαμε αρχίσαμε το συνηθισμένο τροχάδην. Φθάνουμε κοντά στο τσιφλίκι, με πολλά μέτρα προφύλαξης και σε παράταξη μάχης ως συνήθως. Καταλαμβάνουμε τα σπίτια και τις αποθήκες, ορισμένοι μείναμε απ' έξω και ορισμένοι μπήκαν μέσα στις αποθήκες ψάχνοντας το καλαμπόκι. Βρίσκουμε το καλαμπόκι και μάλιστα αρκετό, επίσης βρίσκουμε και στην αχυρώνα ένα άλογο, το σαμαρώνουμε γεμίζουμε ορισμένα τσουβάλια τα οποία φορτώσαμε στο ζώο, και φορτωθήκαμε και εμείς, ο καθένας μας, πάνω από 20-30 κιλά. Με τα πολλά περνάμε το ποτάμι συμπτυχθήκαμε προς τον τομέα της Χαράδρας για πιο σιγουριά, διότι αν πηγαίναμε από τον κάμπο προς Παλατίτσα θα μας έπαιρνε η μέρα.

Την άλλη μέρα αφού τακτοποιήσαμε τα φορτία μας στην Επιμελητεία και επί τη ευκαιρία που είχαμε και το ζώο πήγαμε στο κτήμα των Γαλαναίων και σε μια αποθήκη τους, βρήκαμε σιτάρι και αλεύρι λίγα φασόλια και ορισμένες κότες τις οποίες την επομένη αφού τις ξεπουπουλιάσαμε τις βράσαμε και φάγαμε ύστερα από πολύ καιρό κοτόπουλο. Το διάστημα αυτό λόγω του χειμώνα, του κρύου και του αρκετού χιονιού που μας βρήκε υποχρεωθήκαμε να μην κάνουμε καμία κίνηση αφού εξασφαλίσουμε και αρκετά τρόφιμα. Ο εχθρός φυσικά με τις καιρικές αυτές συνθήκες του χειμώνα κάνοντας τοπικές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις προσπαθούσε να ανακαλύψει τα ίχνη μας δημιουργώντας μας ζημιές σκοτωμούς και καταστροφές των λημεριών (καλύβες) μας. Οπότε θα υποχρεωνόμασταν εμείς να βρούμε λαμαρίνες για ξαναφτιάξουμε το λημέρι και μάλιστα σε τοποθεσία κατάλληλη ώστε να έχουμε κάπως κοντά το νερό ή η φωτιά τη νύχτα να μη φαίνεται καθώς και να έχουμε και καλή παρατηρητικότητα. Το μόνο καλό που είχαμε ήταν το ξύλο μπόλικο και καλό που έπρεπε όλη τη νύχτα να έχουμε φωτιά από χοντρά «δρένια» για να έχουμε όλη την ημέρα κάρβουνα τα οποία σκεπάζαμε με τη στάχτη και από λίγα-λίγα ξεθάβαμε για να ζεσταινόμασταν.

Εκείνο που θέλω να αναφέρω εδώ είναι όλα σχεδόν τα δάση των Πιερίων τα είχαν και τα κατέχουν ακόμα οι λεγόμενοι Τσιφλικάδες (Μπένδες) από τους οποίους ξέρω και γνώρισα έναν Οικονόμου - Γέρου Χαρίλαος - ο Μαλάχ - Ταλακεριδής Γεώργιος - και Κόκκας. Φυσικά όλοι αυτοί από το 1946 μέχρι και το 1950 φύγανε στα κέντρα διότι όλα τα βουνά των Πιερίων ήταν Ανταρτοκρατούμενα. Οι κάτοικοι των χωριών των Πιερίων προτού

τους σηκώνουν όλο το διάστημα αυτό κόβανε και αποθηκεύανε ελεύθερα τα ξύλα τους για το χειμώνα, μετά όμως από το 1950 επανήλθαν και πάλι οι Μπέηδες εγκαταστάθηκαν στα Τσιφλίκια τους με τους δασοφύλακές τους οι οποίοι κατά προτίμηση έπρεπε να προέρχονται από τα εγκληματικά αποσπάσματα των μισθοφόρων, οπλισμένοι με τα άλογά τους να χτενίζουν ο καθένας την περιοχή του μήπως κανένας φτωχοχωριάτης κόψει κανένα φορτίο ξύλα να ζεστάνει τα παιδιά του. Συγκεκριμένα θα αναφέρω από τα πολλά ένα μόνο περιστατικό. Μέσα στη δεκαετία του 1950 κάποιο παιδί από το χωριό μου ονόματι Αλέκος Καραγιώργος και σε ηλικία 14 χρονών τον συλλαμβάνει ο δασοφύλακας να κόβει ξύλα, του δένει τα χέρια και με ένα άλλο σχοινί τον τραβούσε πίσω από το άλογό του να τον πάει στον Μπέη ο οποίος έμενε στο χωριό Ελαφίνα και σε μια απόσταση πάνω από 10 χιλιόμετρα. Τι να πει κανείς και τι να αφήσει επανήλθαμε και πάλι στο παλιό σάπιο καθεστώς, έξω από το χωριό δεν τολμάει κανείς μας να κόψει ούτε ένα ξύλο, οι κτηνοτρόφοι πρέπει να πληρώνουν στον Μπέη για να βόσκουν τα ζωντανά τους και μάλιστα κατά κεφαλήν όπως ορίζει το αφεντικό, ας είναι καλά «Ζήτω η Ελλάδα, Ζήτω η Βασιλευόμενη Δημοκρατία».

Το βράδυ συνήθως όταν μέναμε στο λημέρι όπως αναφέρω και παραπάνω και ιδιαίτερα τις μέρες αυτές του χειμώνα συζητούσαμε γύρω από τα θέματα που μας απασχολούσαν. Δηλαδή πού θα κάνουμε κρούσεις πού θα ναρκοθετήσουμε για ανατινάξεις σιδηροδρομικών γραμμών ενέδρες κ.λπ. Επίσης τα οικονομικά, τη διαφώτιση, την πειθαρχία την κριτική και αυτοκριτική που λέγαμε. Μάλιστα σε κάποια συνέλευση «χτυπήθηκε» ομόφωνα από όλη την ομάδα για τον εξής λόγο: Γυρνούσαμε από κάποια αποστολή εγώ με τον Παναγιώτη Βίτο (συνήθως στο λημέρι φθάναμε χαράματα). Στο λημέρι ήταν μόνον τα γεροντάκια ως συνήθως ο Καραγιώργος με τον μπάρμπα Σιώπη οι οποίοι καθόταν γύρω από τη φωτιά. Τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας δεν θυμούνται σε ποια αποστολή πήγαν. Αφού πλησιάσαμε στην καλύβα περίπου 10-15 μέτρα λέω στον Παναγιώτη: «Θα κάνω πλάκα τα γεροντάκια». «Τι θα κάνεις;» μου λέει, «κάτσε και θα δεις». Βγάζω την ταινία από το αυτόματο και οπλίζω επανειλημμένα να ακούσουν το συνηθισμένο κράκ-κράκ. Ο Παναγιώτης ξεκαρδίζεται στα γέλια. Κάποτε τα γεροντάκια ακούσανε τον θόρυβο του αυτόματου, αιφνιδιάζονται, πετιούνται έξω και πάνε προς το πυκνό δάσος εγκαταλείποντας τα πάντα. Συνέρχομαι αμέσως και αρχίζω να φωνάζω μπάρμπα Γιώργη-μπάρμπα Σιώπη γυρνάτε πίσω. «Εγώ ο Μιχάλης είμαι με τον Παναγιώτη». Σταμάτησαν, ο δε Παναγιώτης από τα γέλια δεν μπορεί να πει κουβέντα, εγώ πάλι τι να πω σαν «βρεγμένη γάτα» πλησιάζω και επαναλαμβάνω: «Ελάτε μην φεύγετε».

Μπαίνουμε στην καλύβα με τον Παναγιώτη, έρχονται τα γεροντάκια ο δε μπάρμπα Σιώπης πιο συγκρατημένος ο δε Καραγιώργος μας αρχίζει στις φωνές και να μας λέει: «Αν σας κοπανούσα καμιά ρίψη με το αυτόματο και σκότωνα κανέναν τι θα γινότανε»; Εγώ πάλι για να τους πειράξω περισσότερο τους λέω ότι ξέραμε πως θα το βάζατε στα πόδια κ.λπ. Ο Καραγιώργος απευθύνεται στον Παναγιώτη και του λέει: «Εσύ είσαι και μεγαλύτερος του και τον άφησες να κάνει αυτήν την χαζομάρα»; Έτσι λοιπόν για μερικές μέρες δεν με μιλούσε κανείς από τα παιδιά της ομάδας για τιμωρία. Φυσικά αφού συνειδητοποιήσα τον εαυτό μου με κακοφάνηκε πολύ αλλά είπαμε δεν μας έφταναν όλα τα άλλα, κάναμε και από καμιά τρέλα. Τελικά το αποσιωπήσαμε το όλο θέμα χωρίς να λάβει γνώση το Αρχηγείο διότι εάν γινότανε γνωστό στο Αρχηγείο μπορεί να είχα και κάποιες άλλες συνέπειες.

Κάπου-κάπου όταν όλη η ομάδα καθόμασταν στο λημέρι και δεν πηγαίναμε σε αποστολή εκτός από τη διαφώτιση κ.λπ. έπαιζα την λύρα μου τον κεμεντζέ που τον λέμε στην ποντιακή. Τραγουδούσα τα ποντιακά τραγούδια και τα Αντάρτικα για ψυχαγωγία. Επίσης τα βράδια αυτά κάπου-κάπου πηγαίναμε και για κυνήγι, τα αγριογούρουνα πολλά, ζαρκάδια επίσης πολλά και αν πεις και για λαγούς κάθε πουρνάρι και λαγός και τούτο επειδή εδώ και 3-4 χρόνια δεν κυνηγιόντουσαν από κυνηγούς γι' αυτό είχαν πολλαπλασιασθεί. Αλ-

λά το κακό για εμάς υπήρχε διαταγή του Αρχηγείου πως δεν πρέπει να ξοδεύουμε πυρομαχικά σε κυνήγια και αυτό γιατί εδώ στα μετόπισθεν ήταν αδύνατον να μας τροφοδοτήσουν με πυρομαχικά το γενικό Αρχηγείο.

Φλεβάρης αρχές, με τον Καραγιώργο και με λίγα χιόνια που είχαμε με πολλά μέτρα προφύλαξης κατεβαίνουμε στο χωριό Παλατίτσα. Εδώ είχαν οπλίσει και μεταφέρει του ντόπιους στη Βεργίνα, με όλα φυσικά τα ζωντανά τους και τα υπάρχοντά τους και κάθε τόσο ερχόντουσαν με τα κάρα τους και παίρνανε τροφές για τα ζώα τους. Μαζί τους φυσικά έρχονταν και πολλοί Βεργινιώτες. Με προσοχή μεγάλη μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια από την ανατολική πλευρά του χωριού από τα λεγόμενα «αλώνια», μέρα φυσικά και κατά της 10-11 η ώρα με προορισμό αν μπορέσουμε να έρθουμε σε επαφή με κανέναν κάπως της εμπιστοσύνης μας και να πληροφορηθούμε το τι γίνεται στο χωριό μου. Στο σπίτι που μπήκαμε και παρακολουθούμε, σε λίγο εμφανίζονται καμιά δεκαριά οπλίτες ΜΑΥδες σε απόσταση 100 μέτρων από εμάς, οι οποίοι ήταν καμουφλαρισμένοι από τα χαράματα μέσα στα σπίτια της Παλατίτσας. «Τώρα τι κάνουμε μπάρμπα Γιώργη»; του λέω. «Πίσω μου λέει για να πιάσουμε το ρέμα των «αλωνιών» ή το δάσος. Είναι πάνω από 300 μέτρα ανοιχτό το μέρος και θα μας δουν οπότε δε γλιτώνουμε κανείς μας» «Λούφα του λέω μπάρμπα Γιώργη αν κάνουν προς τα εδώ τότε θα τους φάει το μαύρο σκοτάδι». Όμως δεν μας είδαν γι' αυτό και πήγαιναν έτσι σαν «μπουλούκ ασκέρι». Για μια στιγμή σταμάτησαν και συζητούσαν με κάποιους χωριανούς με τα κάρα φορτωμένα άχυρα. Τα μάτια μας γαρίδα μήπως είναι και άλλοι και ιδιαίτερα από την πλευρά του Νότου. Γιατί τότε που λέμε «κλάφτα Χαράλαμπε». Αυτή η αγωνία κράτησε πάνω από μία ώρα, τελικά αφού άρχισαν να φωνάζουν τον κόσμο να φορτώσουν και να φύγουν καταλάβαμε ότι πλέον φεύγουν. Αφού διαπιστώσαμε ότι δεν υπάρχει κανείς από αυτούς επιστρέψαμε στη βάση μας. Με λίγα λόγια αν προχωρούσαμε προς το κέντρο θα «αγκαλιαζόμασταν» με τους μισθοφόρους.

Το διάστημα αυτό και με ημερομηνία συγκεκριμένη 9 Φεβρουαρίου του 1949 μετά από πληροφορίες που είχαμε ο συνοικισμός Αιγινίου ονόματι «Ακμουνάρ» όπως θυμάμαι με την παλιά του ονομασία το οπλίσανε με καμιά 15-20 ΜΑΥδες που ήταν ταμπουρωμένοι σε κάποιο διώροφο πέτρινο σπίτι. Παίρνουμε λοιπόν την απόφαση συγκεντρώνοντας τις τρεις ομάδες των κάτω Πιερίων, Κολινδρού, Τοχόβης και η δική μας για εξόντωση του φυλακίου αυτού και ανατίναξη του σιδηροδρομικού σταθμού Αιγινίου. Αφού συγκεντρωθήκαμε όλες οι ομάδες στο λημέρι του Κολινδρού πριν τα μεσάνυχτα βρισκόμαστε έξω από το συνοικισμό. Εκεί καταστρώνεται το σχέδιο για το πώς θα πρέπει να κυκλώσουμε το φυλάκιο χωρίς να μας αντιληφθούν.

Την κύρια και επικίνδυνη αποστολή την ανέλαβε η δική μας ομάδα με επικεφαλής τον Φλόγα και με οδηγό τον Ακούραστο- ψευδώνυμο- το πραγματικό του Μιχάλης το επίθετό του δε θυμάμαι. Η ομάδα του Κολινδρού ξεκίνησε από μέσα από τους μπαχτσέδες, η δική μας ξεκίνησε τον κεντρικό δρόμο και καμουφλαρισμένοι μέσα στο χαντάκι δεξιά του δρόμου, η δε ομάδα της Τοχόβης έπιασε τη διασταύρωση Κολινδρού-Αιγινίου για τη διαφύλαξη των μετόπισθεν. Όλη η δύναμη είναι γύρω στους τριάντα άντρες μαζί και δύο σαμποτέρ, κάποιος Μαυρομιχάλης από τη Θεσσαλονίκη νομίζω, τον άλλον δεν τον ενθυμούμαι.

Ξεκινάμε λοιπόν, μπροστά ο Ακούραστος πίσω του ο Φλόγας μετά εγώ πίσω από μένα ο Μήτσος Τσαπρατζής με το οπλοπολυβόλο και εν συνεχεία οι υπόλοιποι της ομάδας. Τα σκυλιά άρχισαν να μας γαβγίζουν, κατάλαβαν οι ΜΑΥδες και πιάσανε τις θέσεις τους μέσα και έξω από το φυλάκιο. Σκυφτά και με πολλά μέτρα προφύλαξης πλησιάσαμε το φυλάκιο στα 10-15 μέτρα- σε απόσταση αναπνοής που λέμε- μπροστά μας αντικρίζουμε τα συρματοπλέγματα. Εγώ με τον Φλόγα έχουμε τα αθόρυβα ψαλίδια δεν προλαβαίνουμε να τα χρησιμοποιήσουμε για το κόψιμο των συρμάτων και ακούμε μια φωνή: «Αλτ τι είστε;» Τους απαντά ο Φλόγας ψύχραιμα. «Είμαστε Αντάρτες είμαστε αδέρφια σας και μην πολεμάτε για ξένα συμφέροντα». Δεν πρόλαβε να τελειώσει την τελευταία του λέξη μας πλακώνουν τις μπαταρίες και με το συνηθισμένο υβρεολόγιο.

Από την πλευρά μας δεν εκδηλωθήκαμε παρά τους προκαλούμε να παραδοθούν, αλλά αυτοί συνεχίζουν. Τους φωνάζει ο Φλόγας και πάλι. « παραδοθείτε γιατί θα σας τινάξουμε στον αέρα». Τίποτα αυτοί συνεχίζουν, τους αρχίζουμε και εμείς, εκδηλώνεται και η άλλη ομάδα μας, ταυτόχρονα αρχίζουν με τα βαριά πολυβόλα τους από τα φυλάκια του Αιγινίου και σε απόσταση γύρω στα 200 μέτρα πάνω από εμάς. Χαλασμός Κυρίου από σφαίρα και χειροβομβίδα το ευτύχημα είναι που μας καλύπτει το χαντάκι και ορισμένα δέντρα. Τότε μας φωνάζει ο Φλόγας να κάνουμε χρήση του πάντζερ ή «σκορδοκόπανο» που το συνηθίζαμε στη δική μας γλώσσα. Είναι ένα όπλο με κεφαλή, στο μπροστινό μέρος ενός σωλήνα. Για να κάνεις τη χρήση του όμως πρέπει να'σαι όρθιος και πίσω σου 7 μέτρα δεν πρέπει να υπάρχει τίποτα ούτε τοίχος ούτε δέντρο ή άλλο αντικείμενο διότι τα μισά αέρια φεύγουν πίσω και αν βρουν κάποια αντίσταση σκοτώνονται ο ίδιος. Η κεφαλή του η οποία εκτοξεύεται κάνει χρήση περίπου στα 50 μέτρα έχει όμως τέτοια ικανότητα και δύναμη να σωριάσει ολόκληρη κατοικία να ακινητοποιήσει ακόμα και τανκ. Αφού λοιπόν τους κατηλώσουμε για λίγο πετιέται ο Μαυρομιχάλης αν ενθυμούμαι καλά ή ο άλλος ο ακόλουθός του στο μέσον του δρόμου και στέλνει την κεφαλή στο κέντρο του διώροφου φυλακίου. Τaráχτηκε ο τόπος λες και έγινε σεισμός των 7-8 ρίχτερ. Σωριάζεται το κτίριο, φωνές κακό μέσα στο φυλάκιο. Αρχίζουν να φωνάζουν, «παραδινόμαστε παιδιά».

Όσοι γλίτωσαν πετάχτηκαν έξω και πάνω από τα συρματοπλέγματα μας δίνουν τα όπλα τους. Δεν χάνουμε καιρό και με τα ψαλίδια εγώ με το Φλόγα κόβουμε το συρματοπλέγμα και μπαίνουμε μέσα όλη η ομάδα. Τους βγάζουμε έξω όλους με τα χέρια ψηλά. Μέσα στο φυλάκιο ότι ιματισμός στρατιωτικός υπήρχε τον πήραμε επίσης και τα πυρομαχικά που υπήρχαν. Αιχμάλωτοι 8, 2-3 σκοτωμένοι και ορισμένοι κατόρθωσαν να ξεφύγουν από την πόρτα των συρματοπλεγμάτων. «Γρήγορα», φωνάζει ο Φλόγας εμένα το Μαυρομιχάλη το Σπάρτακο και άλλους 2-3 σύνολο αν ενθυμούμαι καλά 5-6. «Να πάμε να ανατινάξουμε τον σιδηροδρομικό σταθμό ο οποίος είναι γύρω στα 300 μέτρα μακριά και κάτω από την μύτη των πολυβόλων του Αιγινίου». Δεν θα ξεχάσω την επιδεξιότητα και την ταχύτητα του Μαυρομιχάλη σε διάστημα δέκα λεπτών περίπου ναρκοθέτησε όλο το κτίριο σύνδεσε με βραδύκαστο φυτίλι όλες τις νάρκες και αφού τοποθέτησε και το μολύβι χρώ-νου των πέντε λεπτών ούτως ώστε να προλάβουμε να απομακρυνθούμε κάπως και εμείς. Σε λίγο πράγματι κατεδαφίστηκε όλο το κτίριο.

Φεύγουμε λοιπόν για το προκαθορισμένο σημείο που ορίσαμε. Εκεί συγκεντρώθηκαν όλες οι ομάδες με τους αιχμαλώτους. Φθάνοντας και εμείς ξεκινάμε. Εμείς με τους αιχμαλώτους με επικεφαλής τον Μαυρομιχάλη ο δε Φλόγας με τα υπόλοιπα παιδιά των ομάδων μπήκαν στον συνοικισμό για να πάρουν ορισμένα τρόφιμα. Εμείς που αναλάβαμε τη συνοδεία των αιχμαλώτων ακολουθούμε το δρομολόγιο δεξιότερα του χωριού «Λότσιανο» με την παλιά ονομασία με την καινούργια Παλιάμπελο, ακατοίκητο και αυτό και να βγούμε δεξιότερα από το λημέρι Καστανιά Κολινδρού. Εδώ λοιπόν στα «άσπρα βράχια» που λέγαμε χαρακτηριστική τοποθεσία χωρίς καν οι αιχμάλωτοι να υποψιαστούν ότι εκεί κοντά είναι το λημέρι της Καστανιάς Κολινδρού. Εδώ λοιπόν στα «άσπρα βράχια» θα περιμένουν με το Φλόγα με τις ομάδες. Απώλειες δικές μας θύματα κανένα αν ενθυμούμαι. Στην όλη πορεία με τους αιχμαλώτους και αφού περάσαμε και τα πιο επικίνδυνα σημεία συζητούσαμε πλέον ελεύθερα λέγαμε και μερικά αστεία για να τους δώσουμε και θάρρος, θυμάμαι ένας από τους αιχμαλώτους με ρώτησε: «Πρέπει να ήσασταν πολλοί Αντάρτες απόψε στο Αιγίνιο;», «Ναι του λέω περισσότεροι από ένα Τάγμα». Με ξαναρωτάει: «εμείς θα το βρούμε το Τάγμα»; «Θα το βρούμε αλλά ίσως αύριο διότι το Τάγμα συμπύκνωθηκε από την πλευρά της Καστανιάς νωρίτερα για να πιάσει την έδρα του στην τοποθεσία Γαλακτό» του απαντώ.

Τώρα μόλις φθάσαμε σε κάποιο σημείο πάνω από το μεγάλο ρέμα του Κρασποπούλη θα καθίσουμε να περιμένουμε τη διμοιρία οπισθοφυλακής και αφού ξεκουραστούμε καλά όλη μέρα το βράδυ θα φύγουμε για το Τάγμα. Αφού φθάσαμε στο καθορισμένο σημείο που

ορίσαμε με το Φλόγα πάνω από τον Κρασσούλη περιμένοντας τις ομάδες καθίσαμε να ξεκουραστούμε, κάνοντας στους αιχμαλώτους και την πρόταση αν θέλει κανείς να κάνει την σωματική του ανάγκη. Εκείνο που παρατηρούσαμε όλοι μας ήταν πως όλοι οι αιχμάλωτοι κοιτιόντουσαν μεταξύ τους μήπως τους κάνουν κακό Όλους τους αιχμαλώτους η Διοίκηση τους έστειλε στην περιοχή Βορείου Ολύμπου.

Άλλο περιστατικό τις μέρες αυτές πάλι με τον Ηλία. Αποστολή στην γιάφκα της Βεροίας την οποία όπως αναφέρω παραπάνω είχε στηθεί ο Γιώτας- ψευδώνυμο- το πραγματικό του Ιορδανίδης Κώστας, στέλεχος της Αλληλεγγύης από τη Βέροια. Το σημείο της γιάφκας ήταν κάτω από την Εληά Βεροίας σε κάποιον μπαχτσέ και πάνω από τον μπαχτσέ σε απόσταση 200-300 μέτρων στο σπίτι του Βουζουλίδη ήταν τοποθετημένος ο προβολέας ο οποίος όταν έριχνε τους προβολείς του προς εμάς λες και βρισκόμασταν στο φως της ημέρας. Αφού πλησιάσαμε το καθορισμένο σημείο της γιάφκας το οποίο γνώριζε καλά ο Ηλίας δεν βρήκαμε ούτε σημείωμα αλλά και το κουτί πεταγμένο. Εν πάση περιπτώσει στην επιστροφή φθάνοντας κάτω από το χωριό Βαρβάρες καθίσαμε για λίγο να πάρουμε μια ανάσα. Ρίχνει μια ματιά ο Ηλίας στο ρολόι της τσέπης του και μου λέει: «Βρε Μιχάλη μια που έχουμε ώρα δεν πάμε στις παράγκες εκεί μένει η γυναίκα μου με τον πατέρα της», Οι παράγκες αυτές ήταν στρατώνες των Γερμανών και μετέπειτα των Άγγλων και ορισμένα χωριά των Πιερίων τους ξεπιτώνανε και τους βάζανε στις παράγκες αυτές (ΤΟΛ). Αλλά σαν στρατόπεδο είχε φρουρά από ΜΑΥδες και τα φώτα γύρω-γύρω φέγγανε λες και ήταν μέρα. Επίσης τα φυλάκια ήταν το ένα κοντά στο άλλο με διπλοσκοπιές και όλο το στρατόπεδο ήταν περιτυλιγμένο με συρματοπλέγμα. Τις πληροφορίες αυτές τις γνωρίζαμε καλά, αλλά και το χατίρι του Ηλία δεν μπορούσα να το χαλάσω διότι είχε δύο χρόνια να δει τη γυναίκα του και το παιδί του. «Πάμε Ηλία, αλλά γνωρίζεις σε ποια παράγκα είναι η γυναίκα σου; ή θα πέσουμε σε κανενός αντιδραστικού οπλίτη την οικογένεια!» « Όχι μου λέει εκείνο που θέλω από εσένα είναι να εξασφαλίσεις και να με καλύψεις τα νώτα μου στην επιστροφή μου», Ξεκινάμε σκαρφαλώνοντας στην απότομη ανηφόρα και περνώντας τον επικίνδυνο κεντρικό δρόμο Βαρβάρες-Βέροια φθάνοντας στο υψόμετρο του στρατοπέδου και αντικρίζοντας το συρματοπλέγμα καθίσαμε για παρακολούθηση για να βρούμε από πού θα τρυπήσει ο Ηλίας.

Παρακολουθούμε και τους σκοπούς των φυλακίων, οι λάμπες από τους ηλεκτρικούς στύλους φωτίζουν τον τόπο. «Από πού θα τρυπήσεις Ηλία» του λέω; «Από το ενδιάμεσο των σκοπιών», Σηκώνω το κουλουριασμένο συρματοπλέγμα και σέρνοντας ο Ηλίας στην κοιλιά σαν το φίδι χώνεται μέσα. «Πρόσεξε μου λέει σε σένα βασίζομαι μην με τυλίξουν μέσα χάθηκα». «Τράβα του λέω μην φοβάσαι και ο Θεός βοηθός», Νωρίτερα καθορίσαμε και το μέρος της συνάντησης σε περίπτωση που χτυπηθούμε και ξεκοπούμε. Με τα πολλά κατορθώνει και βρίσκει την παράγκα στην οποία έμενε η γυναίκα του. Πραγματικός «τριποφράκτης» ο Ηλίας. Υστερα από καθυστέρηση αρκετή περίπου μισής ώρα άρχισα να ανησυχώ, να υποψιάζομαι μήπως τον τύλιξαν σαν το ποντίκι σε καμιά παράγκα ή τα πεθερικά του τον υποχρέωσαν να μείνει και να τον παραδώσουν την επομένη στις αρχές. Άρχισαν και μου έμπαιναν «ψύλλοι στα αυτιά μου», Ανησυχώ, η υπομονή μου άρχισε να εξαντλείται αλλά και πώς να φύγω.

Με τα πολλά κάποτε τον αντιλαμβάνομαι να έρχεται σέρνοντας με ένα καλάθι στα χέρια του. Μου το δίνει πάνω από τα σύρματα μαζί και ένα ψωμί, σηκώνω και πάλι το συρματοπλέγμα βγαίνει ο Ηλίας και κατεβαίνουμε τον κατήφορο, παίρνοντας τις Βαρβάρες από την κάτω πλευρά τους εκεί σε ένα σημείο μέσα στα αρπέλια. Ξεθαρρεύοντας πια πλέων καθίσαμε και φάγαμε το ψωμοτύρι μας. Φθάνοντας τον Αλιάκμονα μπαίνουμε μέσα κατευθείαν με τα ρούχα, μπροστά εγώ πίσω ο Ηλίας ευτυχώς που ο καιρός ήταν καθαρός και το φεγγάρι ολοκληρωμένο. Ξαφνικά με πιάνει ο Ηλίας από πίσω. «Σταμάτα» μου λέει. Το σύρμα του ναρκοπεδίου από τις ακτίνες του φεγγαριού γυάλιζε, κοκαλώσαμε και οι δύο παρακολουθούμε με προσοχή βλέπουμε τους πασσάλους κυρτωμένους ανά δέκα μέτρα μέ-

σα στο νερό (που το νερό δεν ήταν παραπάνω από 20 πόντους), καθώς και τρεις νάρκες παγιδευμένες στον κάθε πάσσαλο. Δεν χάνουμε χρόνο σε λίγα λεπτά μέσα τις ξεπαγιδεύουμε και τις πήραμε μαζί μας.

Περνώντας από το ακατοίκητο χωριό το Μετόχι εκεί σε κάποιο σημείο που ο εχθρός έβγαζε φυλάκιο την μία νάρκη από τις τρεις την τοποθετήσαμε εκεί. Εν τω μεταξύ οι ώρες κυλάνε, κατά τις 4-5 η ώρα ξημερώνοντας βρισκόμαστε κάτω από τη Βεργίνα. «Ευκαιρία του λέω Ηλία να μπούμε στο χωριό να πάρουμε πληροφορίες». Ευκαιρία λέω διότι τα ξημερώματα οι ενέδρες του εχθρού μαζεύονται στην «Τούμπα». Το πρώτο σπίτι εις το οποίο ήθελα να πάνω ήταν το σπίτι του αρχιΜΑΥ Χριστοδουλίδη Χαρ. εις το οποίο έμενε κάποιος Δημητριάδης Ιωάννης από το Μετόχι δικός μας άνθρωπος και συνήθως είχε και εφημερίδα πάντα στο σπίτι του. Αυτό το γνώριζα από προηγούμενες επισκέψεις μου στον μπάρμπα Γιάννη. Βαδίζοντας λοιπόν όλο τον κεντρικό δρόμο κοντά στο σπίτι όπου ο δρόμος ήταν παγιδευμένος από ναρκοπέδιο και το σύρμα έπανε από τη μία πλευρά του δρόμου στην άλλη, τον Ηλία τον έχω πίσω περίπου 10-15 μέτρα. Κρατούσα και το καλάθι με το τυρί και τα αυγά που του έδωσε η γυναίκα του.

Κάθομαι για λίγο και παρακολουθώ δεν βλέπω και δεν ακούω τίποτα. Το αυτόματο το 'χω περασμένο χιαστή το λαιμό και προτεταμένο με το χέρι στη σκανδάλη, προχωρώντας όμως η κάνη του αυτομάτου παρέσυρε το σύρμα και στο ένα μέτρο αριστερά μου αντιλήφθηκα τη νάρκη. Αστραπιαία πέφτω στα γόνατα και με το αυτόματο καλύπτω το κεφάλι μου. Γίνεται η έκρηξη, τα αέρια κάπως μα θαμπώσανε, με την κίνηση του αυτομάτου στο κεφάλι μου έπεσε το δίκχο και ένα βλήμα έσπασε το καπάκι από το γεμιστήρα. Εάν δεν χτυπούσε στο γεμιστήρα το βλήμα θα με χτυπούσε στο κεφάλι και σήμερα θα ήμουν μακαρίτης. Από το μέσα μέρος του δίκχου είχα το όνομά μου γραμμένο ολογράφως, το οποίο το πρωί το βρήκαν οι μισθοφόροι. Τύχη λοιπόν με τον πήχη που λέμε. Ο Ηλίας πεσμένος δεξιά του δρόμου μόλις με είδε με φωνάζει: «έπαθες τίποτα»;, «όχι» του λέω. Αλλά σε λίγα δευτερόλεπτα από το φυλάκιο της «Τούμπας» τα βλήματα των άλλων άρχισαν να πέφτουν βροχή, εν πάση περιπτώσει με άλματα ξεφύγαμε από τον κίνδυνο, και όταν ξημέρωσε για τα καλά ήμασταν στο λημέρι, λέγοντας στα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας όλη την ιστορία της νύχτας.

Την περίοδο αυτή και μάλιστα αρχές Μαρτίου του 1949 μάθαμε πως θα μας έρθουν από τη σχολή Αξιωματικών Πολιτικοί Επίτροποι με τον βαθμό του Ανθ/γού εκπαιδευμένοι στα σαμποτάζ, εμπειροπόλεμοι και μπαρουτοφαγωμένοι του Γράμμου και του Βίτσι. Πράγματι στις 5 Μαρτίου μας έρχονται περίπου 20 αξιωματικοί με επικεφαλής τον Μακεδόνα- ψευδώνυμο- το πραγματικό του όνομα Γιώργος το επίθετό του δεν το θυμάμαι από το Καταφή κοζάνης ο οποίος θα αναλάμβανε την Υποδιοίκηση του Αρχηγείου με Διοικητή κάποιον Δούκα ψευδώνυμο το πραγματικό του Ιωάννης Τσιτσιρίκος από το Λιτόχωρο Κατερίνης. Μέσα στους είκοσι ήταν και ο αδερφός μου Λάκης ο οποίος μου έφερε ένα πιστόλι παραμπέλ δώρο.

Βέβαια ο καθένας από αυτούς θα πήγαινε στις γνωστές ομάδες της περιοχής του σαν γνωστός του τόπου, στην δική μας ομάδα ήρθαν τρεις ο αδερφός μου Λάκης, ο Παπαδόπουλος ο Νίκος από την Παλατίτσα και ο Παυλίδης Παύλος από το Νέο Πρόδρομο. Στην ομάδα του Κολινδρού πήγε κάποιος Σπαθούλης από την Παλιόστανη ο Θωμάς από την Σφενδάμη και κάποιος ονόματι Ανέστης νομίζω και αυτός από την Σφενδάμη Κατερίνης, Επίσης στην ομάδα της Τόχοβας πήγε ο Γιάννης Παπαδόπουλος σαν ομαδάρχης, μία κοπέλα ονόματι Μαίρη την οποία και παντρεύτηκε ο Γιάννης Παπαδόπουλος οι οποίοι διαμένουν τώρα οικογενειακώς στην Κατερίνη. Στις υπόλοιπες ομάδες Λιτοχώρου και Σερβίων δεν θυμάμαι πόσοι και ποιοι πήγανε.

Τη διοίκηση του Αρχηγείου την αποτελούσαν με την καινούργια σύνθεση οι παρακάτω συναγωνιστές. Διοικητής ο Δούκας ένας εξαιρετικός αγωνιστής και από τους πρώτους Αντάρτες του Λιτοχώρου μορφωμένος και με το βαθμό του Ταγματάρχη, Υποδιοικητής ο

Μακεδόνας ένα από τα πρωτοπαλίκαρα του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ ο οποίος παρακολουθούσε τις τρεις ομάδες των Κάτω Πιερίων- Μελίκης-Κολινδρού και Τοχόβης με βαθμό Λοχαγού, Αξιωματικός πληροφοριών ο Καραμούλας Βασίλειος από την Καλλιθέα Ελασσόνας μορφωμένο παιδί, φοιτητής, και με βοηθό του τον Φλόγα τον οποίο είχαμε μέχρι τώρα ομαδάρχη της ομάδας μας. Ασυρματιστής ο Μήτσος ο Τσούπρος από τα Καταλώνια Κατερίνης για τον οποίο αναφέρω παραπάνω, και στη διαφώτιση κάποιος Φλαμουριάς με ψευδώνυμο το πραγματικό του δε γνωρίζω αλλά ούτε και την καταγωγή του. Οι έξι λοιπόν αυτοί αποτελούσαν την καινούργια Διοίκηση του Αρχηγείου Πιερίων.

Επικεφαλής στη δική μας ομάδα σαν ομαδάρχης τοποθετήθηκε ο αδερφός μου Λάκης τον οποίο σε κάποιο διάστημα τον αντικατέστησε η Διοίκηση διότι δεν μπόρεσε να αποδώσει όπως θα έπρεπε. Αυτό φυσικά παρατηρήθηκε και σε άλλους Πολιτικούς Επιτρόπους. Συγκεκριμένα ένα βράδυ έπρεπε να κάνουμε κάποια κρούση πέρα του Αλιάκμονα ποταμού στα καμποχώρια και συγκεκριμένα στο χωριό Ξεχασμένη Βεροιάς, το δρομολόγιο φυσικά το γνώριζα καλά και το πέρασμα του ποταμού από προηγούμενες αποστολές, Στη διαδρομή σε κάποιο σημείο μας σταματάει ο αδερφός μου και σαν ομαδάρχης προτείνει να μείνουν δύο σε κάποιο σημείο της Γεράκης και άλλοι δύο στον πόρο του ποταμού για την εξασφάλιση κάπως των μετόπισθεν στην επιστροφή μας, Μα εμείς όλοι είμαστε περίπου δέκα και αφήνοντας τους τέσσερις, με τους έξι δεν μπορούμε εύκολα να αντιμετωπίσουμε κάποια ενδεχόμενη κατάσταση, Εν πάση περιπτώσει του λέμε η τακτική η δική μας εδώ είναι, εδώ χτυπάμε και αλλού βρισκόμαστε.

Όλοι λοιπόν σε αποστολή περνώντας τον ποταμό και σε απόσταση περίπου ενός χιλιομέτρου είναι το χωριό Ξεχασμένη την οποία διασχίζει η σιδηροδρομική γραμμή η οποία και φυλάσσεται από ΜΑΥδες. Αφού πλησιάσαμε τις γραμμές και στα πρώτα σπίτια δεχθήκαμε τις πρώτες μπαταριές, επειδή όμως γνωρίζοντας την ολιγοψυχία τους με το «αέρα επάνω τους» εξαφανίστηκαν. Μπαίνουμε στο χωριό συγκεντρώνοντας ορισμένα τρόφιμα και ένα φορτίο αλεύρι και ξεκινήσαμε για την επιστροφή μας διότι η διαδρομή ήταν αρκετή και προτού μας πιάσει η μέρα να πιάσουμε το δασωμένο της Παλατίτσας. Με τον ερχομό των Πολιτικών Εκπροσώπων και με ορισμένες ανασυγκροτήσεις που έκανε ο Μακεδόνας και με τη νέα τακτική που αρχίσαμε να εφαρμόζουμε μπαίνουμε πλέον σε άλλη μορφή πολέμου. Δηλαδή θα κάνουμε μαζικά χτυπήματα, αφού συγκεντρωθούμε 3-4 ομάδες με δύναμη πάνω από 30-40 Αντάρτες βγάζοντας και από τις αποκρύψεις τα βαριά πολυβόλα και έτσι δημιουργώντας την εντύπωση στον εχθρό ότι στα Πιέρια υπάρχουν πολλά τμήματα Ανταρτών θα απασχολούμε δυνάμεις του εδώ στα μετόπισθεν.

Το διάστημα αυτό αρχές Απριλίου, οι μισθοφόροι ΜΑΥδες του χωριού Ρυάκια Κατερίνης με τα αποσπάσματα χωροφυλακής άρχισαν πλέον και κινούνταν και τη νύχτα ξέροντας βέβαια ότι ο κύριος όγκος των δυνάμεών μας βρίσκεται στο μέτωπο. Ξεθαρρεμένοι μια βραδιά βγήκανε και στήσανε ενέδρα πάνω από το χωριό Καταλώνια, κάπου εκεί ξέρανε ότι λημεριάζει η ομάδα Τόχοβας, Αφού κάθισαν όλη την επόμενη μέρα λούφα κρυμμένοι το βραδάκι ξέροντας την τακτική μας, ότι δηλαδή θα κινηθεί η ομάδα σε κάποια αποστολή.

Όμως εμείς είχαμε ως τακτική, ξεκινώντας η ομάδα για αποστολή νωρίτερα να φεύγουνε δύο της ομάδας για ανίχνευση μπροστά, (στην ομάδα αυτής της Τόχοβας έτυχε να βρίσκεται και ο Φλόγας τις μέρες αυτές για συγκέντρωση πληροφοριών ως συνήθως έκανε), Φεύγοντας λοιπόν τα δύο παιδιά ο Αλέκος Καρόζας νομίζω από το χωριό Ρυτίνη Κατερίνης και ο Φάνης από την Τόχοβα αν ενθυμούμαι καλά πέφτουν στην ενέδρα των Ρυακιωτών ΜΑΥδων σκοτώνοντας τον Αλέκο τον οποίο και αποκεφάλισαν στα γρήγορα για να εισπράξουν τα κόμιστρα που δινόταν για κάθε κεφάλι Αντάρτη βάσει του νόμου των τότε κυβερνήσεων, ο Φάνης ευτυχώς γλίτωσε. Τα υπόλοιπα παιδιά της ομάδος στο λημέρι ξαφνιάστηκαν και ξεκίνησαν για αναγνώριση, σε λίγο καταφθάνει ο Φάνης και αναφέρει το γεγονός, Φθάνοντας τα παιδιά στο μοιραίο σημείο της ενέδρας, βρίσκουν τον Αλέκο

χτυπημένο και παρμένο το κεφάλι του. Εκεί τότε συγκεντρώθηκαν όλα τα παιδιά με επικεφαλής το Φλόγα πάνω από το λεβέντικο κορμί του παλικάριου Αλέκου και έδωσαν τον όρκο τιμής προς το αίμα του Αλέκο θα το πάρουνε πίσω.

Την ίδια βραδιά φεύγει ο Φλόγας για την Ελαφίνα, εκεί στην περιοχή κάπου βρισκότανε ο Μακεδόνας με τους συνδέσμους του και ο Ψαράς από την Παλατίτσα σαν επικεφαλής των αποκρύψεων όπως αναφέρω και παραπάνω, Αναφέρει το γεγονός ο Φλόγας στο Μακεδόνα και σε συνέχεια κατεβαίνει στη δική μας ομάδα μας αναφέρει και εμάς το δυσάρεστο γεγονός, και αμέσως μου δίνει κάποιο σημείωμα το οποίο πρέπει να το είχε γράψει ο Μακεδόνας για να το πάνω στην ομάδα Κολινδρού, Το διαβάζει ο Σπαθούλης και φεύγουμε όλοι μαζί για την Ελαφίνα, η δική μου ομάδα μαζί με το Φλόγα φύγανε και αυτοί για την Ελαφίνα, Το απόγευμα συγκεντρωθήκαμε όλοι μαζί στην Ελαφίνα βγάζοντας και από την απόκρυψη και ένα βαρύ πολυβόλο, και όλοι μαζί το βράδυ φύγαμε για την ομάδα της Τοχόβης, Μαζί μας πήραμε και τα γεροντάκια τον μπάρμπα Βασίλη Τόγου από την Χαράδρα, τον μπάρμπα Μήτσο Πιτσιλή από το Τόξο Κατερίνης και τον Μπάκο Αντώνιο από την Μεριάνα Κατερίνης. Πληροφορίες υπάρχουν στη γιάφκα της ομάδας Τοχόβης ότι ανατολικά από το χωριό Ρυάκια προς την περιοχή του χωριού Έλαφος βγαίνουν φυλάκια οι μισθοφόροι Ρυακιώτες του εθελοντικού αποσπάσματος για να φρουρήσουν τους ξυλοκόπους τους οποίους πληρώνει ο Μπέης ο Τσιφλικάς, για εμπόριο ξύλου και κάρβουνου.

Καταστρώνουμε το σχέδιο επιχείρησης με επικεφαλής πάντα τον Μακεδόνα-Φλόγα και την ομάδα Τοχόβης σαν άνθρωποι του τόπου που γνωρίζουν με ακρίβεια τη δύναμη και την τακτική του εχθρού. Από βραδύς φεύγει ο μπάρμπα Μήτσος Πιτσιλής με έναν ακόμη Αντάρτη -και οι δύο άνθρωποι του τόπου- να πιάσουν θέση κοντά στο φυλάκιο και το πρωί ερχόμενοι οι μισθοφόροι πρέπει με πάση θυσία να χτυπήσουν έναν ή δύο και να φύγουν προς την απέναντι πλευρά στην Ράχη την οποία στήσαμε εμείς οι τρεις ομάδες τις ενέδρες μας. Το βαρύ πολυβόλο το οποίο στήσαμε κάτω από τον Πλατύδρομο στη θέση αντέρεισμα που λέγαμε με δύο μόνον άντρες που ο κανονισμός λέει ένα βαρύ πολυβόλο πρέπει να συνοδεύεται από 5-6 άντρες και ένα ζώο για τη μεταφορά του. Από τη θέση αυτή που στήθηκε το πολυβόλο με τους δύο άντρες έχει ακτίνα βολής πάνω από δύο χιλιόμετρα που μπορεί να μας προστατεύσει στην οπισθοχώρηση διότι ιδιαίτερα η δική μας ομάδα έχει διεισδύσει πάνω από 7-8 χιλιόμετρα στο εχθρικό έδαφος, και όλη αυτή την απόσταση την καλύπτουμε ανά 5-6 άντρες σε κάθε επίκαιρο σημείο.

Τις πληροφορίες που έχουμε για το χωριό Ρυάκια είναι πως εκτός από τους 200 μισθοφόρους υπάρχει και ένας λόχος στρατού δηλαδή εάν γίνει σύγκρουση κατά μέτωπο θα πολεμήσουμε ένα με δέκα και δεν είναι μόνον αυτό, Μόλις εκδηλωθεί η μάχη θα αρχίσει και το πυροβολικό από το Κίτρος Κατερίνης, συγχρόνως θα φθάσει και η αεροπορία, όλες λοιπόν τις συνέπειες αυτές τις γνωρίζουμε και πολλές φορές τις ζήσαμε στο πετσί μας, Μετά το μεσονύχτι ξεκινήσαμε όλες οι ομάδες για τον τόπο προορισμού ο μπάρμπα Μήτσος Πιτσιλής με έναν ακόμα τραβήξανε για την αποστολή που τους δόθηκε.

Η δική μας ομάδα με επικεφαλής τον Φλόγα τοποθετηθήκαμε στην τελευταία και πιο επικίνδυνη θέση, η πεντάδα η δική μας αποτελείται από τον Φλόγα, τον αδερφό μου Λάκη, το Νίκο Παπαδόπουλο σκοπευτή του οπλοπολυβόλου ο Ηλίας και εγώ, οι υπόλοιποι της ομάδας μας με σκοπευτή το Σπάρτακο Παπαδόπουλο είναι καλυμμένοι στα ακριανά σπίτια του χωριού Καλύβια Χαράδρας για να μας καλύψει σε ώρα ανάγκης. Αφού ξημέρωσε καλά βλέπουμε γύρω μας χωράφια ακαλλιέργητα και κατά διαστήματα δάση με καλή ξύλευση, ταυτόχρονα βλέπουμε και τους μισθοφόρους να έρχονται να πιάσουν τα καθορισμένα σημεία για τη φρουρή των ξυλοκόπων, και από πίσω οι ξυλοκόποι με τα ζώα τους.

Σε λίγο ακούμε τις μπαταριές από τους δύο δικούς μας, και φεύγοντας με κατεύθυνση προς εμάς έτσι ήταν το σχέδιο κανονισμένο να τους παρασύρουμε τους μισθοφόρους προς εμάς, βέβαια οι Ρυακιώτες είχαν το θάρρος και τη συνήθεια όταν βλέπανε Αντάρτη να τον

κυνηγάνε αν ήταν δυνατόν μέχρι τα λημέρια μας. Έρχονται και οι δικοί μας πιάνουν και αυτοί θέση κοντά μας ο Φλόγας έτοιμος τους παρακολουθεί είναι περίπου τριάντα όλοι ντυμένοι στο χακί και λυσσασμένοι τρέχοντας και βάζοντας για να εντοπίσουν τους δύο δικούς μας, αμέσως ο Φλόγας μα δίνει εντολή να μην ρίξει κανένας αφήστε τους να φύγουν από το πίσω μέρος του αυχένα, και στο γυρισμό που θα είναι και ξεθάρρετοι θα τους φάει το μαύρο σκοτάδι.

Πράγματι λοιπόν αφού ξέφυγαν και χόρτασαν από τουφεκίδι μέσα στα ρέματα, γιατί μήπως θα σκεπτόταν το ξόδεμα των πυρομαχικών τους; Ο Θεός Τρούμαν έστειλε ενώ εμείς πάντα με το σταγονόμετρο, για να επιστρέψουν όμως αργήσανε περίπου μία ώρα. αρχίσαμε να ανησυχούμε, μήπως ακολουθήσουν άλλο δρομολόγιο επιστροφής ή έχει ακολουθήσει και άλλη δύναμη και βρεθούμε μεταξύ δύο πυρών ή σπάσουν καμιά από τις πεντάδες μας και μας κλείσουν για καλά μέσα σε κλοιό. Ε, κάποτε βλέπουμε να επιστρέφουν και κατευθύνονται ακριβώς προς το ύψωμα το δικό μας. Αμέσως ο Φλόγας παίρνει άλλη απόφαση και μας λέει: «βάλτε τους μπερέδες με τις γυαλιστερές κορώνες που αντανakλούσαν στα 50 μέτρα, και θα τους παρουσιασθούμε για κάποιο δικό τους απόσπασμα», του λέω εγώ που ήμουν και δίπλα του: «Μήπως μας καταλάβουν από τα όπλα μας διότι τα δικά μας όπλα είναι όλα στάγερ Γερμανικά αυτόματα.

Εν πάση περιπτώσει αυτοί 30 εμείς 7, η κυκλοφορία μας πλέον γίνεται από εμάς ελεύθερα επάνω στο ύψωμα, αλλά σε σχήμα πετάλου και σαν να μην συμβαίνει τίποτα, Κάποτε πλησίασαν οι πρώτοι περίπου στα 30 μέτρα τους φωνάζει ο Φλόγας: «Τι είστε ρε παιδιά;» απαντά το πρώτο απόσπασμα των Ρυακίων, «μήπως είστε Αντάρτες κατσαπλάδες»; «όχι» φωνάζει ο δεύτερος είμαστε ΜΑΥδες και κυνηγήσαμε δύο κατσαπλάδες που μας σκότωσαν έναν ΜΑΥ στα καμίνια. Αλλά που θα πάνε θα μας το πλερώσουν οι παλιοκουμμουνες και άρχισε να αισχρολογεί Χριστοπαναγιές κ.λπ. και στην συνέχεια μας ρωτά: «εσείς ποιοι είστε»; Τους απαντά ο Φλόγας: «απόσπασμα του καπετάν Γιώργη», εν τω μεταξύ φθάνουν και οι άλλοι που ήταν πιο πίσω, Ο Φλόγας συνεχίζει να τους αποκαλεί κατσαπλιάδες, Βούλγαρους και για καλό και για κακό τους λέει «βάλτε κάτω τα όπλα σας για να κάνουμε καμιά αναγνώριση»- η λέξη κατσαπλιάδες και ΜΑΥδες συνέχεια επαναλαμβάνονταν, Δίπλα μου ο Νίκος σιγά – σιγά οπλίζει το οπλοπολυβόλο που το είχε χιαστή περασμένο στο λαιμό του.

Επιμένει ο Φλόγας να βάζουν τα όπλα τους κάτω. Βέβαια ο δικός μας σκοπός είναι να τους αποπλίσουμε και αφού τους αιχμαλωτίσουμε χωρίς μεγάλο ντόρο και χωρίς να ματώσει μύτη να τους πάρουμε και να φύγουμε. Ο επικεφαλής τους όμως που ήταν και πιο πίσω και ακούγοντας τις απαντήσεις του Φλόγα προχωρεί και έρχεται προς εμάς και κουνώντας το δάκτυλό του απευθύνεται στο Φλόγα λέγοντας «εγώ θα το βάλω κάτω το όπλο μου αλλά και σένα θα σε δείξω ποιος είναι κατσαπλιάς ή Βούλγαρος», Οι υπόλοιποι άρχισαν να βάζουν τα όπλα τους κάτω, κάπως απελπισμένα λέω μέσα μου, πως πετύχαμε στο κόλπο, Έλα όμως που μόλις ο μουστακαλής αρχηγός πλησίασε στα πέντε περίπου μέτρα και καλοκοίταξε τον Φλόγα τον γνώρισε κοντοχωριανοί βλέπεις και φίλοι, αχ ορέ Λάζο εσύ είσαι και κάνει προς τα πίσω να αρπάξει το όπλο του, το πραγματικό του Φλόγα ήταν Χρήστος Λάζος, τότε ποιος είδε το χάρο και δε φοβήθηκε . Ο Νίκος με το οπλοπολυβόλο εκπλήρωσε την αποστολή του, ενώ δεν θυμάμαι πόσα θύματα είχαν οι μισθοφόροι.

Τέλος ότι λάφουρα μπορέσαμε στα γρήγορα να αρπάξουμε και φύγαμε για το χωριό Καλύβια Χαράδρας, Προτού φθάσουμε στο χωριό ο Σπάρτακος με τους 2-3 που είχε μαζί τους μάχεται διότι ξεφύτρωσαν άλλοι ΜΑΥδες για να μας κόψουν μέσα . Τους κράτησε ο Σπάρτακος για αρκετή ώρα όπου κατορθώσαμε και όλοι μαζί οπισθοχωρούμε προς Καταλόνια χωριό του Φλόγα.

Οι μισθοφόροι μας κυνηγούν η πιο παραπάνω πεντάδα μας τους καθελώνει κάπως, για να ξεπεράσουμε τον κίνδυνο και να φτάσουμε στα ριζά του Πλατύδρομου θέλουμε πάνω από 5-6 χιλιόμετρα, το πυροβολικό από το Κίτρος άρχισε να οργώνει το μέρος δεν μπορεί

όμως να βρει τον ακριβή στόχο μας διότι οι ΜΑΥδες δεν έχουν ασύρματο για να δώσουν συγκεκριμένα στοιχεία. Σε λίγο ακούμε το βαρύ μας πολυβόλο να εκδηλώνεται και αυτό γιατί ο στρατός από τα Ρυάκια κινήθηκε. Καθελώνεται ο στρατός, εμείς όμως πιάσαμε πια το σίγουρο σημείο επίσης και ο Μακεδόνας με τα υπόλοιπα παιδιά. Ο στρατός αφού εντόπισε τη θέση του πολυβόλου μας, έδωσε σήμα και το πυροβολικό άρχισε να το πλησιάζει.

Τότε τα δύο παιδιά λύνουν το πολυβόλο στα δύο κύρια μέρη στον τρίποδα και στην κάνη το τράβηξαν σε κάποιο σημείο και το έκρυψαν προσωρινά. Με την συνάντηση όλων μας πήραμε τη βαθιά χαράδρα πίσω από τον Πλατύδρομο, κάποτε φθάνει και η αεροπορία 2 τα κρατούμενα και αρχίζουν πυροβολικό και αεροπορία να ξερνούν τα βλήματά τους στην τοποθεσία του πολυβόλου μας. Αφού βράδιασε και ξεκουραστήκαμε καλά στο πυκνό δάσος της Χαράδρας φύγαμε για την Ελαφίνα εκεί η κάθε ομάδα τράβηξε για τον τομέα της.

Εδώ θα αναφέρω το δυσάρεστο αυτό γεγονός που μας έμεινε στίγμα στην ψυχή. Η δική μας ομάδα παρέμεινε στη Διοίκηση, εγώ με τον Μάρμπα Σιώπη ξεκινήσαμε να πάμε στο λημέρι μας γιατί το βράδυ με τον Καραγιώργο θα κατεβαίναμε στο κάμπο. Κάτω από την εκκλησία ης Ελαφίνας βλέπουμε να κατεβαίνει κάποιος άνθρωπος άοπλος και ταλαιπωρημένος. Πιάνουμε κάποιο δένδρο που ήταν δεξιά μας και με το αυτόματο προτεταμένο του λέω αφού μας πλησίασε στα είκοσι μέτρα. «Μην κινείσαι, ποιος είσαι και που πας;» Αντί για απάντηση μας ρωτά αυτός « εσείς ποιο είστε;». Του απαντώ, αντάρτες, «εσάς ψάχνω» μου λέει. Ζητώντας να προχωρήσει και φθάνοντας κοντά μας, τον γνώρισα. Ήταν νεαρό παιδί, μεγαλύτερος από εμένα, από τη Κουλούρα από το οποίο τακτικά αγοράζαμε καρπούζια από το χωράφι του και το όνομά του ήταν Φώτης Παπαδόπουλος. Η οικογένειά του ήταν αγωνιστική και οι τραμπούκοι της Δεξιάς μέσα στο σπίτι του σκοτώσανε τη μάνα του και τα δύο αδερφάκια του 9 και 12 ετών, ενώ ο πατέρας του δικάστηκε σε θάνατο και τον εκτέλεσαν. Τον παίρνω λοιπόν και τον πηγαίνω πίσω στη Διοίκηση. Βλέποντας τις ομάδες από ενθουσιασμό πλησιάζει το Παύλο με σκοπό να του μάθει τη λειτουργία του αυτόματου. Από απροσεξία ο Παύλος, του φεύγει μια μπαταριά και τον γαζώνει στη κοιλιά. Πέφτει το παιδί σχεδόν αναίσθητο. Ο Παύλος τα έχασε και φωνάζει «παιδιά σκοτώστε με». Εν πάση περίπτωση κάναμε κάποια φορείο με τη κουβέρτα και όλη τη νύχτα προχωράμε για να τον πάμε στο αναρρωτήριο το οποίο βρισκόταν πολύ μακριά, στο χωριό Φιτέρη, 15 ώρες δρόμο.

Δεν θα ξεχάσω το ουρλιαχτό και τις φωνές του σε όλη τη διαδρομή. Μετά από μερικές μέρες μάθαμε ότι πέθανε. Πολύ το λυπηθήκαμε, ύστερα από τις ταλαιπωρίες που τράβηξε, να φύγει από τη Θεσσαλονίκη νύχτα να περάσει τους ποταμούς Αλιάκμονα και Αξιό, να ανέβει στο βουνό και περίπου μια βδομάδα να ταλαιπωρείται μέσα στα δάση προκειμένου να μας συναντήσει. Κρίμα, μεγάλο κρίμα.

Το διάστημα αυτό με διαταγή από τη διεύθυνση πρέπει να μπούμε στη Βεργίνα για πληροφορίες συγκεκριμένες. Ξεκινάμε από το λημέρι εγώ, ο Παναγιώτης, ο Νίκος και ο Ηλίας επειδή όμως το φεγγάρι ήταν ολοκληρωμένο και φαινόμασταν σαν την μύγα μέσα στο γάλα, φθάνοντας έξω από το χωριό και στην τοποθεσία κάτω από το “Ανάκτορο” καθίσαμε περιμένοντας να βασιλέψει το φεγγάρι και παράλληλα να παρακολουθούμε και καμιά κίνηση του εχθρού από το γάβγισμα των σκυλιών κ.λπ., στα 50-60 μέτρα μπροστά μας είναι το μεγάλο ρέμα που απέναντι δεν ξέραμε τι μας περιμένει μετά φυσικά από το ρέμα είναι τα πρώτα σπίτια τα οποία και είναι ακατοίκητα ξεκινώντας λέγω στον Παναγιώτη και τον Ηλία εσείς οι δύο θα μέινετε εδώ και όταν θα δείτε ότι περάσαμε εμείς οι δύο απέναντι τότε θα ξεκινήσετε εσείς, στην απέναντι πλευρά οι ΜΑΥδες με ορισμένους στρατιώτες έχουν στημένη ενέδρα μπροστά εγώ πίσω ο Νίκος περνάμε το ρέμα με το λίγο του νερό και παίρνω την ανηφόρα, φθάνω στα δέκα μέτρα, αποφασισμένοι να μας πιάσουν στα χέρια. Ακούω το πρώτο μπαμ ένας από τους στρατιώτες βιάστηκε και έριξε, αρχίζουν και οι υπόλοιποι με τα αυτόματα, βροχή οι σφαίρες, πέφτω κάτω και με δύο τρεις κατρακύλες, πέ-

φτω μέσα στο νερό ακολουθώντας το ρέμα προς το χωριό και όχι προς το βουνό αυτοί φυσικά την προσοχή τους την έριξαν προς το βουνό. Ο δε Νίκος ξεκόπηκε από εμένα όπου πρόλαβε τους άλλους δύο και αφού ο Παναγιώτης με τον Ηλία βλέποντας την όλη κατάσταση ρίξαν μερικές μπαταρίες και μαζί τους και ο Νίκος έπιασαν τον Αγ. Δημήτριο της Παλατίτσας που το είχαμε σημείο συναντήσεως σε περίπτωση που ξεκοπούμε.

Αφού ξέφυγα από τον κίνδυνο κάθισα για να παρακολουθήσω μήπως φανεί ο Νίκος επίσης να ακούω τα βρισίδια τους να λέει κάποιος «μαλακισμένε δειλέ άνδρα βιάστηκες και έριξες θα τους πιάνω στα χέρια», απ' ότι όμως μου είπαν αργότερα κάποιοι ΜΑΥδες του χωριού μου οι οποίοι ήταν την βραδιάστηκαν ο Παναγιώτης με τον Ηλία και ξεκίνησαν τους δύο δικούς μας απέναντι που βιάστηκαν ο Παναγιώτης με τον Ηλία και ξεκίνησαν και φαντάστηκε ότι είμαστε πολλοί και από ότι ακούστηκε ο στρατιώτης ήταν και αριστερός.

Τέλος με προσοχή και με μέτρα φεύγω για το σημείο που καθορίσαμε συνάντηση για τον Παναγιώτη και τον Ηλία είμαι σίγουρος ότι θα τους βρω φοβάμαι μόνον για το Νίκο μήπως χτυπήθηκε, φθάνω με τα πολλά στον Αγ. Δημήτριο με ακούν τα παιδιά οι οποίοι περίμεναν κάπως αγανακτισμένοι και στενοχωρημένοι, μόλις με αντιλήφθηκαν ακούω μία φωνή Μιχάλη ναι παιδιά εγώ είμαι ο Παναγιώτης από την χαρά του με αγκάλιασε λέγοντας εμείς είπαμε σε φάγανε τα σκυλιά.

Μετά από αυτό το γεγονός κατεβαίνουμε στον κάμπο της Γεράκης εγώ και ο Νίκος Παπαδόπουλος πρέπει με πάση θυσία να πάρουμε πληροφορίες από την Βεργίνα διότι τις μέρες αυτές υπήρχαν ορισμένες κινήσεις αυτοκινήτων από Μελίκη προς Βεργίνα και στα χωριά των άνω Περιών Πολυδένδρι-Σφηκιά στα δύο αυτά χωριά υπήρχε εγκατεστημένος στρατός ακόμα από το καλοκαίρι του 1947, αφού όλη μέρα ανιχνεύοντας όλη την περιοχή δεν βρήκαμε κανέναν χωριανό υποχρεωθήκαμε το σουρούπωμα να μπούμε στο χωριό, αφού ξεφύγαμε από το δάσος της Γεράκης κολλημένοι και σκυφτοί μέσα από τα σπαρμένα σιτάρια φθάσαμε στα ακριανά σπίτια από την βόρεια πλευρά του χωριού και συγκεκριμένα να το πρώτο σπίτι ήταν του παππού μου Αηδονίδη Δημ.

Προχωρώντας μπροστά εγώ και με αποστάσεις γύρω στα δέκα μέτρα ο ένας από τον άλλο, για μια στιγμή σε απόσταση 40-50 μέτρα βλέπω πάνω από 15 ΜΑΥδες να παίρνουν την στροφή από τον φράκτη, ξάπλωσα στο χώμα έγινα ένα με την γη, ο Νίκος μόλις και αυτός τους αντιλήφθηκε γύρισε πίσω, οι μισθοφόροι ΜΑΥδες άρχισαν να πιάνουν θέσεις εγώ άρχισα να σέρνουμε με όπισθεν όπου μόλις απομακρύνθηκα αρκετά βρήκα το Νίκο και με προφυλακτικά μέτρα φύγαμε, με λίγα λόγια εάν συμφωνούσα με την πρόταση του Νίκου να μην βιαστούμε να περιμένουμε να σκοτεινιάσει για καλά και μετά να μπούμε στο χωριό, σήμερα το βιβλίο αυτό δεν θα γραφότανε, η ζωή μας θα έλεγα παίχθηκε για 2-3 λεπτά να μην πω για δευτερόλεπτα.

Τις μέρες εκείνες αν ενθυμούμαι καλά πλησιάζαμε το Πάσχα θα πρέπει να ήταν το 3ο δεκαήμερο του Απρίλη, πήγαμε στην γιάφκα της Βέροιας εγώ ο Γιώτας και ο μπάρμπα Ιωσήφ και στην επιστροφή μπήκαμε στην Άμμο σε ορισμένα σπίτια γνωστά του μπάρμπα Ιωσήφ παίρνοντας ορισμένα τρόφιμα και κόκκινα αυγά και την επομένη μέρα τσουγκρίσαμε με όλα τα παιδιά της ομάδος λέγοντας και το Χριστός Ανέστη.

Την τρίτη ημέρα του Πάσχα με εντολή της Διοίκησης πρέπει να μπούμε στα χωριά Νέο Πρόδρομο και Αγία Τριάδα των οποίων η απόσταση που τα χωρίζει είναι γύρω στο χιλιόμετρο, Ο Ν. Πρόδρομος είναι ακατοίκητος, τον πληθυσμό του τον ξεσηκώσανε και τους πήγαν στην Αγ. Τριάδα και όλοι στην καταγωγή τους είναι πόντιοι, Την ημέρα όμως ερχόντουσαν στα σπίτια τους καλλιεργώντας τα χωράφια τους, τους μπαχτσέδες τους και γενικά παρακολουθούσαν το νοικοκυριό τους, Εγώ και ο Παύλος Παυλίδης ο οποίος είναι από το χωριό αυτό γιος Δασκάλου και παλιός ΕΛΑΣίτης γνωρίζοντας τον κόσμο, φεύγουμε. Όλη τη νύχτα πορεία και ξημερώνοντας μπαίνουμε στο χωριό και μάλιστα σε σπίτι ενός ονόματι Αριστείδη, ανεβαίνουμε στο νταβάνι του σπιτιού ενώ κατά τις πρωινές ώρες

ο κόσμος με συνοδεία αποσπάσματος «μαυροσκούφηδων» ερχότανε στις δουλειές τους. Το σπίτι αυτό είναι δίπλα στον κεντρικό δρόμο, από τα κεραμίδια της σκεπής αφού βγάλαμε δύο παρακολουθούμε τότε θα έρθει ο Αριστείδης.

Κάποτε ήρθε ο Αριστείδης και μέσα από την αυλή του κατευθυνότανε προς την αχυρώνα, κατεβαίνουμε αμέσως με τον Παύλο και ανοίγοντας την κεντρική πόρτα του σπιτιού τον φωνάζει ο Πέτρος δύο φορές: «Αρίστο-Αρίστο» γυρίζει ο Αρίστος το κεφάλι του και μας βλέπει σε απόσταση 20 περίπου μέτρων. Του κάνει ο Παύλος με το χέρι έλα, που να' ρθει ο Αρίστος κατατρομαγμένος φεύγει. Φυσικά δεν γνώρισε τον Παύλο και νομίζοντας ότι είμαστε του αποσπάσματος των «μαυροσκούφηδων» και του κάναμε τον Αντάρτη όπως συνήθως φτιάχνανε οι μισθοφόροι των αποσπασμάτων που με τέτοιες ρουφιανιές στέλνανε τον κόσμο στα εκτελεστικά αποσπάσματα και στα ξερονήσια του θανάτου, Κλείνουμε την πόρτα και μουδιασμένοι πιάνουμε μια γωνία του δωματίου «Παύλε του λέω θα μας προδώσει πρέπει να φύγουμε έστω μέρα και όπου μας βγάλει η τύχη», Η απάντηση του Παύλου ήταν: « δεν μας προδίδει ο Αρίστος μην φοβάσαι απλώς φοβήθηκε και έφυγε», «Δεν σε γνώρισε Παύλε σήκω να φύγουμε» του επιμένω. Τίποτα ο Παύλος. «Βρε θα μας σκοτώσουν σαν τα ποντίκια» και τον τραβάω από το χέρι ο οποίος ήθελε να ανέβει και πάλι στο νταβάνι . Στάθηκε αδύνατο υποχρεώθηκα λοιπόν να τον ακολουθήσω. Ανεβαίνουμε και πάλι στο νταβάνι, πιάνω και πάλι την θέση με τα ανοιχτά κεραμίδια, τα μάτια μου και τα αυτιά μου δεκατέσσερα.

Ο Παύλος τον έπιασε ο ύπνος λες και δεν συνέβη τίποτε, νόμιζε ότι ο κόσμος είναι και παραμένει εκείνος ο αλύγιστος αγωνιστής διότι ο Παύλος δεν τον έζησε τον κόσμο εδώ στα μετόπισθεν και όπως αναφέρω παραπάνω όλοι αυτοί οι Πολιτικοί Επίτροποι που μας ήρθαν εδώ στα μετόπισθεν ήταν στο μέτωπο Γράμμου-Βίτσι. Κατά τις 10-11 προ του μεσημεριού τα μικρά παιδάκια που βοσκούσανε τα ζώα και παίζανε συγκεκριμένα πάνω στο δρόμο, ακούω να λένε μεταξύ τους « πάμε να φύγουμε ο στρατός κυκλώνει το χωριό». Τι με θέλεις εμένα χτυπάω μια κλωτσιά τον Παύλο τον ξυπνάω «Παύλε του λέω είμαστε κυκλωμένοι» και γρήγορα πηδάω από το ταβάνι και έρχομαι στο δωμάτιο που είναι προς δυσμάς.

Τι έγινε στη πραγματικότητα: Ο Αρίστος φεύγοντας πήγε στους «μαυροσκούφηδες» που είχαν φυλάκιο στα ακριανά σπίτια του χωριού και τους λέει ότι δύο οπλίτες είναι μέσα στο σπίτι του. Οι Μισθοφόροι πανικοβλήθηκαν διότι γνώριζαν ότι δικοί τους οπλίτες δεν είναι μέσα στο χωριό, φεύγουν πανικόβλητοι στην έδρα τους την Αγία Τριάδα όπου ειδοποιούν τον στρατό στην Μελίκη και τους «μαυροσκούφηδες» μέσα από τους μπαχτσέδες και κυκλώνουν το σπίτι.

Εγώ σηκώνοντας το παράθυρο και βγάζοντας το ένα πόδι μου έξω πέφτει η πρώτη μπαταριά φωνάζοντάς μου «παραδόσου Βούλγαρε» . Πέφτω πίσω από ένα δέντρο και τους απαντώ και εγώ με μια μπαταριά δική μου. Για μια στιγμή καθηλώθηκαν, Ακούω από την πλευρά του δρόμου «νάτος φεύγει παραδόσου» κ.λπ. Κατάλαβα ότι ο Παύλος έφυγε από την κεντρική πόρτα φεύγω και εγώ μέσα από τους μπαχτσέδες, οι σφαίρες βροχή σφυρίζουν από επάνω μου . Πιο πάνω από το σχολείο φθάνω τον Παύλο φεύγουμε προς το βουνό αλλά για να πιάσουμε το δάσος το βουνό θέλουμε πάνω από δύο χιλιόμετρα. Εξω από το χωριό στα νεκροταφεία πρόλαβαν και πιάσανε οι Μελικιώτες, μας πλακώνουν και αυτοί μας φωνάζοντας μας να παραδωθούμε.

Φεύγουμε προς ανατολάς μέσα στα χωράφια τα οποία ήταν σπαρμένα σιτάρια και στο μπόι πάνω από 50 εκατοστά μια να πέφτουμε και μια να σηκωνόμαστε, Κάπου-κάπου γυρνούσα το κεφάλι μου αλλά τι να δω. Μπουλούκι ο στρατός και οι μισθοφόροι σε απόσταση 80-100 μέτρα από πίσω μας. Κάπου-κάπου μια εγώ μια ο Παύλος τους ρίχναμε και καμιά μπαταριά τους καθηλώναμε για λίγο ώσπου κατορθώσαμε και πιάσαμε το απέναντι ύψωμα. Στο ύψωμα βλέπω μια αγριοαχλαδιά διχαλωτή στηνω το αυτόματό μου και τους πλακώνω διότι ο Παύλος έμεινε για λίγο πίσω. «Τρέξε Παύλε ,του λέω, και πιάσε απένα-

ντι το ύψωμα» το οποίο είχε κάποιους θάμνους και μπορούσαμε κάπως να καλυφθούμε και να απομακρυνθούμε.

Τρέχει ο Παύλος, δεν πρόλαβε να φύγει 100 μέτρα ,φεύγω και εγώ διότι εκδηλώθηκε άλλο μπουλούκι από τα δεξιά μου . Τρέχοντας σαν λυσσασμένα σκυλιά τα πόδια μας χτυπούν στον σβέρκο το σακίδιο το οποίον είχα στην πλάτη μου πέφτοντας σε κάποιο σημείο έπεσε μπροστά μου το οποίο είχε τρυπήσει από δύο σφαίρες, στην πλαγιά και μέσα στα χαμόκλαδα φθάνω τον Παύλο τρέχοντας και πάλι μπροστά να πιάσω το ύψωμα, Προτού ανεβούμε στο ύψωμα μας περιμένανε οι Αγκαθιώτες ΜΑΥδες καλυμμένοι μέσα στα χαμόκλαδα .

Για μια στιγμή βλέπω δύο πόδια να σέρνονται αριστερά και την κάνη του οπλοπολυβόλου του στα 2-3 μέτρα να με σκοπεύει, «Πίσω Παύλε φωνάζω μας έφαγαν» και πέφτει η μπαταριά από το οπλοπολυβόλο και από τα υπόλοιπα αυτόματα και όπλα που ήταν γύρω μας, Φεύγουμε τον κατήφορο και πιάνουμε την πίσω πλαγιά, το δασύλλιο πιο πυκνό με άλματα κατορθώνουμε να φύγουμε από τον κλοιό τους, οι από πίσω που μας κυνηγούσαν με τους Αγκαθιώτες μπερδεύτηκαν ψάχνοντάς μας μέσα σ' αυτό το δασύλλιο .

Με τα πολλά εμείς πιάσαμε τον κάμπο κάτι που δεν το φανταζόταν και δεν το υποψιαζόταν . Ρίζανε όλη τους την προσοχή μέσα στο δασύλλιο ψάχνοντάς μας από θάμνο σε θάμνο, Κατεβαίνοντας στον κάμπο και με άλματα μέσα στα σπαρμένα σιτάρια πέφτουμε στο μεγάλο κανάλι μεταξύ Τριλοφιάς και Αγ. Τριάδας, Καθίσαμε για λίγο μέσα στο κανάλι να πάρουμε λίγη ανάσα, οι ισοπαναρείοι με τα κοπάδια τους και οι ζευγαράδες πανικοβλήθηκαν φεύγουν για την Αγ. Τριάδα .

Πάνω στο δασύλλιο γίνεται χαλασμός από σφαίρες και από χειροβομβίδες και από φωνές να βρίζονται μεταξύ τους, Για δέκα λεπτά που ξεκουραστήκαμε μέσα στο κανάλι συνήλθαμε κάπως, τον εχθρό τώρα τον έχουμε από πάνω μας, προς βορά έχουμε τον ποταμό Αλιάκμονα προς ανατολάς και δυσμάς είναι τα χωριά Αγκαθιά και Αγ. Τριάδα οπλισμένα όπως αναφέρω παραπάνω, Κάνω την ερώτηση στον Παύλο σαν άνθρωπος του τόπου ποια λύσει βρίσκει σωστή να μπορέσουμε να φύγουμε μέσα από τον κλοιό, Για να κάνουμε λούφα μέσα στο κανάλι ή μέσα στα σιτάρια το αποκλείουμε, διότι οπωσδήποτε από τους ισοπάνους ή τους ζευγαράδες θα μας ειδη κανένα μάτι και αφού μας προδώσουν γλιτωμό δεν έχουμε, Προσπαθώ να ακούσω τον Παύλο ποια είναι η γνώμη του ο Παύλος αποβλακωμένος με κοιτάζει μόνον του κάνω την πρόταση να συνεχίσουμε το κανάλι προς τον Αλιάκμονα και αφού τον περάσουμε τα χωριά πέραν του Αλιάκμονα ξέρω καλά πως οι οπλίτες μόνον τα βράδια συγκεντρώνοντας στα φυλάκιά τους την ημέρα πηγαίνουν στις δουλειές τους.

Το κακό είναι ότι για να βραδιάσει θέλουμε πολλές ώρες γύρω στις 8 ώρες, Εν τω μεταξύ με προσοχή παρακολουθούμε ποια εξέλιξη έχει πάρει η κατάσταση στο δασύλλιο, Διαπιστώσαμε πως όλη την προσοχή τους την ρίζανε στο δασύλλιο, στο Νέο Πρόδρομο. Συνεχίζουμε να παρακολουθούμε με προσοχή μεγάλη δεν βλέπουμε καμία κίνηση μα ούτε και πυροβολισμός- τα παιδάκια με τα ζώα τους φύγανε και αυτά στο χωριό Αγ. Τριάδα-παίρνουμε τελικά απόφαση να συνεχίσουμε το κανάλι προς τα πάνω και όχι προς τον Αλιάκμονα.

Το κανάλι όμως περνάει πολύ κοντά μεταξύ Ν. Πρόδρομου και Αγ. Τριάδας και σε κάποιο σημείο μεταξύ Ν. Πρόδρομου και Μελίκης σβήνει, Ξεκινώντας ξεκουμπώνω και την θήκη του περιστρόφου μου για να το χρησιμοποιήσω στην ανάγκη στη διαδρομή ακούμε κάτι τουφεκιές από την πλευρά Αγ. Τριάδας σταματάμε και ανεβαίνω στον τράφο του καναλιού μέσα από τις βατισινιές για να δω τι συμβαίνει . Βλέπω έναν να τρέχει με το όπλο ανά χείρας να μας κόψει στο κανάλι, «Παύλε ένας τρέχει να μας κόψει» . Τρέχουμε πιο πάνω για να πέσει μέσα στην αγκαλιά μας προτού ανεβεί στο τράφο του προτείνω το αυτόματο και τον κατεβάζω μέσα στο κανάλι τον παίρνει ο Παύλος το όπλο εγώ φυσικά τον σκοπεύω και με την παραμικρή κίνηση θα τον καθαρίσω.

Αρχισε να κλαίει να παρακαλάει ότι έχω οικογένεια παιδιά και ότι είμαι αγροφύλακας με το ζόρι με οπλίσανε στο χέρι του είναι ένα μπλε περιβραχίονα με δύο κεφαλαία γράμματα «Α.Α.» = Αγροτικός Αγροφύλακας, «Φύγε του λέω και μην λάχει και προδώσεις ότι μας είδες», Φεύγει αυτός φεύγουμε και εμείς, το όπλο το πετάξαμε βγάζοντας το κινητό ουραίο ώστε να είναι ακατάλληλο για χρήση, Σε κάποιο σημείο πιο πάνω του καναλιού πέφτουμε σε κάποιο αναβρυτικό νερό θολό βέβαια όσο βγήκαν τα γουρούνια από μέσα, από την πολύ κούραση τον ιδρώτα και την πολύ δίψα έπεσα να πιο λίγο θολό νερό, όπου γλιστράει το πιστόλι μου από την ξεκουμπωμένη θήκη και χωρίς καν να το αντιληφθώ. Φεύγουμε τρεχάτοι προς το βουνό, πάνω από 2-3 χιλιόμετρα και πιο ψηλά είναι το χωριό Βούλιστα με το καινούργιο λέγεται τώρα Λιβάδι ακατοίκητο βέβαια και αυτό αλλά πολλές φορές οι ΜΑΥδες του Νεοκάστρου και Μελίκης, βγαίνουν και στήνουν ενέδρες, οπότε εμείς τρέχοντας στον κάμπο μέσα για να πιάσουμε το βουνό φαινόμαστε σαν την μύγα μέσα στο γάλα.

Ευτυχώς που την ημέρα αυτή δεν βγήκαν για ενέδρα, τρέχοντας λοιπόν και προτού πιάσουμε το βουνό με φωνάζει ο Παύλος που ήταν και πιο πίσω διότι εγώ σαν πιο νέος έτρεχα πολύ. «Μιχάλη ξάπλωσε ακούω τανκ να έρχοντα»¹, Στην Μελίκη υπήρχαν δύο τανκ ακούγοντας εγώ τανκ τότε τα χρειάστηκα λέγω τώρα εδώ είναι το τέλος μας, Ξαπλώσαμε και οι δύο, γίναμε ένα με τη γη. Από την πολύ κούραση και από τον πολύ ιδρώτα τα αφτιά μας κουφάθηκαν δεν ακούγαμε καλά, κάποτε αντιλαμβάνομαι ότι το βουγκητό απομακρύνθηκε και τι να δω 2 αεροπλάνα ήδη είχαν φθάσει κοντά στη Θεσσαλονίκη, σήκω βρε Παύλε αεροπλάνα είναι πού τα είδες τα τανκ;

Τρέχαμε με τα πολλά πιάσαμε το βουνό προχωρήσαμε αρκετά μέσα στο πυκνό δάσος και σε κάποιο σημείο που είχε και ένα δέντρο καθίσαμε ανεβαίνοντας κάπου-κάπου στο δέντρο για παρακολούθηση, αφού συγκεντρωθήκαμε κάπως βγάλαμε τα εσώρουχά μας και τα στραγγίσαμε από τον πολύ ιδρώτα και κατά τις 5-6 το απόγευμα αφού στεγνώσαμε ξαναντυθήκαμε, βέβαια από την πολύ κούραση μας πήρε και ο ύπνος, βέβαια εν αλάξ με τον Παύλο, την ώρα που ντυνόμουνα αντιλαμβάνομαι ότι το πιστόλι δεν είναι στη θήκη του, ψάχνω γύρω-γύρω δεν βλέπω πιστόλι, «Βρε Παύλε έχασα το πιστόλι μου και θα μου έπεσε εκεί στο αναβρυτικό που έσκυψα να πω το θολό νερό».

Φεύγοντας την προηγούμενη από τη λημέρι καθορίσαμε με τον Μπαρμπα Σιώπη ο οποίος ήταν από την Αγ. Τριάδα να έρθει στην τοποθεσία 3 «φτελιάδια» έτσι αν ενθυμούμαι καλά ονομαζόταν η τοποθεσία αυτή η οποία είναι δίπλα στο χωριό Ν. Πρόδρομο και αφού παίρνουμε τις πληροφορίες που θέλουμε από τον Αρίστο θα μπαίναμε στην Αγ. Τριάδα να πάρουμε και ορισμένα τρόφιμα, λέγω στον Παύλο αφού σκοτεινιάσει εσύ θα πας να πιάσεις το μονοπάτι για να ανταμώσεις τον μπάρμπα Σιώπη και θα περιμένετε. Εγώ όλο μονοπάτι θα πέσω επάνω σας, θα πάω να βρω το πιστόλι.

Αφού σκοτεινιάσε εγώ παίρνω τον κατήφορο πιάνω τον κάμπο πέφτω στο κανάλι βρίσκω το αναβρυτικό, ψάχνω μέσα στο θολό νερό στην λάσπη δεν βρίσκω τίποτα, αργότερα προς το απόγευμα ο γέρος με τα γουρούνια ξανά γύρισε στο αναβρυτικό και βρήκε το πιστόλι, Οτνα μάλιστα είπα κάποτε το ιστορικό σε μια συζήτηση στην οποία ήταν και ο Θωμάς ο Συκιώτης από τη Μελίκη μου λέει: «Βρε Μιχάλη δικό σου ήταν το πιστόλι;

Το βρήκε ο πατέρας μου», γύρισα λοιπόν άπρακτος στενοχωρημένος όχι τίποτα αλλά εκτός το ότι μου ήταν απαραίτητο ήταν και δώρο του αδερφού μου από την σχολή Αξιωματικών, ο Παύλος με τον μπάρμπα Σιώπη με περιμένανε στο μονοπάτι έξω από το Λιβάδι, Μόλις ανταμώσαμε ο μπάρμπα Σιώπης με αγκάλιασε με φίλησε το πώς σωθήκαμε. Φύγαμε λοιπόν για το λημέρι χωρίς να πραγματοποιήσουμε την αποστολή με τον Μπαρμπασκύπη και εξιστορώντας όλο το ιστορικό και στα παιδιά της ομάδας.

Την περίοδο αυτή μας μπαίνει καθήκον συχνά να πλησιάζουμε τα κατακτημένα χωριά τα βράδια και την ημέρα ακόμη εκεί που μας επιτρέπουν οι συνθήκες και με τον τηλεβόα να απευθυνόμαστε στους στρατιώτες-ΜΑΥδες με διάφορα συνθήματα να παραδώσουν τα

[illegible]

Κατά το μήνα Μάιο και το Ιούνιο αυτό διότι τα σιτηρά και συγκεκριμένα η βρύζα (σίκαλη) είχε σχεδόν καρπίσει το ύψος της πάνω από ενάμισο μέτρο, κατεβαίνουμε στην Γεράκη εγώ ο αδερφός μου Λάκης και ο Νίκος παίρνοντας και το οπλοπολυβόλο μαζί μας, . Ο στόχος μας ήταν αφού πάρουμε τις πληροφορίες που θέλουμε με την σύμπυξη των κοπαδιών συγχρόνως και αφού πιάσουμε την περιοχή των βριζοχωραφιών καλυμμένοι να προχωρήσουμε για να πιάσουμε τα πρώτα σπίτια νωρίς, προτού βγουν οι μισθοφόροι για ενέδρες . Και όταν θα βγουν για περιπολία να πιάσουμε κάποιον κεντρικό δρόμο και να τους χτυπήσουμε, Φθάνοντας στα 100 περίπου μέτρα από τα πρώτα σπίτια το μέρος ήταν τελείως ακάλυπτο και γυμνό, τον αδερφό μου με το οπλοπολυβόλο τον αφήνουμε πιο πίσω και εγώ με το Νίκο σερνόμενοι πάνω στην κοιλιά να πιάσουμε τον μπαχτσέ. Στα 20-30 μέτρα μπροστά μας παρουσιάζονται καμιά δεκαριά ΜΑΥδες ντυμένοι όλοι τους στα μαύρα με σκοπό δίπλα από τον φράκτη να πιάσουν θέσεις .

Εμείς ακίνητοι, ο Νίκος που ήταν πιο πίσω με πέταξε μία πετρούλα και σερνόμενος πά-
νω στην κοιλιά με όπισθεν ξέφυγε από τον πολύ κίνδυνο, Συναντά τον αδερφό μου που ή-
ταν στημένος με το οπλοπολυβόλο ο οποίος τους αντιλήφθηκε και αυτός, ετοιμάζονται να
τους γαζώσουν αλλά στο ενδιάμεσο βρίσκομαι εγώ. Το πολύ σκοτάδι δεν έπεσε ακόμη και
στα 10-15 μέτρα διακρίνεται ο άνθρωπος άρχισα και εγώ με όπισθεν να σέρνομαι προς τα
πίσω, με την ψυχή στα δόντια, βρίσκω και τους δύο που ήταν έτοιμοι να γαζώσουν. Τους
λεώ «όχι». Πιο πίσω ήταν μια από τις συνηθισμένες «τούμπες» των Αρχαίων τάφων και
συγκεκριμένα στο χωράφι του Νίκου Γουλτιδή.

Πιάνουμε την «τούμπα» αυτή στήνουμε το οπλοπολυβόλο - η απόσταση που μας χωρίζει είναι πάνω από 100 μέτρα- τους αμολάμε την μπαταριά αδειάζοντας την τριαντάρα ταινία και φεύγουμε στα γρήγορα να πιάσουμε το ρέμα που είναι πάνω από 500 μέτρα, Αρχίζουν και αυτοί να γαζώνουν τον ανοικτό και ακάλυπτο κάμπο οι όλμοι πέφτουν βροχηδόν από το οχυρό της «Τούμπας», οι φωτοβολίδες ανεβοκατεβαίνουν η μια κοντά στην άλλη με αποτέλεσμα να φωτίζεται ο τόπος, Εμείς καθόμαστε για λίγο μέσα στο ρέμα και παρακολουθούμε το όλο πανηγύρι, έτσι λοιπόν γλιτώσαμε από έναν βέβαιο θάνατο και μάλιστα τα δύο αδέρφια μαζί.

Κατά τα τέλη Μαΐου που γίνονται και τα κεράσια όλη η ομάδα κατεβαίνουμε στην ομάδα Καστανιάς Κολινδρού με στόχο από κοινού να χτυπήσουμε το χωριό Γέφυρα παλιά ονομασία Μηλοβός), να βγάλουμε τρόφιμα και για επιστράτευση. Στο χωριό είχε λίγους οπλίτες σε δύο μόνον φυλάκια, επειδή όμως οπλίστηκαν στα κοντά και συγκεκριμένες πληροφορίες δεν είχαμε πού ακριβώς ήταν τα φυλάκια η διαταγή έλεγε ότι έπρεπε να ψάξουμε το εχθρό, Πράγματι με το γάβγισμα των σκυλιών κατάλαβαν ότι στο χωριό μπήκαν Αντάρτες, Άρχισαν να μας πυροβολούν, εντοπίζουμε τα φυλάκια και με μια κυκλική κίνηση και φωνάζοντας « αέρα επάνω τους» εξαφανίστηκαν φεύγοντας προς τον κάμπο όπου περνούσε και σιδηροδρομική γραμμή όπου πιο πέρα σε μια γέφυρα της γραμμής φύλαγε

μια μονάδα στρατού η οποία μας άρχισε με τα βαριά πολυβόλα να μας θερίζει και να μας γαζώνει.

Βέβαια εμείς με προφυλακτικά μέτρα κάναμε αυτό που θέλαμε συγκεντρώνοντας αρκετά τρόφιμα και εάν ενθυμούμαι καλά φορτώσαμε και 2-3 ζώα, για επιστράτευση όμως δεν βρήκαμε κανέναν νέο, Για να συντομεύσουμε την επιστροφή μας στα γρήγορα συμπτίζομαστε διότι στα δύο μεγάλα κεφαλοχώρια Αιγίνιο και Κολινδρός υπάρχει πολύς στρατός ΜΑΥδες και αποσπάσματα χωροφυλακής τους οποίους τους έχουμε από πάνω μας και μάλιστα κινούνται και τη νύχτα. Εν πάση περιπτώσει ξημερώματα κατορθώσαμε και πιάσαμε το δάσος της Καστανιάς, φάγαμε και ξαπλώσαμε για να ξεκουραστούμε.

Το μεσημεράκι έρχεται σύνδεσμος από τον Διοικητή Μακεδόνα φέρνοντας ένα σημείωμα για τον Φλόγα εις το οποίον έλεγε και οι δύο ομάδες να ανεβούμε στην Ελαφίνα, Φθάνοντας στο ρέμα του Κρασποπούλη μου λέει ο Φλόγας να φύγω μπροστά να πάω στο δικό μας λημέρι για να πάρω κάποια πράγματα νομίζω δικά τους -προσωπικά αντικείμενα- αν ενθυμούμαι καλά και να βγω στο Σαμιώτη να τους περιμένω, Την περιοχή ή την οροσειρά αυτή την ονομάσαμε «Σαμιώτη» διότι πάνω στο ύψωμα αυτό σκοτώθηκε κάποιος Υπολοχαγός δικός μας ονόματι Ταράλας Σταύρος από τις Βαρβάρες Βεροίας με το ψευδώνυμο Σαμιώτης για τον οποίο αναφέρω και παραπάνω, Στο δρομολόγιό μας υποχρεωτικά έπρεπε να περάσουμε μέσα από τη Συκιά. Από βραδύς όμως ένα απόσπασμα μισθοφόρων από τη Μελίκη με επικεφαλής κάποιον ονόματι Τσάρα (Αντάρτης που είχε παραδοθεί) ο οποίος γνώριζε την περιοχή και την τακτική μας καμουφλαρίστηκε μέσα στα ακατοίκητα σπίτια και συγκεκριμένα στο σπίτι του Παπά.

Εγώ ξέφυγα από τις ομάδες αρκετά μπροστά περνάω από μπροστά τους δεν τολμούν να με χτυπήσουν διότι βλέπουν ότι από πίσω ακολουθούν οι ομάδες, και σε περίπτωση που εκδηλωθούν θα τους φάει το μαύρο σκοτάδι, Αφήνουν και τις ομάδες να περάσουν ανεύχλητοι -που να τολμήσουν να πυροβολίσουν- διότι αυτοί ήταν λίγοι, όπως εκ των υστέρων μάθαμε ήταν 6-7 άτομα. Πιο πίσω όμως ερχόταν τα δύο γεροντάκια ο μπάρμπα Γιώργος με τον μπάρμπα Σιώπη, οι οποίοι θα μένανε στο λημέρι μας και δεν θα ερχότανε μαζί μας στην Ελαφίνα, Σε κάποιο σημείο μέσα σε έναν μπαχτσέ μπήκαν να μαζέψουν λίγα κεράσια να φάνε, ανεβαίνοντας ο Καραγιώργος στην κερασιά και βλέποντας οι μισθοφόροι ότι από πίσω δεν ακολουθούν άλλοι δικοί μας, ρίχνουν και χτυπούν τον Καραγιώργο τον τραυματίζουν βαριά και τον μεταφέρουν στην τοποθεσία Αμπέλια, Πιο πέρα στο ύψωμα Κούκου που ήταν πολλοί ΜΑΥδες φέρανε κάποιο ζώο που είχαν, το φορτώσανε και το κατεβάσανε στη Μελίκη Αφού το ξαπλώσανε στην πλατεία και το κλωτσούσαν διάφοροι τραμπούκοι βρίζοντάς το προτού ξεψυχήσει το θάψανε δίπλα στο σημερινό γήπεδο.

Ο δε μπάρμπα Σιώπης φεύγει τον κατήφορο προς την περιοχή της «Βάτας» και με τα πολλά ανεβαίνει στην Ελαφίνα και μας πληροφορεί για το λυπηρό γεγονός. Εδώ θέλω να επισημάνω στον αναγνώστη, πως ο μεγάλος γιος του Καραγιώργου υπηρετούσε στον Κυβερνητικό στρατό και ο μικρότερος ήταν οπλίτης των ΜΑΥδων της Βεργίνας και το επίσημο Κράτος, οι Αρχές δεν σεβάστηκαν τίποτα από αυτά, παρά να θάψουν τον πατέρα τους ζωντανό, Ο Καραγιώργος ήταν πολύ γνωστός σε όλη την περιοχή εξαιρετικός άνθρωπος σοβαρός, λογικός και καλός αγωνιστής και στην κατοχή τον είχαν συλάβει οι Γερμανοί και τον έστειλαν στη Γερμανία.

Αφού συγκεντρωθήκαμε στην Ελαφήνα μαζί και η ομάδα της Τόχοβας με τη νέα ονομασία λέγεται Τρίλοφος, το βράδυ ξεκινάμε για να στησουμε ενέδρα σε κάποιο ύψωμα έξω από το χωριό Πολυδένδρ. Εκεί έβγαινε μία ομάδα στρατού φυλάκιο για να εξασφαλίσει τον ερχομό ενός αυτοκινήτου στρατού το οποίο μετέφερε δύο φορές την εβδομάδα τρόφιμα στις μονάδες στρατού Πολυδενδρίου και Σφηκιά Αυτό βέβαια το γνωρίζαμε ύστερα από στενή παρακολούθηση, Η δική μας ομάδα με εξαίρεση ορισμένους που δεν έπρεπε να έρθουν στην αποστολή και αφού ο Φλόγας έχει επιλέξει εμάς τους έξι αν ενθυμούμαι καλά, Ήμασταν με επικεφαλής τον Φλόγα εγώ ο Νίκος ο Ηλίας ο Τσαπραντζής και άλλοι δύο α-

πὸ την ομάδα Κολινδρού σύνολο μαζί με τον Φλόγα επτά (7). Χαράματα πιάνουμε το ὕψωμα του φυλακίου και καμουφλαρισμένοι μέσα στα χαρακώματα τους περιμένουμε.

Κατὰ τις 9-10 η ὥρα εμφανίστηκε η ομάδα του φυλακίου, ενώ οι υπόλοιπες δύο ομάδες, ἡ μία ἔπιασε το δρόμο που ἔρχεται ἀπὸ τη Βέροια, ἀπὸ το δρόμο αὐτὸ θα περάσει και το αυτοκίνητο με τα τρόφιμα, και ἡ ἄλλη ομάδα ἔπιασε μεταξύ Πολυδενδρίου και Χαράδρας πᾶνω στο ὕψωμα για να μας εξασφαλίσει την ὥρα που θα συμπτυχθούμε. Αφού πλησίασαν οι στρατιῶτες οι οποίοι μπήκαν σε παράταξη μάχης ο δε επικεφαλής τους ο Λοχίας ἔκατσε πιο πίσω σαν να γνώριζε το τι θα εξακολουθήσει ο δε Φλόγας συνθηματικά μας λέει: «Δεν θα βάλετε κανείς», γιατί ο στόχος μας φυσικά ἦταν να τους πιάσουμε στα χέρια, να τους ξεντύσουμε να ντυθούμε με τα ρούχα τους με τον μπερέ και την κορώνα στο κεφάλι μας για να μπορέσουμε ἔτσι να πιάσουμε το αυτοκίνητο με τα τρόφιμα και την συνοδεία του, Τους αφήνουμε και μας πλησιάζουν στα 4-5 μέτρα πετιέται ο Φλόγας και τους φωνάζει : «ψηλά τα χέρια μην κινηθεῖ κανείς».

Πετιόμαστε και εμεῖς και κινούμαστε προς αὐτούς. Τα ἔχασαν αὐτοὶ ο δε Λοχίας που πονηρά ἔμεινε πιο πίσω τὰ βάλε στα πόδια. Αν θέλαμε τον σκοτώναμε ἀλλὰ ο Φλόγας μας εἶπε μην πυροβολήσει κανείς. Οι υπόλοιποι εννιά σηκώσανε τα χέρια, τους αφοπλίσαμε και συνοδεύοντάς τους, φεύγουμε τρέχοντας να ξεφύγουμε προς την περιοχή της Αετόπετρας που ἦταν πασίγνωστη ἡ περιοχή. Η περίπτωση κατάληψης του αυτοκινήτου αναβλήθηκε με τη φυγή του Λοχία διότι σε λίγο αὐτὸς θα φθάσει στη μονάδα τους στο Πολυδένδρι και οι ασύρματοι θα μεταδώσουν τις πληροφορίες, ὁπότε θα κινηθoύν θεοὶ και δαίμονες και σε εμάς δεν γίνεται να εμπλακούμε σε τέτοια περιπέτεια διότι βρισκόμαστε μέσα στου «λύκου το στόμα». Το σημεῖο συνάντησης μετὰ ἀπὸ ὅποια ἐξέλιξη θα εἶχε ἡ ἐπιχείρηση, το καθορίσαμε στο σημεῖο του «Πλατανάκου».

Εκεῖ ἐγκαταστάθηκε ο Ψαρός προσωρινά με το καζάνι το «αλευροτέντωμα» για συσσίτιο που θα παίρναμε, Το «αλευροτέντωμα» ἦταν στην ημερήσια διάταξη, και γινόταν ἀπὸ αλεύρι καλαμποκίσιο μέσα σε μπόλικο νερό δίχως λάδι και δίχως αλάτι, νεροζούμι με λίγα λόγια, το λεγόμενο κουρκούτι. Σε λίγο φθάσανε και οι ἄλλες ομάδες, ὁπότε στηθήκαμε στη γραμμὴ για το συσσίτιο ἄλλοι με πιᾶτα και ἄλλοι με καραβάνες οι αἰχμάλωτοι περὶ ἑργοὶ μας κοιτούσαν, Φωνάζει ο Μακεδόνας πῶς πρώτα θα πάρουν οι αἰχμάλωτοι στρατιῶτες και μετὰ εμεῖς. Ένας ἀπὸ τους αἰχμαλώτους λέει εμεῖς ἔχουμε ξηρὰ τροφή πάρτε εσεῖς κάποιος ἄλλος μάλιστα ὀνόματι Δημαδάκης νομίζω, φώναζε να φάμε ὅλοι μαζί, Βγάλανε ἀπὸ τα σακιδιά τους την ἄσπρη την φαρίνα με το κίτρινο κασέρι και τις κρεάτινες κονσέρβες.

Μετὰ το φαγητὸ ρωτούσαμε τον καθένα ἀπὸ πού εἶναι. Ένας μάλιστα ἀπὸ τους αἰχμαλώτους ὀνόματι Παπαγιώργης Ιωάννης ἀπὸ το Πολυδένδρι ἦταν και λίγο συγγενής του Φλόγα ενώ ο Δημαδάκης ἦταν ἀπὸ το Μακροχώρι Βεροίας, Εντύπωση μεγάλη τους ἔκανε που προτιμήσαμε να πάρουν πρώτοι αὐτοὶ συσσίτιο και μετὰ εμεῖς, Επίσης και γενικά ἡ συμπεριφορὰ μας ἀπέναντι τους σε ὅλη τη διαδρομὴ, Τέλος ἀφoύ βράδιασε ὅλοι τους ἐστάλησαν στη Διεύθυνση και ἐν συνεχείᾳ τους προώθησε ἡ Διεύθυνση στα τμήματα Θεσσαλίας.

Μπαίνουμε λοιπὸν στο καλοκαίρι και ὅπως αναφέρω παραπάνω τα πράγματα γίνονται πιο δύσκολα και περισσότερο ἀπὸ πλευρὰς ἐφοδίων πυρομαχικῶν και τροφίμων, Οι ἀποστολές ἀπὸ το μέτωπο Γράμμου-Βίτσι δεν μπορούν πια να μας ἐφοδιάσουν ἔστω και αὐτὰ τα λίγα που μας προωθούσαν οι διαβάσεις Σαρανταπόρου και αλλοῦ ἐλέγχονται ἀπὸ τον ἐχθρό, Απὸ την πλευρὰ του Βερμίου επίσης δεν μπορούμε να βοηθηθούμε διότι ο Τίτο ἔκλεισε τα σύνορα, Διαταγὴ ἀπὸ τη Διοίκηση σαφής: «Οὔτε μια σφαῖρα ἄσκοπη για σπατάλη».

Αρχίσαμε πλέον να νιώθουμε την πλήρη ἀπομόνωσή μας, σε ἐκεῖνο που πρέπει να δώσουμε την προσοχή μας εἶναι ἐγκαίρως τώρα στην περίοδο του θέρους να ἐφοδιασθούμε σιτάρη και σίκαλη βρίζα που λέμε και καλαμπόκι, τα οποία νύχτα θα πρέπει να κατεβαίνουμε στον κάμπο και ἀπὸ τα χωράφια του κόσμου να τινάζουμε σιτάρη ἢ σίκαλη, Προτιμούσαμε την σίκαλη διότι τινάζονταν πολὺ εύκολα και γρήγορα γεμίζουμε τα σακιά. Το «βιολί» αὐτὸ συνέχισε δύο ἢ τρία βράδια ὁπότε μας πήραν χαμπάρι οι Βεργινιώτες ΜΑΥδες.

Σε μια τέτοια ἀποστολὴ και μόλις στρώσαμε το ἀντίσχοινο τα παιδιὰ ἐγὼ με το Νίκο και τον Σπάρτακο πιάσαμε την ὄχθη του ρέματος ὅπου ἦταν και ο δρόμος προς το χωράφι προς διαφύλαξη των παιδιῶν, στην ἀπέναντι πλευρὰ του ρέματος ὁμως νωρίτερα στήσανε παγίδα οι ΜΑΥ.

δες και «μαυροσκούφηδες». Η απόσταση που μας χωρίζει γύρω στα 80-100 μέτρα ακούγοντας το τίναγμα και το θόρυβο του ζώου μας αρχίσανε με τα πολυβόλα τους ευτυχώς που εμείς προλάβανε και πιάσαμε θέσεις δεν χάνουμε καιρό και εμείς τους πλακώνουμε, ο δε Νίκος με το οπλοπολυβόλο που εύκολα δεν έχανε στόχο τους καθηλώσαμε με αποτέλεσμα να φύγουν από την ενέδρα τους Καψαλισμένοι αφήνοντας κάποιον «μαυροσκούφη» σκοτωμένο τον οποίον ήρθαν και τον πήραν την άλλη μέρα το πρωί. Φεύγουμε λοιπόν και εμείς φθάνουμε στην θημωνιά που ήταν τα παιδιά βλέπουμε ότι φύγανε και αυτοί πιάνοντας το δεύτερο ρέμα της Παλατίτσας περιμένοντας εμάς.

Έτσι η βραδιά αυτή πήγε χαμένη, αυτό που θέλω να πω είναι ή σιτάρι παίρναμε ή σίκαλη το παίρναμε από διάφορα χωράφια και από λίγο χωρίς να κάνουμε διακρίσεις διότι τα χωράφια τα ξέραμε καλά και εγώ και ο αδερφός μου από ποιους είναι και συγκεκριμένα την πρώτη βραδιά τινάζαμε σίκαλη από το χωράφι του Αβραάμ Μουρατίδη ο οποίος είχε γιο Αντάρτη. Μετά από μερικές μέρες ξανακατεβήκαμε με μέτρα όπου κατορθώσαμε συνολικά να γεμίσουμε 3-4 βαρέλια σίκαλη και λίγο σιτάρι.

Τις μέρες αυτές του καλοκαιριού και αν ενθυμούμαι ήταν κατά τα μέσα του Ιούνη, όλη η ομάδα μπαίνουμε στην Βεργίνα από την πλευρά του Βορά και στον μαχαλά των εντοπιών. Στον μαχαλά αυτόν είχε πολλά σκυλιά επειδή υπήρχαν και πολλοί κτηνοτρόφοι. Τα σκυλιά τους μας επιτέθηκαν λες και ήμασταν λύκοι. Από την «Τούμπα» η φρουρά του στρατού και οι μισθοφόροι μας άρχισαν με τα πολυβόλα και τους όλμους, Εγώ και ο αδερφός μου βρισκόμασταν συγκεκριμένα στο σπίτι του μπάρμπα Βαγγέλη Μητρόπουλου, που ο γιος του ο Κώστας ακούγοντας τα σκυλιά κατάλαβε ότι ήμασταν Αντάρτες βγήκε από το σπίτι και κρύφτηκε μέσα στα φασόλια του μπαχτσέ του. Ήταν και φίλος του αδερφού μου, αλλά τον βρήκε κάποιο βλήμα από την «Τούμπα» και τραυματίστηκε μέσα στον μπαχτσέ. Τέλος με τα πολλά αφού κατορθώσαμε και συγκεντρώσαμε αρκετά τρόφιμα φύγαμε.

Τις μέρες αυτές παίρνω το Νίκο μαζί μου και κατεβαίνουμε στην Γεράκη διότι οι χωριανοί του, τους οποίους σηκώσανε στα καμποχώρια μάθαμε ότι έρχονται στο δάσος της Γεράκης και κόβουν ξύλα.

Επιδίωξή μας ήταν να μάθουμε για τις οικογένειες των Παλατιτσιών νέα που από τον Ιούνιο του 1947 δεν είχαν καμία επαφή ούτε ο Νίκος ούτε ο Σπάρτακος μα ούτε και ο Θωδωρής με τον Ψαρό που και οι τέσσερις ήταν από την Παλατίτσα, Αφού όλη την μέρα ταλαιπωρηθήκαμε μέσα στο δάσος δεν ανταμώσαμε κανέναν Παλατιτσιώτη για να έρθει για ξύλα. Στο τέρμα του δάσους προς τον Αλιάκμονα ποταμό και στην τοποθεσία «Εικόνα» άκουσα κάποιες φωνές. Λέω στο Νίκο να πάμε για αναγνώριση, το μέρος φυσικά είναι ανοικτό και όλη η περιοχή είναι σπαρμένη με σιτηρά, Αφού με πολλά μέτρα προφύλαξης πλησιάσαμε βλέπω και γνωρίζω τους τρεις αδερφούς Μητροπουλαίους τον μπάρμπα Βαγγέλη τον μπάρμπα Θωμά και τον μπάρμπα Νικολάκη μαζί με τις οικογένειές τους να θερίζουν σιτάρι και πιο πέρα έχουν και τα τρία άλογά τους δεμένα, Επειδή όμως ήταν ακόμα νωρίς για να κάνουμε την εμφάνισή μας σ' αυτούς και για το λόγο ότι δεν ήταν άνθρωποι δικοί μας λέω στο Νίκο: «όταν θα ετοιμαστούν για να φύγουν τότε θα βγούμε μπροστά τους με το σκεπτικό να τους ζητήσουμε το ένα το ζώο» και μόλις νυχτώσει να περάσουμε πέραν του Αλιάκμονα στο χωριό Ραψωμανίκη πλούσιο χωριό για να φορτώσουμε κανά δύο τσουβάλια αλεύρι.

Αφού λοιπόν σταμάτησαν το βραδάκι και την ώρα που ετοιμάζονταν να φύγουν βγαίνω μπροστά τους ακολουθώντας από πίσω μου και ο Νίκος, «Γεια σας πατριώτες», ξαφνιαστήκαν για μια στιγμή σαν να τους κατέβηκε κάποιος άνθρωπος από άλλον πλανήτη να κοιτιούνται μεταξύ τους φοβισμένοι, απευθύνω στο μπάρμπα Βαγγέλη ο οποίος ήταν και ο μεγαλύτερος αδερφός λέγοντάς του ποιος είμαι. Τότε παίρνουνε θάρρος, αφού για λίγο είπαμε ορισμένα πράγματα γύρω από το χωριό, τελευταία τους λέω ότι θα μας δώσετε το ένα το άλογό σας και αύριο θα το βρείτε κάπου δεμένο μέσα στον ξερόκαμπο, Πρόθυμα λοιπόν δεχθήκανε, φεύγοντας λοιπόν και μόλις απομακρύνθηκαν καβαλάει ο μπάρμπα Νικολάκης το ένα από τα άλογά τους και με καλπασμό φθάνει στο χωριό, πληροφορεί στο φυλάκιο.

Ο ιήλιος θέλει καμιά ώρα ακόμη για να βασιλέψει, Από το φυλάκιο της «Τούμπας» με τον ασύρματο ειδοποιείται και η φρουρά της Μελίκης, Από την μία πλευρά οι Βεργινιώτες και από την άλλη οι Μελικιώτες κυκλώνουν την περιοχή της «Εικόνας», Εμείς βέβαια με το ζώο κα-

μουφλαρισμένο είχαμε πιάσει τον όχθο του ποταμού Αλιάκμονα. Κάποια στιγμή ακούμε την εκτόξευση μιας φωτοβολίδας από την πλευρά της Μελίκης και αμέσως εκτοξεύεται και από την πλευρά της Βεργίνας σε απόσταση διακόσια μέτρα από εμάς αρχίζουν να φωνάζουν μεταξύ τους να τουφεκάνε, οι φωτοβολίδες η μία κοντά στην άλλη να ανεβοκατεβαίνουν και από τις δύο πλευρές. Για μια στιγμή ξαφνιαστήκαμε λέω στο Νίκο: «Μας προδώσανε οι Μπαρμπάδες». Βγάζει ο Νίκος το πιστόλι να σκοτώσει το άλογο, δεν τον αφήνω εγώ. «Όχι του λέω τράβα το άλογο εσύ και ακολουθή με». Το μέρος το γνώριζα καλά.

Πηγαίνοντας όλο στην άκρη του ποταμού βγήκαμε στην τοποθεσία «έξι εξακόσια» η περιοχή αυτή ήταν σπαρμένη με καλαμπόκια, Στο μεταξύ είχε σουρουπώσει για καλά φθάσαμε στην περιοχή Φτελιάδια καθίσαμε για λίγο προς παρακολούθηση από τον κίνδυνο ξεφύγαμε αρκετά, οι μισθοφόροι στην περιοχή της Οικόνας πανηγυρίζουν με το τουφεκίδι τους φθάνουμε στην τοποθεσία του Ξηρόκαμπου και περίπου στο σημείο που τους όρισα δένω το άλογο σε κάποιο δέντρο, αφού ξεφύγαμε από τον κλοιό πλησιάζουμε έξω από το χωριό. Λέω τότε στο Νίκο πως είναι ευκαιρία να μπούμε στο χωριό.

Ετσι και έγινε, μπήκαμε στον κάτω μαχαλά πήραμε αρκετά τρόφιμα και ορισμένες πληροφορίες, Εσκεμένα όμως πήγα και στο σπίτι του Τριανταφυλλίδη Χρήστου διότι γνώριζα ότι το πρωί θα αναφέρει στο φυλάκιο κάτι που το θέλαμε, Ψυχολογικά δηλαδή αυτοί να μας κυνηγούνε στον κάμπο και εμείς πίσω από την πλάτη τους να αλωνίζουμε μέσα στο χωριό, Εδώ τώρα ο αναγνώστης πιθανόν να διερωτάται γιατί να μην πάρουμε το ζώο μαζί μας για το χρησιμοποιήσουμε για τις ανάγκες μας, Διότι δεν ήταν πλέον οι συνθήκες για εμάς να διατηρούμε ζώα στην ομάδα, γιατί από εδώ και πέρα όπως αναφέρω και παραπάνω μπαίνουμε σε άλλη τακτική ζωής. Τρόφιμα κουβαλημένα μόνον με την πλάτη, από εκεί που θέλαμε και μπορούσαμε. Ύστερα από παρακολούθηση και από πληροφορίες που είχαμε γνωρίζαμε καλά το πώς γινότανε η μεταφορά τροφίμων στην φρουρά του στρατού στην Βεργίνα, Μεταξύ Μελίκης και Βεργίνας και στην τοποθεσία «Κλειδί» ερχότανε τα κάρα από την Μελίκη με τα τρόφιμα συνοδεύοντάς τα στρατός και ΜΑΥδες, το ίδιο δε γινότανε και από την πλευρά της Βεργίνας.

Το πρωί βλέπουμε ένα κοπάδι ζώα σε όλο το δρόμο του Μεταξά σαν ναρκοσυλέκτες να φτάνουν στην τοποθεσία «Κλειδί. Πίσω από τα ζώα μία ομάδα στρατός και μία ομάδα ΜΑΥδες και πιο πίσω δύο κάρα. Ως συνήθως με τα κάρα υποχρεώνανε να μετακοινούνται οι άνθρωποι των ανταρτοοικογενειών. Όλα αυτά τα γνωρίζαμε, Χαράματα όλη η ομάδα κατεβήκαμε στα υψώματα της Παλατίτσας αριστερά μας προς δυσμάς διασχίζει το μεγάλο ρέμα των Αγ. Πάντων και καταλήγει στον Αγ. Δημήτριο Παλατίτσας και εν συνεχεία προς τον κάμπο, Από τα υψώματα με τα κιάλια παρακολουθούμε με μεγάλη προσοχή. Μόλις περάσανε τα ζώα η φρουρά και τα κάρα για το «Κλειδί», εμείς εφτά άτομα, με επικεφαλής κάποιον Σάββα Γαβριηλίδη από τον Άραχο ο οποίος το διάστημα αυτό βρέθηκε στην ομάδα μας παλιός Αντάρτης και καλό παλικάρι φεύγουμε τροχάδην όλο το ρέμα για να πιάσουμε το επίκαιρο σημείο του δρόμου που περνάει μέσα από το ρέμα το οποίο μας βολεύει για την κατάληψή μας.

Οι υπόλοιποι της ομάδας 3-4 με επικεφαλής τον Φλόγα παραμείνανε στο ύψωμα με ένα οπλοπολυβόλο και παρακολουθούν όλη την περιοχή του κάμπου μήπως και υπάρξει καμιά κίνηση από την Βεργίνα και μας κλείσουν μέσα στον κάμπο. Η απόσταση που διασχίσαμε στον κάμπο από τα υψώματα της Παλατίτσας, είναι γύρω στα 3 χιλιόμετρα. Πιάνουμε θέσεις, πρώτη θέση εγώ σαν γνωστός του χωριού και του τόπου δίπλα μου ο Σάββας αυτοματιστές και οι δύο, δίπλα ο Ηλίας και εν συνεχεία ο Σπάρτακος ο Νίκος με το οπλοπολυβόλο μαζί με τους δύο γεμιστές, τοποθετημένο σε καλή θέση βολής, Οι δύο πρώτοι ελέγχουμε το δρόμο κατά μήκος, πάνω από 300 μέτρα κατά άξονα, σκοπός μας είναι όλη την εμπροσθοφυλακή να τους πιάσουμε στα χέρια και να τους καλύψουμε μέσα στο ρέμα και εν συνεχεία να αιφνιδιάσουμε τους υπολοίπους και να πάρουμε τα κάρα με τα εφόδια. Εγώ με τον Σάββα παρακολουθούμε με αγωγή, τότε θα φανούν οι πρώτοι.

Στην επιστροφή τους δεν χρησιμοποιούσαν τα ζώα και μάλιστα ερχότανε πιο ξεθάρρεμένοι. Νάτοι και έρχονται πολύ μπροστά όμως γύρω στα 50 μέτρα με 100 έρχεται ένας στρατιώτης με μονωμένος και πιο πίσω παρατηρούμε στρατιώτες και ΜΑΥδες- μπουλούκι έρχονται- ο δε Κώστας Καραμήτσος μισθοφόρος των ΜΑΥδων με το οπλοπολυβόλο τον οποίο γνώρισα και κάποιοι άλλοι πιο πίσω συνοδεύουν τα κάρα. Κατεβαίνοντας ο στρατιώτης στο ρέμα, σκυφτοί εγώ με

το Σάββα, του προτείνουμε τα αυτόματα και χαμηλόφωνα του λέμε: «Παραδόσου μην φοβάσαι είμαστε Αντάρτες», αυτό γίνεται σε απόσταση δύο μέτρων, «βάλε κάτω το όπλο σου». Τα έχασε ο Εθνοφρουρίτης ο οποίος ήταν από το χωριό Μέση Βεροίας με το όνομα Μπραγιώτης, κατεβάζει το όπλο να μας χτυπήσει και να ουρλιάξει μεγαλόφωνα. Ακούνε οι άλλοι πάνουν θέσεις και μας αρχίζουν. Τους πλακώνει όμως ο Νίκος ο δικός μας με το οπλοπολυβόλο. Ο Εθνοφρουρίτης έπεσε τραυματίας και από ότι μάθαμε αργότερα έζησε. Για δέκα λεπτά ανταλλάξαμε πυρά βλέποντας ότι το όλο σχέδιο απέτυχε υποχρεωθήκαμε να οπισθοχωρήσουμε. Ταυτόχρονα από τη Βεργίνα κινήθηκαν να μας κόψουν. Οι όλμοι από την «Τούμπα» να πέφτουν βροχή μέσα στο ρέμα όπου υποχρεωθήκαμε να εγκαταλείψουμε το ρέμα και να πιάσουμε τα ακατοίκητα σπίτια της Παλατίτσας. Φυσικά βοήθησε για την οπισθοχώρησή μας το οπλοπολυβόλο από το ύψωμα.

Στο διάστημα αυτό αν ενθυμούμαι καλά κατά τα μέσα Ιουλίου ο Τσαπραντζής Δημήτριος, ο μπάρμπα Γιάννης ο Ντάλας και οι δύο από την Χαράδρα γαμπρός και κουνιάδος και ο Ιωσήφ Οβεζικόγλου από την Άμμο πήγανε στο χωριό Άμμο στα συνηθισμένα σπίτια που πηγαίναμε μαζί, και αφού εκπλήρωσαν την αποστολή τους στην επιστροφή και στην θέση μεταξύ Πλατανάκου και Αγ. Πάντων πέσανε σε ναρκοπέδιο που στήσανε οι Βεργινιώτες με αποτέλεσμα να σκοτωθούν τα δύο γεροντάκια και να γλιτώσει ο Μήτσος Τσαπραντζής. Αφού τους πήρε τον οπλισμό και ότι άλλο μπορούσε ήρθε στο λημέρι που η απόσταση από το σημείο του ναρκοπεδίου μέχρι το λημέρι, περίπου δύο ώρες διαδρομή, μας ανήγγειλε το δυσάρεστο γεγονός και αμέσως ξεκινήσαμε 3-4 αν ενθυμούμαι καλά να πάμε να τους θάψουμε. Στα υψώματα όμως των Αγ. Πάντων και πάνω από το μακροχώραφο βρισκότανε καλυμμένοι οι μισθοφόροι ΜΑΥδες που ακούγοντας την έκρηξη της νάρκας έφθασαν εκεί βρήκαν τους δύο σκοτωμένους και τους μετέφεραν στη Βεργίνα για να εισπράξουν την αμοιβή τους και να τους παρασημοφορήσουν τα αφεντικά τους. Όλη φυσικά την κίνηση αυτή την αντιληφθήκαμε και αφού διαπιστώσαμε ότι φύγανε, βραδιάζοντας πήγαμε στο σημείο του ναρκοπεδίου για να διαπιστώσουμε εάν τους πήραν ολοκληρωτές ή μόνον τα κεφάλια τους ως συνήθως κάνανε. Τον Μανόλη από την Σκούλη-αρη τον Καρόζα από την Ρυτίνη τον μπάρμπα Γιάννη από την Κουλούρα και τόσους άλλους.

Τώρα εκείνο που μας στενοχωρεί και μας δημιουργεί πρόβλημα είναι το τι θα γίνει με τη γιάφκα στην Άμμο αφού σκοτώθηκε ο μπάρμπα Ιωσήφ. Εχουμε υποχρέωση να το αναφέρουμε στους δικούς του οπότε τα πράγματα θα δυσκολέψουν πολύ και θα χάσουμε την επαφή με το χωριό, Γι' αυτό παίρνουμε απόφαση εγώ με τον Γιώτα και το Μήτσο Τσαπραντζή να πάμε στην Άμμο να επισκεφθούμε τους συγγενείς να τους αναφέρουμε το δυσάρεστο γεγονός και παράλληλα να συνεχίσουμε την σύνδεση και την γιάφκα. Στους συγγενείς γνωστός πολύ ήταν ο Γιώτας ο οποίος είχε και την εμπιστοσύνη τους (ο δε αδερφός του ονόματι Μιχάλης και αρχηγός των ΜΑΥδων αλλά καλός άνθρωπος). Όλοι φυσικά οι Αμμιώτες ήταν φιλήσυχoi και δημοκράτες.

Αφού κάναμε τη δουλειά μας επιστρέφουμε από το ίδιο δρομολόγιο μεταξύ Άμμου και Βαρβάρες και σε απόσταση από τα φυλάκιά τους γύρω στα 50 μέτρα διότι η απόσταση μεταξύ των δύο χωριών είναι μόλις 500 μέτρα. Αφού περάσαμε από τα επικίνδυνα σημεία πιάσαμε το δρόμο που μας οδηγούσε για τον πόρο του Αλιάκμονα ποταμού, πιο κάτω όμως τον δρόμο τον είχαν ναρκοθετήσει. Για μια στιγμή όμως εγώ σταμάτησα να αφοπλίσω το αυτόματό μου λες και κάτι μου ήρθε σαν προμύνημα. Στη συνέχεια πέρασαν οι άλλοι δύο μπροστά και αφού τους τους έφθασα και εγώ βαδίζαμε κολλητοί οι τρεις μας. Από την αριστερή πλευρά είναι ο Γιώτας όμως επίσης και η νάρκη είναι παγιδευμένη από την αριστερή πλευρά του δρόμου. Παίρνουμε σβάρνα το σύρμα που έπανε από την μια άκρη του δρόμου στην άλλη απελευθερώνεται ο επικρουστήρας και γίνεται η έκρηξη δίπλα μας στο ένα μέτρο όσο η έκρηξη άλλο τόσο και τα αέρια μας ζαλίσανε και πέσαμε δεξιότερα μέσα στο χαντάκι. Φυσικά την μπόρα την έφαγε ο Γιώτας ο οποίος κάλυψε εμάς τους δύο γιατί ήμασταν κολλητοί του. Ακούω τον Γιώτα να ουρλιάζει, ο δε Τσαπραντζής χάθηκε μέσα στα αμπέλια. Εγώ ξαπλωμένος στο χαντάκι σερνόμενος πάνω στην κοιλιά προσπαθώ να ξεφύγω από τυχόν άλλη νάρκη. Εν τω μεταξύ τα φυλάκια και από τις δύο πλευρές αρχίζουν να γαζώνουν το σημείο το οποίον το είχαν και επισημασμένο. Βλέπω τον Γιώτα να σηκώνεται και να φεύγει μέσα στα αμπέλια, ενώ εγώ σύρθηκα σαν το φίδι πάνω στην κοιλιά και έπιασα κάτι κερασιές. Οι σφαίρες πέφτουν βροχή, τα βλήματα από

τους άλλους να πέφτουν το ένα κοντά στο άλλο. Τελικά με άλματα φεύγω. Απομονωθήκαμε και οι τρεις, ο Μήτσος ήδη πέρασε και το ποτάμι και περιμένει στο σημείο που ορίσαμε σε περίπτωση που χτυπηθούμε και ξεκοπούμε. Δεύτερος έφθασα εγώ, ενώ ο Γιώτας από τα τραύματα δεν μπορούσε να βαδίσει γρήγορα. Με ρωτά ο Μήτσος αν είμαι χτυπημένος του λέω πως όχι αλλά ούτε και αυτός ήταν χτυπημένος. «Τι κάνουμε τώρα» με ρωτά. «Θα περιμένουμε, λέω και ε-άν δεν φανεί ο Γιώτας θα πάμε να τον ψάξουμε διότι τον είδα ότι έφυγε μέσα στα αμπέλια».

Πράγματι σε λίγο ξεκινάμε να πάμε για αναγνώριση όμως προτού μπούμε στο ποτάμι ακού-με βουγκητό. Νάτος ο Γιώτας να φωνάζει τα ονόματά μας. Του απαντούμε και στη συνέχεια τον παίρνουμε αγκαλιά διότι το αριστερό του πόδι ήταν χτυπημένο, ενώ ένα άλλο βλήμα τον πήρε στην κοιλιά και άλλο ένα στο λαιμό το οποίο του έκοψε και την αρτηρία του χεριού του. Με τα πολλά αφού ανάψαμε το φακό και εντοπίσαμε τα τραύματά του, του τα επιδέσαμε με τους ατομικούς επιδέσμους που είχαμε. Οι μεγάλοι πόνοι φυσικά τον έκαναν να χάσει το κουράγιο του και το ηθικό του, ήταν και αρκετά βαρύς, διότι ήταν σωματώδης άνδρας.

Με τα πολλά, πότε στην πλάτη, πότε αγκαλιά, μπήκαμε αρκετά μέσα στο δάσος πάνω από το χωριό Μετόχι. Εκεί έμεινε ο Μήτσος μαζί του. Εγώ έφυγα για την Ελαφίνα, μία διαδρομή πάνω από 5 ώρες. Εκεί ήταν ο Ψαράς με κάτι πρόβατα κρυμμένα και είχε και ένα μουλάρι. Ξημερώματα έφθασα στον Ψαρό, του ανέφερα το γεγονός, παίρνω το μουλάρι και μέρα επιστρέ-φω στον Γιώτα με το Μήτσο. Μετά όμως από τα μαντριά της χαράδρας ήταν αδύνατο να συ-νεχίσω διότι φαινόμενα σαν την «μύγα μεσ' στο γάλα». Αραξα σε κάποιο μέρος απόμερο και απόκρυφο και έπεσα για ύπνο. Σουρουπώνοντας ξεκίνησα. Μόλις έφθασα στα παιδιά βάλαμε τον Γιώτα καβάλα και προχωρούμε για την Ελαφίνα στον Ψαρό. Από εκεί το άλλο βράδυ τον συνόδεψαν άλλα παιδιά για το αναρωτήριο στα Ανω Πιέρια. Εκείνο που θυμάμαι είναι σε ένα μήνα περίπου ο Γιώτας ξαναγύρισε στην ομάδα αλλά με το χέρι του παράλυτο.

Μετά από αυτά τα γεγονότα και αν θυμάμαι καλά θα ήταν μέρες Αυγουστιάτικες, με εντο-λή από παραπάνω εγώ ο αδερφός μου Λάκης και ο Νίκος οι τρεις μας, προτού σκοτεινιάσει α-ναλάβαμε να πιάσουμε κάποιο σημείο στο χωριό μου για να αιχμαλωτίσουμε την περίπολο που κάθε βράδυ περιπολούσε στους δρόμους του χωριού και περισσότερο στα ακατοίκητα και ακρι-ανά σπίτια.

Εμείς φυσικά όπως πάντα από νωρίς πιάναμε κάποιο σημείο πάνω από το χωριό κολλημέ-νοι μέσα στο δάσος και παρακολουθούσαμε όλες τις κινήσεις του εχθρού και των κατοίκων. Ξε-κινάμε λοιπόν από το λημέρι της Συκιάς, μέρα φυσικά, με δρομολόγιο προς τον Αγ. Νικόλαο και με σκοπό σε συνέχεια να πιάσουμε το μεγάλο ύψωμα πάνω από το «Ανάκτορο» και αφού παρακολουθήσουμε καλά τις κινήσεις προτού σουρουπώσει να πιάσουμε το βαθύ ρέμα της Πα-λιοπαναγιάς να πιάσουμε στα πρώτα ακριανά σπίτια που θέλαμε. Προτού πιάσουμε το ύψωμα καθίσαμε σε απόσταση περίπου 200 μέτρων για να παρακολουθήσουμε μήπως και αντιληφθού-με καμιά κίνηση στο ύψωμα και τούτο επειδή το ύψωμα αυτό είναι δεσπόζον σημείο που πολ-λές φορές το πιάναμε και αυτοί στήνοντάς μας ενέδρα και ναρκοπέδια. Αυτοί όμως λόγω της μεγάλης ζέσης πιάσανε τον ίσκιο πίσω από το ύψωμα και βάλανε έναν σκοπό στο ύψωμα και αυτός όμως καμουφλαρισμένος μέσα στο δάσος. Αφού δεν αντιληφθήκαμε καμιά κίνηση ξεκι-νάμε με μέτρα προφύλαξης και αποστάσεις στο μονοπάτι που οδηγούσε στην κορυφή.

Μπροστά εγώ, πίσω μου ο Νίκος και τρίτος ο αδερφός μου Λάκης με το οπλοπολυβόλο. Προ-τού ανεβούμε στην κορυφή όμως αντιλήφθηκα φρέσκιες πατημασιές από αρβύλες. Κάθομαι στο γόνατο και κάνω σινιάλο για τα ίχνη και συνθηματικά λέω στο Νίκο να κόψει δεξιότερα μέσα στο δάσος. Την στιγμή εκείνη οπλίζω το αυτόματό μου και με αυτό ανά χείρας προχωρώ, ο δε αδερφός μου πλησίωσε πίσω μου στα 4-5 μέτρα. Προχωρώντας εγώ και στο σημείο που το μο-νοπάτι έκανε κάποια στροφή, ο σκοπός αντιλήφθηκε τον κρότο που οπλίσσαμε τα όπλα μας ή και τον θόρυβο που έκανε ο Νίκος τσαλαπατώντας τα κλαδιά. Κάνει να σηκωθεί με το αυτόμα-τό του στα χέρια στην στροφή ακριβώς και σε ένα μέτρο πέφτω επάνω του στα γόνατα μισοση-κωμένος. Ξαφνιάστηκα για μια στιγμή, τίποτα το διακριτικό δεν βλέπω για μια στιγμή ξεκού-φωτος και αυτός με το αυτόματό του το «ΣΤΕΝ» που αυτοί δεν συνήθιζαν να έχουν τέτοια ό-πλα μόνο εμείς είχαμε από τα όπλα αυτά. «Τι είσαι;» του λέω. Τα έχασε αυτός και κάνει να με πιάσει από τα πόδια, τραβιέμαι πιο πίσω και του επαναλαμβάνω πάλι «ποιος είσαι;» Αρχισε να τσιαουνίζει ο μισθοφόρος «μαυροσκούφης» αυτοί που υπηρετούσαν στις συμμορίες των απο-

σπασμάτων και εγκληματούσαν σε βάρος των αθώων πολιτών.

Το μυαλό μου όμως την στιγμή εκείνη λειτούργησε ως εξής: Με αφορμή το αυτόματο του πίστεψα πως θα είναι κάποιος δικός μας ξεκομμένος Αντάρτης και πατώντας την σκανδάλη μου σηκώνω την κάνη προς το επάνω για να μην τον σκοτώσω. Μία όμως σφαίρα τον χτύπησε στον αριστερό του ώμο, ενώ συγχρόνως με την στροφή που κάνω, ο αδερφός μου όπως είχε ανά χείρας το οπλοπολυβόλο γαζώνει την περιοχή και παρ' ολίγο να με χτυπήσει. Στη συνέχεια αφεύγει προς το Νίκο, αφού έφυγα και εγώ, γύρω στα 50 μέτρα κάθομαι και παρακολουθώ. Δεν ακούω και δεν βλέπω τίποτε, καμία κίνηση, παίρνω λοιπόν την απόφαση να επιστρέψω πιστεύοντας ότι θα είναι κάποιος δικός μας ξεκομμένος. Και αν είναι και τραυματίας να τον συμπαρασταθώ και εάν είναι σκοτωμένος να του πάρω τουλάχιστον τον οπλισμό και τελικά να διαπιστώσω ποιός είναι. Προτού πλησιάσω στο σημείο αυτό ακούω και βλέπω στην κορυφή του υψώματος και σε απόσταση 20-30 μέτρων φωνές, βρισίδια μεταξύ τους από ένα μπουλούκι «μαυροσκούφηδων». Κάνω προς τα πίσω και πάλι πιάνοντας την κατηφόρα προς την Παλιοπαναγιά και όχι προς Αγ. Νικόλαο εκεί που φύγανε ο Λάκης με το Νίκο. Με αντιλήφθηκαν όμως και με πλακώνουν, αλλά εγώ έπιασα την κατηφόρα και έτσι εύκολα δεν μπορούσαν να με χτυπήσουν. Οι σφαίρες να πέφτουν βροχή, τα κλαδιά των δέντρων να θερίζονται και αυτοί να ουρλιάζουν με διάφορες βρισιές. Το μέρος φυσικά το γνώριζα καλά και το κάθε μονοπάτι που υπάρχει διότι εδώ μέσα μεγάλωσα.

Εν πάση περιπτώσει ακολούθησα το δρομολόγιο προς Αλονάκι- Κουμαριά- Γαλακτό και πήρα το δρόμο που κατηφορίζει για το λημέρι. Ο αδερφός μου Λάκης με το Νίκο φθάσανε πολύ νωρίς στο λημέρι και αφού ενημέρωσαν το συμβάν και στα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας άρχισαν να ανησυχούν για μένα φοβούμενοι μήπως χτυπήθηκα ή είμαι τραυματίας. Με λίγα λόγια ετοιμάζονται να έρθουν προς αναγνώριση, έπεσε βέβαια και το σκοτάδι οπότε η νύχτα πάντα ήταν δική μας και που την κάθε μας αποστολή την εκπληρώναμε τις περισσότερες φορές με πιο σιγουριά. Αφού έφθασα στο λημέρι τα παιδιά όλα της ομάδας με αγκάλιασαν και χάρηκαν που ήρθα σώος.

Όπως αναφέρω και παραπάνω τα πράγματα άρχισαν να δυσκολεύουν περισσότερο και η ζωή μας να γίνεται πιο επικίνδυνη και δύσκολη. Σύνδεση και επαφή με τον κόσμο αποκλείεται να αποκτήσουμε, τις γιάφκες που είχαμε σε ορισμένα χωριά διέλυσαν, την Βεργίνα όμως πρέπει πάση θυσία να την παρακολουθούμε συχνά από όλες τις πλευρές. Παίρνω απόφαση, λέγοντας στον Φλόγα, να πάρω έναν ακόμη και χαράματα να μπω στα ακατοίκητα σπίτια της Βεργίνας. Παίρνω λοιπόν το Νίκο μαζί μου και αφού πλησιάσαμε στα ακριανά σπίτια καθίσαμε και παρακολουθούμε με προσοχή, καμία όμως κίνηση διότι οι μισθοφόροι κάθε βράδυ βγαίνανε ενέδρες στα ακατοίκητα σπίτια των μαχαλάδων. Η αποστολή μας είναι να καμουφλαριστούμε μέσα στους μπαχτσέδες και όχι μέσα σε σπίτια. Έτσι και έγινε. Μπαίνουμε στον μπαχτσέ του Ιεροκλή Γωνιάδη ο ίδιος βέβαια ήταν εξορία, καπετάνιος του Εφεδρικού ΕΛΑΣ, η γυναίκα του όμως η Ευθυμία έμενε στο κέντρο του χωριού και την ημέρα ερχότανε στο σπίτι της στον μπαχτσέ της και τελείωνε κάποιες δουλειές της, καλή αγωνίστρια και πολύ της εμπιστοσύνης. Ο φυτεμένος μπαχτσές ήταν από διάφορα ζαρζαβάρια, εμείς καμουφλαριστήκαμε μέσα στα φασόλια τα οποία ήταν και ψηλά και στη ρίζα ενός δέντρου τζιρνικιάς. Οι δρόμοι από εμάς απέχουν γύρω στα 20-30 μέτρα. Αφού ξημέρωσε καλά τα μάτια μας «14» ιδιαίτερα εγώ γιατί ξέρω καλά τους δρόμους που έρχονται στον μαχαλά.

Ο ήλιος ανέβηκε αρκετά ψηλά, η Ευθυμία όμως δεν φαίνεται πουθενά μα ούτε και η πεθερά της η Γιαγιά Θεodώρα. Πάνω από τον μαχαλά στις πρόποδες του βουνού και σε απόσταση 200 μέτρων υψώνονται δύο βουναλάκια τα οποία κάθε πρωί ο στρατός τα ελέγχει όλη μέρα και για να πάνε στα υψώματα αυτά ο δρόμος τους περνά δίπλα από εμάς σε απόσταση 20 περίπου μέτρων. Τους «καμαρώνουμε» στο πήγαινε- έλα τους με τα θερινά τους ρούχα το καλοκαίρι και με τα χειμερινά τους τον χειμώνα, καλοντυμένοι σαν εγγλεζάκια ή αμερικανάκια μεταξύ των και μερικοί ΜΑΥδες μαυροντυμένοι.

Η αγωνία μας δεν λέγεται διότι κανείς δεν ήρθε στον μπαχτσέ. Κάποτε στον διπλανό μπαχτσέ βλέπω την γριά Μαρία Σπυριδοπούλου για την πλησιάσω δεν μπορώ διότι υπάρχει ένα κενό και με την κίνησή μου μπορεί να προδοθώ έτσι και με δει κανένα μάτι. Φωνάζω κάπως σιγανά μήπως και με δει και έρθει αυτή προς εμάς. Τίποτα ούτε ακούει ούτε βλέπει, ρίχνω λοι-

πόν μία πέτρα πέφτει δίπλα της πάλι δεν χαμπαρίζει. Με την δεύτερη όμως πέτρα την χτυπω στην πλάτη οπότε άρχισε να φωνάζει και να αναθεματίζει στην ποντιακή διάλεκτο νομίζοντας ότι είναι τίποτα παιδάκια από τους διπλανούς μπαχτσέδες. Φωνάζω, ξαναφωνάζω τίποτα, ώ-σπου σηκώθηκε και έφυγε χωρίς να μπορέσω να την δω.

Ήτανε καλή γυναίκα δικιά μας που αν ερχότανε σε επαφή μαζί μου θα την έστελνα να πά-ει στην Ευθυμία να της έλεγε να ερχόταν προς συνάντησή μου, για να στήσω γιάφκα μαζί της μέσα στον μπαχτσέ της. Η αγωνία και η στενοχώρια μας δεν περιγράφεται, πιάσαμε απόγευμα και ο ήλιος άρχισε να κατηφορίζει. «Τι γίνεται ;» μου λέει ο Νίκος. «Τι να γίνει, εάν δεν μας έρθει κανείς σουρουπώνοντας θα μπούμε στα κατοικημένα σπίτια του χωριού». Ξαφνικά ακού-ω ομιλίες κοντά μας ξαφνιαζόμαστε σηκώνομαι και βλέπω κάποιον οπλίτη τον Λαζόπουλο Θα-νάση φίλος μου και συμμαθητής μου με δύο μικρά παιδάκια συζητώντας να κατευθύνονται προς τα εμάς μέσα στα φασόλια. Παραμένουμε από το δέντρο 5-6 μέτρα και ξαπλώνουμε στην κοιλιά μέσα στα φασόλια πιστεύοντας ότι έρχονται να μάσουν τζιρνίκια (αγρόμυλα).

Πράγματι αφήνει το όπλο του ο Θανάσης κάτω και ανεβαίνει στην τζιρνικιάμ τα παιδάκια κάτω, τον παρακολουθώ όμως όπως η γάτα τον ποντικό, σε περίπτωση που μας αντιληφθεί να τους πιάσουμε και να τους κρατήσουμε μέχρι το βράδυ οπότε θα τους αφήναμε να πάνε στα σπίτια τους. Τέλος αφού ο Θανάσης γέμισε τις τσέπες του άρχισε να σπάνει και μερικά κλαδιά. Κάποτε τον παίρνει χαμπάρι κάποια κοπέλα ονόματι Βαρβάρα κόρη του Φωκίου συγγενικό πρόσωπο της Ευθυμίας και πλησιάζοντας προς εμάς αρχίζει να τσακώνεται με το Θανάση, ευ-τυχώς δεν μπορούσε να περάσει το κανάλι με νερό φωνές τσιρίδες στο ενδιαμέσο εμείς. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα που λέει και το τραγούδι, κάποτε κατέβηκε ο Θανάσης και με τα πιτσι-ρίκια έφυγε.

Βασιλεύοντας ο ήλιος βλέπουμε να συμπτύσσονται και τα φυλάκια. Αφού σκοτείνιασε προ-χωρούμε μπαίνουμε στα πρώτα κατοικημένα σπίτια του Σαπλαχίδη και του Γαβρά παίρνουμε ορισμένα τρόφιμα και κάποιες πληροφορίες από τα γεροντάκια και φεύγοντας περνάμε από έ-ναν μπαχτσέ του Παυλίδη του Θεοδωράκη και μαζέψαμε μερικά κρεμμύδια, φασολάκια φυσι-κά μαζεύουμε και από τον μπαχτσέ της Ευθυμίας. Στο μπαχτσέ μαζεύοντας τα κρεμμύδια μου έπεσε η ταινία από το αυτόματό μου χωρίς να το αντιληφθώ και το βρήκε ύστερα από πολλά χρόνια η κόρη του η Μαρία.

Μετά την υποχώρηση του ΔΣΕ

Μέχρι εδώ τα προβλήματα τα αντιμετωπίζαμε όσο μπορούσαμε με πίστη, αγωνιστι-κότητα και με παλικαριά. Με την κατάρρευση του μετώπου Γράμμου-Βίτσι την 30η Αυγούστου του 1949, τα πράγματα δυσκολεύονται περισσότερο. Χάσαμε κάθε επαφή με τα γειτονικά Αρχηγεία Βερμίου και Ολύμπου, επίσης με το γενικό Αρχηγείο. Η Κυ-βέρνησή μας με όλα τα τμήματα του μετώπου πέρασαν προς την Αλβανία και σε συνέχεια στις λαϊκοδημοκρατικές χώρες. Σε μας πλέον μπαίνει η σκέψη το πώς να φύγουμε και εμείς για κά-ποια από τις λαϊκοδημοκρατικές γειτονικές χώρες. Παρ' όλο που οι όλες ομάδες των ελευθέρων σκοπευτών όπως τονίζω και παραπάνω ήμασταν όλοι εθελοντές και δοκιμασμένοι αγωνιστές και πολλοί μάλιστα βαθμοφόροι που μας ήρθαν από τις σχολές Αξιωματικών άρχισε να μας κυ-ριεύει η απελπισία. Αιτία, οι συχνές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του εχθρού που τους έχουμε κάθε μέρα ανάμεσά μας να μας έχουν κατά πόδι, ο κόσμος μας με τον οποίο δεν μπορούμε να πάρουμε καμία επαφή, (οι άνθρωποί μας μας βλέπουν και φεύγουν, δεν μας πλησιάζει κανείς) ενώ η αεροπορία συχνά μας επισκέπτεται ρίχνοντας τώρα αντί για βόμβες προκηρύξεις και μας καθορίζει ημερομηνία αμνηστίας για να παραδοθούμε.

Εν πάση περιπτώσει το διάστημα αυτό δεν κάναμε καμία εμφάνιση για να παραπλανήσου-με τον εχθρό. Ναι, αλλά κάποιο πρωί, αν ενθυμούμαι καλά τέλη του Σεπτέμβρη με αρχές Ο-κτωβρίου 1949, από την περιοχή Αλώνια της Παλατίτσας έρχεται μια ομάδα οπλίτες και από κοντά τους ακολουθούν ορισμένα άλογα ή μουλάρια και μπαίνουν στο δάσος σταλμένοι από

τον τσιφλικά (μπέη) οι μεν ξυλοκόποι να υλοτομούν το δάσος, οι δε οπλίτες να τους φρουρούν. Αυτούς και πλήρως ιδιαιτέρως, εξτρά που λέμε. Βλέποντας αυτή την κατάσταση την άλλη μέρα θα τους είχαμε κοντά στο λημέρι, ο ομαδάρχης μας, αυτόν τον καιρό είναι κάποιος ονόματι Στρυμόνας, ψευδώνυμο, το πραγματικό του Ναβροζίδης Σάββας από το Ελευθεροχώρι Κατερίνης.

Παίρνουμε την απόφαση για την άλλη μέρα να τους χτυπήσουμε. Χαράματα πιάσαμε την τοποθεσία «Λιβαδίτσα», σε σημείο βολικό κάτω από τη λεγόμενη «Σαρακίνα». Και νάτοι το πρωί οι διπλομισθοφόροι, εννιά τον αριθμό με αρχηγό τους κάποιον ονόματι Τσάρα, ο οποίος προ καιρού έφυγε από εμάς, παραδόθηκε και με άλλους αντάρτες συλληφθέντες ή παραδοθέντες, τους οπλίσανε κάνοντάς τους εθελοντικό απόσπασμα, μισθοφόρους φυσικά, και αυτοί ήταν που σκοτώσανε τον Καραγιώργο στη Συκιά τον οποίο αναφέρω παραπάνω. Όταν ο Νίκος με το οπλοπολυβόλο τους γάζωσε πρώτος έπεσε ο Τσάρας, ο οποίος στον ώμο του έφερνε το αυτόματο του Καραγιώργου, το οποίο είχα δώσει εγώ στον Καραγιώργο παλιότερα και που πάνω στη χειρολαβή του, είχα τα αρχικά μου γράμματα. Έτσι λοιπόν πέσανε άδοξα για χατήρι του μπέη τσιφλικά.

Το αυτόματο αυτό τύπου ΣΤΑΓΙΕΡ έχει την ιστορία του, φυσικά αυτό ήταν λάφυρο από τους Γερμανούς στην Κατοχή, το οποίο το 'χα εγώ πάνω από ένα χρόνο και το έδωσα στον Καραγιώργο και το πήραν αυτοί για λάφυρο. Το ξαναπήραμε εμείς και τελικά σε κάποια κύκλωσή μας, που θα αναφέρω παρακάτω, το εγκατέλειψα στο αντίσκηνο που στεγαζόμασταν παίρνοντας κατά λάθος το ΣΤΑΓΙΕΡ του Σπάρτακου, οπότε μπήκε και πάλι στα χέρια του εχθρού.

Μετά από μερικές μέρες μας λέει ο Στρυμόνας ότι θα πάμε να χτυπήσουμε το αυτοκίνητο που μεταφέρει τρόφιμα στη φρουρά του Πολυδενδρίου για να φάμε κι εμείς βρε αδελφέ λίγη φαρίνα του Τρούμαν. Αντέδρασε ο Σπάρτακος λέγοντας: «Γιατί να πάμε να κινδυνεύσουμε μέσα στο στόμα του λύκου και να μην πάμε δύο ή τρεις στον κάμπο να πάρουμε κάποιο ζωντανό, να μαζέψουμε και μερικά φασόλια από κάποιες καλαμποκιές που ακόμα ο κόσμος δεν τα θέρισε λόγω της οψιμότητας». Ο Στρυμόνας επέμενε, επιμένουμε κι εμείς, διότι ετάχθηκα κι εγώ με την άποψη του Σπάρτακου, τελικά ακολούθησε και ο Νίκος. Αφού συμφωνήσαμε εμείς οι τρεις να πάμε στον κάμπο και οι υπόλοιποι της ομάδας να πάνε στο αυτοκίνητο. Έτσι κι έγινε. Εμείς πετύχαμε να φέρουμε ένα δαμάλι από κάποιο κοπάδι, επίσης και δύο σακίδια φασολάκια, η ομάδα στην άλλη αποστολή γύρισαν άπρακτοι.

Τις μέρες αυτές κατεβαίνει ο Μακεδόνας από το αρχηγείο και συγκεντρώνει τις τρεις ομάδες των Κάτω Πιερίων σε κάποια τοποθεσία απέναντι από το χωριό Ελαφίνα και μας αναφέρει σχετικά με τη διαταγή που έλαβε μέσω ασυρμάτου για να κρατήσει από κάθε ομάδα ορισμένους και τους υπόλοιπους να τους στείλει σε αποστολές για να φύγουν για την Αλβανία. Φυσικά αυτό το ποθούσαμε όλοι μας.

Από τη δική μας ομάδα θα κρατήσει το Νίκο, το Σπάρτακο κι εμένα, ο δε αδελφός μου Λάκης, ακούγοντας ότι εγώ θα μείνω, λέει στο Μακεδόνα ότι τον αδελφό μου το Μιχάλη θα τον πάρω μαζί μου και μάλιστα έκανε και την πρόταση πως όλοι πρέπει να φύγουμε, να μη μείνει κανείς, διότι αυτοί που θα μείνουν είναι καταδικασμένοι σε θάνατο ή σε παράδοση. Μετά τη συγκέντρωση θυμάμαι ο Μακεδόνας κάλεσε το Λάκη και του έκανε αυστηρή παρατήρηση, μάλιστα δημιουργήθηκε μια φασαρία στην οποία πήρα μέρος κι εγώ. Μετά απ' αυτό ξαναγυρίσαμε όλη η ομάδα στο λημέρι έως ότου ειδοποιηθούμε από τη διοίκηση ποιοί θα μείνουν και ποιοί θα φύγουν.

Σε μερικές μέρες και αν ενθυμούμαι καλά, αρχές Νοεμβρίου, φύγαμε από την ομάδα ο Τσαπρατζής Δημ. ο Ηλίας και ο Παναγιώτης. Η παράδοση των παιδιών αυτών μας στενοχώρησε πάρα πολύ, διότι ήταν καλά παλικάρια και γνώριζαν και καλά την τακτική μας. Οι πρώτοι δύο οπλίστηκαν δια της βίας, ο δε Παναγιώτης λόγω υγείας κατόρθωσε να μην οπλισθεί. Ύστερα απ' αυτά τα γεγονότα συγκροτήσανε την πρώτη αποστολή από τις τρεις ομάδες των Κάτω Πιερίων, στην οποία ήταν και ο αδελφός μου ο Λάκης. Στην ομάδα μείναμε οι τρεις μας, ο Νίκος, ο Σπάρτακος κι εγώ με επικεφαλής το Φλόγα που θα παρακολουθεί τους εναπομείναντες των τριών ομάδων και η αποστολή μας θα είναι εμφανίσεις, ούτε χτυπήματα ή συγκρούσεις με τον εχθρό, απλώς θα επιδιώκουμε συναντήσεις με ανθρώπους της εμπιστοσύνης μας για συγκέντρωση πληροφοριών. Δηλαδή ποιά κατάσταση επικρατεί στα χωριά μας ενώ ό,τι πληροφορί-

ες συγκεντρώσουμε θα τις δώσουμε στη διοίκηση κι αυτή με τον ασύρματο θα τα μεταδίδει έξω σε κάποια χώρα που βρίσκεται η κυβέρνηση μας ή σε κάποιο κλιμάκιό της.

Από την ομάδα τη δική μας, που φύγαν με την πρώτη αποστολή, ήταν ο αδελφός μου Λάκης, ο Παυλίδης ο Παύλος, ο Γιώτας, ο Θοδωρής και η Μαρίκα. Οι τρεις τελευταίοι δεν ακολούθησαν, παρά έφυγαν και παραδόθηκαν στη Βεργίνα. Το ίδιο γινόταν και στις άλλες ομάδες και μάλιστα οι περισσότεροι οπλίζονταν και μας κυνηγούσαν γνωρίζοντας τις τοποθεσίες των λημεριών μας και γενικά τις κινήσεις και την τακτική μας και περισσότερο τις δυνάμεις μας. Ύστερα από όλες αυτές τις συνθήκες, αναγκάζεται η διοίκηση, την οποία αποτελούσαν ο Μακεδόνας σαν διοικητής, ο Καραμούλας υποδιοικητής και ο Φλόγας αξιωματικός πληροφοριών, να φύγουμε μια αποστολή για τη Βουλγαρία και ορισμένοι των Άνω Πιερίων να φύγουν για την Αλβανία. Τις μέρες αυτές πριν ξεκινήσουμε κυκλώνεται η ομάδα Κολινδρού στο λημέρι τους από ΜΑΥδες μισθοφόρους, σκοτώνοντας τον Ανέστη, το επίθετό του δεν το θυμάμαι και άλλοι δύο νομίζω τραυματίστηκαν. Επικεφαλής της ομάδας αυτής ήταν ο Αντώνης από τη Μελίκη, το ψευδώνυμό του Μπότσαρης.

Στη συνέχεια πήραμε την εντολή από τη διοίκηση να συγκεντρωθούν οι δύο ομάδες στο δικό μας λημέρι και να φύγουμε για τη Βουλγαρία με επικεφαλής τον Μπότσαρη, σύνολο αν ενθουμούμαι καλά γύρω στους δέκα πέντε. Στη διάθεσή μας είχαμε μια βάρκα λαστιχένια, την οποία φουσκώναμε και ανά πέντε άτομα θα περνούσαμε τους ποταμούς Αλιάκμονα, «66» και Λουδία. Φθάνοντας στον Αλιάκμονα μπαίνουν οι πέντε πρώτοι, συγκεκριμένα ο Μπότσαρης, ο Όλυμπος, το πραγματικό του όνομα Μπαπέτας Θανάσης από την Παλιούτανη Κατερίνης, ο Μπάρμπα-Λευτέρης από τη Χράνη Κατερίνης, κάποιος Θόδωρος κι ένας ακόμη τον οποίο δε θυμάμαι. Φυσικά ένας από αυτούς θα έπρεπε να επιστρέψει με τη βάρκα και να πάρει άλλους τέσσερεις.

Η όλη όμως αυτή διαδικασία ξεπέρασε τη μία ώρα, διότι η βάρκα παρασύρονταν από την ορμή του νερού και κατέληγε πάνω από 100 μέτρα κάτω στην απέναντι πλευρά για να μας τη φέρει αυτός που θα γυρνούσε έπρεπε να την μετακινήσουν πολύ πιο πάνω για να καταλήξει η βάρκα σε μας. Με λίγα λόγια, για να περάσουμε τον Αλιάκμονα και το «66», φυσικά αυτούς τους δύο ποταμούς τους περνούσαμε στο σημείο που γινότανε η ένωσή τους, θα χρειαζότανε πάνω από τρεις ώρες και άλλες τρεις ώρες για να περάσουμε το Λουδία. Επόμενο ήταν να μας πιάσει η μέρα μέσα στον βάλτο των Γιαννιτσών, που σκοπός μας ήταν πριν ξημερώσει να πιάναμε τη δασώδη περιοχή του Παΐκου. Σκεπτόμενοι λοιπόν την όλη κατάσταση αυτή φωνάζουμε στους απέναντι να μην επιστρέψει η βάρκα παρά εάν νομίζουν αυτοί ότι μπορούν να φύγουν μόνοι τους για τη Βουλγαρία, να φύγουν.

Έτσι κι έγινε. Φύγαν τα παιδιά μόνα τους για τη Βουλγαρία. Τη στιγμή εκείνη ακούω τον Μπάρμπα-Λευτέρη να με φωνάζει: «Μιχαλάκη παιδί μου εσύ έλα μαζί μου», είναι αλήθεια ότι με αγαπούσε πολύ και μάλιστα όταν έμαθα ότι επαναπατρίστηκε το 1985 και πήγα να τον δω στην Κατερίνη, άρρωστος φυσικά, ξαπλωμένος στο κρεβάτι, κι αφού τον αγκάλιασα και τον φίλησα και του είπα ποιός είμαι δακρύζοντας με αγκάλιασε κι αυτός και η πρώτη του λέξη ήταν «θυμάσαι Μιχαλάκη όταν σε φώναζα να έρθεις μαζί μου;». Εμείς φυσικά οι υπόλοιποι των δύο ομάδων γυρίσαμε πίσω, λημεριάζοντας σε σημεία ανυποψίαστα στους παραδοθέντες μην πάθουμε αυτό που έπαθε η ομάδα Κολινδρού.

Σε λίγες μέρες κατορθώσαμε να έρθουμε σε επαφή με τη διοίκηση, η οποία ευρίσκεται στα επάνω Πιέρια, στην παλιά έδρα του αρχηγείου, στην τοποθεσία του «Κόρακα τα καλύβια». Για αρκετό διάστημα παραμείναμε κοντά στη διοίκηση περισυλλέγοντας ξεκομμένους αντάρτες των Πιερίων που υπηρετούσαν στις μονάδες της Θεσσαλίας και λόγω των διαλύσεών τους εκεί προτίμησαν ως περιοχή τους τα Πιέρια.

Επίσης κι από τις ομάδες Βορείου Ολύμπου και Σερβίων όλοι οι εναπομείναντες συγκεντρωθήκαμε στη διοίκηση, η έδρα της διοίκησης την οποία αναφέρω παραπάνω είναι κάπως αποκεντρωμένη από τις βάσεις του εχθρού και εύκολα δεν μπορούν να φθάσουν ως εκεί, διότι και ο καιρός δεν τους βολεύει. Είχε χιόνια αρκετά, κρύο πολύ. Έτσι, αφού συγκεντρωθήκαμε αρκετοί, και εδώ που τα λέμε όλο μας το μυαλό και το σκεπτικό μας είναι να φύγουμε για την Αλβανία, μας καλεί ένα πρωί ο διοικητής μας Μακεδόνας, μας ανακοινώνει ότι οι μισοί από τους συγκεντρωμένους θα φύγουν για Αλβανία σαν πρώτη αποστολή και στη δεύ-

τερη αποστολή όλοι οι υπόλοιποι μαζί και η διοίκηση θα έρθουν κι αυτοί.

Με τη πρώτη αποστολή από την ομάδα τη δική μας αυτοπροταθήκαμε εγώ, ο Σπάρτακος και ο Ψαρός, από την ομάδα Τοχόβης κάποιος Μπάρμπα-Θεόφιλος από τα χωριά της Κατερίνης και ο Άρης από την ομάδα του Κολινδρού. Τους δύο που θυμάμαι τους οποίους και περιμέναμε να ανέβουν στη διοίκηση, ο Κώστας Νικολόπουλος και ο ξάδελφός του ο Δήμος από την Καστανιά Κατερίνης φύγαν και παραδόθηκαν. Την πρώτη αυτή αποστολή, αποτελούσαν γύρω στους 20-22 άντρες, υπεύθυνος της αποστολής μας είναι κάποιος ονόματι Ζαχοντάνης Κώστας με το ψευδώνυμο Σταυραετός από το Λιτόχωρο Κατερίνης, ένα από τα πρωτοπαλλήκαρα του Δ.Σ. Ελλάδας και άξιος σαμποτέρ, ο οποίος επειδή υπηρέτησε στο μέτωπο Γράμμου-Βιτοίου γνώριζε τα μέρη και γενικά το δρομολόγιο που θα ακολουθούσαμε. Φυσικά ήταν και άλλοι που γνώριζαν λίγο-πολύ το δρομολόγιο.

Ξεκινάμε λοιπόν το πρώτο βράδυ και φθάνουμε στο λημέρι της ομάδας Σερβίων, εκεί κάπου κοντά στο Σαμάρι. Επικεφαλής της ομάδας αυτής ήταν κάποιος Ηλιοπούλος, ο οποίος μας εφοδίασε με ένα τέταρτο του ψωμιού κριθαρίσιο γύρω στο ένα κιλό και άλλο τόσο είχαμε στο γυλιό το οποίο μας έδωσε η Διοίκηση. Ξεκινάμε το επόμενο βράδυ ακολουθώντας το δρομολόγιο κάτω από το Βελβενδό και Σέρβια φθάνοντας στο χωριό Ρύμνιο ακατοίκητο και εν συνεχεία πρέπει να περάσουμε τον ποταμό Αλιάκμονα για να πιάσουμε απέναντι την περιοχή Βεντζίων εκεί κάπου κοντά στο μοναστήρι της Ζάπουρτας έτσι νομίζω λεγόταν το μοναστήρι αυτό. Εκεί θα κάναμε λούφα σε κάποιο δασύλλιο. Φθάσαμε με τα πολλά χωρίς καμιά περιπέτεια στο ποτάμι, ακολουθήσαμε το δρομολόγιο αυτό διότι τα χωριά των Βεντζίων ήταν όλα ακατοίκητα και βάσεις εχθρικές δεν υπήρχαν.

Την επόμενη βραδιά συνεχίζουμε την πορεία μας διασχίζοντας όλη την περιοχή των Βεντζίων φθάνοντας σε κάποιο χωριουδάκι νομίζω λεγότανε Τουρνίκη ή Ρουτνίκη, το ψωμί το οποίο είχαμε το καταβροχθίσαμε σ' όλη αυτή τη διαδρομή. Τώρα από δω και πέρα έχει ο Θεός. Βραδιάζοντας ξεκινάμε, σε λίγα χιλιόμετρα συναντούμε και πάλι τον Αλιάκμονα ποταμό τον οποίο θα πρέπει να τον ξαναπεράσουμε για να περάσουμε στην περιοχή των Χασίων. Το ποτάμι όμως αυτή τη φορά είναι φουρτουνιασμένο, κατεβάζοντας κούτσουρα κ.λπ. ο καιρός και αυτός φουρτουνιασμένος να ρίχνει ακατάπαυστα το χιόνι του, είναι βλέπεις ο καιρός του Δεκεμβρίου. Αποφασιστικά λοιπόν μπαίνουμε μέσα κρατώντας δυνατά ο ένας με τον άλλο με τα πολλά περάσαμε. Μαζί μας ξέχασα να αναφέρω έχουμε και μερικά γεροντάκια τον μπάρμπα Βασίλη Τέγου από την Χαράδρα, κάποιον Μπαρμπαλιά και κάποιον μπάρμπα Μήτσο, και τους θυμάμαι αυτούς γιατί κάθε φορά που περνούσαμε το ποτάμι αυτούς τους κρατούσαμε δυνατά να μην τους παρασύρουν τα ορμητικά νερά.

Περνώντας το ποτάμι το πρώτο χωριό που συναντήσαμε λέγεται Αράρης, ακατοίκητο και αυτό. Προχωρούμε προς το χωριό Ασπροκλησιά και σε κάποιο εξωκλήσια πάνω από το χωριό πρέπει με κάποιο σύνθημα το οποίο γνωρίζει ο υπεύθυνος θα πρέπει να έρθουμε σε επαφή με κάποιους δικούς μας της γιάφκας Χασίων οι οποίοι σαν αποστολή τους είχαν να οδηγήσουν τις άλλες αποστολές προς τα Αλβανικά σύνορα. Εκεί κάπου κοντά στα σύνορα θα μας παρεδίδαν σε άλλους συνδέσμους που γνώριζαν καλά τα σημεία που δεν ήταν ναρκοθετημένα. Εδώ όμως είναι που μας βρήκε η αγανάκτηση, μια και δύο με τρεις μέρες να ταλαιπωρούμαστε γύρω από τα χωριά Ασπροκλησιά-Μιλιανό μήπως και πιάσουμε τίποτα δικούς μας, διότι από τη γιάφκα κόψαμε κάθε ελπίδα. Το χιόνι έπιασε για καλά γύρω στους 20 πόντους η πείνα, η εξαθλίωση, η αϋπνία όλα τα κακά και δεινά που μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος επίσης όλα τα χωριά των Χασίων είναι ακατοίκητα. Με τα πολλά παίρνουμε απόφαση να προχωρήσουμε μόνοι μας φθάνοντας κάτω από την περιοχή της Πίνδου κοντά σε κάποιο χωριό ονόματι Ζάκα.

Σημέρωσε, φυσικά το χιόνι έχει φθάσει στους 40-50 πόντους, βλέπουμε τον επικεφαλής μας τον Κώστα πολύ σκεπτικό ώσπου το απόγευμα μας λείει το μυστικό. Πως για να προχωρήσουμε είναι αδύνατον διότι είμαστε πολλοί και τα ίχνη μας θα γίνουν αντιληπτά από τον εχθρό και θα μας πιάσουν σαν τα ποντίκια και πως πιο κάτω θα συναντήσουμε χιόνι πάνω από ένα μέτρο. Πράγματι όλοι μας βλέπαμε ξεκάθαρα την καταδίκη μας και παίρνουμε την απόφαση της επιστροφής. Ο δε επικεφαλής μας Κώστας, κάνει και την εξής πρόταση σε όλους μας, λέγοντας ότι: «επειδή λίγο πολύ γνωρίζω το πέρασμα των συνόρων με δύο ή τρεις συντρόφους πιστεύω να περάσουμε ή αν θέλετε επιστρέφω και εγώ μαζί σας». Ομόφωνα όλοι του είπαμε πάρε όποι-

ους θέλεις ή όποιοι θέλουν και περάστε μέσα, εμείς οι υπόλοιποι θα γυρίσουμε πίσω. Στην επιστροφή μας βαδίζοντας σε μια χαράδρα μέσα κάποιος Αντάρτης γλίστρησε και κάτω από πόδια του αντιλήφθηκε κάποια αγριόμηλα πέσαμε όλοι και μαζέψαμε όσα υπήρχαν τρώγοντας και βαδίζοντας αλλά κατά το ξημέρωμα στο σημείο που θα κάναμε λούφα μας άρχισε το μαρτύριο της ευκοιλίας και του πόνου.

Εδώ όμως θέλω να αναφέρω εκεί κοντά στο χωριό Ζάκα προ ενάμιση μήνα πιάστηκε ο πατέρας μου σε καταφύγιο μαζί με άλλους 12 συντρόφους του, όλοι τους τραυματίες. Εκεί από το καταφύγιο που βρισκόταν, κάποια μέρα ο νοσοκόμος που τους φρόντιζε βγήκε να πάει σε κάποιο χωριό ακατοίκητο μήπως και βρει κάτι να τους φέρει να φάνε διότι από την πείνα όλοι τους γινήκανε ράκοι. Εκεί λοιπόν ο εχθρός τον παραμόνευε και αφού τον πιάσανε τον οδήγησαν στο καταφύγιο. Όσοι φυσικά δεν μπορούσαν να περπατήσουν ο Αξιωματικός τους εκτέλεσε επί τόπου. Στο καταφύγιο τον πατέρα μου τον γνώρισαν δύο στρατιώτες ο Τάκης ο Δημούλας από τη Βέροια και κάποιος Σοφοκλής από τη Νέα Σάντα Κιλκίς και δεν άφησαν τον Αξιωματικό να τον σκοτώσει και με ορισμένους άλλους τους μετέφεραν στην έδρα του Τάγματος και σε λίγες μέρες αφού πήραν τις πληροφορίες και συγκεκριμένα την 28η Οκτωβρίου ημέρα Εθνικής γιορτής τους εκτέλεσαν και αυτούς.

Προτού βραδιάσει βρισκόμαστε απέναντι από το χωριό Μηλιανό με απόφαση να μπούμε στο χωριό και σε κάποιο σπίτι να ανάψουμε φωτιά να στεγνώσουμε τα βρεγμένα ρούχα μας και κατά τα μεσάνυχτα να ξεκινήσουμε να φθάσουμε κοντά στο χωριό Αράπη που είναι και κοντά στο ποτάμι. Φθάνοντας στα ακριανά σπίτια ακούμε φωνές βρισίδια να ανάβουνε φωτιές. Τι μας θέλεις εμάς και εδώ άτυχοι, φεύγουμε ολοταχώς περνάμε το χωριό Αράπη και προς τον Αλιάκμονα να υπήρχε ένας μικρός κάμπος και σε κάποιο χωραφάκι αντιληφθήκαμε κάποιες καλαμποκιές που το χιόνι δεν πρόλαβε να τα πλακώσει. Ριχθήκαμε σαν τους αγριόχοιρους μαζέψαμε αρκετές ρόκες γεμίζοντας όλοι μας τα σακίδια και στη συνέχεια περάσαμε τον Αλιάκμονα και χαράματα φθάσαμε στο χωριουδάκι που αναφέρω παραπάνω το Τουρνίκη απέναντι από το βουνό της Ελάτης.

Εκεί σε μια χαράδρα σε κάποιο εγκαταλελειμμένο παλιό μύλο βρήκαμε μία λαμαρίνα την οποία τρυπήσαμε με τα ξίφη μας ανάψαμε φωτιά και αφού τρίψαμε τις ρόκες καβουρντίσαμε το καλαμπόκι και φάγαμε. Το καβουρντισμένο όμως αυτό το καλαμπόκι συντέλεσε κατά πολύ να μας στρώσει το στομάχι από την προηγούμενη ευκοιλία. Εκεί μέσα στη χαράδρα τη βγάλαμε όλη μέρα, το χιόνι είχε σταματήσει, τα σπυριά καλαμποκία από ένα-ένα σαν στραγάλια τα πετάμε στο στόμα για να ξεγελάσουμε κάπως το στομάχι. Βραδιάζοντας ξεκινάμε φθάνουμε στο Μοναστήρι που αναφέρω παραπάνω, κατηφορίζουμε και πάλι για να περάσουμε τον Αλιάκμονα για να μην μας πιάσει ημέρα.

Πράγματι προτού ξημερώσει περάσαμε, εδώ το ποτάμι ήτανε πολύ κατεβασμένο και από το βουγκητό του φοβόσυνα να το δεις όχι να μπεις μέσα. Ο ΜπαρμπαΒασίλης ο Τέγος από την Χαράδρα ήταν βλέπεις και κοντοχωριανός μου πάλι με πλησίασε: «Αμάν Μιχάλη θα με πάρεις πάλι αγκαζέ;» «Μην φοβάσαι ΜπαρμπαΒασίλη» του δίνω θάρρος για να κρατήσει την ψυχραιμία του, εδώ όμως τα υπόλοιπα δύο γεροντάκια ο μπαρμπαΛιάς και ο μπαρμπαΜήτσος πνίγηκαν, και εκείνο που θυμάμαι σαν να' τανε τώρα, μέσα στην κατρακύλα του χειμάρρου ακούγονταν να ουρλιάζουν ζητώντας βοήθεια. Οι υπόλοιποι περάσαμε και προχωρώντας κάπου 500 μέτρα πάνω από τον Αλιάκμονα σε μια πλαγιά και σε κάτι χαμηλοπούρναρα ξαπλώσαμε όλη τη μέρα. Παίρνοντας πολλά προφυλακτικά μέτρα βγαίνουμε πιο παραπέρα και παρατηρούσαμε προς το χωριό Ρύμνιο, πάνω από εμάς είναι τα χωριά Τρανόβαλτος και Μικρόβαλτος.

Οι ΜΑΥδες όμως ξεθαρρεμένοι βγαίνουν για κυνήγι κατά το μεσημέρι, πάνω από εμάς ακούμε πολυβολισμούς κατά διαστήματα μας μπηκαν οι ψύλοι έτσι και μας ανακαλύψουν δεν πρόκειται να γλιτώσουμε κανείς. Στο παρατηρητήριο βρίσκεται κάποιος που το όνομά του δεν το θυμάμαι εκείνο που θυμάμαι από ότι λέγανε τα παιδιά ήταν από τα χωριά της Ελασσόνας, έφυγε και παραδόθηκε στο χωριό Αυλές Σερβίων, το χωριό αυτό όμως από εμάς είναι αρκετά μακριά για να έρθουν είναι αδύνατον διότι θα τους πιάσει το σκοτάδι και η νύχτα γι' αυτούς είναι θάνατος, η αγωνία μας όμως δεν λέγετε η ώρα μας φαίνεται χρόνος και η μέρα αιώνας.

Αφού βράδιασε ξεκινάμε αλλά πεπεισμένοι ότι το δρομολόγιό μας είναι προδομένο, άλλο δρομολόγιο δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε υποχρεωτικά πρέπει να διασχίσουμε τον κάμπο

των Σερβίων που στο τέρμα του ρέει ο ποταμός Αλιάκμονας. Μπροστά πηγαίνει κάποιος ονόματι Παντελής από τα Σέρβια άνθρωπος του τόπου, δεύτερος εγώ πίσω μου ο Σπάρτακος και εν συνεχεία οι υπόλοιποι. Ακολουθούμε όλο την άκρη του ποταμού. Πάνω στην όχθη του ποταμού είναι ένα μεγάλο δέντρο, εμείς βαδίζουμε αριστερά του. Βαδίζουμε με πολλές προφυλαξεις χωρίς καν να ακουστούμε. Περνάμε εμείς οι τρεις πρώτοι και ξαφνικά ακούμε τις μπαταρίες των οπλοπολυβόλων και αυτομάτων. Ο τόπος φλέγεται φωνές κακό και από τις δύο πλευρές εμείς πέφτουμε στην όχθη και φεύγουμε πηγαίνοντας όλο άκρη του ποταμού. Σε κάποιο σημείο σταματήσαμε και παρακολουθούμε. Οι φωτοβολίδες ανεβοκατεβαίνουν ανά 2-3, ο τόπος λαμπάδιασε λες και είναι μέρα και σε λίγο βλέπουμε να έρχονται κάποιοι: Φωνάζω «Ψαρέ, Ψαρέ» μας ακούσανε. Βλέπω τον Ψαρό τραυματία στο πόδι πάνω από το γόνατο στο ψαχνό ευτυχώς και δεν πήρε στο κόκαλο. Τον δέσαμε με λίγους επιδέσμους που είχαμε, μαζί ήταν και ομπάρμπα Θεόφιλος και ο Άρης γινήκαμε έξι φεύγουμε ολοταχώς για να περάσουμε το δημόσιο δρόμο Κοζάνης-Σερβίων και να προλάβουμε να περάσουμε κάτω από το Βελβενδό και προτού ξημερώσει να είμαστε πάνω από τον Πολύφυτο.

Τα μέρη βέβαια από δω και πέρα τα γνωρίζαμε καλά. Βαδίζοντας και προτού περάσουμε το δημόσιο ο Παντελής χώρισε από εμάς για να πάει να βρει την ομάδα του Ηλιόπουλου. Φθάνοντας κάτω από το Βελβενδό σε κάποιο φράχτη από πέτρες και προτού καβαλήσω το φράχτη ακούμε επανειλημμένα να ξεροβήχει κάποιος και να μας πετάει και δύο φορές από μία πέτρα. Αιφνιδιαστήκαμε κάπως αλλά συνήλθαμε αμέσως. Ήταν ενέδρα και αποδείχθηκε ότι ο σκοπός θα ήταν δημοκρατικός. Με μέτρα προφύλαξης κάνουμε κάποιον ελιγμό, κάνοντας κάποια χιλιομέτρα για να αποφύγουμε ενδεχομένως και άλλη περίπτωση ενέδρας, συνεχίζουμε το δρομολόγιο προς Πολύφυτο ήταν ακατοίκητο το χωριό. Προχωρούμε προς το χωριό Σκούλιαρη με το καινούργιο όνομα τώρα λέγεται Αγ. Κυριακή. Προτού φθάσουμε στο χωριό, ήταν ακατοίκητο και αυτό μας ξημέρωσε. Υποχρεωθήκαμε να τρυπώσουμε σε μια πλαγιά με αραιά αγριοπούρναρα, αλλά όλη μέρα ήμασταν σε πλήρη ακινησία και για να γίνω πιο συγκεκριμένος επειδή τα αγριοπούρναρα ήταν πολύ κοντά υποχρεωθήκαμε να κόψουμε ο καθένας μας μερικά κλαδιά τους για να σκεπάσουμε το κορμί μας.

Πάνω στα Πιέρια δεν ξέραμε τι συνθήκες επικρατούν, το χιόνι όμως εκεί ψηλά είναι αρκετό. Το απόγευμα ακούμε φωνές στην απέναντι πλαγιά στο σημείο όπου κατηφόριζε κάποιο μονοπάτι και σε απόσταση 100-150 μέτρων από εμάς ένας λόχος στρατιωτών κατηφορίζει. Χαρακτηριστικά ακούμε έναν από αυτούς να βρίζει Χριστοπαναγίες λέγοντας: «Τι μας ανεβάζουν εδώ πάνω στα βουνά μέσα στα χιόνια αυτοί όλοι φύγανε», εννοούσε εμάς. Βέβαια ο προσορισμός τους ήταν για το Βελβενδό μάλιστα ακούμε και άλλον να λέει: «Μάγκες κατεβαίνοντας κάτω κατευθείαν θα πάμε στην ταβέρνα για ούζο».

Αφού πέρασαν και κατηφόρισαν και οι τελευταίοι τους και δεν υπήρχε και άλλη ακολουθία ξεθαρρέψαμε. Βραδιάζοντας σηκωνόμαστε μουδιασμένοι από την ολόημερη ακινησία μας και παίρνουμε την ανηφόρα για την Σκούλιαρη με σκοπό να μπούμε σε κάποιο σπίτι να ανάψουμε φωτιά να κοιμηθούμε και να ξεκουραστούμε κάπως και τα χαράματα να πιάσουμε το μονοπάτι προς του «Παπά το χωράφι». Από φωτιά, μόνο ο Ψαρός έχει ένα τσακμάκι, που και αυτό ήδη έχει ξεψυχήσει, ευτυχώς όμως που άναψε και ζεσταθήκαμε αρκετά καλά. Έτσι λοιπόν προχωρώντας το δρόμο προς «Παπά το χωράφι» και αφού ξημέρωσε καλά σε κάποιο σημείο που είχε καταυλισμό ο λόχος για τον οποίο αναφέρω παραπάνω βλέπουμε μέσα στο χιόνι κομμάτια ψωμιού από άσπρη φαρίνα, κονσέρβες διάφορες, μισές. Προσωπικά πιστεύω πως ορισμένοι στρατιώτες τις εγκατέλειψαν εσκεμμένα.

Αρχίζουμε και μαζεύουμε και παράλληλα τρώμε. Ομπάρμπα Θεόφιλος να μας φωνάζει και να μας μαλώνει: «Μην τρώτε θα τα έχουν δηλητηριάσει». Εγώ ο Σπάρτακος και ο Άρης νεαροί φυσικά που δεν σκεπτόμασταν τόσο σοβαρά εξακολουθούμε να μαζεύουμε και να τρώμε την άσπρη φουσκωτή φαρίνα του Τρούμαν. Την ώρα εκείνη ακούμε σαν ανατίναξη ναρκοπεδίου η μία πίσω από την άλλη ξαφνιαστήκαμε για μια στιγμή σκεπτόμενοι τι εκρηξεις μπορούν να είναι. Δεν προλάβαμε όμως να ολοκληρώσουμε το σκεπτικό μας και ακούμε τα βλήματα των όλμων να σκάνε δίπλα μας και εν συνεχεία να μας βάλουν με τα πολυβόλα τους.

Υπήρχε πάνω από εμάς κάποιο δεσποζών στρατηγικό ύψωμα το οποίο χρησιμοποιούσαμε και εμείς παλιότερα με την ονομασία «Τσούκα». Φεύγουμε λοιπόν τον κατήφορο, προς το χω-

ριό Δάσκιο ακατοίκητο εδώ όμως τρομερό το δάσος με τα μεγάλα και πυκνά του πεύκα και έλατα. Πιάνουμε κάποιο σημείο πάνω από το Δάσκιο, βολικό προς παρατήρηση, έλα όμως που και εδώ μας τρώει η αγωνία το πότε θα βραδιάσει. Τρόφιμα φυσικά έχουμε από αυτά που προλάβουμε και μάσαμε, το νερό μπόλικο δίπλα μας τρέχει, έξω λοιπόν φτώχεια που λέει και η παροιμία. Κάποτε λοιπόν βράδιασε και ξεκινάμε προς το χωριό Ριζώματα, ακατοίκητο και αυτό και εν συνεχεία προς τους Αηλιάδες.

Μπαίνοντας όμως στο χωριό Δάσκιο και σε κάποιον μπαχτσέ πέφτουμε σε κάτι κυδωνιές που τα κυδώνια τους πέσανε και σκεπάστηκαν από τα φύλλα τους αλλά πατώντας επάνω γλιστρήσαμε. Όπως στην περίπτωση με τα αγριόμηλα των Χασίων τα μαζέψαμε φυσικά και αυτά όλα. Τα χωριά Ριζώματα και τους Αηλιάδες τα παρακάμψαμε διότι εκεί κοντά είναι τα χωριά Σφηκιά και Πολυδένδρι οπλισμένα από ΜΑΥδες μισθοφόρους και ένα λόχο στρατού. Ιδιαίτερα το σημείο Αηλιάδες για εμάς πάντα ήταν επικίνδυνο διότι ήταν σταυροδρόμι και υποχρεωτική κατά κάποιον τρόπο η διάβασή μας. Αφού ξεφύγαμε από τα επικίνδυνα αυτά σημεία προχωρούμε προς το αεροδρόμιο και εν συνεχεία προς Πλατύδρομο όπου και μας ξημέρωσε.

Απέναντι από τον Πλατύδρομο βρίσκεται το χωριό Ελαφίνα ακατοίκητο. Εδώ στον Πλατύδρομο και σε μια «καμινιά», είναι ένα δέντρο μεγάλο οξιά εδώ χωρίζουμε με τονμπάρμπα Θεόφιλο και τον Άρη. Αυτοί θα πάνε προς τα δικά τους μέρη και εμείς προς τα δικά μας, αλλά χωρίζοντας καθορίσαμε στην ρίζα της οξιάς να βρούμε και να βάλουμε κάποιο κουτί κονσέρβας άδειο και αφού ξεχειμωνιάσουμε την 5 Μαρτίου εάν δεν κατορθωθεί η συνάντησή μας, στο κουτί όποιοι έρθουν νωρίτερα θα βάλουν σημείωμα ότι βρισκόμαστε εδώ γύρω. Βέβαια στον καθορισμό αυτού του ραντεβού μας αποβλέπαμε στο να φύγουμε για την Αλβανία.

Με τονμπάρμπα Θεόφιλο και τον Άρη θποθέσαμε πως η Διοίκηση με τα υπόλοιπα παιδιά πρέπει να βρίσκονται στα Πιέρια διότι με τα χιόνια αποκλείεται να ξεκίνησαν και αυτοί προς Αλβανία και πάση θυσία πρέπει να τους βρούμε. Με τον χωρισμό μας εμείς οι τρεις ο Ψαρός, ο Σπάρτακος και εγώ κατεβαίνουμε προς τα λημέρια μας της Συκιάς και Παλατίτσας με σκοπό μήπως βρούμε τα παιδιά από τη Διοίκηση ή μήπως και εντοπίσουμε τίποτα ίχνη γύρω από τα λημέρια ή και στα μονοπάτια των διαβάσεων. Ιχνη από τα παπούτσια του Φλόγα και του Νίκου που τα γνωρίζουμε. Τις κινήσεις βέβαια αυτές τις κάναμε συνήθως προτού βραδιάσει για να βλέπουμε.

Ταλαιπωρηθήκαμε κανά δύο ημέρες χωρίς να εντοπίσουμε τίποτα. Ξεκινούμε κάποιο βράδυ προς Γαλακτό και στην συνέχεια στις Καστανιές εκεί που παλιότερα ήταν η έδρα του 3ου Τάγματος. Νύχτα τώρα κατεβαίνουμε από τις καστανιές προς τα μαγειρεία του Τάγματος επειδή εκεί ήταν και το νερό. Σε απόσταση περίπου 50 μέτρων βλέπουμε φωτιά. Καθόμαστε και παρακολουθούμε μήπως υπάρχει καμιά κίνηση γύρω από τη φωτιά. Δεν βλέπουμε καμιά κίνηση, αναρωτιώμαστε τι πρέπει να κάνουμε εάν πρέπει να προχωρήσουμε για αναγνώριση μήπως είναι δικοί μας και τους αιφνιδιάσουμε ή και να χτυπηθούμε μεταξύ μας διότι αυτοί ξέρουν ότι δικοί τους αντάρτες δεν υπάρχουν, ξέρουν πως όλοι φύγαμε.

Υπάρχει και η άλλη εκδοχή των αποσπασμάτων που όπως αναφέρω παραπάνω μαζί με δικούς μας παραδοθέντες αντάρτες βγαίνουν πια με θάρρος μέσα στα λημέρια μας για την εξόττωσή μας. Τελικά παίρνουμε την απόφαση να κάνουμε αναγνώριση ο Ψαρός ο πάντα συνωμότης και ολίγον δειλός θέλει να μας αποτρέψει. Εγώ όμως με τον Σπάρτακο πήραμε την απόφαση, τον Ψαρό τον αφήσαμε στο σημείο αυτό φυσικά ο οπλισμός του ήταν ένα πιστόλι. Προχωρώ μπροστά εγώ και πίσω μου αριστερότερα ο Σπάρτακος, βάδισμα όπως η γάτα, πλησιάζουμε στα δέκα μέτρα έρχεται ο Σπάρτακος και του λέω πως εάν ήταν από αυτούς έπρεπε να έχουν έξω από την καλύβα κάποιον σκοπό άρα κατά πάσα πιθανότητα πρέπει να είναι δικοί μας. Προχωρούμε 2-3 μέτρα και βλέπω δύο πόδια δίπλα από τη φωτιά γνωρίζοντας τις πράσινες μεγάλες κάλτσες που κουβαλούσαν την κιλότα του Φλόγα. Ξεθάρετα πλέον μπαίνω στην καλύβα, βλέπω τον Φλόγα και τον Καραμούλα, φωνάζοντας τα ονόματα τους. Πετιούνται επάνω λες και τους τσίμπησε φίδι. Τι γίνεται Μιχάλη πως και έτσι; Ο Σπάρτακος πήγε να φέρει τον Ψαρό. Γυρίσαμε τους λέω, είναι και ο Ψαρός με τον Σπάρτακο μαζί μου. Συναντηθήκαμε λοιπόν εδώ πήραμε κάποιο κουράγιο αφού βρήκαμε αυτούς τους δύο και ιδιαίτερα τον Φλόγα γιατί ήταν άνθρωπος του τόπου και πολύ παλικάρι. Αφού τα' παμε και τα ξανάπαμε τότε μάθαμε και το πώς σκοτώθηκε ο Νίκος σε ενέδρα στη Βεργίνα.

Τώρα δεν μπορώ να θυμηθώ πως ο Καραμούλας και ο Φλόγας ξεκόπηκαν και χάσαν την επαφή μεταξύ τους από το Μακεδόνα. Το μόνο που γνωρίζω όταν το 1964 πήγα στην Βουδαπέστη της Ουγγαρίας για επίσκεψη στον αδερφό μου συναντήθηκα με το Μακεδόνα ο οποίος μου είπε πως κυκλώθηκε από ορισμένους που είχε στη Διοίκηση στην τοποθεσία «Κόρακα καλύβια» σκοτώνοντας τον ασυρματιστή τον Τσούπρο τον Μήτσο τον οποίο αναφέρω παραπάνω και ο ίδιος με έναν ακόμα ξεχειμώνιασαν εκεί γύρω από το Βελβενδό τους οποίους συντηρούσε κάποιος τσοπάνος πατριώτης τους. Ωσπου τον Μάρτη αφού έλιωσαν τα χιόνια κατόρθωσαν και πέρασαν στην Αλβανία.

Τώρα λοιπόν που ανταμωθήκαμε με τον Φλόγα και τον Καραμούλα και αφού ξεκουραστήκαμε και ζεσταθήκαμε γύρω από τη φωτιά, χαράματα ξεκινήσαμε για την περιοχή της Ελαφίνας μήπως και βρούμε τον Μακεδόνα. Ταλαιπωρηθήκαμε ψάχνοντας και παρακολουθώντας από κάποιο ύψωμα κάτω από τον Πλατύδρομο τον οποίο χρησιμοποιούσαμε όλη μέρα σαν παρατηρητήριο μήπως έρθει κανείς για τίποτα κυδώνια ή καρύδια να μάσει από το χωριό Ελαφίνα.

Κάποιο απόγευμα αυτών των ημερών βλέπουμε δύο να κατεβαίνουν από τον Πλατύδρομο ακολουθώντας κάποιο ρέμα ντυμένοι σε χακί κάτι που μας έκανε να υποψιαστούμε ότι ίσως είναι μισθοφόροι αποσπασμάτων γιατί κάποιος Καρανάτσος από το Πολυδένδρι επικεφαλής αποσπάσματος είχε το θάρρος με 2-3 να βγαίνει μέχρι την Ελαφίνα. Αμέσως ο Φλόγας παίρνει εμένα και τον Σπάρτακο και κατεβαίνουμε και πιάνουμε το ρέμα όποιοι και αν πρέπει να τους πιάσουμε στα χέρια, ενώ τον Ψαρό με τον Καραμούλα για κάθε ενδεχόμενο τους αφήσαμε στο ύψωμα. Φθάνοντας στα 5-10 μέτρα γνώρισα την Θένα Νικολαΐδου από την Μετόχι Βεροίας. Λέω τότε στον Φλόγα: «δικοί μας είναι» και φωνάζω «Θένα-Θένα» και πετιόμαστε μπροστά τους. Η Θένα μόλις με είδε με γνώρισε και αυτή και τότε σαν να την βλέπω τώρα, δάκρυσε, μαζί της ο άλλος ήταν ο Κώστας Τασχουνίδης από τον Αρωνα Κατερίνης. Οι δυο τους είχαν ταλαιπωρηθεί πάνω από 20 μέρες για να έρθουν στα Πιέρια από τα διαλυμένα τμήματα της Θεσσαλίας. Στη συνέχεια ανεβήκαμε στο ύψωμα παίρνοντας και τους άλλους και με προσοχή και πολλά μέτρα, μέρα, ξεκινάμε για την περιοχή των Αγ. Πάντων που ήταν μοναστήρι αλλά εγκαταλελειμμένο. Πιάσαμε την περιοχή γιατί σ' αυτήν την περιοχή ποτέ δεν λημεριάσαμε. Σύνολο τώρα είμαστε επτά, από τρόφιμα είμαστε χάλια, με λίγα κυδώνια και μερικά καρύδια και μ' αυτά την βγάλαμε αυτές τις μέρες.

Εδώ θα αναφέρω την όλη διάρκεια της διαδρομής. Γύρω στις 15 μέρες κάναμε από την μέρα που ξεκινήσαμε για Αλβανία και την επιστροφή μας στα Πιέρια και τώρα βρισκόμαστε παραμονές Χριστουγέννων του 1949. Η όλη μας σκέψη είναι που και πώς θα πρέπει να κινηθούμε να βγάλουμε τόσα τρόφιμα για να μπορέσουμε να ξεχειμωνιάσουμε ώστε να μην κάνουμε πια άλλη εμφάνιση για τρόφιμα.

Πήραμε απόφαση να περάσουμε πέραν του Αλιάκμονα και να πάμε σε κάποιο χωριουδάκι ονόματι Μουσταλή με το καινούργιο λέγεται Κυδωνιά το οποίο βρίσκεται έξω από τη Βέροια και σε απόσταση περίπου δύο χιλιόμετρα, με καμιά 15-20 σπίτια και με κατοίκους που οι περισσότεροι διαμένουν στη Βέροια. Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς πόσοι, πήγαμε νομίζω τον Ψαρό και την κοπέλα Θένα τους αφήσαμε, και πήγαμε μόνον εμείς οι πέντε.

Περάσαμε λοιπόν τον φουρτουνιασμένο Αλιάκμονα από το συνηθισμένο μέρος και βγαίνοντας από το νερό είχαμε μουδιάσει από το πολύ κρύο δεν ήμασταν σε θέση να βάλουμε ούτε το παντελόνι ή τις κάλτσες μας. Με τα παπούτσια μας τροχάδην λοιπόν για να ζεσταθούμε. Φθάνοντας έξω από το Μουσταλί, καθίσαμε για να παρακολουθήσουμε. Με πολλά μέτρα προφύλαξης μπαίνουμε σε κάποιο σπίτι ακριανό γνωστό για μένα διότι και άλλες φορές το επισκεφθήκαμε και η γιαγιά που ήταν στο σπίτι ήταν πολύ καλή και δικιά μας η οικογένεια, που οικονομικά κρατιότανε καλά. Το σπίτι αυτό συνηθίζαμε να το λέμε το σπίτι του «Βουβαλά». Χτυπώντας την πόρτα μας άνοιξε η γιαγιά, η πάντα πρόσχαρη. Η πρώτη της κουβέντα ήταν: «Πρόσεξε γιατί οπλίσανε ορισμένους κατοίκους και έχουν φυλάκιο εδώ», ενώ παλιότερα δεν υπήρχε φυλάκιο και πιο άνετα κάναμε τη δουλειά μας. Μας φόρτωσε αρκετά τρόφιμα η γιαγιά ενώ πήγαμε και σε άλλο διπλανό σπίτι παίρνοντας και από εκεί ορισμένα και φύγαμε.

Για μια βδομάδα περάσαμε καλά, εδώ αν θυμούμαι καλά ο Φλόγας είδε κάποιο αντίσκινο (μουσαμά) στο σπίτι της γιαγιάς το οποίο ζητήσαμε και μας το 'δωσε. Το αντίσκινο το χρησιμοποιήσαμε γιατί στέκι με λαμαρίνες αποκλειόταν να στησουμε διότι δεν υπάρχουν και κατά

τη μεταφορά τους θα δώσουμε στόχο αν φυσικά βρούμε στέκι σε κάποιο ακατοίκητο χωριό.

Τέλος με τα πολλά αφού περάσαμε τα παγωμένα νερά του Αλιάκμονα και αφού ανταμώσαμε και με τους άλλους ξημερώματα θεωρήσαμε σωστό και πιο σίγουρο να εγκατασταθούμε κάτω από το Μοναστήρι των Αγ. Πάντων μέσα στο βαθύ του ρέμα στήνοντας το αντίσκηνο στο οποίο χωρούσαμε και οι επτά. Στο βαθύ ρέμα αυτό αποκλείεται να γίνει αντιληπτή η φωτιά μας το βράδυ. Την ημέρα βολευόμασταν με τα εναπομείναντα κάρβουνα. Πάνω από εμάς και απέναντι από το Μοναστήρι υπάρχει κάποιο δασωμένο υψωματάκι το οποίο χρησιμοποιούμε σαν παρατηρητήριο.

Έτσι λοιπόν μέχρι την παραμονή της Πρωτοχρονιάς την βγάλαμε μια χαρά, ενώ η σκέψη μας όλες αυτές τις μέρες και η συζήτησή μας γίνεται πάλι για το Μουσταλί. Σκεφτήκαμε να πάμε την Πρωτοχρονιά από το βράδυ που σίγουρα οι οπλίτες του φυλακίου θα παίζουν χαρτιά. Εν τω μεταξύ πιστεύουμε πως η πρώτη μας επίσκεψη παραμένει μυστική όπως το ζητήσαμε άλλωστε από τους ανθρώπους των δύο σπιτιών.

Εκείνο που μας προβληματίζει είναι μήπως ο Αλιάκμονας με τις βροχοπτώσεις κατέβασε πολύ νερό και δεν θα μπορέσουμε να τον περάσουμε. Στα από δω χωριά είναι αδύνατο να πετύχουμε τέτοια επιχείρηση την οποία σκεπτόμαστε και η εμφάνισή μας οπωσδήποτε θα γίνει γνωστή και αξιοποιώντας τα ίχνη μας θα μας ανακαλύψουν. Ξεκινάμε λοιπόν την Πρωτοχρονιά από το βράδυ αυτή τη φορά όλοι μαζί από το συνηθισμένο δρομολόγιο κάτω από τη Βεργίνα. Όλο κάμπο φθάνουμε κάτω από το χωριό της Θένας το Μετόχι που ήταν ακατοίκητο ακόμα. Κάνουμε την πρόταση στη Θένα να μην έρθει μαζί μας αλλά να παραμείνει σε κάποια αχυρώνα και να την πάρουμε στο γυρισμό. Στάθηκε όμως αδύνατο. «Θα έρθω και εγώ μαζί σας όπου εσείς εκεί και εγώ», επρόκειτο για μια κοπέλα διακεκριμένη στο Δημοκρατικό Στρατό, ηρωίδα που λέμε. Με γρήγορο λοιπόν βάδισμα για να κερδίσουμε χρόνο φθάνουμε στον Αλιάκμονα, φαίνεται πως μαζί μας ήταν και κάποιος Θεός, γιατί τα νερά του ποταμού ήταν στη ίδια στάθμη με την προηγούμενη μέρα. Η όλη διαδρομή μας είναι περίπου τέσσερις ώρες κατά τις δέκα το βράδυ μπαίνουμε στα πρώτα σπίτια. Η γιαγιά αυτή τη φορά μας κατατοπίζει πού ακριβώς είναι το φυλάκιο, και «αφού τελειώσετε μας λέει να περάσετε από εδώ να σας ετοιμάσω ορισμένα τρόφιμα».

Ξεκινάμε εγώ με το Σπάρτακο μπροστά, ο ένας αριστερά του δρόμου ο άλλος δεξιά με αποστάσεις και περνάμε την επικίνδυνη γέφυρα του καναλιού που διασχίζει το χωριό. Τα σπίτια αριστερά και δεξιά μας στα οποία μπαίνουν τα παιδιά που ακολουθούν από πίσω. Μας φθάνει ο Φλόγας ο οποίος πληροφορήθηκε από κάποιον κάτοικο πως όλοι οι οπλίτες, εκτός από έναν που έμεινε στο φυλάκιο, πήγαν στη Βέροια για να παίξουν χαρτιά. Αυτός που έμεινε στο φυλάκιο είναι ο ιδιοκτήτης του σπιτιού, το σπίτι είναι διώροφο στη δεξιά πλευρά του δρόμου.

Δίπλα από το φυλάκιο υπάρχει κάποιο σπίτι χαμηλό, ενώ τα σκυλιά άρχισαν να μας γαβγίζουν. Χτυπώντας λοιπόν στο σπίτι βγαίνει κάποιος γεροντάκος τον ρωτάμε αν το διώροφο αυτό σπίτι είναι το φυλάκιο, μας λέει ναι και πως τον νοικοκύρη του σπιτιού τον λένε Σταύρο Κεραμπζίδη. Ετοιμάσέ μας του λέει ο Φλόγας και εσύ μερικά τρόφιμα.

Προχωρούμε για το φυλάκιο, χτυπάμε την πόρτα, τον λόγο πάντα τον έχει ο Φλόγας, ο οποίος φωνάζει : « Σταύρο-Σταύρο » βγαίνει αυτός, στο παράθυρο του επάνω διαμερίσματος και ρωτά : « Κώστα εσείς είστε ; » « Ναι » του απαντά ο Φλόγας, εννοούσε τους δικούς του χαρτοπαίκτες. Ακούμε να κατεβαίνει τις σανιδένιες σκάλες, που ακούγονταν σαν να χτυπάει ο τυμπανιστής το τύμπανό του στη παρέλαση, ενώ εγώ με το Σπάρτακο ήμασταν δεξιά και αριστερά της πόρτας με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Ανοίγοντας την πόρτα ο Σταύρος του λέει ο Φλόγας : « Μην φοβάσαι συναγωνιστή είμαστε Αντάρτες » και το ρωτά « Πού είναι οι άλλοι συνάδελφοί σου ; » « Είναι μας λέει στη Βέροια », « μόνος σου είσαι ; » « Ναι » μας απαντά.

Ανεβαίνουμε στο επάνω διαμέρισμα εγώ με τον Φλόγα. Πάνω στα κρεβάτια βλέπουμε κάποιες κουβέρτες και διάφορα άλλα αντικείμενα ρουχισμού, παίρνουμε κάποιες κουβέρτες και ορισμένα παπούτσια, τραβώντας εγώ να πάρω μία κουβέρτα φάνηκε το όπλο του Σταύρου. « Είναι δικό σου το όπλο ; » Ναι μου λέει, « μας τα δώσανε τα όπλα με το ζόρι ». Η υπόλοιπη οικογένειά του όλη, βρίσκονται στην Βέροια, μένωντας μόνιμα εκεί. « Καλά του λέω κατέβα να μας βοηθήσεις να συγκεντρώσουμε ορισμένα τρόφιμα ». Ο Φλόγας ψαχουλεύει στα διπλανά δωμάτια ψαχνοντας για κάτι που να μας είναι χρήσιμο. Κατεβαίνουμε κάτω, πρόθυμος ο άνθρωπος

να σαμαρώσει στα γρήγορα το άλογό του, να το φορτώσει δύο τσουβάλια αλεύρι πάνω από 130 οκάδες. Οι άλλοι βρήκανε δύο γαιδουράκια το ένα το φορτώσανε καλαμπόκι το άλλο κάποια τρόφιμα. Ο Σταύρος πρόθυμα μας ακολουθεί και στα άλλα σπίτια, το κινητό ουραίο του όπλο του το έβγαλα και το πέταξα κάτω από το κάρο που ήταν στην αυλή του. Με λίγα λόγια εκτός από τα τρία φορτωμένα ζώα πήραμε και μία αγελάδα και ένα βουβαλάκι αρκετά μεγάλο.

Αφού συγκεντρωθήκαμε έξω από το χωριό το ένα το γαιδουράκι με τα τρόφιμα το αφήσαμε, ενώ τα τρόφιμά του τα φορτωθήκαμε εμείς, τα οποία ήταν πίτες, τσουρέκια και άλλα διάφορα. Πρωτοχρονιά βλέπετε και ο κόσμος δεν ξεχασε τις συνήθειές του. Εκεί έξω από το χωριό χωρίσαμε με το Σταύρο δίνοντάς του το όπλο του χωρίς το κινητό ουραίο του. Του λέω πως θα το βρεις το πρωί αφού ψάξεις γύρω στην αυλή σου. Εκείνη την στιγμή του χωρισμού ρωτάει ο Φλόγας τον Σταύρο αν υπάρχει κανένας δρόμος που να μας βγάλει προς την περιοχή της Ραχιάς, (κατοικίσιμο χωριό που βρίσκεται στην πλευρά του Βερμίου) για να του δώσουμε την εντύπωση ότι συμπτυχθήκαμε προς την περιοχή του Βερμίου. Η ώρα λοιπόν πλησιάζει 12 με ταξύ Άμμου και Βαρβάρες αρχίζει το χιόνι λες και το είχαμε παραγγελία διότι καλύπτει τα ίχνη μας, ήταν καλό για μας το χιόνι αυτό.

Προχωρούμε προς τον Αλιάκμονα, μπροστά εγώ με τον Σπάρτακο πάντα σαν εμπροσθοφυλακή. Στις 12 η ώρα και ένα λεπτό μπαίνει ο καινούργιος χρόνος το 1950, αλλά συγχρόνως αρχίζουν και οι κανονιοβολισμοί και οι φωτοβολίδες από το στρατόπεδο της Αγ. Βαρβάρας επίσης και από όλα τα χωριά το τουφεκίδι. Αλλαγής χρονιάς βλέπετε από την μία, και από την άλλη γιορτάζουν και τη νίκη τους με την ήττα του Δ.Σ.Ε. Φθάνοντας στο ποτάμι, βλέπουμε το πολύ και πυκνό χιόνι πέφτοντας στο νερό δημιουργούσε φουσαλίδες και το πολύ σκοτάδι μας έδωσε την εντύπωση πως το ποτάμι κατεβάζει νερό.

Ο Φλόγας σε όλα του παλικάρι αλλά το νερό το φοβότανε και μας κάνει την πρόταση να συμπτυχθούμε προς το Βέρμιο. Αντέδρασα εγώ, οι υπόλοιποι και αυτοί δυστροπούν μήπως και πνιγούμε. Μετά πολλά τους λέω πως θα μπω μέσα εγώ και αφού περάσω στα σίγουρα θα ακολουθήσετε εσείς. Πέρασα μια χαρά ο Φλόγας φωνάζει να ξαναγυρίσω πίσω. Επιστρέφω και εγώ, τους παραμαζεύει ο Σπάρτακος και μπαίνουν όλοι μέσα. Το δε βουβαλάκι στάθηκε αδύνατον να μπει στο νερό γι' αυτό και αφήσαμε ελεύθερο να φύγει. Τέλος στη μέση του ποταμού ανταμώνουμε και με το καλό βγήκαμε στην απέναντι πλευρά. Από το πολύ όμως κρύο μουδιάσαμε δεν ήμασταν σε θέση να φορέσουμε τα παπούτσια μας ή και τα υπόλοιπα ρούχα μας.

Εδώ θέλω να πω ότι βγαίνοντας από το χωριό ήπιαμε και κανά δύο γουλιές τσίπουρο επίσης και στο ποτάμι αλλά δεν βοήθησε καθόλου στον οργανισμό λόγω του πολύ κρύου. Προχωρούμε με γρήγορο βάδισμα και για να ζεσταθούμε και για να προλάβουμε να περάσουμε τα επικίνδυνα σημεία. Πιάνουμε τον λεγόμενο δρόμο του «Μεταξά» για δύο λόγους: Πρώτον εάν ακολουθήσουμε δρομολόγιο μέσα από χωράφια τα φορτωμένα ζώα θα λαμώσουν και δεύτερον ακολουθώντας το δρόμο και πιο γρήγορα θα πιάσουμε το δάσος και δεν θα αφήσουμε ίχνη διότι αφού λιώσουν τα χιόνια στα χωράφια θα μείνουν τα ίχνη μας οπότε θα γίνει γνωστή σε ποια περιοχή καταλήξαμε. Σε όλη τη διαδρομή αυτήν σε κάποιο σημείο κάτω από την Βεργίνα το γαιδουράκι απόκαμε πέφτοντας συνεχώς. Αναγκαστήκαμε εγώ και ο Σπάρτακος να φορτωθούμε το φορτίο του μέχρι το ακατοίκητο χωριό τα Παλατίτσια και στο κοινοτικό γραφείο πάνω στο νταβάνι του, κρύψαμε τα δύο τσουβάλια καλαμπόκι, το δε γαιδουράκι υποχρεωτικά το σέρνουμε μαζί μας και αφού πιάσουμε το δάσος πιο πάνω από την Παλατίτσα το παραμερίσαμε από το μονοπάτι και το δέσαμε σε κάποιο πυκνό δασωμένο.

Η τύχη του φυσικά γνωστή, το άλογο με την αγελάδα ευτυχώς δεν μας δημιούργησαν πρόβλημα και προτού φθάσουμε στο λημέρι σε κάποιο σημείο ξεφορτώσαμε το αλεύρι από το άλογο και το κρύψαμε σε κάποια συστάδα δέντρων. (Στο αλεύρι εύκολα δεν μπορεί να περάσει το νερό δημιουργεί σχετικά κάποια κόρα γύρω από το τσουβάλι και το μέσα μένει άθικτο). Πιο πέρα την ίδια τύχη θα έχει και το άλογο δένοντάς το παράμερα μέσα στο δάσος.

Φθάνοντας στο αντίσκηνο φυσικά ακόμα δεν μας ξημέρωσε εγώ με το Σπάρτακο πήγαμε στο Μοναστήρι ψάχνοντας κάποιο βαρέλι ή κάποιο καζάνι διότι αφού σφάξουμε την αγελάδα θα πρέπει να την κάνουμε καβουρμά όπως και έτσι έγινε. Φυσικά και κρύψαμε και αυτό όπως και τ' άλλα τρόφιμα τα οποία δεν μας ήταν απαραίτητα για την ώρα. Για 18 περίπου μέρες τρώγαμε τις πίτες και τα τσουρέκια που μας έδωσε ο κόσμος. Το χιόνι φυσικά έπιασε πάνω από 50-60

πόντους αλλά σε λίγες μέρες μας άρχισε μία βροχή και το χιόνι που υπήρχε σε ορισμένες πλαγιές ή σε προσηλία θα έλεγα καλύτερα άρχισε να λιώνει. Το άλογο με το γαϊδουράκι τα φάγανε οι λύκοι και τα δε κοράκια ανακαλύπτοντάς τα δώσανε στόχο.

Με λίγα λόγια για μια βδομάδα περίπου τρώγαμε πίτες με τα τσουρέκια επίσης και κάθε πρωί είχαμε και τον πατσά μας τον οποίο έφτιαξε ο Φλόγας ειδικός σε κάτι τέτοια. Έτσι κάναμε και εμείς Πρωτοχρονιά βρίσκοντας και τις δραχμές στις πίτες ή στα τσουρέκια, τους τυχερούς φυσικά δεν μπορώ να θυμηθώ. Εν πάση περιπτώσει η παρατήρησή μας γίνεται όλη μέρα κανονικά από κάποιο υψωματάκι που είναι πάνω από εμάς γύρω στα 200 μέτρα και απέναντι από το μοναστήρι. Κάθε μέρα προτού σουρουπώσει βγαίνουμε και κόβουμε τα ξύλα που θα κάψουμε όλη τη νύχτα και κατά προτίμηση να είναι δρένια ή πουρνάρι για να έχουμε κάρβουνα όλη την επόμενη μέρα. Περισσότερο βέβαια όταν κατεβαίνουμε από το παρατηρητήριο να στεγνώσουμε τις βρεγμένες κάλτσες μας. Η όλη μας αυτή επιχείρηση έγινε γνωστή στον εχθρό αλλά λόγω το ότι το χιόνι κάλυψε τα ίχνη μας και δεύτερον εύκολα και αυτοί δεν μπορούσαν να βγουν και να ψάξουν μέσα στα βουνά γιατί το χιόνι είχε ξεπεράσει τους 60 πόντους.

Στα ίχνη μας

Στις 6 με 7 Ιανουαρίου 1950 που όπως αναφέρω παραπάνω άρχισαν τα χιόνια να λιώνουν, το απόσπασμα με επικεφαλής κάποιον ονόματι Καδή βγήκε προς τα παλιά μας λημέρια με οδηγούς τον Ζησόπουλο Ηλία και τον Τσαπραντζή Δημήτριο τους οποίους όπως αναφέρω παραπάνω τους οπλίσανε. Αντιλήφθηκαν τα κοράκια που γυρνούσαν πάνω από τα λυκοφαγωμένα, δείγμα πως βρισκόμαστε μέσα σ' αυτήν την περιοχή του Μοναστηριού. Δεν επιχείρησαν όμως να μας ενοχλήσουν παρά κατέβηκαν στις βάσεις τους και την άλλη μέρα αφού ειδοποιήθηκαν οι ΜΑΥδες των διπλανών χωριών, Μελίκης, Νεοκάστρου και Βεργίνας και κάποιο απόσπασμα χωροφυλακής ξεκίνησαν με σχέδιο κλοιού της όλης χαράδρας. Η ημερομηνία που θα μου μείνει αξέχαστη (8-1-1950). Χαράματα στο παρατηρητήριο εγώ με το Σπάρτακο και κατά τις 8 η ώρα μας αντικατέστησαν ο Φλόγας ο Καραμούλας και ο Ψαρός. Κατεβήκαμε εμείς κατά τις 10 η ώρα λες και κάποιος μου έλεγε ότι κάτι προμηνύεται, εγώ να επιμένω στον Σπάρτακο να βγει έξω να σπάσει μερικά ξερόκλαδα για να ανάψουμε μια κλέφτικη φωτιά όπως συνηθίζαμε να την λέμε. Ο Σπάρτακος αντέδρασε κάπως λέγοντας ότι θα βγάλει καπνό η φωτιά και θα δώσουμε στόχο. Επιμένω εγώ επιμένει και ο Σπάρτακος ο οποίος δεν είχε βγάλει τα παπούτσια του γι' αυτό και τον επέμενα. Ο Τασχουνίδης Κώστας με την Θένα ετοιμάζονταν να πάνε για αντικατάσταση του παρατηρητηρίου, μια και όμως που ο Σπάρτακος θα φέρει τα ξερόκλαδα για να ανάψουμε, προκειμένου να πάρουν κάποια ζεστασιά και μετά να φύγουν για το παρατηρητήριο, στέκονται όρθιοι στην πόρτα του αντίσκηνου. Όμως ο εχθρός ήδη μας έχει κυκλώσει από τρεις κατευθύνσεις. Οι Βεργινιώτες ΜΑΥδες μπήκαν στο Μοναστήρι και άρχισαν να τραγουδούν και να χορεύουν και να χτυπούν μία ψευτοκοπάνια που κρεμόταν απ' έξω.

Οι Μελικιώτες και Νεοκαστρίτες ΜΑΥδες με τον παραδοθέντα Θωδωρή προχωρούν από την απέναντι πλευρά προς Γαλακτό, οι δε μισθοφόροι του αποσπάσματος και η χωροφυλακή ανιχνεύοντας όλο το ρέμα πέφτουν επάνω στον Σπάρτακο ο οποίος τραβούσε να κατεβάσει κάποιο ξερό κλωνάρι από τον πλάτανο. Νομίζοντας ότι είναι κάποιοι από τους Βεργινιώτες ΜΑΥδες του φωνάζουν: «Τι είσαι, τι είσαι;». Πετιέται ο Σπάρτακος στο ρέμα επίσης και ο Τασχουνίδης με τη Θένα και αυτοί στο ρέμα. Εγώ μέχρι να βάλω τα παπούτσια μου και να αρπάξω το αυτόματό μου, ομοβροντία πέφτουν οι ριπές γαζώνοντας το αντίσκηνο. Τά' χάσα για μια στιγμή διότι χτυπώντας οι σφαίρες μέσα στην πολύ στάχτη που είχε δημιουργηθεί από την φωτιά μέσα στο αντίσκηνο αυτό ντουμάνιασε. Ξεσκίζω το αντίσκηνο με την κάνη του αυτομάτου και πετιέμαι πίσω από μια μεγάλη πέτρα που ήταν δίπλα στο αντίσκηνο.

Εάν επιχειρούσα να βγω από την πόρτα εκεί που ήταν η στοίβα της στάχτης, σήμερα το γραπτό μου αυτό δεν θα υπήρχε. Πίσω από τους μεγάλους κορμούς των πλατανιών και σε απόστα-

ση 15 μέτρων βρίσκονται αυτοί βάλλοντας συνέχεια σε εμένα φωνάζοντας με «*παραδόσου Βούλγαρε*», βρίζοντας με ασχημολογίες. Για να πηδήξω όμως στο ρέμα που είναι πάνω από 15 μέτρα από μένα θα με χτυπήσουν σίγουρα. Τότε πήρα την απόφαση να τα παίξω όλα για όλα. Για δευτερόλεπτα όταν σταμάτησαν το τουφεκίδι τους αδειάζω μία ταινία με το αυτόματό μου, τους πετάω και μία πέτρα για διήθεν χειροβομβίδα, πανικοβάλλονται οι μισθοφόροι και κάνω το σάλτο και πετιέμαι στο ρέμα. Φεύγοντας με άλματα ανάμεσα στα πλατάνια, οι σφαίρες τους να πέφτουν δίπλα μου να χτυπούν τις πέτρες και τα θραύσματά τους να με χτυπούν σε διάφορα μέρη του σώματός μου. Αντιλαμβάνομαι το νερό σε κάποιο σημείο να τρέχει κόκκινο και στα 2-3 μέτρα βλέπω τον Τασχουνίδη πεσμένο μέσα στο νερό τον οποίο χτυπήσανε την ώρα που πετάχτηκα στο ρέμα. Ανοιγοκλείνοντας τα μάτια μου με λέει: «*Μιχάλη σκότωσέ με*», του παίρνω το αυτόματο λέγοντάς του «*μην φοβάσαι είναι και δικά μας παιδιά θα σε φροντίσουν*». Το αυτόματό του το πήρα διότι γνώριζα πως ο Σπάρτακος έφυγε άοπλος, και εγώ άρπαξα το αυτόματό του Σπάρτακου παρά το δικό μου την ώρα που πετάχτηκα από το αντίσκηνο.

Οι τρεις που ήταν στο παρατηρητήριο ακούγοντας που χτυπιόμαστε εμείς κάτω ξύπνησαν από το βαθύ τους ύπνο, έπρεπε να τους ξυπνήσουν τα πολυβόλα του εχθρού και όχι τα τραγούδια και οι χοροί με το χτύπημα της ψευτοκαμπάνας του μοναστηριού που χορεύαν οι Βεργινιώτες, που η απόστασή τους ήταν γύρω στα 200-300 μέτρα. Φεύγοντας λοιπόν κι αυτοί προς τα επάνω δεν προλάβαν να ξεφύγουν από τον κλοιό, διότι πρόλαβαν και τους κόψαν οι Βεργινιώτες ΜΑΥδες. Στα χέρια λοιπόν ο Φλόγας με το ΜΑΥ με κάποιον από το χωριό μου ονόματι Παπαστεργίου Πρόδρομο, τραβάει το πιστόλι του ο Φλόγας, με έφαγε φωνάζει ο Πρόδρομος. Εμπλοκή παθαίνει το πιστόλι και κάνει πίσω ο Φλόγας με την παρέα του. Οι άλλοι όμως ΜΑΥδες από δίπλα τους γαζώσανε. Τραυματίστηκε ο Φλόγας με τρία τραύματα, το ένα τον πήρε ξυστά στο πίσω μέρος του κεφαλιού του, το οποίο και τον ζάλισε και έπεσε σε αφασία, με αποτέλεσμα να τον πιάσουν ζωντανό. Έτσι πιάστηκε ο Φλόγας στα χέρια τους. Ο δε Καραμούλας χάθηκε σε μια πυκνή πουρναριά μέσα μπας και τους παραπλανήσει και δεν τον βρούνε, αλλά τον αντιλήφθηκαν και τον κάνανε κόσκινο και τελικά του πήραν το κεφάλι- κόβοντάς το σαν πράσο- για να το παραδώσουν στα αφεντικά τους για να εισπράξουν την πριμοδότηση. Αυτό φυσικά ήταν συνηθισμένο σ' αυτούς, το κάνανε στον Αλέκο Καρόζα από τη Ριτίνη, στον Ανδρέα από την Κατερίνη, στον μπάρμπα-Γιάννη από την Κουλούρα, στο Μανώλη Καραγιώργο από τη Σκούλιαρη Κοζάνης και σε πολλούς άλλους.

Δεν ήταν μόνο σύστημά τους, αλλά νόμος. Ένα κράτος που το λέγαν νόμιμο με αρχές με δικαιοσύνη κ.λπ. και από την άλλη πλευρά εμείς οι «*ληστοσυμμοριότες*», οι «*κατοσπλιάδες*», οι εγκληματίες, όπως μας ονομάζανε, όχι μόνο δεν κόβαμε κεφάλια, αλλά φροντιζαμε να τους θάψουμε κανονικά και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, αφού δεν είχαμε το χρόνο, τα θύματα να τα σκεπάζουμε έστω με κλαδιά. Και όσο γι' αυτό ας με διαψεύσουν. Όταν χτυπήθηκε ο χωριανός μας Μάης Σωτήριος Ευαγγελόπουλος, τον σκεπάσαμε με κλαδιά τουλάχιστον για να μην τον κολλάνε οι μύγες.

Ο δε Ψαρός κατόρθωσε να λουφαξει κι αυτός πιο κάτω σε μια πουρναριά μέσα, και γι' αυτό δεν μπόρεσαν να τον ανακαλύψουν κι έτσι γλύτωσε. Το τουφεκίδι από παντού ακούγεται λες κι έχουν πανηγύρι. Φεύγω λοιπόν πηγαίνοντας όλο ρέμα για να προλάβω τον Σπάρτακο με τη Θένα. Πέφτοντας στο νερό πολλές φορές γίνομαι μούσκεμα από τα νύχια μέχρι το λαιμό, όμως σε κάποιο σημείο πλησίασα τα παιδιά και τους φωνάζω να πιάσουν το δεξιό ρέμα με κατεύθυνση προς την Κουμαριά, διότι από το άκουσμα των πολυβόλων από την πλευρά του Θεωδωρή με τους ΜΑΥδες κατάλαβα ότι το αριστερό ρέμα που κατεβαίνει από το Γαλακτό το 'χουν πιάσει. Πράγματι με τη σκέψη αυτή κατορθώσαμε να ξεφύγουμε από τον κλοιό αρκετά μακριά.

Πιάνοντας την περιοχή του «*Ντηλιγιάννη*», πάνω από το λημέρι του 3ου Ταγματός μας, Πιάσαμε το προσήλιό του, που κάπου-κάπου το χιόνι είχε λιώσει κι ο ήλιος κατά καλή μας τύχη βγήκε να μας ζεστάνει αρκετά. Βγάλαμε ορισμένα ρούχα μας για να στεγνώσουν, το ύψωμα αυτό του «*Ντηλιγιάννη*» είναι δεσποζόν στρατιωτικό σημείο που ελέγχεις και παρακολουθείς τα πάντα. Μετά από κανά δυο ώρες, αφού μας χτύπησε και ο ήλιος, κάπου στα «*κλέφτικα*» μας έπιασε ο ύπνος.

Για μια στιγμή ακούμε φωνές, πετιόμαστε επάνω και τεντώνουμε τ' αυτιά μας. Πράγματι κάτω από εμάς στα 200 μέτρα ακολουθούσε μία διμοιρία ΜΑΥδες των Ρυακίων. Όλο μονοπά-

τι με προορισμό την Ελαφίνα. Βγαίνουν οι ΜΑΥδες μισθοφόροι από παντού για κυνήγι μπας και πετύχουν κανέναν «κατσαπλιά» για να εισπράξουν την αμοιβή που τους έδινε ο νόμος. Αφού στεγνώσαμε βραδιάζοντας, ξεκινήσαμε για την τοποθεσία του «Ντάγκα τα καλύβια», πίσω από το Γαλακτό. Το σημείο αυτό το καθορίσαμε σε περίπτωση που χτυπηθούμε ή ξεκοπούμε για τον Άλφα ή βήτα λόγο με το σύνθημα του λύκου ή της γίδας, (δεν θυμάμαι ακριβώς, διότι εγώ ήξερα του λύκου, ενώ ο Σπάρτακος μου λέει ότι όχι είχαμε το σύνθημα της γίδας).

Εν πάση περιπτώσει, φτάνουμε στην περιοχή του «Ντάγκα», νύχτα φυσικά, κι αρχίζουμε να ουρλιάζουμε με το σύνθημα που καθορίσαμε. Τίποτα, καμιά απάντηση, ξανά και ξανά, ούτε φωνή ούτε ακρόαση. Μα εμείς πιστεύουμε ακράδαντα ότι τα παιδιά του παρατηρητηρίου γλύτωσαν. Αρχίσαμε να ανησυχούμε, αρχίσαμε πια να φωνάζουμε μεγαλόφωνα. «Φλόγα, Καραμούλα, Ψαρέ»... τίποτα.

Παίρνουμε την απόφαση εγώ με το Σπάρτακο να πάμε στο λημέρι γι' αναγνώριση και ταυτόχρονα να περάσουμε από κάποιο δένδρο που ήταν πάνω στο δρόμο, που πήγαινε για το Γαλακτό, που στη ρίζα του είχαμε βάλει κάποιο κουτί που σε περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί η προσωπική μας συνάντηση να βάλουμε κάποιο σημείωμα για καθορισμό συνάντησης. Τη Θένα την αφήσαμε στο σημείο αυτό μήπως κι έρθουν τα παιδιά και κάνοντας το σύνθημα να απαντήσει και να μας περιμένουν κι εμάς, αφού φέρουμε και λίγο καβουρμά ή και ό,τι άλλο βρούμε. Για να πάμε στο λημέρι η απόσταση αρκετά μακριά, πάνω από δύο ώρες, και φυσικά μέσα από το δάσος, όχι από μονοπάτι. Στο δένδρο βρίσκουμε το κουτί τελείως άδειο. Προχωρούμε όλο κατηφόρα στο ανήλιο που το χιόνι δεν είχε λιώσει ακόμα και με τα πολλά φθάνουμε στο λημέρι. Κάνουμε το σύνθημα, τίποτα, φωνάζουμε κι εδώ «Φλόγα, Καραμούλα, Ψαρέ»... καμιά φωνή, καμιά απάντηση. Τότε καταλάβαμε ότι ή πιάστηκαν ή τους σκότωσαν ή έφυγαν και παραδόθηκαν. Άλλη σκέψη, λέω στο Σπάρτακο, δε χωράει. Αυτοί οι άνθρωποι δεν υπάρχουν. Πάμε στο μέρος που είχαμε κρυμμένο τον καβουρμά, δεν υπάρχει, πάμε στο αλεύρι, τίποτα, το πήρανε κι αυτό, ενώ η αγωνία και η ανησυχία να μας κυριεύει, διότι ο Τασκουνίδης στην κατάσταση που ήταν δεν ήταν δυνατόν να τους πάει στις αποκρύψεις.

Αγανακτισμένοι ξεκινάμε για την Παλατίσα, μπας και βρούμε το καλαμπόκι, διότι από την πείνα ξελιγώθηκαμε, να βράσουμε, να καβουρντίσουμε, να φάμε κάτι. Κατεβαίνοντας όλο μονοπάτι, μπροστά εγώ, πίσω ο Σπάρτακος, στην παραπάνω διαδρομή που αναφέρω, η ταινία από το αυτόματο του Τασκουνίδη που του έδωσα του έπεσε. Έμεινε κι αυτός πια άοπλος.

Εκεί σε κάποια στροφή του μονοπατιού ήρθα τετ α τετ με τον Ψαρό, «Τί είσαι» του φωνάζω. Με κατάλαβε, «Μιχάλη εγώ είμαι, ο Ψαρός». Αγκαλιαστήκαμε εκεί, τον ρωτάμε «τί γίνεται βρε Ψαρέ, σας ψάχνουμε παντού, πού είναι ο Φλόγας με τον Καραμούλα»; Τρέμοντας και δακρύζοντας μας απαντά ότι τους σκότωσαν, διότι τον Φλόγα τον είδε που έπεσε λιπόθυμος, τον Καραμούλα επίσης τον είδε μέσα στο πουρνάρι με κομμένο και παρμένο το κεφάλι του. Βρισκόταν κι αυτός σε μία κατάσταση απελπιστική, διότι για εμάς πίστευε, αφού χτυπηθήκαμε κάτω στο αντίσκηνο πρώτοι, ή μας καθάρισαν ή μας πιάσαν σαν τα ποντίκια μέσα στο αντίσκηνο. Κι εμείς, φυσικά, ακούγοντας για τον Φλόγα και τον Καραμούλα, άλλο τόσο μας κυριεύει η απελπισία και ο φόβος εδώ που τα λέμε. «Πού πάτε τώρα», μας λέει. Πάμε για το καλαμπόκι. Από εκεί έρχομαι, μας λέει, δεν υπάρχει τίποτα, όλα τα τρόφιμα τα βρήκαν και τα πήρανε. Μας ρωτάει για τον Τασκουνίδη και τη Θένα, του είπαμε για τον Τασκουνίδη, τη Θένα την αφήσαμε στου «Τάγκα τα καλύβια» για την περίπτωση την οποία αναφέρω παραπάνω. «Έχεις τίποτα στο σακιδίο σου»; «Ναι έχω λίγο καβουρμά», μου απαντά. Ο Ψαρός έτριψε λίγο καβουρμά κρατώντας το για τον εαυτό του. «Φέρε του λέμε να φάμε λίγο, γιατί τα πόδια μας από την πείνα τρέμουν». Τί κάνουμε λοιπόν τώρα; Μείναμε «εμείς κι εμείς». Γυρίζουμε πίσω προς του «Τάγκα τα καλύβια», σε κάποιο σημείο πάνω από τη Συκιά και πίσω από τα λυκοπήγαδα, στη βαθεία χαράδρα, μένουμε εγώ με τον Ψαρό κι ο Σπάρτακος πήγε να φέρει τη Θένα. Ευτυχώς που ο Ψαρός είχε φωτιά και με μεγάλο κόπο κατορθώσαμε να ανάψουμε τη φωτιά, που εάν δεν την είχαμε αυτό το βράδυ θα κοκαλιάζαμε από το κρύο, διότι ήμασταν μέχρι τη μέση ήμασταν βρεγμένοι.

Το χιόνι μέσα στη χαράδρα ακόμη υπήρχε, έχουμε το κακό μας χάλι, τη φωτιά την έχουμε ζώσει γύρω-γύρω, μια να ζεσταινόμαστε από μπρος, μια από πίσω και το περισσότερο διάστημα της νύχτας στεκόμασταν όρθιοι, διότι κάτω η γη καλυμμένη από χιόνια, μα δεν έχουμε ού-

τε καμιά κουβέρτα ή καμιά χλαίνη. Όπως φύγαμε από το λημέρι, ξεβράκωτοι θα έλεγα, έτσι και είμαστε. Τέλος χαράματα, αφού σβήσαμε τη φωτιά, για να μη δώσει στόχο ο καπνός, ανεβήκαμε ψηλότερα στο προσήλιο.

Ο μήνας έχει εννιά, την προηγούμενη στις οκτώ χτυπηθήκαμε, και η ημερομηνία αυτή θα μου μείνει αξέχαστη. Στο προσήλιο όλη μέρα η συζήτησή μας είναι τί θα κάνουμε. Για μια στιγμή χαμογελώντας ο Ψαρός λέει: «Τί λέτε να πάμε να παραδοθούμε»; Μιλιά εμείς. Ίσως ο Ψαρός να' θελε να μας ψυχολογήσει. Τελικά λέει ας βραδιάσει και βλέπουμε. Το βράδυ φεύγουμε και πιάνουμε πιο χαμηλότερα στην τοποθεσία «Σαρακίνας», εκεί που παλιότερα είχαμε το φούρνο. Εδώ φυσικά τα χιόνια έχουν λιώσει, ανάβουμε τη φωτιά και όλη νύχτα γύρω-γύρω σ' αυτήν, το συνηθισμένο της προηγούμενης βραδιάς. Το πρωί ανεβήκαμε πιο παραπάνω, εκεί που ήταν κάποιες καρυδιές, ψάχνοντας και σκαλίζοντας σαν τους αγριόχοιρους, μήπως και βρούμε κανένα καρύδι, βρήκαμε αν θυμάμαι καλά κάτι μισοσάπια και ξεγελάσαμε το στομάχι μας. Το βράδυ πάλι γύρω από τη φωτιά, αλλά όλη μέρα αμίλητοι, βουβοί που λέμε.

Η σύλληψή μου

Την επομένη καθορίσαμε πιο πάνω στο υψωματάκι να ανεβαίνουμε εναλλάξ μια εγώ με το Σπάρτακο και μια ο Ψαρός με τη Θένα. Το απόγευμα, πηγαίνοντας να τους αντικαταστήσουμε, δεν τους βρίσκουμε στο παρατηρητήριο. Καταλάβαμε ότι φύγαμε κι αυτοί και αμέσως αλλάξαμε τοποθεσία, κατεβαίνοντας χαμηλότερα προς την τοποθεσία «Λιβαδίτσα» Παλατιτσιών. Εκεί που καθόμασταν και παρατηρούσαμε προς τον κάμπο, μου λέει ο Σπάρτακος: «Εμείς Μιχάλη τί κάνουμε»; «Εσύ τί λες να κάνουμε»; Η απάντησή του ήταν θα πάμε κι εμείς. Δεν απάντησα αμέσως, σκέφτηκα, ξανασκέφτηκα και κάποτε του λέω: «Σπάρτακε θα πάμε στα ακατοίκητα σπίτια του πέρα μαχαλά». Φυσικά σε σπίτι που αν μας αντιληφθούν αύριο να μη μας προδώσουν.

Στόχος μου το σπίτι του Καγκελίδη Δημητρού, ούτως ώστε την άλλη μέρα το απόγευμα να μας βολέψει ως προς την παρατήρησή μας για τις κινήσεις των ΜΑΥδων. Με σκοπό προτού σουρουπώσει καλά και προτού βγουν ενέδρες οι μισθοφόροι, να μπούμε στα κατοικημένα σπίτια για να έρθω σε επαφή με μία πρώτη ξαδέρφη μου, στην οποία είχα εμπιστοσύνη. Αυτή να μας φροντίσει από τρόφιμα μόνο, τουλάχιστον μέχρι αρχές Μαρτίου και αφού με τον καιρό εκείνο λώνανε τα χιόνια θα φεύγαμε για την Αλβανία. Η ξαδέρφη μου αυτή ήταν η γυναίκα του Ευκλείδη, για τον οποίο αναφέρω παραπάνω.

Οι μισθοφόροι βγήκαν ενέδρα στα ακριανά σπίτια και τους μύλους, εμείς όμως ακολουθήσαμε το δρομολόγιο από τον κάμπο μέσα σε συνέχεια από τα νεκροταφεία και μπήκαμε στο σπίτι που είχα σαν στόχο. Σε κάποιο δωμάτιο, κάτω από το σπίτι υπήρχε άχυρο πολύ, πέφτουμε λοιπόν μέσα και με τη ζεστασιά που μας έδωσε ξυπνήσαμε το πρωί. Σηκώνεται ο Σπάρτακος και πηγαίνει προς την πόρτα την μισοανοίγει και τι να δει. Χιόνι μισό μέτρο και από πάνω να συνεχίζει να ρίχνει, ξαφνιασμένος γυρίζει προς εμένα. «Μιχάλη σήκω να δεις τι γίνεται χιόνι μισό μέτρο». Δεν τον πίστευα, νομίζοντας ότι με κάνει πλάκα σηκώνομαι πράγματι βλέπω χιόνι πολύ, νοιώθοντας την απελπισία να μας κυριεύει. Με κοιτάζει ο Σπάρτακος στα μάτια τον κοιτάζω και εγώ, σαν να θυμάμαι τα λόγια του, «ήρθε και το δικό μας τέλος Μιχάλη, πάμε».

Ξηλώνουμε το σήμα από τα δικοχά μας, καταστρέφω το ημερολόγιο και το χώνω μέσα στις σχισμάδες του ντουβαριού και ξεκινάμε για το φυλάκιο της «Τούμπας». Προτού μπούμε στα κατοικημένα σπίτια ανταμώνουμε κάποιον τον οποίο δεν γνώρισα διότι ήταν κουκουλωμένος με μία μαύρη παλτασού φαινότανε μόνο τα μάτια του, του τραβάω λίγο τον γιακά βλέπω άγνωστος. «Πώς λέγεσαι» τον ρωτώ. Μου λέει Χαλκιάς, ήταν ξένος άνθρωπος υπάλληλος στους μύλους. «Είστε Αντάρτες βρε παιδιά», ναι του λέμε. Φεύγει ο Χαλκιάς για τους μύλους εμείς προχωρούμε φθάνουμε στα πρώτα σπίτια που κατοικούνται και συγκεκριμένα του Νίκου του Γουλιτζίδη. Βλέπω δύο κάτω από το υπόστεγο, τον Νίκο με τον γείτονά του τον Κώστα Γαβρά που σφάζανε το γουρούνι τους.

Μας βλέπουν και αυτοί και έρχονται προς εμάς τα μαχαίρια όμως πέσανε από τα χέρια τους, μας πλησιάζουν μας αγκαλιάζουν, λες και αγκάλιαζαν απελευθερωτές «Ηρώες του αγώνα» ο Νί-

κος δακρύζοντας μας έδωσε κάποιο θάρρος «μην φοβάστε δεν πρόκειται να πάθετε τίποτα, να μπειτε μας λέει στο καφενείο εκεί είναι ο Χάμπος». Προχωρούμε με το κεφάλι σκυμμένο στο δρόμο δε συναντούμε κανένα, οι κάτοικοι χαμένοι στα σπίτια τους, από το κρύο και το πολύ χιόνι δεν ξεμυτίζει κανείς.

Μπαίνουμε στο καφενείου του Χάμπου Χριστοδουλίδη ο οποίος ήταν και αρχηγός προ καιρού των μισθοφόρων ΜΑΥδων. Μόλις μας είδαν ξαφνιαστήκαν οι δύο χωροφύλακες με τον Χάμπο οι οποίοι πίνανε κονιάκ στο μπάγκο, με γνώρισε ο Χάμπος. «Έλα βρε Μιχάλη θα χαθείς τζάμπα». Εδώ τώρα είχαμε τον Ψαρό με την κοπέλα από το Μετόχι τους οποίους στείλαμε στη Βέροια». Εί- ναι αλήθεια μας φέρθηκε καλά, να μας κεράσει κονιάκ το οποίο για πρώτη φορά είδα και ήπια. Φωνάζει από δίπλα τη θεία μου Μαρία αδερφή του πατέρα μου και μητέρα της Ελπίδας με τον γαμπρό της τον Ευκλείδη ήρθαν να μας δουν μας φρόντισαν για λίγο με ένα ποτήρι τσάι, ψωμί κ.λπ. Φυσικά εμείς από την πείνα το στομάχι και τα άντερά μας κόλλησαν αλλά από την αγωνία, από την ντροπή, από την περιφρόνηση ορισμένων δεν καταλαβαίνουμε πως κατεβαίνουν οι μπουκιές.

Ο ένας χωροφύλακας πήγε στην «Τούμπα» και ανέφερε την παράδοσή μας. Σε λίγο μας παίρ- νει ο άλλος χωροφύλακας ονόματι Δούλος Γεώργιος και μας ανεβάζει στην «Τούμπα» τα αυτόμα- τα ακόμα κρέμονται στους ώμους μας περιφρονημένα και αυτά. Βγαίνουν οι ΜΑΥδες από τα α- μπριά τους μαζί και ο Νωματάρχης της χωροφυλακής ο οποίος μας πήρε τα αυτόματα. Οι ΜΑΥ- δες μας τριγυρίζουν δίνοντάς μας και αυτοί θάρρος φυσικά οι περισσότεροι φίλοι μου, τότε άκου- σα τον Βασιλειάδη Βενιζέλο που ήταν υπαρχηγός των μισθοφόρων να λέει στο Νωματάρχη: «Το αυτόματο του Αηδονίδη θα το κρατήσουμε εδώ στη δύναμή μας» λες και θα ξαναφούντωνε το Α- ντάρτικο για να το χρησιμοποιήσει εναντίον μας ο φίλος μου ο Βενιζέλος. Την ίδια στιγμή ο Νω- ματάρχης δίνει σήμα στην Ασφάλεια Βεροίας ότι ήρθαν και οι δύο τελευταίοι.

Μας παίρνουν οι δύο χωροφύλακες με πορεία φθάνουμε στην παλιά γέφυρα του Αλιάκμονα εκεί ήταν και η βάρκα η οποία εξυπηρετούσε τη συγκοινωνία των χωριών με την πόλη της Βέ- ροιας. Απέναντι κάποιο στρατιωτικό αυτοκίνητο της ασφαλείας μας περιμένει στο οποίο μέσα εί- ναι και ο Ψαρός με τη Θένα.

Με τα πολλά φθάνουμε στη Βέροια με προορισμό το Τμήμα Ασφαλείας. Το χιόνι εν τω μετα- ξύ πέφτει πυκνό. Βγαίνει μόλις φτάνουμε ο Διοικητής της ασφαλείας και φωνάζει: «Τον Αηδο- νίδη φέρτε τον επάνω και τους άλλους πηγαίντε τους κάτω στα κρατητήρια». Με ανεβάζουν στα γραφεία του Διευθυντή μπαίνοντας μέσα με χτύπησε η μπόχα της ζεστασιάς και πλησίασα προς τη σόμπα, ο Διευθυντής φαντάσθηκε πως θα καθίσω στην καρέκλα που ήταν δίπλα, μην πλησιά- ζεις στην καρέκλα θα μας τη γεμίσεις ψείρες. Η πρώτη του κουβέντα ήταν: «ώστε εσύ είσαι ο Αηδονίδης; Και πόσο χρονών είσαι βρε»; «Δέκα εννιά». «Πόσο καιρό έκανες στο Αντάρτικο»; «Πε- ρίπου τρία χρόνια». «Γιατί δεν ερχόσουν να παραδοθείς όταν δόθηκε αμνηστία»; Δεν απάντησα καν. «Τώρα ξέρεις γιατί σε ανέβασα εδώ, για να απαντήσεις στις ερωτήσεις μου λέγοντας μου την αλήθεια». «Ποιοι σε βάζανε το σημείωμα στο κουτί και ποιοι σας τροφοδοτούσαν; εάν μου πεις την αλήθεια θα σε αφήσω ελεύθερο να πας σπίτι σου». Ήθελε ο κατομοίρης να πάρει φαίνεται προαγωγή ή κάποια παράσημα η απάντησή μου ήταν πως κανείς δεν με τροφοδοτούσε ούτε και κανείς μου έβαζε στο κουτί σημείωμα, παρά με την ψυχή στα δόντια έπαιρνα τρόφιμα και ορι- σμένες πληροφορίες για την οικογένειά μου, ύστερα εγώ ήμουν μικρός στην ηλικία και ο κόσμος δεν μου είχε και τόσο εμπιστοσύνη. Επιμένει με το καλό να μου φέρνει από εδώ και από εκεί αλ- λά εγώ μουλάρωσα. Τότε μου δίνει μερικά χαστούκια και μερικές βουρδουλιές μήπως και ξεμου- λάρωσω και του δώσω τις πληροφορίες που θέλει. Τίποτα όμως εγώ, και όπως λένε πως το γινά- τι βγάζει μάτι.

Με κοίταξε για λίγο στα μάτια και προχωρεί στην πόρτα, ανοίγοντας λέει στον σκοπό χωρο- φύλακα. «Κατέβα κάτω και φέρε μου την Αηδονίδη με την κόρη της επάνω». Ταράχτηκα για μια στιγμή γιατί είχα καταλάβει πως η μάνα μου είναι κρατούμενη αλλά δεν πίστευα πως θα ή- ταν και η 15χρονη αδερφή μου. Δεν το γνώριζα διότι πάνω από δύο μήνες επαφή δεν είχα με το χωριό. Εδώ θα έπρεπε από κάπου να υπήρχε κάποια κάμερα να πάρει τις συγκινητικές στιγμές μιας βασανισμένης, μιας ταλαιπωρημένης οικογένειας. Ανοίγοντας η πόρτα, μπροστά ο χωροφύ- λακας, πίσω η μάνα μου με σπασμένο χέρι το οποίο κρεμόταν από το λαιμό της και πιο πίσω η α- δερφή μου. «Έλα Αηδονίδη να δεις το γιο σου». Στρέφεται προς τα εμένα και αφού με καλοκοί- ταξε πέφτει λιπόθυμη ενώ η αδερφή μου πέφτει στην αγκαλιά μου. Ο Διοικητής να φωνάζει

πτους χωροφύλακες «νερό-νερό» για να συνεφέρουν τη μητέρα μου, ενώ εγώ για μια στιγμή έχασα κάθε λογική. Η αδερφή μου να κλαίει και να αγκαλιάζει την πεσμένη μάνα μας. Φέρνουν νερό οι χωροφύλακες, ρίχνουν στα μούτρα της μητέρας μου την συνεφέρουν την σηκώνουν οι χωροφύλακες την συγκρατούν στα πόδια με κοιτάζει στα μάτια και μου λέει: «Μιχάλη παιδί μου εσύ είσαι;» πέφτει στην αγκαλιά μου αιμόφυρτη, να κλαίμε όλοι μας αγκαλιασμένοι. Ακόμα και ο Διοικητής δάκρυσε και πήγε προς το παράθυρο του γραφείου του. Γυρίζοντας και πετώντας το βούρδουλα που κρατούσε στα χέρια του πάνω στο γραφείο του μας πλησιάζει.

Εμείς και οι τρεις αγκαλιά, ύστερα από αυτό το τρομερό συγκινητικό αντάμωμα συνήλαμα κάπως, και τότε απευθυνόμενος ο Διευθυντής προς τη μάνα μου την ρωτά. «Πόσο καιρό Αηδονίδου έχεις να δεις τον γιο σου;» «Από τότε που έφυγε εδώ και τρία χρόνια. Εφυγε παιδάκι και γύρισε κοτζάμ άνδρας» (Πράγματι τα χρόνια αυτά ψήλωσα φθάνοντας το 1,77μ). Η μάνα μου απευθύνεται προς το Διευθυντή λέγοντάς του: «Με χτυπούσατε κ. Διοικητά γιατί νομίζατε πως σας έλεγα ψέματα και εσείς επιμένατε πως εγώ τον διατηρώ και τον φροντίζω και με χτυπούσατε με αποτέλεσμα να με σπάσετε το χέρι». Γυρίζει προς εμένα και μου λέει: «Έτσι είναι όπως τα λέει η μάνα σου;» «Έτσι ακριβώς» του απαντώ και παρ' ολίγο να του εκφρασθώ συναγωνιστή Διοικητή γιατί όλα αυτά τα χρόνια το κύριε το' χαμε ξεχάσει. Απευθυνόμενος στους χωροφύλακες λέει: «Να αφεθεί ελεύθερη η Αηδονίδου και η κόρη της και φρόντισε Αηδονίδου να φέρεις ρούχα για να αλλάξει το παιδί σου». Αργότερα απ' ότι έμαθα ο Διοικητής ονόματι Θεολόγου στο επίθετο ήταν φιλελεύθερος (Βενιζελικός) και είχε φαίνεται κάποιο στίγμα ανθρωπιάς.

Πράγματι το απόγευμα έφερε η μάνα μου μαζί και η αδερφή μου ορισμένα παλιά ρούχα του αδερφού μου και ορισμένα που τους έδωσε η γειτονιά εκεί που μένανε σε κάποιο συνοικισμό της Βέροιας. Ζεστάναμε νερό σε κάποιο καζάνι και αφού πλυθήκαμε καλά με τον Σπάρτακο για τον οποίο φρόντισε η μάνα μου και γι' αυτόν και αφού ντυθήκαμε τα καθαρά ρούχα μας, μας μπουζουριάσανε σε κάποιο μπουντρούμι το οποίο βρομοκοπούσε από άλλους κρατουμένους, από τις ακαθαρσίες τους.

Κάποια στιγμή κάποιος χωροφύλακας ονόματι Χαραμής Γιάννης σε κάποια ώρα της υπηρεσίας του μας άνοιξε την πόρτα, τον χτύπησε η μπόχα της βρομιάς παραξενεύτηκε κάπως, είχε φαίνεται και αυτός κάποια ανθρωπιά επάνω του, οπότε μας λέει: «Γρήγορα μέχρι που να παραδώσω καθαρίστε κάπως τις βρωμιές και αφήστε και την πόρτα για λίγο ανοιχτή να ξεβρομίσει το κρατητήριο». Να είναι καλά έγινε και γαμπρός στη Βέροια και καμιά φορά που ανταμώνουμε τα λέμε. Μία φορά μάλιστα μας έφερε και το όπλο του το οποίο δεν γνώρισε την «λύση και αρμολόγησή» του και τον δείξαμε πώς γίνεται η λύση και η αρμολόγηση.

Φυλακισμένος στο στρατόπεδο

Μετά από 2-3 μέρες μας πήραν συνοδεία τους δυο μας και μας πήγαν να μας περάσουν στρατοδικείο. Εκεί στη πλατεία ωρολογίου υπήρχαν κάποια κτίρια στρατιωτικά και σε κάποιο θάλαμο ήταν καθισμένοι κάποιο ανώτεροι αξιωματικοί. Ένας από αυτούς διάβασε το κατηγορητήριο, εις το οποίο υπήρχε η καταγγελία σε βάρος μας για την εκτέλεση του αποσπάσματος Τσάρα και άλλα τα οποία δεν θυμάμαι ακριβώς. Τελικά δεν μας ανακοίνωσαν την απόφαση παρά μας μετέφεραν και πάλι συνοδεία στο μπουντρούμι της ασφάλειας.

Μετά από δύο μέρες μας ανέβασαν επάνω στην ασφάλεια σε κάποιο δωμάτιο που ήταν όλοι οι δικοί μας παραδοθέντες από τους οποίους έπαιρναν κάθε τόσο τους οπλίζανε και κυνηγούσαν άλλους εναπομείναντες δικούς μας. Με λίγα λόγια οι δικοί μας κυνηγούσαν τους δικούς μας. Μπαίνοντας λοιπόν στο δωμάτιο βλέπω όλα τα παιδιά ξαπλωμένα στα ντιβάνια που τους παραχώρησε η ασφάλεια. Την ίδια βραδιά και μετά τα μεσάνυχτα μπαίνει στο δωμάτιο κάποιος χωροφύλακας και μας λέει: «Ετοιμαστείτε όλοι θα φύγετε». Παραξενευτήκαμε, κοιτάζουμε ο ένας τον άλλο, ο Γιώτας όμως πονηρά ρωτάει τον χωροφύλακα: «Θα πάρουμε και τα πράγματά μας;» «Ναι» του απαντά ο χωροφύλακας.

Φεύγοντας μας λέει ο Γιώτας πως αν πηγαίναμε για εκτέλεση δεν θα έπρεπε να πάρουμε και τα πράγματά μας. Σε λίγο μπαίνουν μέσα δύο στρατονόμοι της ΕΣΑ και μας κατεβάζουν κάτω μας στήνουν στην ουρά και φωνάζοντας του καθ' ενός το όνομα μας, μπουζουριάζουν μέσα σε

κάποιο στρατιωτικό αυτοκίνητο που ήταν παρκαρισμένο δίπλα στην ασφάλεια. Γύρω-γύρω από το αυτοκίνητο ήταν άλλοι 2-3 Εσατζήδες. Καθίσαμε στα ξύλινα καθίσματα, δίπλα μου θυμάμαι καθότανε ο Γιώτας ο οποίος γνωρίζει καλά τη Βέροια και παρακολουθεί ποια κατεύθυνση ακολουθεί το αυτοκίνητο παρ' όλο που είμαστε κλεισμένοι και δεν βλέπουμε τίποτα για να προσανατολιστούμε. Κάποτε τον ρωτάω, «Γιώτα για πού πάμε;», μου απαντά πολύ σιγά για να μην μας ακούσουν οι στρατονόμοι που κάθονται στο πίσω μέρος της καρότσας με τα αυτόματα στο χέρι και το δάκτυλο στη σκανδάλη: «Πάμε λέει προς Θεσσαλονίκη, αν μας πήγαιναν προς τη Νάουσα τα πράγματα ήταν δύσκολα πιθανολογείτο η εκτέλεσή μας κάπου εκεί στις ερημιές του Βερμίου».

Στο ενδιάμεσο Βεροίας-Θεσσαλονίκης υπάρχει το στρατόπεδο Κεντρικής Μακεδονίας (Στρατηγείο) δίπλα στη Νέα Χαλκηδόνα. Μπαίνει από την πύλη μέσα στο στρατόπεδο το αυτοκίνητο και αράζει σε κάποια λαμαρινένια ΤΟΛ. Σε ένα άδειο από αυτά μας μπουζουριάζουν μέσα. Στο διπλανό ΤΟΛ υπάρχει σκοπός φαίνεται πως είναι και άλλος εδώ. Αποτέλεσμα σκοτάδι, δεν βλέπουμε τίποτα, το χρώμα από κάτω υγρό εν πάση περιπτώσει μας ξημέρωσε. Βλέπουμε τριγύρω μας και έξω από τα ΤΟΛ να πέφτει χιόνι και να φυσά ένας δαιμονισμένος αέρας ώστε να μην έχουμε το κουράγιο να βγούμε έξω έστω και για κατούρημα. Εδώ θέλω να πω ότι όλοι μας τώρα θα έχουμε την ίδια τύχη και αυτοί που οπλίστηκαν και εμείς που κρατήσαμε τη θέση μας σωστά. Το πρωί μας βγάζουν έξω και στημένοι στη γραμμή μας πάνε στα μαγειρεία για συσσίτιο. Βλέπουμε άλλες δύο σειρές ομοιόδεατες μας, περίπου 30 άτομα. Εδώ συγκεντρώνονταν όλοι οι συλληφθέντες και παραδοθέντες και από εδώ ανάλογα με τις καταθέσεις του καθενός γίνεται το ξεκαθάρισμα άλλοι για τα ξερονήσια και άλλοι για εκτέλεση.

Η παραμονή μας εδώ στο στρατόπεδο ήταν μέχρι τέλη Φεβρουαρίου με αρχές Μαρτίου. Στο διάστημα αυτό των περίπου 40-45 ημερών και τι δεν είδαν τα μάτια μας. Συχνά από το διπλανό ΤΟΛ αργά τη νύχτα παίρνανε παιδιά και τα εκτελούσανε. Λυπήθηκα ιδιαίτερα κάποιο παιδί από την περιοχή των Γιαννιτσών ηλικίας 20-22 χρονών, ένα λεβεντόπαιδο με ανάστημα πάνω από 1,80. Το γνώρισα αυτό το παιδί, διότι κάθε μέρα που κάναμε καθαριότητα γύρω από τα συρματοπλέγματα του στρατοπέδου και γενικά μέσα στο στρατόπεδο ανταμώναμε και τα λέγαμε ήταν βλέπετε και πόντιος και παντού και πάντοτε εμείς οι πόντιοι όπου βρεθούμε γρήγορα τα πνεύματά μας συναντώνται. Εδώ θέλω να επισημάνω κάποιο περιστατικό που ειλικρινά ντρέπομαι για ανθρώπους επιστήμονες ανθρώπους των γραμμάτων να καταντήσουν σε τόσο χαμηλό επίπεδο. Βλέπω το Φλόγα να πηγαίνει για αλλαγή της πληγής του και στα σκαλιά ανταμώνει το γιατρό. «Τι θέλεις;» τον ρωτά. «Ήρθα να μου κάνεις αλλαγή». Τον πλακώνει τότε στις κλωτσιές απειλώντας τον λέγοντας του «παλιοσυμμορίτη θέλεις και αλλαγή».

Μία μέρα στη γραμμή την ώρα του συσσιτίου μπαίνει κάποιος Αλφαμίτης στη γραμμή των κοριτσιών και πίνει μία κοπέλα από τα μαλλιά και αρχίζει να της λέει: «Πόσους σκότωσες μωρή π... και με πόσους γ... πόσα μπάσταρδα γέννησες στο βουνό»; κ.λπ. Ψύχραιμη η κοπέλα, το 'λεγε η ψυχή της, του τραβάει ένα χαστούκι και του λέει: «Είμαι πιο τίμια από την αδερφή σου είμαι όπως με γέννησε η μάνα μου». Εδώ όμως παρατήρησα πως και οι απλοί στρατιώτες ήταν μαζί μας στη γραμμή να παίρνουν και αυτοί με την караβάνα τους συσσίτιο οι δε Αξιωματικοί και οι Υπαξιωματικοί να τρώνε στη λέσχη με τα ιδιαίτερά τους. Επίσης η συμπεριφορά των Αξιωματικών προς τους στρατιώτες γενικά ήταν απαίσια, να βρίζουν τα «Θεία», «Χριστοπαναγίες», να ακούς κάθε τόσο τη λέξη «μαλάκα ή μαλακισμένη παλιοπούστη» και άλλα μη χειρότερα τα ακούγαμε εμείς και μας φαινότανε παράξενα οι αισχρολογίες τους αυτές. Σε εμάς αγαπητέ αναγνώστη αυτά δεν υπήρχαν, δεν γινόταν, ενώ η εκτίμηση και η συνεργασία μεταξύ Αξιωματικού και απλού Αντάρτη ήταν αμοιβαία, υπήρχε αλληλεγγύη, μαζί στο ίδιο καζάνι και σε εξαιρετικές περιπτώσεις μαζί και στη σκοπιά μαζί και στην πείνα. Στο διάστημα αυτό της παραμονής μας στο στρατόπεδο ορισμένους από εμάς εννοώ της δικής μας ομάδας και κάθε τόσο, μέρα παρά μέρα, μας καλούσαν στο Α2. Το Α2 είναι το εμπιστευτικό γραφείο πληροφοριών, αυτό αποφασίζει για όλα.

Ο ανακριτής του είναι κάποιος Ταγματάρχης τραυματίας από κάποια ανατίναξη νάρκης, ένας απαίσιος αιμοβόρος που δεν μπορεί να φανταστεί άνθρωπος νους. Εμένα με πιέζανε περισσότερο επειδή με κάποιον Μαυρομιχάλη για τον οποίο αναφέρω παραπάνω από τη Θεσσαλονίκη και με το Χολέβα Βασίλη πήγαμε κατά διαστήματα σε κάποια χωριά πέραν του Αλιάκ-

μονα, στα χωριά του κάμπου. Ήθελε ο Ταγματάρχης αυτός να ανακαλύψει εάν φθάναμε μέχρι τη Θεσσαλονίκη και με ποιους είχαμε επαφή και εάν είχαμε σχέση με κάποια κρούσματα που γινόταν στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Βέβαια γνωρίζαμε ότι ο Μαυρομιχάλης με τον μπαρμπα Δημητρώ ο οποίος ήταν από κάποια χωριά κοντά στη Θεσσαλονίκη πιθανά από Μάλγαρα, ίνδο ή από κάποιο άλλο γύρω από αυτά.

Μία μέρα την ώρα που μου έπαιρνε ανακρίσεις μαζί με κάποιον Υπολοχαγό αφού αρνήθηκα τα πάντα ως προς την κατηγορία που ήθελαν να καταλογίσουν σηκώνεται ο Ταγματάρχης, με το στραβό σαγόνι που του προξέννησε η νάρκα, μου δίνει δύο χαστούκια ενώ από πίσω ο Υπολοχαγός άρχισε να με κλωτσάει μανιωδώς. Εγώ φυσικά αμίλητος. Την ώρα εκείνη χτυπάει την πόρτα κάποιος και μπαίνει μέσα ένας με πολιτικά ντυμένος, πολύ μελαχρινός στο χρώμα. Σηκώνεται ο Ταγματάρχης με τον Υπολοχαγό τον χαιρετάνε, γνωστός τους φυσικά και κατευθείαν τους λέει θέλω να επικοινωνήσω με κάποιον κρατούμενο Αηδονίδη που βρίσκεται εδώ στο στρατόπεδο. Αυτός ήταν Υποδιοικητής Ασφαλείας Θεσσαλονίκης ονόματι Παπαδόπουλος Θεόδωρος.

Να σημειώσω εδώ πως τα στοιχεία όλων των αιχμαλώτων πήγαιναν στην Ασφάλεια Θεσσαλονίκης, βλέποντας το όνομα γνωστό, διότι το 1936 με τη δικτατορία του Μεταξά υπηρετούσε σαν σταθμάρχης της περιοχής μας στο χωριό Μελίκη και επειδή με τα κυνηγητά και τις συλλήψεις του πατέρα μου που έφτιαχνε γνώριζε καλά την ιστορία μας, ζήτησε αν υπάρχει κάποιος δωμάτιο απομονωμένο για να συζητήσει μαζί μου. Πηγαίνουμε λοιπόν σε κάποιο παράμερο δωμάτιο αφού καθίσαμε μου λέει: «Με γνωρίζεις εμένα;», «όχι» του απαντώ, «εσύ μου λέει πρέπει να είσαι ο μικρός γιος του Κώστα». Ναι, του απαντώ, «Εγώ είμαι ο πρώην σταθμάρχης της Μελίκης και όλη την οικογένειά σου την γνωρίζω καλά». Κοιτάζοντας το πρόσωπό του υποψιάστηκα πως πρέπει να είναι άνθρωπος της αστυνομίας και το τελευταίο μου χαρτί φαίνεται πως θα το παίξω μ' αυτόν τον άνθρωπο.

Εξόριστος στη Λέρο

Στο στρατόπεδο τελευταίοι μείναμε εγώ, ο Σπάρτακος και μερικοί από το άλλο ΤΟΛ. Ορισμένοι φύγανε για τα νησιά και ορισμένους που παίρνουν τα βράδια τους εκτελούσαν. Από τη δική μας ομάδα, πήραν τον Φλόγα, τον Τασχουνίδη και κάποιον Σιώπη τους οποίους και εκτέλεσαν στην περιοχή Δασκίου των Πιερίων. Οι προθέσεις του ανθρώπου αυτού (με τα πολιτικά) φάνηκαν. Αφού με ρώτησε πρώτα ποια σχέση είχα με τον Μαυρομιχάλη κ.λπ. τελευταία μου λέει: «Άκουσε παιδί μου επειδή γνωρίζω καλά την οικογένειά σου και περισσότερο τον πατέρα σου γιατί ήταν από τους καλούς κομμουνιστές θέλω να σε βοηθήσω, τα χαρτιά σου στις καταθέσεις που δώσανε είναι πολύ επιβαρημένα, σε λίγες μέρες θα φύγεις για το αναμορφωτήριο της Λέρου εκεί είναι να προσέξεις να δείξεις καλή διαγωγή και γρήγορα πιστεύω πως θα γυρίσεις στο σπίτι σου». Στη συνέχεια με ρωτά που βρίσκεται ο πατέρας μου και ο αδερφός μου. Του απαντώ πως πρέπει να περάσανε προς την Αλβανία (φυσικά για τον πατέρα μου δεν γνωρίζουμε για την εκτέλεσή του). Τελικά τελειώνοντας αυτό του λέω: «Το όνομά σας μου είναι γνωστό. Μάλιστα από ότι λέγανε οι δικοί μου και από ότι ήμουνα σε θέση σε ηλικία 5 ετών να θυμάμαι καλά, συλλάβατε τον πατέρα μου το 1936. Θυμάμαι πως χαράματα το σπίτι μας το είχατε κυκλώσει, πως η μητέρα μου χαράματα βγήκε και ανοίγοντας την πόρτα και αντικρίζοντας τους χωροφύλακες στην πόρτα τρόμαξε και έπεσε λιπόθυμη, τρέξαμε όλοι μας μαζευτήκαμε επάνω της ο δε πατέρας μου αντικρίζοντας την όλη αυτή κατάσταση κατάλαβε το τι συμβαίνει. Τότε κάποιος επικεφαλής, δεν ξέρω αν ήσασταν εσείς, λέει στον πατέρα μου: Κώστα ντύσου». Χαμογέλασε ο άνθρωπος αλλά δεν μου είπε αν ήταν αυτός ή όχι. Τελικά χωρίσαμε αλλά εγώ και ο Σπάρτακος μας μπήκανε οι «ψύλλοι στα αυτιά» γιατί μείναμε οι δυο μας.

Για καμιά βδομάδα δεν μας χωρούσε «τρύπιο κολοκύθι» ώπου μια μέρα πρώτη του Μάρτη μας βάζουν σε κάποιο στρατιωτικό αυτοκίνητο που με συνοδεία δύο ΕΣΑτζήδων μας πάνε στη Θεσσαλονίκη σε κάποιο αστυνομικό τμήμα. Μετά από δύο μέρες, συνοδεία με κάποιον χωροφύλακα, με το τρένο μας μεταφέρουν στην Αθήνα.

Εκεί στο σταθμό Λαρίσης μας περιμένανε δύο ντυμένοι στα πολιτικά με ένα αυτοκίνητο. Αφού υπέγραψαν κάποια χαρτιά που τους έδωσε ο χωροφύλακας μας μεταφέρουν κάπου προς την Κηφισιά όπου εκεί ήταν κάποιο σαν κέντρο διερχομένων κρατουμένων. Εκεί πληροφορηθήκαμε πως κάθε Τετάρτη υπάρχει συγκοινωνία για τα Δωδεκάνησα. Πράγματι την αμέσως άλλη ημέρα μας πηγαίνουν στο λιμάνι του Πειραιά, μας ανεβάζουν πάνω στο κατάρωμα του πλοίου το οποίο έφερε το όνομα «ΤΕΤΗ» και μετά από 13 ώρες διαδρομή μπήκαμε στο λιμάνι της Λέρου. Η συνοδεία μας στο πλοίο ήταν από κάποιον πολίτη ο οποίος ο ίδιος μας συνόδευε μέχρι το στρατόπεδο.

Εκεί μας παίρνει κάποιος άλλος και μας πηγαίνει σε ένα γραφείο όπου δώσαμε τα στοιχεία μας και μας δώσανε τους αριθμούς. Ο μεν Σπάρτακος είχε τον αριθμό 1365 και εγώ είχα τον αριθμό 1366. Ήμασταν οι τελευταίοι δύο Αντάρτες που ήρθαμε στο στρατόπεδο της Λέρου. Τον Σπάρτακο τον πήγαν δίπλα σε κάποιο άλλο στρατόπεδο κολλητό με το δικό μου (εκεί υπήρχαν κάποια συνεργεία μάθησης από πολίτες) ενώ εμένα με βάλανε σε κάποιο συνεργείο υδραυλικών.

Εκεί ήμουν κοντά σε κάποιον μάστορα ιδιώτη, ονόματι Ντεληγιάννης Ιωάννης, για να τον βοηθώ σε εργασίες γύρω από υδραυλικά. Εδώ βέβαια ήμασταν όπως ο στρατιώτης στον στρατό, δηλαδή κάθε πρωί το προσκλητήριο γινόταν κανονικά με αναφορές από κάθε ομάδα. Ο Διοικητής του στρατοπέδου ο οποίος έπαιρνε την αναφορά, ονομαζόταν Τσόνος Δημήτριος. Με λίγα λόγια εδώ ήμασταν καλά και κάθε 15νθήμερο είχαμε έξοδο στην πόλη. Με τον μάστορά μου γνωριστήκαμε πολύ καλά με συμπάθησε πάρα πολύ όπως επίσης και εγώ. Ήταν άνθρωπος με αρχές, λογικότατος και από ότι διαπίστωσα ήταν και άνθρωπος αριστερών αρχών. Γνώρισα τη γυναίκα του την κ. Αγγέλα το νεογέννητο γιο του, τον οποίο, σε κάποιο τραπέζι που μας έκανε εμένα και κάποιον φίλο μου ονόματι Θανάση Ευθυμίου, από το Καρπενήσι τον πήρα στην αγκαλιά μου και ο Θανάσης που είχε μαζί του και τη φωτογραφική του μηχανή μας έβγαλε όλους μαζί μία φωτογραφία με τον νεογέννητο Δημήτρη στην αγκαλιά μου.

Μετά τη Λέρο

Στην Λέρο έκατσα 6 μήνες και με τις εκλογές του 1950, όταν βγήκε ο Πλαστήρας στην κυβέρνηση, μας έβγαλε όλους. Με την μεταφορά μας ταλαιπωρηθήκαμε πολύ πάνω στο πλοίο, πέφτοντας σε μεγάλη τρικυμία εκεί στα νερά της Ικαρίας, όμως με τα πολλά φθάσαμε στον Πειραιά. Την ίδια μέρα με την φροντίδα του κέντρου διερχομένων εμείς που ήμασταν από τη Βόρειο Ελλάδα μας βάλανε σε άλλο πλοίο που αναχωρούσε για τη Θεσσαλονίκη. Εκεί από τη Θεσσαλονίκη, ο καθένας μας πήρε το δρόμο του για την περιοχή του. Με τον Σπάρτακο που δεν χωρίσαμε ποτέ, εκεί χωρίσαμε, γιατί τον πήρανε τα αδέρφια του. Στη Θεσσαλονίκη κατόρθωσα να μάθω πού είναι τα πρακτορεία της Βέροιας, μαζί μου είχα και κάποιον ονόματι Καραμητσόπουλο Δημ. τον οποίο και προστάτευα, γιατί λόγω της αγαθοσύνης του δεν γνώριζε πολλά πράγματα. Ερχόμενοι στη Βέροια τον πήγα σε κάποιο Χάνι που συχνάζανε οι πατριώτες του Συκιώτες. Πήγα και εγώ στο γνωστό Χάνι του Μετ. Αλίδη για να βρω κάποιο γνωστό και για να πληροφορηθώ σε ποια συνοικία μένει η οικογένειά μου. Με τα πολλά έμαθα πως βρίσκεται προς την Καλλιθέα και μένουν εκεί στα «Μετοχιώτικα». Με τον μπόγο μου στην πλάτη φθάνω στην κάτω Καλλιθέα που η απόστασή ήταν γύρω στα 2 χιλιόμετρα.

Εκεί κάποιοι γνωστοί μου έδειξαν το σπίτι που έμεναν οι δικοί μου. Σε κάποιο όπως το χαρακτηρίζω υπόγειο ένα δωμάτιο περίπου 3-4 μέτρων. Εδώ ήταν η γιαγιά μου κατάκοιτη στο κρεβάτι (μια γιαγιά που ίσως δεύτερη δεν υπάρχει), μαζί της και η ανήμπορη αδερφή μου Ευρώπη η οποία φρόντιζε τη γιαγιά μας κατά δύναμη φυσικά. Η μητέρα μου με τη μικρή μου αδερφή δούλευαν σε κάποιον μπαχτσεβάνο με ημερομίσθιο 15 δρχ. Η γιαγιά μου στην κατάσταση που ήταν δεν ήταν σε θέση να με αναγνωρίσει όμως η αδερφή μου μόλις με είδε πήγε να φωνάξει την μητέρα μου και την αδερφή μου από τον μπαχτσέ που ήταν δίπλα. Άλλη συγκλονιστική περίπτωση με το αντάμωμα όλων μας. Με λίγα λόγια ανασυγκροτήθηκε κάπως η οικογένεια, στο δωμάτιο αυτό βέβαια ήταν αδύνατο να μείνουμε όλοι μας.

Βλέποντας την όλη κατάσταση, κάποιος γείτονας ονόματι Γεωργιάδης Περικλής, για τον ο-

ποίο αναφέρω παραπάνω λέει στη μάνα μου: «Τα κορίτσια ας έρθουν τα βράδια να κοιμούνται εδώ στο δικό μου σπίτι μαζί με τα δικά μου κορίτσια». Να' ναι καλά ο άνθρωπος αυτός για τον οποίο δεν θα ξεχάσω την καλοσύνη του επίσης και την συμπαράσταση που έδειξαν και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του. Στο δωμάτιο αυτό υπήρχαν και τα λίγα πράγματα που σώθηκαν από το κάψιμο του σπιτιού στο χωριό από τους μισθοφόρους χωριανούς μου. Αφού καθίσαμε έξω από το σπίτι όπου μαζεύτηκαν και όλοι οι γείτονες, που οι περισσότεροι ήταν γνωστοί μας και συναγωνιστές, τα είπαμε και τα ξανά είπαμε. Από σύμπτωση το σπίτι αυτό ήταν κάποιου ονόματι Κοντογιαννίδη, πατέρας του γνωστού σήμερα ηθοποιού, και της Θένας η οποία και αυτή αποφυλακίστηκε νωρίτερα από εμένα. Με τα πολλά αφού κάπως ηρεμήσαμε η πρώτη κουβέντα ήταν να μου φέρει η μάνα μου το γράμμα του αδερφού μου να το διαβάσω, ο οποίος έγραφε συγκεκριμένα για εμένα ότι και εγώ πέρασα μέσα στις Λαϊκοδημοκρατικές χώρες, επίσης και για τον πατέρα μας. Πού να ήξερε ότι τα κόκαλα του πατέρα μας μείνανε στα βράχια της Πίνδου και εγώ να τραβιέμαι στα κρατητήρια και στα στρατόπεδα του θανάτου.

Μετά από δύο μέρες συγκροτήθηκε κάποιο γκρουπ από τις γυναίκες της γειτονιάς, για να πάνε σε κάποιον κτηματία να μαζέψουν βαμβάκι ο οποίος ονομάζονταν Τσαχίλης Χρήστος από τη Θεσσαλονίκη γεωπόνος. Αλλά και αυτός ήταν άνθρωπος δικός μας, αξιωματικός του ΕΛΑΣ, ο οποίος κι αυτός δοκίμασε τα ξερονήσια του θανάτου. Με το ξεκίνημα του γκρουπ λέω στη μάνα μου: «Θα έρθω και εγώ μαζί σας για να μαζέψω όσο μπορώ». Μετά από δύο μέρες ήρθε ο Τσαχίλης στο κτήμα του για να παρακολουθήσει την παραγωγή του. Μόλις με είδε ρωτάει τον επιστάτη του κάποιον Σουμελιδή Ιωάννη (Ρωσοπρόσφυγας αλλά πολύ πιστός δικός μας άνθρωπος), ποιανού είναι αυτό το παιδί. Αυτός του λέει το ιστορικό μου, ο Μπαρμπαγιάννης ο οποίος γνώριζε τα πάντα σχετικά με την οικογένεια μου. Το βράδυ αφού σχολάσαμε με φωνάζει και με άρχισε τη συζήτηση πόσο καιρό έκανα στο βουνό και πού έκανα και πολλά άλλα. Κατάλαβε ο άνθρωπος πολλά και τον είδα συγκινημένο οπότε μου λέει: «Πόσα κιλά μαζεύεις την ημέρα»; του λέω «γύρω στα 30-35 κιλά». Κάνει το λογαριασμό του από 4,5 δεκάρες το κιλό σαν να το θυμάμαι τώρα δηλαδή γύρω στις 15-16 δρχ. τη μέρα. Ναι του απαντώ, από αύριο μου λέει «θα φροντίζεις τις γυναίκες, θα τις κουβαλάς νερό και θα πατάς και το βαμβάκι στα τσουβάλια τους και παίρνεις 25 δρχ. ημερομίσθιο».

Εν πάση περιπτώσει όλο το διάστημα του φθινοπώρου, κατορθώσαμε να φέρουμε οι τρεις μας 5.000 δρχ. τα οποία αμέσως δώσαμε και πήραμε κάποιο οικόπεδο παράμερο από τον συνοικισμό. Επιστρέφοντας από τα βαμβάκια, μπροστά μας έχουμε το χειμώνα, θα πρέπει λοιπόν κάπου να δουλέψουμε.

Η περίοδος των μπαχτσεβάνων τέλειωσε εγώ κατόρθωσα μέσω κάποιου θείου μου να πάω να δουλέψω σε κάποια έργα του ΝΑΤΟ στην περιοχή Καστανιάς Βεροίας αλλά τέλος της εβδομάδος αφού πληρωθήκαμε μου λέει ο αξιωματικός πως «εσύ Αηδονίδη δεν θα ξανάρθεις στη δουλειά». Εγώ κατάλαβα γιατί για να δουλέυε κανείς σε κρατική δουλειά έπρεπε να είναι άνθρωπος δικός τους (δεξιός). Ευτυχώς που σε λίγες μέρες έπιασα δουλειά σε κάποιο αυτοκίνητο φορτοεκφορτωτής, πέτρες-χαλίκια και άλλα διάφορα υλικά οικοδομής. Ιδιοκτήτης του αυτοκινήτου ήταν κάποιος καλός φίλος από το χωριό μου ονόματι Εφραιμίδης Γεώργιος ο οποίος με κράτησε περίπου δύο χρόνια, μέχρι τον Οκτώβρη του 1953 όπου και επιστρατεύτηκα για να ολοκληρώσω τη στρατιωτική μου θητεία. Στο διάστημα αυτό των δύο χρόνων κατορθώσαμε να χτίσουμε κάποιο πλινθόχτιστο σπιτάκι αλλά είναι πια δικό μας γλιτώνοντας από τα ενοίκια.

Εδώ θα ήθελα να αναφέρω το πώς γνωρίστηκα με τη σύζυγό μου Μαρία, εκεί στο βάλτο στο κτήμα του Τσαχίλη η οποία ήταν και αυτή με τη μάνα της μαζί στο γκρουπ. Από την πρώτη ημέρα που τη γνώρισα τη συμπάθησα κάπως, με το νερό που την πήγαινα να πίνει και με το άδειασμα της ποδιάς της του βαμβακιού στο σακί της, την καλοπρόσεχα. Δεν είχα όμως εκείνο το θάρρος και το ταλέντο να της πω αυτό που σκεφτόμουν γι' αυτήν. Ομως προς το τέλος που θα φεύγαμε, αστεία κάπως, της έσκασα το μυστικό μου και φυσικά σιγά-σιγά επήλθε ο δεσμός, και το 1956 την 28η Οκτωβρίου κάναμε το γάμο μας, αποκτώντας τα δύο παιδιά μας τη Σοφία δίνοντάς της το όνομα της γιαγιάς μου και τον Κώστα ο οποίος πήρε το όνομα του πατέρα μου.

Στο στρατό

Και λίγα για την στρατιωτική ζωή μου, στις 14 Οκτωβρίου 1953 κατατάσσομαι στο κέντρο εκπαίδευσης στην Αθήνα, στο σώμα εφοδιασμού και μεταφορών (ΣΕΜ) με την ιδιότητα του αποθηκάριου. Εδώ τους τρεις μήνες της εκπαίδευσής μου είχα πολλές πιέσεις και πολλά παρατράγουδα και αν τα αναφέρω θα χρειασθούν πολλές σελίδες. Στις 13 Ιανουαρίου παίρνω απόσπαση μαζί με κάποιον φίλο μου Γιοβανόπουλο Κων/νο από την Κουλούρα Βεροίας, αυτός με την ειδικότητα του γραφέως, σε κάποιον μικτό λόχο τον 773 ο οποίος έδρα είχε στα Πετρανά Κοζάνης.

Την επομένη, ο επιλοχίας, μας παρουσιάζει στον Διοικητή. Ο μεν Γιοβανόπουλος του οποίου οι γραμματικές του γνώσεις ήταν 5ης Γυμνασίου, εγώ της 2ας Γυμνασίου. Αφού αναφερθήκαμε μας έκοψε ο Διοικητής λέγοντας στον Υποδιοικητή. «Κύριε Παπά δώστους κάποιο κείμενο να γράψουν». Παίρνοντας τα γραπτά μας, λέει «κ. Παπά τα κλάσματα από ομώνυμα θα τα μετατρέψουμε σε ετερώνυμα ο μεν αποθηκάριος στο γραφείο του Υπασπιστήριου και ο δε γραφέας στις αποθήκες Νομής και Καυσίμων». Στο γραφείο προβλεπόταν να υπάρχει αξιωματικός, σαν Υπασπιστής και στρατολόγος και τα χρέη αυτού τα έφτιαχνε ο ίδιος ο Διοικητής.

Εγώ ακούγοντας Υπασπιστήριο στρατολογία κ.λπ. ξαφνιάστηκα αλλά δεν μπορούσα να πω και τίποτα. Μπαίνω λοιπόν στο γραφείο, υποχρεωτικά να μάθω και την γραφομηχανή τα εισερχόμενα εμπιστευτικά και άκρως απόρρητα έγγραφα με εντολή του Διοικητή να τα ανοίγω και να τα διαβάζω και να τα καταχωρώ το καθένα στο φάκελό του αφού φυσικά τα πρωτοκολλήσω. Οσα ήταν προς ενέργεια τα πήγαινα στο Διοικητή και συγχρόνως απαντούσαμε. Η ενημέρωση της ημερήσιας διαταγής (κάθε πρωί να τη διαβάζω στο προσκλητήριο), αποτελούσε μεγάλο φόρτο εργασίας. Σε 15 ημέρες την δουλειά την έμαθα για τα καλά. Ο Διοικητής μου δεν είχε πού να με βάλει, εγώ όμως άρχισα να προβληματίζομαι και να μου μπαίνουν οι ψύλλοι, διότι τα ατομικά και πληροφοριακά μου έγγραφα όπου να' ναι θα έρθουν από το κέντρο εκπαίδευσης.

Όπου μια μέρα αποφασίζω να πω στον Διευθυντή ποιος άνθρωπος είμαι. Μπαίνω στο γραφείο του που ήταν κολλητό με το δικό μου. «Τι έχουμε Αηδονίδη;» με ρωτά. «Θάθελα να σας αναφέρω κάτι κ. Διοικητά που θα σας στεναχωρήσει ίσως. «Κατ' αρχήν σας ευχαριστώ για την υπηρεσία που μου αναθέσατε γιατί για μένα θα ήταν σαν ένα σχολείο και έτσι αρκετά θα ανέβαζα τις γνώσεις μου. Εγώ κ. Διευθυντά είμαι αυτός και αυτός ο άνθρωπος». Του αναφέρω λοιπόν όλο το ιστορικό μου ταυτόχρονα και της οικογενείας μου. Εμεινε άγαλμα. «Γιαυτό του λέω προτού έρθουν τα χαρτιά μου θεώρησα σωστό και έντιμο να σας αναφέρω ποιος είμαι». Σηκώνεται όρθιος με κοιτάζει μέσα στα μάτια και η πρώτη λέξη του ήταν: «Τι λες ρε παιδί μου Αηδονίδη θα μου βάλεις το ρεμπουμπλικο», σκέπτεται για λίγο και μου λέει: «Καλά πήγαινε στο θάλαμο και μην έρθεις ξανά στο γραφείο». Τον χαιρέτησα και έφυγα. Μετά το συσσίτιό μας, καλεί τον Υπασπιστή ο οποίος έφτιαχνε και χρέη αξιωματικού του Α2 και αξιωματικός του εφοδιασμού και αποφασίσανε την απομάκρυνσή μου. Τη δε γραφομηχανή τη φέρανε μέσα στον εφοδιασμό και κάπου-κάπου με φωνάζανε να δακτυλογραφήσω κάποιες καταστάσεις ή κάποιες πιστές αντιγραφές.

Τέλος για να μην τα πολυλογούμε αφού παρέλασαν από το γραφείο ορισμένοι άλλοι συνάδελφοί μου οι οποίοι δημιούργησαν πολλά σφάλματα. Μάλιστα θυμάμαι κάποιος ονόματι Παπαδόπουλος με ειδικότητα γραφέα, νεοσύλλεκτος, όπως ήρθε από το κέντρο, μπήκε στο γραφείο και δημιουργώντας κάποιο λάθος, υπεβλήθη κάποια ποινή και στον Διοικητή από την Μεραρχία. Τότε εκνευρισμένος βγαίνει στην πόρτα του γραφείου του και φωνάζει τον Υποδιοικητή. «Κύριε Παπά τον Αηδονίδη στην γραφομηχανή και στο Υπασπιστήριο». Έτσι μετά από 2 μήνες περίπου με επαναφέρει και πάλι στο γραφείο, ήταν βλέπετε και Ευαγγελιστής στο θρήσκευμα, στην ψυχή καλός, αλλά αγράμματος. Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο ήταν μόνιμος επιλοχίας.

Αφού μεταφέρθηκα και πάλι στο υπασπιστήριο με αγκαλιά την γραφομηχανή, εξαγριωμένος ο Διευθυντής μου λέει: «Γράψε Αηδονίδη τον Παπαδόπουλο 10 γιατί και 10 διότι σύνολο 20 ημέρες φυλακή. Μετά από μερικές μέρες με καλεί στο γραφείο του και μου γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου μου. Μου λέει τότε: «Επειδή όμως σε γνώρισα για καλό παιδί και καλός στη δουλειά σου θα μείνεις εδώ στο γραφείο έως ότου θα είμαι εγώ εδώ με τη διαφορά μετά από ένα τρίμηνο όπως λέει ο νόμος θα προσπαθήσω για τον αποχαρκτηρισμό σου». Για να με κρατήσει μέχρι το τέλος της διάλυσης του λόχου φαίνεται πως κάτι θα έκανα.

Κατά το φθινόπωρο του 1954 η μονάδα μας μεταφέρεται από την Κοζάνη σε κάποιο στρατόπεδο του χωριού Νέα Καισάρια Κατερίνης. Στρατοπεδεύσαμε εκεί σε κάποια ΤΟΛ από άλλη διαλυμένη ομάδα. Εγώ με τον Διοικητή πάλι δίπλα τα γραφεία μας. Θα ήθελα εδώ να πω τα εξής. Η δύναμη του λόχου αποτελείτο γύρω στους 100 άνδρες, για όλους αυτούς τους συναδέλφους μου γνώριζα βάση των πληροφοριών τους εγγράφων σε ποια ιδεολογική κατηγορία τους έχουν εντάξει οι υπέρ πατριώτες της δεξιάς. Η κάθε κατηγορία εξηγείτο ως εξής: Κατηγορία Α': Συμπαθών προς τον κομμουνισμό. Κατηγορία Β': Κομμουνιστής με δράση. Και κατηγορία Γ': Εγκληματίας κομμουνιστής. Την τελευταία αυτή κατηγορία την είχα μόνο εγώ. Οι χαρακτηριζόμενοι εθνικόφρονες είχαν το Ε εθνικόφρον και με το γράμμα Υ εθνικόφρων με δράση.

Με λίγα λόγια τα παιδιά που ήταν συμπαθών προς τον κομμουνισμό τους πλευρίζα για παρέα καμιά φορά και με αποφεύγανε νομίζοντας ότι είμαι από αυτά δηλαδή τα «καθίκια», τα κατακάρθια του υποκόσμου. Στους μόνους που ξεθάρρευα και τους εξομολογήθηκα ήταν κάποιος Αυγιτίδης από το Βρυσάκι Βεροίας και κάποιος Οργανόπουλος Ευθύμιος από το Βόλο πολύ παλικάρι και αρκετά μορφωμένος με τον οποίο τα λέγαμε και ξεθυμάναμε κάπου-κάπου.

Μετά από ένα χρόνο κατά τα μέσα της ανοίξεως του 1955 διαλύεται η μονάδα μας. Όλους τους οπλίτες του λόχου ο Διοικητής τους απέσπασε σε μονάδες προτίμησης. Δηλαδή ποια μονάδα υπήρχε κοντά στον τόπο διαμονής των. Μόνο εγώ σαν κατηγορία Γ', Διαταγή Γενικού Επιτελείου Στρατού με έγγραφο να μετατεθώ στο 777 μικτό λόχο μεταφορών στην Ξάνθη όπου και από εκεί τον Οκτώβριο του 1955 πήραν και το απολυτήριο μου.

Με την απόλυσή μου και με τον ερχομό στο σπίτι στην οικογένειά μου ξεκίνησα έναν αγώνα εργασίας σε πολλές δουλειές για την επιβίωσή τη δική μου και της οικογένειάς μου.

Θέλω στο τέλος του βιβλίου μου να ομολογήσω ότι γενικά από τη ζωή μου είμαι ευχαριστημένος. Και γιατί το λέω αυτό. Διότι ύστερα από όσα είδα και πέρασα που πολλές φορές η ζωή μου κινδύνεψε να βλέπω και να αντιμετωπίζω το θάνατο μπροστά μου. Και αφού κατόρθωσα να δημιουργήσω οικογένεια να αφήσω πίσω σωστούς απογόνους όλα αυτά με κάνουν να θεωρώ τον εαυτό μου ικανοποιημένο φεύγοντας από τη ζωή. Σε όλη τη διάρκεια της οικονομικής μου επιβίωσης η σύζυγός μου για την οποία θα έπρεπε να γράψω πολλές σελίδες στάθηκε ακλόνητη πιστή δίπλα μου ιδιαίτερα στα χρόνια της επτάχρονης δικτατορίας που κάθε μέρα θα έπρεπε να δίνω παρόν στην ασφάλεια, να φροντίζει το σπιτικό και τα παιδιά της τη γριά πεθερά της την ανήμπορη κουνιάδα της και γενικά να προλαβαίνει και στις έξω δουλειές. Ηρωίδα και αυτή όπως η πεθερά της.

ΦΟΡΟΣ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Θύματα Αλβανικού Έπους

1. Ζησόπουλος Κων/νος
2. Λαζαρίδης Θεοδόσιος

Θύματα Εθνικής Αντίστασης 1941-45

1. Ακριβόπουλος Κλεάνθης
2. Ακριβόπουλος Νικόλαος
3. Γεωργιάδης Ηρακλής
4. Γεωργιάδης Μιχάλης
5. Καρατζάς Κων/νος
6. Παυλίδης Αλέξανδρος
7. Παυλίδης Φίλιππος
8. Χαραλαμπίδης Χρήστος
9. Βαρελόπουλος Διογένης
10. Κοντογουλίδης Γεώργιος, ανθ/γός
11. Σαπλαχίδης Κυπριανός
12. Παπαιωάννου Γεώργιος

Θύματα στο ΔΣΕ

1. Αηδονίδης Κων/νος
2. Αηδονίδης Ιωάννης
3. Παγιανίδης Αριστείδης
4. Παγιαννίδης Λύσανδρος
5. Σαλονικίδης Θεμιστοκλής
6. Γυρειχίδης Ρήγας
7. Χιονίδης Ισαάκ
8. Καραγιώργος Γεώργιος ή Μπατσίλας
9. Κωστακίδης Γεώργιος
10. Λαζαρίδης Παντελής, λοχαγός
11. Ιακωβίδης Κων/νος
12. Κουρός Δημήτριος
13. Γεραρίδης Ιωάννης
14. Καραΐδου Γαλάτεια, ανθ/γος
15. Χριστοδουλίδου Χρυσούλα, ανθ/γος

Το παρακάτω τραγούδι είναι αφιερωμένο στο Διοικητή του 50ου συντάγματος του ΕΛΛΑΣ, Συννεφάκη Κων/νου (Νικήτας). Ήταν υπάλληλος της ΑΤΕ Κατερίνης και οι τραμπούκοι της δεξιάς μετά την παράδοση των όπλων από τον ΕΛΑΣ τον σκότωσαν με τον πιο βάρβαρο τρόπο. Εμείς με την έναρξη του δεύτερου αντάρτικου του βγάλαμε το παρακάτω τραγούδι:

Σηκώνομαι πρωί - πρωί τρεις ώρες πριν να φέξει
Παίρνω νερό και νίβομαι, παίρνω νερό και νίβομαι και ζώνω τα' άρματα μου
Και παίρνω δίπλα τα βουνά και παίρνω δίπλα τα βουνά, δίπλα τα κορφοβούνια
Βρίσκω λημέρια ανταρτών, βρίσκω λημέρια ανταρτών
Που κλέγαν τον Νικήτα τον Κώστα μας τον Αρχηγό
Σήκω βρε Κώστα Αρχηγέ, σήκω να πολεμήσεις
Γιατί μας πιάσαν ζωντανούς
Εγώ σας λέγω δεν μπορώ και εσείς μου λέτε σήκω
Για ποιάστε με να σηκωθώ, για ποιάστε με να σηκωθώ και βάλτε με να κάτσω
Και δώστε μου τα' αυτόματο
Για δώστε μου τα' αυτόματο να το πικρολαλήσω
Να κάνω τα βουνά να κλαίν, να κάνω τα βουνά να κλαίν\
Τα έλατα να τρίζουν και οι κάμποι να μαραίνονται
Μουστάκι μου καραμπογιά, φρύδια μου κρυσταλένια
Πως θα σας φάει η μαύρη γη
Σ' αφήνω γλυκειά μανούλα μου
Και εσείς αγαπημένες αδελφούλες
Πάω μαζί με τα' άλλα τα παιδιά
Στων Πιερίων τις ψηλές ραχούλες
Εκεί θα άμε όλα τα παιδιά
Και στις κορφές θα στήσουμε λημέρια
Το στάγερ-τόμσον θα έχω συντροφιά\
Κρατώντας το παντοτινά στο χέρι
Στην τυρρανία δεν αντέχω πια
Στο βούρδουλο και στην τρομοκρατία
Στο φασισμό δεν θέλω πια να ζω
Που σήμα έχει την αιμοβορία
Οι παρτιζάνοι σε όλα τα χωρι'α
Ρίχτηκαν με πίστη και μανία
Να διώξουνε του ούννους-βρετανούς
Που σήμα έχουν την τρομοκρατία
Οι ΕΛΑΣίτες του παλιού ΕΛΑΣ
Στα σπίτια τους δεν πρέπει να καθήσουν
Τον όρκο που έχουν δώσει στο λαό
Φωνάζει ο λαός να συνεχίσουν

Ο αδερφικός μου φίλος ΚΩΣΤΑΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
από το Λιποχώρι Έδεσσας μου αφιέρωσε ορισμένα στοιχάκια,
σε ποντιακή διάλεκτο

Μαύρον έτον η χρονία το Σαράντα με τα χιόνια
Πόλεμον θα αρχινοῦμε κι όχι μόνας φερ' τα πόνια

Οι NAZI και οι φασίστες σο ποδάρ μαζί εσηκάθην
Και ολόγερα τα κράτη απές σο αίμαν εγομώθην

Ρούζνε απάνεμουν να γλύνε δύο αυτοκρατορίας
Και ο Κύριμ και ο Κύρις πολεμούν για ελευθερίας

Εγονάτσαν την Ελλάδαν και ατέ γονατιστέσα
Φτάν αντίστασιν και κορούατς και ξαν πως εν μοναχέσα

Και οι Είληνες κι αντέχνε σκλαβομέν ατοίν να ζούνε
Σαρασία απήν εξέβαν και τον φασισμό χτυπούνε

Τότε έσνε Μιχαλάκη Αετόπουλον κι' εσύ
Και εγενουσν Επονίτης και Αντάρτης τη ρασί

Και ο Κυρς καθοδηγά 'ολες τα' Αντάρτας σο βονόν
Και μετ' όλσατουν εντάμαν να χατεβ τον Γερμανόν

Πολεμούνε οι Αντάρτες και τον Γερμανόν χατέβνε
Κι οι Εγγλέζοι αντί να δίνε έρτανε ατοίν και πέρνε

Κι η χαρά ντ' ελευθερώθαμ ξάει κι' εκράτεσεν Μιχάλη
Οι τρανοί σπέρνε κακίαν κι έρθαμ σ'αβουτο το χάλι

Και αδέρφια έσεγκαν κρούνε τα ρασία ξαν γομούνταν
Και τον Γερμανόν π' εντόκην ξαν ατοίν πως θα σκοτούνταν

Κι' εσύ παληκαρόπον εβγενζ' Μιχάλη σο ρασίν
Πολεμάς άτοιντζ π' επήγαν' νε με τον κατακτητήν

Σο ρασίν πολλοί εξέβαν για γερά ιδανικά
Για τη ενούνιζαν Μιχάλη καθαρά ελληνικά

Με τον Κύρη τον αδερφός πολεμάτε για την Ελλάδαν
Γιατί οι τύραννοι θα πέρνε τι παιδί εμου τον γάιαν

Και ο κύρις επιάστεν σε έναν μάχην σο ρασίν
Και ατόν τραυματισμένον και βαλούν με ψόν ψυν

Λένε ατοιν'τα που έποιασαν πρέπ' αφτιά να κατιβάζνε
Και σον στρότον τα θεριά όλτσα τουν ατοίν να σπάζνε

Και εγρίξενα ο Κύρις και ατάν'τα λεεί πως θα χάτε
Πόσν παληκαρ' θα έτον ούτε θάντον φογάτε

Και ατά εφτάν τον Κυρις και εσύ τι δεν κι' εξέρεις
Κρύα πόνια κακουχίας Μιχαλάκη εσύ σερέφτις

Σα ρασία εσύ ελάσκους άμον πεχλιβάνος
Και επέμνες Μιχαλάκη τελευταίος Παρτιζάνος

Μ' έρταν άλλο αίκα χρόνια τα' αδέρφια αναμεσάτουν να κρουν
Για να ζουμ' αγαπημένα τι τρανούς άλλο κι' πρεπ να ακουμ'

Τα τραγούδια αυτά στην ποντιακή διάλεκτο, ορισμένα στιχάκια τους τάχω συνδέσει με την ζωή μου στο αντάρτικο

Τρία χρόνια σα ρασία πολλά έσυρα
Τι Χριστού τα πάθη μαυαμ'όλα πέρασα
Πεινασμένος, εξυπόλητος επολέμισα
Τον γλυκήν τον ύπνον μάναμ εγώ κι χόρτασα

Σα Πιέρια μανίτσαμ συν οροσειράν
Συν μάχην εγώ ετόχτα για πρώτη φοράν
Εντοκάνεμ τα σφαίρας ασά φτοματά
Και το ποιόπον εκολύμπεστον σα έμαντα

Τας σφαίρας και τα κανόνια ρούζνε αμόν βρεσήν
Και την πσυμ θα παραδίνω απάν σο ρασήν
Μάνα να ελέψ τα σφαίρας ντε τόκανεμόν
Δύο μέτρα παληκάρ βάη εκοσκίνεσανε

Αχ Ελλάδαμ τα ρασίας εματοπανέ
Τσεξερ πόσα παληκάρι εσκοτώθανε
Εκεί το αιμάν εξίεν εποτσέν την γην
Χάσεν η γαρή τον άνδρα και η μάνα το παδίν

Μη κλαις μη φτουλιεσέ πισόν υπομονή
Και τον μοναχόν μανίτσαμ τεσόν το παιδίν
Υπερήφανη να είσαι να λες να γελάς
η ηψήν εβγένεν και εκούξα ζήτω το ΕΛΑΣ

Σε άλλο σκοπό τα παρακάτω στοιχάκια
Αιχμάλωτος επιάστα σα Πιέρια
Και συν Σαλονίκη πάω σο Παύλο Μελά

Βάλνεμεν συν φυλακή ση Παύλου Μελά
Τα σίδερα πως ζαρούνταν σα μευαμ απάν

Βάλνεμ συν φυλακίην απές σε έναν μπουτρουμ
Σέρια ποδάρια δεμένα και παν κι έρταν κρουν

Ποιος θα φέρτσεν μανίτσαμ τα' αγρέν το χαπάρ
Σο γιαζίν απές ντο κείμε χωρίς μαξιλάρ

Κρυμ ετόνε τε χάσες τρανόν παληκάρ
Και το κόρμιο πομ ντεφεκανε βάη χωρίς κεφάλι

Επικήδειος για τη μητέρα μου

Πολυαγαπημένη ,αξιολύπητη ,στοργική μητέρα

Νοιώθοντας την ανάγκη της ψυχής μου και των λοιπών παιδιών σου Λάκης, Ευριπίδης και Ελένης που αυτήν την ώρα θυμόμαστε και συμπονούμε τον απροσδόκητο χαμό σου που μαζί μας θλίβονται και συμπονούν οι συγγενείς.

Συντρόφισσες , σύντροφοι και πατριώτες . Αγαπητή μητέρα σου απευθύνομαι αυτά τα απλά και λίγα λόγια βγαλμένα από τα βάθη της καρδιάς μας , που αυτή τη στιγμή δεν θέλουμε να πιστέψουμε πως μας άφησες και πήρες τον δρόμο τον μακρινό για το ταξίδι που δεν έχει επιστροφή. Ήρθες στη μητέρα Ελλάδα μετά την Μικρασιατική καταστροφή και συμφορά με τον αγαπημένο σου σύζυγο και την πεθερά σου. Μια νυφούλα χαριτωμένη όμορφη και ζηλευτή, πιστή στο στεφάνι σου και άλλο τόσο πιστή στα παιδιά σου που μας έδωσες εφόδια της πραγματικής και σωστής διαπαιδαγώγησης. Αγωνίστηκες αγαπημένη μας μητέρα τίμια και ευσυνείδητα στο στίβο της ζωής, εσύ που πότισες τη γη με τον ιδρώτα σου που κράτησες χρόνια το αλέτρι και χάρη σε αυτήν την εργατικότητα σου και στον ηρωισμό σου κατόρθωσες να ξεπεράσεις τους κινδύνους της πείνας της μιζέριας και της μεγάλης φτώχειας. Γιατί όμως καλή μας μητέρα έχεις υποφέρει τόσα πολλά ; Γιατί ο πατέρας μας ακολούθησε έναν άλλο δρόμο πιστεύοντας στα ιδανικά της ανθρωπότητας , του ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ και της παγκόσμιας ειρήνης. Να είσαι μητέρα υπερήφανη για τον πατέρα μας εκεί που θα πας και θα τον ανταμώσεις , να του σταθείς πιο πιστή όπως του στάθηκες πιστή στην 8 χρονη Μεταξική Δικτατορία με τις επανειλημμένες επισκέψεις στα ξερονήσια του θανάτου, της πείνας και των βασανιστηρίων και σε συνέχεια στα χρόνια της κατοχής της παρανομίας και του Εμφυλίου Πολέμου. Αξέχαστε μας πατέρα, αξέχαστη μας μητέρα και αν φύγατε από κοντά μας εμείς θα συνεχίσουμε τον αγνό και τίμιο αγώνα σας. Ας είναι ελαφρό το χώμα που σας σκεπάζει, το χώμα που ποτίσατε με αίμα και ιδρώτα.

Αιωνία σας η μνήμη.

Ομιλία

ως αντιπρόεδρος της Κοινότητας και εκπρόσωπος της εθνικής αντίστασης στις 28/10/98

Αγαπητοί μου φίλοι, πατριώτες, συναγωνιστές και συναγωνίστριες

Σήμερα όπως κάθε χρόνο γιορτάζουμε την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου του 1940, τότε που ο ελληνικός λαός σύσσωμος ορθώθηκε απέναντι στις στρατιές του Ιταλού φασίστα επιδρομέα και είπε το μεγάλο του ΟΧΙ. Ο γενναίος, ηρωικός μας στρατός πολεμώντας στα βουνά της Πίνδου και της Αλβανία για 6 ολόκληρους μήνες κατατρόπωσε τους κατακτητές προξενώντας τους μεγάλες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές, σε αιχμαλώτους και σε πολύτιμο πολεμικό υλικό. Δεν ήταν όμως αγαπητοί μου φίλοι μόνον ο Ιταλός επιδρομέας αλλά και η φασιστική Γερμανία, η Βουλγαρία και η ντόπια προδοσία.

Έτσι μετά τον Απρίλιο του 1941 η πατρίδα μας ευρίσκεται σε καθεστώς τριπλής φασιστικής κατοχής. Σε όλες λοιπόν τις κρίσιμες αυτές της εθνικής μας ζωής και κυρίως για την ανάκτηση της λευτεριάς, της εδαφικής μας ακεραιότητας και της εθνικής μας Ανεξαρτησίας σύσσωμος και πάλι ο λαός μας ξεσηκώθηκε κάτω από την καθοδήγηση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και δημιούργησε το Έπος της Εθνικής μας Αντίστασης 1941-44. Με τη λαϊκή μας ενότητα και ομοψυχία, με τον ηρωικό λαϊκό μας στρατό τον ΕΛΑΣ πολεμήσαμε για τρεισήμισι χρόνια τους κατακτητές προξενώντας επίσης και σ' αυτούς μεγάλες απώλειες. Και το σπουδαιότερο ήταν να απασχολήσουμε στη χώρα μας 13 ολόκληρες μεραρχίες του τριπλού αυτού άξονα που οι περισσότερες από αυτές προοριζόταν για το ανατολικό μέτωπο ενάντια στην Σοβιετική Ένωση.

Εδώ αγαπητοί μου φίλοι και συναγωνιστές θα ήθελα να αναφερθώ με λίγα λόγια για τη δράση και αγωνιστικότητα που έδειξε και προσέφερε συνειδητά και πιστά ο αγωνιζόμενος λαός του χωριού μας, στα κρίσιμα εκείνα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης, στέλνοντας πάνω από 65 παλικάρια της στο Αλβανικό μέτωπο, θυσιάζοντας δύο από αυτά, τον Θεοδόση Λαζαρίδη και τον Ζησόπουλο Κων/νο τους οποίους ανέφερα και παλιότερα από το βήμα αυτό, επίσης υπήρχαν και 10 περίπου ανάπηροι. Το χωριό μας η Βεργίνα στα τέλη του 1942 δημιούργησε τις πρώτες παράνομες ένοπλες δεκαρχίες, στέλνοντας αργότερα στο λαϊκό μας στρατό, τον ΕΛΑΣ πάνω από 35 παλικάρια και 5 κοπέλες ΕΠΟΝίτισσες, από τους οποίους θυσιάστηκαν δίνοντας την ζωή τους για την λευτεριά της πατρίδας μας οι παρακάτω: Οι αδερφοί Γεωργιάδης Μιχάλης και Ηρακλής, Ακριβόπουλος Νικόλαος, Παυλίδης Αλέξανδρος, Καρατζάς Κων/νος και Κοντογουλίδης Γεώργιος ανθυπολοχαγός του 3ου τάγματος του 50ου συντάγματος. Επίσης αρχές του 1943 συγκροτείτε τμήμα του εφεδρικού ΕΛΑΣ με 30 και πλέον εφεδροελασίτες με επικεφαλής τον σημερινό επιζώντα χωριανό μας Κατσιόπουλο Γεώργιο με βοηθούς του τον Μουρατιδη Θεόδωρο και τον Χριστοδουλίδη Κοσμά δίνοντας δεκάδες μάχες σε όλη την περιοχή μας ενάντια στους κατακτητές.

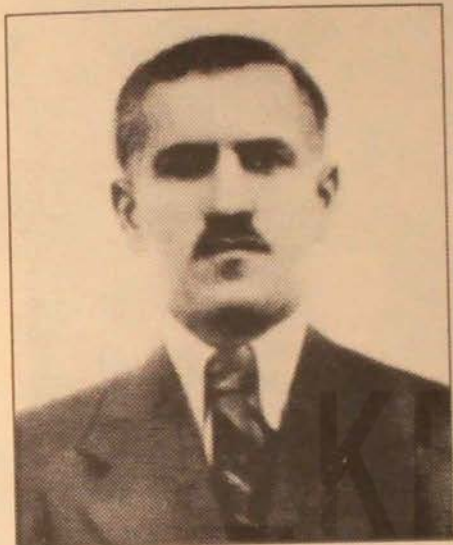
Οι θυσίες και οι προσφορές τω κατοίκων του χωριού μας είναι πάρα - πάρα πολλές για να τις αναφέρω όμως θα χρειαστούν πολλές σελίδες. Τελειώνοντας θα ήθελα να κάνω την παρακάτω πρόταση απευθυνόμενος στο νεοεκλεγέν Δημοτικό Συμβούλιο, το οποίο σέβομαι και εκτιμώ: Επί τη ευκαιρία που θα γίνει στα κοντά η διάνοιξη της πλατείας, σε κάποιο της σημείο να στηθεί μνημείο με μια μαρμάρινη πλάκα εις την οποία να αναγραφτούν χωριστά τα ονόματα των θυμάτων μας, του Αλβανικού μετώπου, της Εθνικής Αντίστασης και του Εμφυλίου Πολέμου, γιατί αλλιώς αγαπητοί μου φίλοι οι απόγονοί μας δεν θα μας συγχωρέσουν.

**Χαιρετισμός σε εκδήλωση στο χωριό Ζιάκα Γρεβενών
στις 5/9/99, τιμώντας εκδήλωση αφιερωμένη
στους πεσόντες αγωνιστές
της Εθνικής Αντίστασης και του ΔΣΕ**

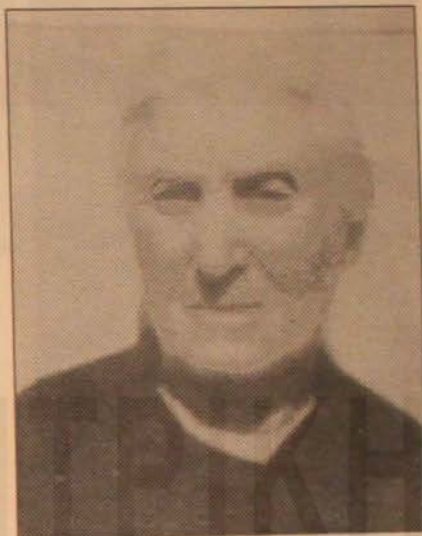
Αγαπητοί μου φίλοι συναγωνιστές και συναγωνίστριες

Νοιόθωντας την υποχρέωση, νοιόθωντας την ανάγκη της ψυχής μου χαιρετίζω τη σημερινή εκδήλωση αυτή που έχουμε καθιερώσει κάθε χρόνο να γιορτάζεται στον ιερό τούτο χώρο, τιμώντας τους ήρωες νεκρούς μας. Αυτούς που θυσιάστηκαν για τα υψηλά ιδανικά της Δημοκρατίας και Ελευθερίας της πατρίδας μας. Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εσάς που στις δύο ετούτες μαρμάρινες πλάκες που αναγράψατε τα ονόματα τω θυμάτων σας προσθέσατε και το όνομα του πατέρα μου, τον ΚΩΣΤΑ ΑΗΔΟΝΙΔΗ με το ψευδώνυμο Γεροδήμος. Τιμήσατε έτσι ένα μεγάλο αγωνιστή, ένα μεγάλο στέλεχος του ΚΚΕ, έναν αλύγιστο Ακροναυπλιώτη, που υπέστη τα δεινά και τα βασανιστήρια της Μεταξικής δικτατορίας για οκτώ ολόκληρα χρόνια, στα νησιά της πείνας και του θανάτου. Τέλος τιμώντας και εγώ από την πλευρά μου τους ήρωες νεκρούς μας σε ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης αντί στεφάνου προσφέρω το μικρό ποσόν τω 20.000 δρχ. στην τοπική Κομματική Οργάνωση.

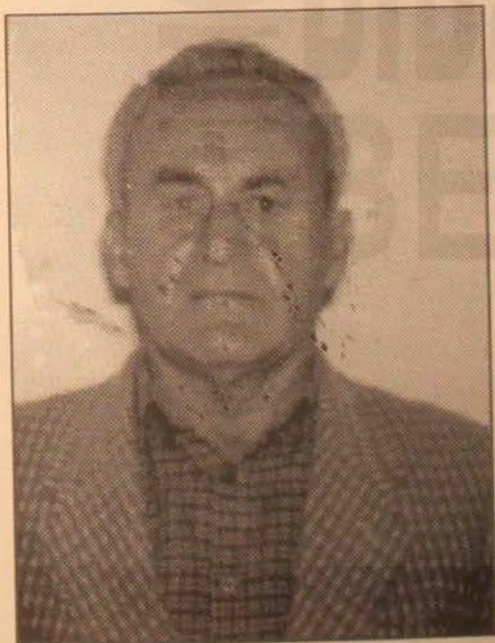
Φωτογραφικό υλικό

Ο πατέρας μου
Αηδονίδης Κωνσταντίνος - Γεροδήμος

Η μητέρα μου
Αηδονίδου Άννα

Παπαδόπουλος Σπάρτακος
από τα Παλατίτσια

Χρήστος Λάζος (Φλόρας)
συμπολεμιστής μου 1947-1950
Η φωτογραφία είναι του 1944 ό-
ταν υπηρετούσε στην πολιτοφυλακή
Κατερίνης

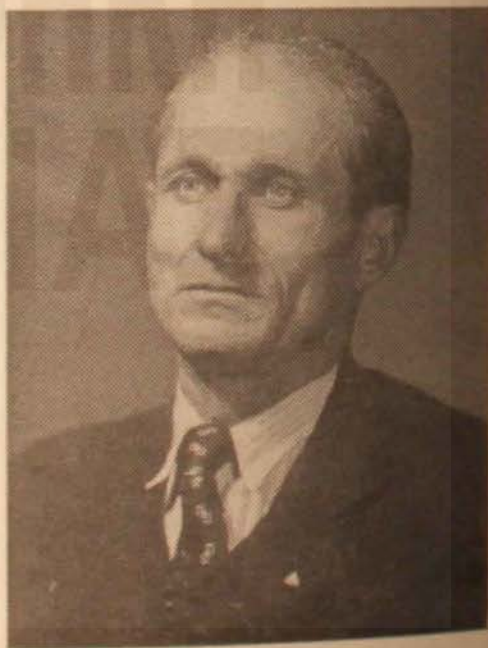
Καραμούλας Βασίλειος
ΑΞ/κος πληροφοριών, αρχηγείου
Πιερίων 1949

Γεωργιάδης Γιούρας
στέλεχος της επαρχιακής επιτροπής
Πτολεμαΐδας του ΚΚΕ

Παυλίδης Παύλος
από το Νέο Πρόδρομο

Ιωαννίδης Απόστολος
από το Νέο Πρόδρομο

28 Οκτωβρίου 1997
Κατάθεση στεφάνου της Εθνικής Αντίστασης
κατά τη διάρκεια αντιπροεδρείας μου
στην Κοινότητα

Λαζαρίδης Παντελής
Λοχαγός στο Δ.Σ.Ε. από τη Βεργίνα

Ομιλία μου την 25η Μαρτίου 1996

Ομιλία μου την 28η Οκτωβρίου 1998
ως αντιπρόεδρος στην Κοινότητα

ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Επιμέλεια Ευγενία Καβαλάρη

Εκτύπωση Τυπογραφείο "ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ" Κυριάκος Γρηγοριάδης

Τηλ. & Fax 23310 72236 - 24126

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Τ
9